

T.C.
ERZİNCAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

KAĞIZMANLI ÂŞİK SADIK MİSKİNİ
(Hayatı-Sanatı-Eserleri)

Yüksek Lisans Tezi

İnan UMURBEK

Danışman
Doç. Dr. Özkan DAŞDEMİR

Erzincan/2017

TEZ BİLDİRİMİ

“ Kağızmanlı Aşık Sadık Miskini (Hayatı-Sanatı-Eserleri)” isimli “**Yüksek Lisans**” tezim tarafımda intihal programı ile incelenmiştir. Buna göre tezimde bilimsel etik ihlali ve intihal olarak nitelendirilebilecek herhangi bir durum olmadığını taahhüt ederim.

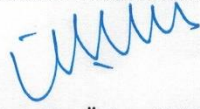
Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir biçimde elde edildiğini; aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi beyan ederim. 27/11/2017

İnan UMURBEK

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

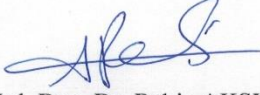
Bu alışma, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalının Türk Dili ve Edebiyatı Bilim Dalında jürimiz tarafından **Yüksek Lisans** tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman / Jüri : Doç. Dr. Özkan DAŞDEMİR

Jüri : Yard. Doç. Dr. Adem BALKAYA

Jüri : Yrd. Doç. Dr. Rabia AKSU

KAĞIZMANLI ÂŞIK SADIK MİSKİNÎ (Hayatı-Sanatı-Eserleri)

İnan UMURBEK

Erzincan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı
Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi, Kasım 2017

Danışman: Doç. Dr. Özkan DAŞDEMİR

ÖZET

Âşık edebiyatı, Türklerin sanat anlayışını en eski Türk kültüründen başlayarak günümüze kadar yaşatan bir gelenektir. Âşık edebiyatı tarihini, eski Türk halk şairleri olan Kamşamanlara kadar götürmek mümkündür. O, yüzyıllar boyunca Türk milletinin duygu ve düşünce dünyasında büyük bir yer edinmiştir. Türklerin ilk dönemlerden itibaren birçok devletler kurup ve bu devletler içerisinde bu geleneği yaşatmaları, şüphesiz âşık edebiyatının günümüzde varlığını sürdürmesine katkı sağlamıştır.

Günümüz âşık edebiyatı, bir gelenek çerçevesinde varlığını devam ettirmektedir. Ülkemizin belirli bölgelerinde varlığını sürdüren âşıklık geleneği Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu ve İç Anadolu bölgelerinde kendini daha canlı göstermektedir.

Âşık Sadık Miskinî âşıklık sanatını, Kars'ın Kağızman ilçesinde yürütmektedir. Kars âşıklık geleneği içerisinde önemli bir yere sahip olan Sadık Miskinî, şiirlerini birçok farklı türde meydana getirmiştir. Onun şiirleri insan, tabiat ve aşk unsurları üzerine kuruludur.

Çalışmada Âşık Sadık Miskinî, hem ülke hem yaşadığı şehir odaklı bilgiler ışığında incelenmiştir. Âşıklık kültürünün yaşatılması ve tanıtılması açısından Âşık Sadık Miskinî birçok yönden değerlendirilmiştir. Âşığın farklı türlerde 449 şiiri vardır. Bununla birlikte 210 adet mani, 230 adet özdeyiş ve 3 adet atışma türünde eser vermiştir. Bu farklı türdeki şiir, atışma ve özdeyişleri, şekil ve içerik yönünden incelenmiştir. Bu yapılan inceleme ile Sadık Miskinî'nin gelenek içerisindeki yeri belirlenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Âşık Edebiyatı, Âşık Sadık Miskini, Mani, Özdeyiş, Atışma.

MINSTREL SADIK MİSKİNÎ FROM KAĞIZMAN (His Life - Art - Works)

İnan UMURBEK

Erzincan University, Institute of Social Sciences,

Department of Turkish Language and Literature

Post Graduate Thesis, November 2017

Supervisor: Doç Dr. Özkan DAŞDEMİR

ABSTRACT

Âşık (minstrel) literature is the Turkish understanding of art that started in the oldest from Turkish cultura and a tradition that still lives to the present day. It is possible to go back to the history of âşık literature to the old folk poets of Turkish, the Kam-Shamans. For centuries, it has had a significant place in the world of feelings and thoughts of the Turkish nation. The fact that the Turks established many states from the first period on and kept this tradition within these states has undoubtedly contributed to the preservation of the present existence of âşık literature.

Today, âşık literature is continuing its existence within the bounds of tradition. Continuing its existence in certain regions of our country, the âşık tradition shows itself more vigorously in Eastern, Southeast and Central Anatolia.

The subject of this study is Âşık Sadık Miskinî who continues the âşıklık art in the Kağızman county of Kars. Sadık Miskinî, who has an important place in the âşıklık tradition of Kars, has created his poems in many different forms. His poems are based on human nature and the elements of love.

In this work, Âşık Sadık Miskinî was examined in the light of country and city-focused information. Âşık Sadık Miskinî has been evaluated from many aspects in terms of sustaining and promoting the Âşıklık culture. The Âşık has 449 poems in different genres. Together with this, he has created 210 manis, 230 apothegms and 3 pieces of duets. These different kinds of poetry, duets and apothegms are examined in terms of form and content. Through this examination, the place of Sadık Miskinî in tradition was determined.

Key words: Âşık Literature, Âşık Sadık Miskinî, Mani, Apothegms

ÖNSÖZ

Türk kültüründe, önemli bir yere sahip olan âşıklık geleneği, günümüze kadar varlığını sürdüren istisnai sanatlardan biridir. Türk tarihi kadar eski olan âşıklık geleneği, en eski Türk kültüründe ortaya çıkarak, güçlü temelleri sayesinde günümüz kültüründe yapı taşlarından biri haline gelmiştir. Eski Türklerde, Âşıklık geleneğini icra eden insanlar kam, şaman, baksı ve ozan gibi sanatçılığın yanı sıra birçok özelliği de kendilerinde barındıran kişiliklerdir. Anadolu coğrafyasındaki âşıklık geleneğinin temsilcileri, 15. yüzyılın sonuna kadar “ozan” olarak adlandırılırken, bu yüzyıldan sonra dini-tasavvufi çevrenin etkisiyle “âşık” ismini almıştır.

Yüzyıllara ve toplumun değişen duygu ve düşüncelerine göre kendini yenileyen âşıklık geleneği, günümüzdeki konumu itibariyle kırsal kesimlerde daha fazla ilgi duyulan bir sanat dalıdır. Geleneğin ülkemizde Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu ve İç Anadolu bölgelerinde temsilcileri bulunmakta ve bu bölgelerde gelenek canlı bir şekilde varlığını sürdürmektedir. Âşık, toplumu ve çevresini sanatçı ve araştırmacı ruhuyla iyi bir şekilde gözlemlemektedir. Bu gözlem onun eserlerini nitelik yönünden değerli kılmaktadır. Bunun yanı sıra işlediği aşk unsuru ile insanların bamteline dokunarak onların duygu dünyasını gün yüzüne çıkarmaktadır. Âşığın şiirlerinde işlediği aşk, yalnızca sevgiliye duyulan bir aşk değil onun tabiata, vatanına, annesine, babasına duyduğu sevgiyi şiirlerine konu ederek, barış ve kardeşlik gibi tüm insanlığın özlem duyduğu kavramları duygu ve düşünce dünyasında harmanlayarak, aşk unsurunu büyük bir yelpazede işlemiştir.

Toplumun sözcüleri durumunda olan âşıklar, eserlerini toplumun beğeni ve isteklerine göre üretirler. Bu durum onları toplumun gözünde değerli kılan unsurların başında gelir. Türk insanına en eski tarihlerden beri verilen değer ve onların duygu ve düşüncelerini yansıtan hemen her sanat, tüm çağlarda toplum tarafından benimsenmiştir. Âşıklık geleneği de aynı vefa duygusu ile toplumu her yönüyle ele alarak, sevinçlerini ve üzüntülerini paylaşıp, onu âşıkların ürettiği eserlere konu etmiştir. 20. yüzyılda başlayan bazı toplumsal ve teknolojik değişimler bu kültürün çiçek misali solmasına neden olsa da, toplum ve sanatçılar bu geleneğe can suyu vererek yeniden diriltmişlerdir.

Kars yöresi, âşıklık geleneği çevresinde büyük temsilciler yetiştirmiştir. Âşık Şenlik, Kağızmanlı Hıfzi, Murat Çobanoğlu, Şeref Taşlıova gibi âşık kültüründe yer etmiş âşıklar sayesinde Kars yöresi geleneğin yaşatılması açısından önemli bir yer olarak görülebilir. Bu kültürün canlı olarak yaşatılmasında, Erzurum ve Ardahan gibi komşu şehirlerin geleneğe katkı sunmalarını da göz ardı etmemek gerekir. Örneğin Âşık Sümmani ve Âşık Reyhani, Posoflu Zülali gibi isimlerin yörede hem âşıklar hem toplum nazarında önemli bir yeri vardır.

Kağızmanlı Âşık Sadık Miskinî, âşıklık geleneğini en canlı şekilde icra eden âşıklar arasında görülebilir. Kars âşıklık geleneğinde önemli bir yeri olan Sadık Miskinî, hem âşıklık hem araştırmacı-gazeteci kimliği ile yöreyi bütün yönleriyle gözlemleyerek eserlerine konu etmektedir. Onun varlığı, yöre ve gelenek açısından büyük bir şanstır. Öyle ki unutulmaya yüz tutmuş birçok farklı türü yaşatmaktadır. Sadık Miskinî, Kuzeydoğu Anadolu âşıklık geleneği ve şiirleriyle büyümüş, Dede Korkut'u, Yunus Emre'yi ve Pir Sultan Abdal'ı manevi ustası bilmiştir. Halk edebiyatı alanında birçok eser okuyarak, yöre kültürü ve âşıklığı ile ilgili birçok kitap yazmıştır. Bölgedeki çeşitli sempozyumlarda bildiriler sunarak, geleneğe katkı sağlamaktan geri durmamıştır. Yine Arif Sağ, Kıvırcık Ali, Canan Başkaya, Erdal Erzincan ve Seher Diloğan gibi sanatçılar tarafından şiirleri, türkü olarak söylenmiştir.

Eğitim ve öğretim süreci boyunca maddi ve manevi hiçbir desteğini benden esirgemeyen en başta aileme, hiçbir konuda desteğini esirgemeyen danışmanım Doç. Dr. Özkan DAŞDEMİR'e, çalışma aşamasında gerek kaynak gerek psikolojik destekleriyle yanımda olan Yard. Doç. Dr. Adem BALKAYA'ya, Yard. Doç. Dr. Arzu ŞEYDA GÜVEN'e ve Yard. Doç. Dr. Adem POLAT'a teşekkür ederim.

İnan UMURBEK

Erzincan-2017

İÇİNDEKİLER

TEZ BİLDİRİMİ	I
TEZ KABUL TUTANAĞI.....	II
ÖZET	III
ABSTRACT	IV
ÖNSÖZ.....	V
İÇİNDEKİLER	VII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KAĞIZMANLI ÂŞİK SADIK MİSKİNÎ (Hayatı-Sanatı-Eserleri)	4
1.1. Hayatı	4
1.1.1. Doğumu, Çocukluğu, Ailesi	4
1.1.2. Eğitimi, Askerliği	4
1.1.3. Evliliği, Çocukları ve İş Hayatı	5
1.2. Âşıklığı	5
1.2.1. Âşıklığa Başlama	5
1.2.2. Mahlas Alışı, Ustası.....	6
1.2.3. Geleneği Öğrenme Ortamları	6
1.2.3.1. Köy Meclisleri, Kahvehaneler	6
1.2.4. Gazete ve Dergilerdeki Yazıları ve Şiirleri	6
1.2.5. Kitapları ve Çalışmaları.....	7
1.2.6. Bestelenen Türküleri	7
1.3. Sanatı.....	7

İKİNCİ BÖLÜM

2. ŞİİRLERİN YAPISAL ÖZELLİKLERİ	11
2.1. Heceli Şiir Şekilleri	11
2.1.1. Mani.....	11
2.1.1.1. Düz Mani/Tam Mani	12
2.1.1.2. Kesik/Cinaslı Mani	12
2.1.1.3. Artık/Yedekli Mani	13
2.1.2. Koşma.....	14

2.1.2.1. Düz Koşma	15
2.1.2.2. Dedim-Dedi'li Koşma	16
2.1.2.3. Cinaslı Koşma	17
2.1.2.4. Koşma Şarkı	18
2.1.2.5. Musammat Koşma.....	19
2.1.2.6. Yedekli Koşma	20
2.1.2.7. Zincirbent Koşma	22
2.1.2.8. Musammat Ayaklı Koşma.....	25
2.1.3. Diğer Şekiller.....	26
2.1.3.1. Şeki/Sicilleme.....	26
2.1.3.2. Muamma.....	32
2.1.4. Yeni Şekiller.....	34
2.1.4.1. Bir Heceliler	34
2.1.4.2. İki Heceliler	35
2.1.4.3. Üç Heceliler.....	36
2.1.4.4. Dört Heceliler	37
2.1.4.5. Beş Heceliler	38
2.1.4.6. Altı Heceliler	39
2.1.4.5. Dokuz Heceliler.....	40
2.1.4.6. On Heceliler.....	41
2.1.4.7. On İki Heceliler	42
2.1.4.8. On Üç Heceliler	43
2.1.4.9. On Yedi Heceliler.....	44
2.1.4.10. On Sekiz Heceliler.....	44
2.1.4.11. On Dokuz Heceliler	45
2.1.4.12. Yirmi Heceliler	46
2.1.4.13. Yirmi Bir Heceliler.....	47
2.1.4.14. Yirmi İki Heceliler	47
2.1.5. Destan	48
2.2. Heceli Şiir Türleri	50
2.2.1. Koşma Türleri.....	50
2.2.1.1. Güzelleme.....	50

2.2.1.2. Taşlama.....	50
2.2.1.3. Öğütleme	51
2.2.1.4. Hikmetleme	52
2.2.1.5. Yalanlama.....	52
2.2.1.6. Kargışlama.....	53
2.2.1.7. Ağıt	54
2.2.1.8. Semaî	55
2.2.2. Divan/Divanî	56
2.2.3. Lebdeğmez Cığalı Tecnis	58
2.3. Aruzlu Şiir Şekilleri	59
2.3.1. Gazel.....	59
2.3.2. Mesnevi	61
2.3.4. Diğer Şekiller.....	63
2.3.4.1. Müstezat	63
2.3.4.2. Muhammes	65
2.3.4.3. Murabba.....	66
2.4. Aruzlu Şiir Türleri.....	67
2.4.1. Kalenderi	67
2.4.2. Vezn-i Âher	69
2.4.3. Satranç	70
2.4.4. Tahmis	71
2.5. Yapı ve Üslup.....	73
2.5.1. Armoni.....	73
2.5.1.1. Aliterasyon	74
2.5.1.2. Asonans	74
2.5.2. Ölçü ve Kafiye.....	75
2.5.2.1. Kafiye	75
2.5.2.2. Ayak	76
2.5.2.2.1. Yarım Kafiye	77
2.5.2.2.2. Tam Kafiye	77
2.5.2.2.3. Zengin Kafiye.....	77
2.5.2.2.4. Tunç Kafiye	78

2.5.2.2.5. Cinaslı Kafiye	78
2.5.3. Kelimeler Dünyası	80
2.5.4. Atasözleri	83
2.5.5. Deyimler	84

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ŞİİRLERİN İÇERİK ÖZELLİKLERİ	86
3.1. Şiirlerde Konu	86
3.1.1. Din	87
3.1.1.1. İtikat	87
3.1.1.1.1. Allah	87
3.1.1.1.2. Melekler	90
3.1.1.1.2.1. Azrail	90
3.1.1.1.3. Kitaplar	91
3.1.1.1.4. Peygamberler	92
3.1.1.1.4.1. Hz. Âdem	92
3.1.1.1.4.2. Hz. Nuh	93
3.1.1.1.4.3. Hz. Eyyûb	94
3.1.1.1.4.4. Hz. Süleyman	95
3.1.1.1.4.5. Hz. İsa	95
3.1.1.1.4.6. Hz. Muhammed	96
3.1.1.2. İbadet	97
3.1.1.2.1. Namaz	97
3.1.1.2.2. Hac	99
3.1.1.2.3. Oruç	100
3.1.1.3. Dini Kişilikler	100
3.1.1.3.1. Dört Halife	100
3.1.1.3.1.1. Ömer	100
3.1.1.3.1.2. Ali	101
3.1.1.3.2. Diğer Dini Kişilikler	102
3.1.1.3.2.1. Havva	102
3.1.1.3.2.2. Hallac-ı Mansur	103
3.1.2. Dini ve Tasavvufi Mefhumlar	104

3.1.2.1. Kâbe.....	104
3.1.2.3. Cennet/Cehennem.....	105
3.1.2.4. Sôfi/Sufi/Sofu.....	106
3.1.2.5. Şeytan.....	107
3.1.2.6. Ecel.....	107
3.1.2.7. Felek.....	108
3.1.2.8. Dünya.....	109
3.1.2.9. Gönül/ Dil.....	110
3.1.2.10. Nefis.....	112
3.1.2.11. Belâ.....	113
3.1.2.12. İrfân/Ârif.....	114
3.1.2.13. İnsan-ı Kâmil.....	115
3.1.2.14. Mürşid.....	116
3.1.3. Toplum.....	116
3.1.3.1. Eğitim – Topluma Yön Verme.....	116
3.1.3.1.1. Nasihat Etme.....	116
3.1.3.1.2. Zamandan Şikâyet.....	117
3.1.3.1.3. Sosyal Hayat.....	118
3.1.3.2. Tarihi ve Efsanevi Kişilikler.....	119
3.1.3.2.1. Mevlâna.....	119
3.1.3.2.2. Lokman Hekim.....	120
3.1.3.2.3. Yunus Emre, Pir Sultan.....	121
3.1.3.2.4. Nesimî.....	122
3.1.3.2.5. Fuzûlî.....	124
3.1.3.2.6. Kerem ile Aslı.....	125
3.1.3.2.7. Leyla ile Mecnun.....	126
3.1.3.2.8. Ferhat ile Şirin.....	127
3.1.3.2.8. Dede Korkut.....	128
3.1.3.2.9. Kaşgarlı Mahmud.....	130
3.1.3.2.10. Nasrettin Hoca.....	131
3.1.3.2.11. Alp Arslan, Melik Şah.....	132
3.1.4. İnsan.....	133

3.1.4.1. Sevgiliye Ait Unsurlar	133
3.1.4.1.1. Bel.....	133
3.1.4.1.2. Boy	133
3.1.4.1.3. Dudak, Yanak	135
3.1.4.1.4. Göz	136
3.1.4.1.5. Kaş, Kirpik	137
3.1.4.1.6. Saç	138
3.1.4.1.7. Sine.....	139
3.1.4.1.8. Yüz	139
3.1.4.2. Kendini Övme	140
3.1.5. Tabiat.....	141
3.1.5.1. Hayvanlar	141
3.1.5.1.1. Uçan Hayvanlar	141
3.1.5.1.2. Sürüngen Hayvanlar	143
3.1.5.1.3. Vahşi Hayvanlar	144
3.1.5.1.4. Evcil Hayvanlar	146
3.1.5.2. Vatan.....	147
3.1.5.3. Yer Adları	148
3.1.5.3.1. Şehir Adları	148
3.1.5.3.2. Ülke Adları	150
3.1.5.3.3. Coğrafi Yer Adları.....	150
3.1.5.3.4. Mitolojik Yer Adları.....	152

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ÜRETİM BAĞLAMINDA ŞİİRLERİ	153
Bir Heceli Şiirler	153
İki Heceli Şiirler	156
Üç Heceli Şiirler.....	158
Dört Heceli Şiirler	159
Beş Heceli Şiirler	163
Altı Heceli Şiirler	176
Yedi Heceli Şiirler.....	177
Sekiz Heceli Şiirler	247

Dokuz Heceli Şiirler.....	294
On Heceli Şiirler	296
On Bir Heceli Şiirler	298
On İki Heceli Şiirler	488
On Üç Heceli Şiirler.....	491
On Dört Heceli Şiirler	497
On Beş Heceli Şiirler	516
On Altı Heceli Şiirler	529
On Yedi Heceli Şiirler.....	537
On Sekiz Heceli Şiirler.....	538
On Dokuz Heceli Şiirler.....	539
Yirmi Heceli Şiirler.....	540
Yirmi Bir Heceli Şiirler.....	542
Yirmi İki Heceli Şiirler	542
Farklı Şekiller.....	544
Âzâdeler.....	544
Özdeyişler.....	545
Atışmalar	556
SONUÇ.....	563
SÖZLÜK.....	566
KAYNAKÇA	613
EKLER	618

GİRİŞ

Âşık edebiyatı, Türk edebiyatı bünyesinde uzun geçmişe sahip olan bir sanat dalıdır. En eski Türk kültüründe filizlenen âşık edebiyatı, çeşitli zümreler tarafından Anadolu'ya taşınarak günümüze değin aynı kültür toprağında yeşeren bir edebiyat alanıdır. Âşık edebiyatının yüzyıllara meydan okuyarak günümüzde de varlığını sürdürmesi, onun hem sağlam bir kültürel temel üzerine kurulu olmasından hem de toplumun beğenisini kazanmış olmasından kaynaklanmaktadır.

Âşık edebiyatı, Türk edebiyatı içerisinde bir gelenek oluşturarak, Türk toplumunun kültür ve geleneğini yaşatmak için asırlar boyunca bünyesinde birçok sanatçı yetiştirerek, eserlerin oluşturulmasına imkân sağlamıştır. Âşık edebiyatını ve onun temsilcileri olan âşıkları, tarihsel olarak değerlendirdiğimizde bilinen ilk Türk şairinin Çuçu olduğuna dair bilgiler mevcuttur. Fakat Ord. Prof. Dr. Reşid Rahmeti Arat'ın uzun yıllar boyunca yaptığı araştırmalara sonucunda yeni şairlerin varlığından bahsederek bilim dünyasına katkıda bulunmuştur. Bu kapsamda Aprınçur Tigin, Kül Tarkan, Sungku Seli Tutung, Ki-Ki, Pratyaya Şiri, Asıg Tutung, Çusuya Tutung, Kalım Keyşi gibi şairler, yapılan araştırmalar sonucunda Çuçu'dan sonra yaşadığı bilinen ilk şairlerdendir.¹

Âşık edebiyatı, 15. yüzyıl sonları ve 16. yüzyıldan itibaren Anadolu'da görülmeye başlanmış ve ilk eserlere bu dönemde rastlanmıştır. Âşık edebiyatı içerisinde daha eski devirlerde de üretilen eserlerin varlığından söz edilse de sınırlı bilgi ve belgenin olmasından dolayı bu durum bilimsel bir kanıya ulaşmayı güçleştirmiştir.

Âşık edebiyatı temsilcileri, asırlardır hüküm sürdüğü çeşitli coğrafyalarda hem yetiştikleri sosyal çevrelerden hem edebiyat çevrelerinden etkilenmiş ve onları etkile-

¹ Saim Sakaoğlu, *Âşık Edebiyatı Araştırmaları*, Kömen, 1. bs. , Konya 2014, s. 25.

miştir. Âşık edebiyatında sosyal çevre çok önemlidir. Öyle ki âşıkların yetiştiği ve sanatını icra ettiği çevreyi tanımadan onunla ve o yörenin âşıklık geleneği ile ilgili yarılgılara varmak güçtür. Bu nedenle âşığı ortaya çıkaran ortamın iyi tanınması gerekir.²

Âşık edebiyatının asıl kaynağı halktır. Köy halkı arasından da çıkar, göçebeler arasından da çıkar, şehirlerden de... Pek saymaya sınırlamaya değmez. Çünkü bir saz şairi köyde doğar, kasabaya yerleşir; kasabada doğar, şehirde yetişir; şehirde doğar, köy köy, oba oba dolaşır; arı gibi her çiçekten bal alır. Bu bakımdan doğdukları yerlerinde, gezip dolaştıkları yerlerinde de izlerini taşırlar ama asıl 'ayırıcı nitelikleri' yerleştikleri, yetiştikleri sosyal çevrelerden gelir.³

Yukarıda bahse konu sosyal çevrelerde yetişen âşıklar; köy âşıkları, konar-göçer âşıklar, kasaba-şehir âşıkları, asker âşıklar, dini-tasavvufi âşıklar şeklinde sosyal çevrelere göre sınıflandırılmaktadır.

Türk halk şiiri içerisinde âşıklar, şiirlerini belli kural ve kaidelere göre oluşturmuşlardır. Bu kural ve kaidelere kısaca değinmek gerekirse; şiiri yapısal açıdan meydana getiren unsurlardan olan nazım birimi, âşık şiirinde dörtlük'tür. Ölçü olarak ise hece ölçüsü tercih edilmiştir. Âşık şiirinde koşma ve mani olmak üzere iki çeşit uyak düzeni vardır. Koşma şekline baktığımızda 8 ve 11 hece ölçülü şiirlerde abab-cccb-dddb veya abcb- dddb-eeeb tarzından görülür. Mani uyak düzeninde ise 7 ve 8 hece ölçülü olarak aaba- ccdc- eefe şeklinde sıralanır. Konu bakımından âşık şiirinde herhangi bir konu sınırlaması yoktur. Şiire değer her konu âşıkların işleyecekleri konu zincirinde yer almaktadır.⁴ Bundan dolayı âşık şiiri, geniş bir yelpazede değerlendirildiği zaman şairler, hayatımızda olup biten hemen herşeyi belli kural ve kaidelere göre şiirlerinde işlemişlerdir.

Âşık tarzı edebiyatında iki farklı âşık tipine rastlamak mümkündür. Bunlardan ilki badeli âşıktır ki bu âşık bir rüya görmesiyle bu sanatı icra edebilecek yeteneğin verildiğini ve daha sonra genellikle tasavvufi konular üzerinde yoğunlaşarak şiirler yazdığını söyleyebiliriz. Badeli âşıkların, bir rüya sonucu âşık olmalarında Tanrı'nın

² Erman Artun, *Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı: Edebiyat Tarihi/Metinler*, Karahan Kitabevi, 7. bs. , Adana 2015, s. 46.

³ Eflatun Cem Güney, *Folklor ve Halk Edebiyatı*, Milli Eğitim Basımevi, 1. bs. , İstanbul 1971, s. 255- 256.

⁴ Özkul Çobanoğlu, *Âşık Tarzı Edebiyat Geleneği ve İstanbul*, 3F Yayınları, 2. bs. , İstanbul 2007, s. 18-19.

hikmetiyle meydana geldiğine inanmışlardır.⁵ İkinci âşık tipi kalem şairleridir. Bunlar daha çok saz çalmadan şiir söyleyen ve belli bir eğitimden geçen şairlerdir. Bu âşıklar, hem hece ölçüsü hem aruz ölçüsünü kullanmış olup üslupları daha çok divan edebiyatı şairlerinin üsluplarına yakındır.⁶

Âşık edebiyatı, uzun geçmişiyle edebiyat ve toplum hayatında büyük bir etki uyandırmıştır. Sadece Anadolu değil Türk insanının yaşadığı her yerde âşıklık geleneği ile karşılaşmak mümkündür. Âşıkların gönül coğrafyası o kadar geniştir ki geçmişten günümüze hiç yılmadan insanları duygu ve düşünce yönünden geliştirerek topluma hizmet etmiştir.

Âşık edebiyatı, günümüzde bazı yörelerde daha canlı faaliyet göstermektedir. Bu yörelerden biri çalışmada da bahse konu olan Âşık Sadık Miskinî'nin doğup büyüdüğü ve o bölgenin kültürü ile eserlerini meydana getirdiği Doğu ve Kuzeydoğu Anadolu Bölgesidir. Bölge genelinde çok önemli saz şairleri yetişmiştir. Âşık Şenlik, Âşık Sümmani, Posoflu Müdami, Posoflu Zülali, Kağızmanlı Hıfzi, Kağızmanlı Cemal Hoca, Murat Çobanoğlu, Şeref Taşlıova gibi âşıklar, bölgenin önde gelen âşıklarındandır.

⁵ Cafer Özdemir, *Âşık Tarzı Türk Şiirinde Osmanlı Toplum Hayatı*, Kitabevi, 1. bs. İstanbul 2011, s. 89-90.

⁶ Arslan Tekin, *Edebiyatımızda Terimler*, Elips Kitap, 1. bs. Ankara 2006, s. 177.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KAĞIZMANLI ÂŞIK SADIK MİSKİNÎ (Hayatı-Sanatı-Eserleri)

1.1. Hayatı

1.1.1. Doğumu, Çocukluğu, Ailesi

1964 yılında Kars'ın Kağızman ilçesinde doğdu. Asıl adı Sait Küçük'tür. Babası Hayrettin Bey, annesi Şadiye Hanım'dır. Baba dedesi Çilo Recep, anne dedesi Berber Mevlüt'tür. Aile lakabı olarak baba tarafına Çilolar, ana tarafına Cëllolar-Celaliler denilmektedir. Baba tarafı eski adıyla Kızılkilise yeni adıyla Yankıpınar köyünden olup Kurtuluş Savaşı sonrası ilçenin Dere Mahallesi'ne yerleşen "Yerliler"dendir. Anne tarafı Irak-Zaho'dan İran'a, İran'dan Ağrı'ya, Ağrı'dan da Kağızman'a göçen "Kürtler"dendir.

Hayrettin Bey'in, Şadiye Hanım'dan sekiz çocuğu olmuştur. Bunlar büyükten küçüğe doğru Sümer, Saim, Saygı, Latife, Sait, Süreyya, Habip ve Songül ismini taşımaktadır. Sadık Miskinî ailenin beşinci çocuğu olarak dünyaya gelmiştir.

1.1.2. Eğitimi, Askerliği

Âşık Sadık Miskinî, Atatürk İlkokulu'nda ve Kağızman Lisesi'nde okumuş, Yükseköğrenimini ise Kars'ta tamamlamıştır. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi İktisadi ve İdari Programlar Bölümü'nün iki yıl süreli Sosyal Bilimler Programı'nı bitirmiştir.

Askerliğini Balıkesir Ordu Donatım Okulu Destek Kıtaları Karargâh Bölüğü'nde on parmak daktilograf olduğundan dolayı Personel Şube Yazıcısı olarak yapmıştır. Askerlikten döndükten sonra doğup büyüdüğü topraklara yerleşmiştir.

1.1.3. Evliliği, Çocukları ve İş Hayatı

Kağızman'ın Yukarıdere Mahallesi'nden Sünüemolar lakaplı İshak Bey ve Şöhret Hanım'ın kızları Emine Hanım ile evli olup Bahar, Oğuzhan ve Bilge Berat adında üç çocuğu olmuştur.

Âşık Sadık Miskinî, lise öğrenimi sonrası gurbete çıkmış, İstanbul'da banliyö trenlerinde, vapurlarda, pazarlarda ve Galata Köprüsü'nde çorap, patik satmıştır. Kaset fabrikasında çalışmış ve yeni yapılan binalarda elektrik çıraklığı ve ustalığı yapmıştır. Bu dönemde İstanbul'da yapılan âşık şölenlerine giderek yüz yüze gelmediği âşıklarla ve sanatçılarla görüşüp tanışma fırsatı bulduğunu ifade etmiştir. Dört yıllık gurbet hayatından sonra Kağızman'a dönerek aynı yıl Kağızman Halk Eğitim Merkezi'nde pratik nota üzerine saz kursu açıp yeni yetişen nesilin saz öğrenmesine katkıda bulunmuştur.

Askerlik dönüşü doğup büyüdüğü topraklara dönmüş ve Kağızman'da sırasıyla manav, bakkal, kayııcılık, arıcılık, kervancılık, nakliyecilik, kütüphanecilik, gazetecilik yaparak geçimini sağlamıştır.

1.2. Âşıklığı

1.2.1. Âşıklığa Başlama

Âşık Sadık Miskinî'nin babası Hayrettin güzel sese, türkü söyleme ve şiir yazma yeteneğine sahiptir. Saz çalmayan ama türkü söyleyen, şiir yazan, akşam olduğunda evde âşık hikâyelerini okuyan ve hikâye içerisindeki şiirleri yöre havalarıyla söyleyen babasından esinlendiğini belirtmiştir. Babasının eniştesi olan Âşık Erdemi'nin hekât meclislerinde bulunarak düğünlere, kahvehanelere gelen âşıkları dinlemiştir. Kuzeydoğu Anadolu âşıklık geleneği ve şiirleriyle büyümüştür.

Ortaokul yıllarında bir kıza sevdalanarak şiir yazmaya ve saz çalmaya başlamıştır. Kitap okuma alışkanlığı okul kütüphanesinde başlayarak ve ömür boyu sürmüştür. Türk Halk Edebiyatı alanında Dede Korkut'tan başlayıp Kağızmanlı Hıfzı'ya kadar okumuş ve yeni nesil âşıkları tanıyarak, aynı ortamlarda bulunup muhabbet etmiştir.

1.2.2. Mahlas Alışı, Ustası

İlk şiire başladığında bir iki mahlas denediysen de asıl adı olan Sait'ten esinlenerek Sadık, Yunus Emre'de geçen miskin kelimesinden de Miskinî'yi türeterek "Sadık Miskinî" mahlasını aldığını ifade etmiştir.

Halk edebiyatının yanı sıra Tekke, Divan ve Çağdaş edebiyatı da okumaktan geri durmamıştır. Dede Korkut'u, Yunus Emre'yi ve Pir Sultan Abdal'ı manevi usta bilmiştir.

1.2.3. Geleneği Öğrenme Ortamları

1.2.3.1. Köy Meclisleri, Kahvehaneler

Âşık Erdemi ile birlikte düğünlere, kahvehanelere gelen âşıkları dinleyerek Kuzeydoğu Anadolu âşıklık geleneği ve şiirleriyle büyümüştür.

1.2.4. Gazete ve Dergilerdeki Yazıları ve Şiirleri

Hece vezniyle başladığı şiir serüveni bir dönem serbest şiirlerle beraber devam etmiştir. İlk serbest şiiri 1984 yılında Milliyet Sanat dergisinde yayınlanarak "Genç Şairler Antolojisi"nde yer almıştır. Bu dergiden sonra serbest tarzdaki şiirleri Kıyı, Damar, Özgür Gelecek, Çağdaş Türk Dili gibi dergilerde yayınlanmıştır.

Sadık Miskinî mahlasıyla yazdığı hece vezinli şiirleri Cem, Nefes, Folklor Edebiyat, Türk Edebiyatı, Âşık Veysel, Serhat Dergisi, Serhat Kültür, Sarıkamış, Kars gibi dergilerde yayınlanmıştır.

Şiire olan ilgisinin yanında yöre kültürünün derlenmesi, yöre âşıklarının eserlerinin başka kaynaklara aktarılması ve kitaplaştırılması gibi çalışmaları da bulunmaktadır. Kağızman Folklor Derneği kurucularından ve başkanlarından olan Sadık Miskinî, "Folklor Derneği'nin Sesi" adlı aylık gazeteyi çıkarmış olup bu gazetenin ardından "Aras" gazetesini bir müddet yayınlamıştır. Son olarak Kağızman'da yedi yılı

aşkın bir süre çıkan “Gözlem” adlı gazetenin Sorumlu Yazı İşleri Müdürlüğü görevini sürdürmüştür.

1.2.5. Kitapları ve Çalışmaları

Şiirlerini ve yöre kültürünü kaynak alarak yayınladığı kişisel ve ortak kitaplar şunlardır: Kağızman’a İsmarladım Nar Gele, Sevenlere Gönül Verdim, Bir Ozanın Te-linden, Kağızmanlı Halk Şairi Mesuli, Kağızmanlı Halk Şairi Ataşoğlu, Kağızmanlı Halk Şairi Samihi, Yaşayan Tarih Sadık Miskini, Kağızman’da Yaşanan Rus Zulmü ve Ermeni Mezalimi, Milli Mücadele, Başka Doğsun Yarınların Güneşi, Kağızmanlı Hıfzı, Karşılı Hicabı ve Âşık Mahmut Işık.

Doğu Anadolu bölgesinde yapılan sempozyumlara uzun bir müddet katılarak halk bilimi alanında birçok bildiri sunmuştur. Yerel gazetelerde köşe yazıları yazarak, haberler yapmıştır. İlçede âşıklığa, saz çalmaya, türkü söylemeye heves eden gençlere gelenek hakkında yardımları dokunmuştur. Usta ozanların bazı eserlerini ve kendi şi-irlerini türküleştiren arşiv oluşturmuştur.

1.2.6. Bestelenen Türküleri

Çeşitli sanatçılar tarafından bestelenerek söylenen türküleri özellikle 1990’ lı yıl-ların ikinci yarısından sonra Arif Sağ, İsmail Özden, Canan Başkaya, Ünal Fırat, Son-gül Karlı, Seher Dilovan, Gülten Yıldırım, Erdal Erzincan, Tolga Sağ, Yılmaz Çelik, Kıvrıkcık Ali gibi sanatçılar tarafından okunarak geniş çevrelerde duyulmuştur.

1.3. Sanatı

Âşık Sadık Miskinî’nin ürettiği eserlerde çok zengin bir söz dağarcığı mevcuttur. Onun söz varlığını besleyen unsurlar arasında âşığın Divan, Halk ve Dini-Tasavvuf edebiyatına olan ilgisi en başta gelir. Miskinî’nin, Kitab-ı Dedem Korkut Alâ Lisan-ı Taife-i Oğuzân, Divan-ı Lüğati’t Türk, Osmanlıca-Türkçe Lügat ve bunlara benzer

birçok kıymetli esere olan ilgisi, onun söz dağarcığını zenginleştiren kelimelerin kaynakları ile ilgili ipuçları vermektedir.

Âşık Sadık Miskinî'nin şiirleri incelendiğinde Dede Korkut'tan, Kaşgarlı Mahmut'dan günlük hayattan kelimelere, deyimlere ve atasözlerine sıkça rastlanır. Şairin bu gayreti gerek unutulmaya yüz tutmuş değerlerimizin yeniden canlanması gerekse verdiği ürünlerin zengin bir söz varlığıyla renklenmesi bakımından önemlidir. Bütün bunların yanı sıra özdeyişler üretmek konusunda da yoğun bir çabanın kendisi tarafından gösterildiği görülmektedir.

Divanü Lûgat-it Türk'ten öğrendim

Ogur beş manadır zamandır ogur

Kâşgarlı'yı okudukça gönendim

Kutlu devlet ulu mekândır ogur (450/1)

Ben bilirim aşk-ı sevda kor-kut-dur

Sen o kadar beni böyle korkut-dur

Benim el aldığım Dede Korkut'dur

Ben ona torunum o bana sürek (430/6)

Şiirleri genel olarak üç konu üzerine inşa edilmiştir. Aşk, tabiat ve insan. Dize-lerinde aşkın kendisine yaşattığı duygulara (acı, hasret, sevinç) belirgin bir biçimde tanıklık etmek mümkündür. Şairin şiirlerine bakıldığında yoğun bir tabiat aşkı göze çarpmaktadır. Miskinî, dağların, kırların, çiçeklerin, güllerin, derelerin ve nehirlerin kendisinde bıraktığı yoğun duygularla eserler vermiştir. Şairin kendisini bu tabiat unsurlarında tamamladığı söylenebilir. Bu kapsamda şairin hayvan ve bitki âlemiyle de şiirini zenginleştirmesi sıkça rastlanan bir durumdur. Bağdaki bülbülün, çöldeki bay-

kuşun, dağdaki kartalın, evdeki köpeğin şiirlerine büyük etkisi vardır Kırlardaki papatyanın, iğde çiçeğinin, üç yaprağın, karanfilin, kar çiçeğinin şairin şiir ikliminde yeniden hayat bulduğu görülmektedir.

Suların kesilmesin

Ağacın devrilmesin

Yemişin eksilmesin

Sağ ol tabiat ana (39/2)

Kokusunu almış cennet aladan

Dertlere dermandır iğde çiçeği

Güzellikte geri kalmaz laleden

Can için canandır iğde çiçeği (344/1)

Âşık Sadık Miskinî'nin tabiatla olan irtibatı, onun sosyal yaşamdan kopuk olduğunu göstermez. Şair sosyal yaşamla da şiirlerini zenginleştirmiş, böylece toplum ile şair arasında karşılıklı bir üretkenlik öne çıkmıştır. Yemek Destanı'nı yazarak doğduğu topraklardaki, sebzeleri, meyveleri ve yemekleri toplumun hafızasına yeniden nakşetmiştir. Ağız tadından, kazdan, tuzdan, beravuttan bahsetmesi günlük hayattan kopuk olmadığını gösterir. Çeşitli manilerinde sağlıklı beslenmenin öneminden söz eder.

Tiritli Kaz, Kaz Çekmesi kaz ile

Buğulama pişirilir köz ile

Patatesli Yahni yenir haz ile

Vardır misafire daveti Kars'ın (456/4)

Şair Miskinî, yönünü insanlığa dönmüş, adımlarını hep insanlığa doğru atmıştır. Bu yöneliş ve yürüyüş sevgi ve aşk ikliminde gerçekleşmiştir. Bu iklimde şairin yolu edep ve erkândır. Bu yolda şair kâminden ders alıp cahile doğru yolu gösteren olma niyetindedir. Bilgiye, hoşgörüyeye, ahlak ve fazilete talip kişidir. Tarihi ve güzel yerler şair Miskinî'nin dünyasında abideleşir. Şairin şiirlerinde ırmak ile dere söyleşmekte, dağlarla eğleşmekte ve turnalarla haberleşmektedir.

Çirkinlik bulunmaz güzel cananda

Adavet aranmaz ilim irfanda

Noksanlık olur mu kâmil insanda

Her türlü kusuru özümde gördüm (310/2)

İKİNCİ BÖLÜM

2. ŞİİRLERİN YAPISAL ÖZELLİKLERİ

2.1. Heceli Şiir Şekilleri

2.1.1. Mani

Anonim halk şiirinin en yaygın nazım şekillerinden biri olan mani, 7 veya 8 heceli dört dizeli tek dörtlükten oluşmaktadır. Bunun dışında 4, 5, 10, 11 ve 14 heceli manilere de rastlamak mümkündür. Mani uyak düzeni; birinci, ikinci ve dördüncü dizeleri birbirleri ile uyaklı, üçüncü dizesi serbest uyaklı, aaxa şeklindedir.

Maniler, etrafımızda meydana gelen her türlü hadise karşısında; aşk, tabiat, gurbet, kıskançlık, hasret, kırgınlık, gibi temaları işlemiştir. Manilerde, birinci ve ikinci mısra duygu, düşünce ve hayalin girişini ortaya çıkarır. Dinleyen ve okuyanın ilgisini çekme görevi üstlenen bu iki mısradan sonra asıl konuya giriş görevini üçüncü ve dördüncü mısralar üstlenir. Az da olsa dördüncü mısradan duygu, düşünce ve hayal görülmektedir.⁷

Mani, Türkiye'nin bazı bölgelerinde farklı isimlerle anılmıştır. Denizli'de *mana*, Urfa'da kadınlar arasında *me'ani*, erkekler arasında ise *hoirat*, Doğu Karadeniz bölgesinde *karşıberi* gibi isimler verilmiştir. Türk topluluklarında ise Azerbaycan'da *bayatı*, Irak'taki Türkler arasında *hoirat*, Kazan Türkleri ve Kırgızlar arasında *aytıpa*, *aytıspa*, *kayım ölen* veya *ülenek*, Tatarlarda *çinik*, *çinig*, *çink*, *şın*, Kırım Tatarlarında *mane*, Özbekler arasında *koşuk*, *aşule* adlarıyla anılmıştır.⁸ Mani nazım şeklinin, bu şekilde hem ülkemizde hem diğer Türk topluluklarında çeşitli isimlerle anılması, bu halk şiiri şeklinin uzun bir geçmişe sahip olduğunu gösterir.

⁷ Şükrü Elçin, *Halk Edebiyatı Araştırmaları 1*, Akçağ, 2. bs. , Ankara 1997, s. 324.

⁸ Nevzat Gözaydın, “ Halk Şiiri”, *Türk Dili Dergisi*, Türk Şiiri Özel Sayısı - 3 Sayı 445-450, S. 3, Yıl Ocak- Haziran 1989, s. 3.

Âşık Sadık Miskinî'nin eserleri içinde hece ölçüsüyle meydana getirdiği 309 adet mani nazım şekli vardır. Ayrıca âşığın, belirtilen mani sayısı içerisinde maninin çeşitleri olan düz/tam mani, kesik/cinaslı mani, artık/yedekli mani şekillerine uygun manileri de mevcuttur.

2.1.1.1. Düz Mani/Tam Mani

Mani çeşitlerinin ilki ve en yaygın kullanılanı olan düz mani, dört dizeden ve yedi heceden oluşmaktadır. Uyak düzeni yukarıda da açıkladığımız şekilde birinci, ikinci ve dördüncü dizeleri kendi aralarında uyaklı, üçüncü dizesi ise serbest uyaklıdır.

Didemde yaş kan ağlar
Ten yanar baş kan ağlar
Yorulur ağlamaktan
Göz durur kaş kan ağlar (87)

2.1.1.2. Kesik/Cinaslı Mani

Adı geçen mani çeşidinin diğer bir örneği olan Kesik/Cinaslı mani, dört-beş dizeden meydana gelen, ilk dizesi yedi heceden daha az ve cinaslı manilere denir. Kesik/cinaslı manilerde, mani metninden önce ünlem veya seslenme kelimesi söylenir; buna da maninin uyak kelimesi koşulur. Bu ünlem ve seslenme kelimeleri bölgeden bölgeye ve maninin konusuna göre değişmektedir: *azizim, azizem, azziyem, men aziz, bala, bala can, ele mi, geç gönül, var geç gönül, gör bir afet, âşık, âşık der, baba, baba der, lala der* gibi kelimeler sıkça kullanılmıştır.⁹

Ahmet Talat Onay, *Türk Halk Şiirinde Şekil ve Türler* adlı eserinde, yalnızca cinaslı mani olarak isimlendirerek şu ifadelere yer vermiştir: “Böyle bir maniyeye muhatabın ya aynı tarzda yahut başka cinaslı bir mani ile karşılık vermesi mutad idi. Bu

⁹ Pertev Naili Boratav, *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*, Bilgesu, 2. bs., Ankara 2014, s. 194.

maniler yüzünden eskiden birçok kavgalar ve gürültüler çıktığı olurdu.”¹⁰ Âşık Sadık Miskinî, şiirde cinas sanatının kullanılmasının gerekli olduğunu savunmuş ve şiirlerinde sıkça kullanmıştır.

Gönül kazan
Aşk kepçe gönül kazan
Bin kez Kâbe’ye gitme
Bir kez bir gönül kazan (86)

Ay balam
Güneş balam ay balam
Senden ayrı düşeli
Geçti on beş ay balam (189)

2.1.1.3. Artık/Yedekli Mani

Dört ya da beş artık dizeyle oluşturulan manilere artık/yedekli mani denir. Bu mani çeşidinin ilk dört dizesi aaxa şeklinde olup, devam eden dizelerde beşinci dize bağımsız, altıncı dize, ilk dört dizenin birinci, ikinci ve dördüncü uyağına bağlı olarak, aaxaxaxa şeklinde düzenlenmektedir.

Âşık der gül Miskinî
Miskinî gül miskinî
Bülbülü zara salmış

¹⁰ Ahmet Talat Onay, *Türk Halk Şiirinde Şekil ve Türler*, Kurgan Edebiyat, 1. bs. , Ankara 2012, s.106.

Bir gonca gül Miskinî
Dağlara kar yakışmış
Bahçeye gül Miskinî
Yârimiz selam salmış
Ağlama gül Miskinî (229)

2.1.2. Koşma

Türk halk şiirinin maniden sonra en yaygın şekli olan koşma, genellikle hece ölçüsünün 6+5 veya 4+4+3 duraklı, 11'li kalıbıyla söylenir. Ayrıca 4+3 ve 4+4 duraklı 7'li ve 8'li kalıpları ile söylenen koşmalar da vardır. Koşmaların ilk dörtlüğünün birinci ve üçüncü dizeleri bağımsız veya aynı kafiyede olurken, ikinci ve dördüncü dizeler ise her zaman birbirleriyle aynı kafiye de olur. Ardından gelen dörtlüklerin ilk üç dizesi aynı, dördüncü dizesi ise ilk dörtlüğün ikinci ve dördüncü dizesiyle kafiyelidir. Âşık tarzı şiir geleneğinin önde gelen nazım şekli olan koşmalarda, konu bakımından aşk, sevgi, güzellik, tabiat gibi duygu yüklü unsurlar işlenir.¹¹

Koşmalar dörtlük sayısı bakımından üç veya beş dörtlükten meydana gelir. Fakat konunun boyutuna göre, dörtlük sayısı daha fazla olan koşmalara da rastlanır. Âşık Sadık Miskini'nin koşmalarında, dörtlük sayısı üç ve beşten fazla olan koşmalarına rastlamak mümkündür.

Koşmalar, yapıları bakımından genel olarak üçe ayrılır; düz koşma, ayaklı koşma, yedekli koşma. Bunların dışında; tecnis koşma, dudakdeğmez koşma, müracaa koşma, musammat koşma, musammat ayaklı koşma, zincirleme koşma, musammat zincirleme koşma, musammat zincirleme ayaklı koşma, zincirbent koşma, musammat zincirbent koşma, zincirbent ayaklı koşma, gibi çeşitlerine de rastlamak mümkündür.¹²

¹¹ Ensar Aslan, *Türk Halk Edebiyatı*, Maya Akademi, 1. bs. , Ankara 2008, s. 118.

¹² Bayram Durbilmez, *Âşık Edebiyatı: ve Taşpınarlı Halk Şairleri*, Akçağ, 1. bs. , Ankara 2016, s. 41.

Çalışmada Âşık Sadık Miskinî, yukarıda adı geçen koşma çeşitlerinden birçoğunu işlemiştir. Düz koşma, ayaklı koşma, yedekli koşma, dedim dedili koşma, tecnis koşma, koşma şarkı, zincirbent koşma, musammat ayaklı koşma gibi koşma çeşitlerinin yanı sıra murabba tarzında koşması da mevcuttur. Koşmalar, ezgilerine göre de çeşitli adlar almaktadır. Bunlar; Acem koşması, Kesik kerem, Gevherî'dir.¹³

Âşık Sadık Miskinî'nin, manilerinden sonra şiirlerinin büyük kısmını koşma ve çeşitleri oluşturmaktadır. Aşağıda koşma çeşitleri, başlıklar halinde tanım ve örnekleri ile birlikte verilmiştir.

2.1.2.1. Düz Koşma

Asıl koşma da denilen bu koşma çeşidi, yapı bakımından klasik koşma düzenine uyar. Düz koşma, genellikle 8 ve 11 heceli, 4+4; 6+5 ya da 4+4+3 duraklı dizelerin oluşturduğu dörtlüklerden kurulur. Dörtlük sayısı, 3 ile 5 arasında değişen bu koşma türü Türk halk edebiyatının en çok kullanılan biçimidir.

Varlığın öyle bir sarmış ki beni
Dilimde sözümde sen varsın yârim
Vazgeçmek unutmak mümkün mü seni
Yolumda izimde sen varsın yârim

Gönül sarayımda mülkümdesin sen
Fikrimde zikrimde ülkümdesin sen
Nağmemde şarkımda türkümdesin sen
Telimde sazımda sen varsın yârim

Her an her saniye yâdımda ismin
Hayalin benimle yoksa da cismin

¹³ Cem Dilçin, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, 11. bs. , Ankara 2016, s. 306.

Avuntum tesellim bir yırtık resmin
Elimde gözümde sen varsın yârim

Sakın MİSKİNÎ'yi sanma tasalı
Mutluyum aşkına kadem basalı
Tutuşmuş yanarım Kerem misali
Külümde közümde sen varsın yârim (406)

2.1.2.2. Dedim-Dedi'li Koşma

Âşık ile sevgilinin “dedim-dedi”li ifadelerle başlayan karşılıklı manzum konuşmalarını içeren koşma metinleridir. Bu tür koşmalarda, seven ve sevilen arasında geçen karşılıklı çekişmenin âşık tarafından dile getirildiğine de sıklıkla rastlanmaktadır. Cem Dilçin *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi* adlı eserinde bu türün, genellikle soru cevaplı olarak düzenlendiğini ve bu şiirlere mürâcaâ denildiğini ifade etmektedir. Ayrıca bu türün Divan şiirinde de kullanıldığını belirtmiştir.¹⁴

Dedim güzel bana canan olsana
Dedi ki olamam başka kapıya
Dedim dertlerime derman bulsana
Dedi ki bulamam başka kapıya

Dedim terk eylemem senin peşini
Dedi ki kırdırma bana başını
Dedim sil gözümün kanlı yaşını
Dedi ki silemem başka kapıya

¹⁴ Dilçin, s.307.

Dedim ben aşğım sen teki güle
Dedi ki gülümü koklatmam bile
Dedim ikimiz'çün bir dilek dile
Dedi ki dilemem başka kapıya

Dedim MİSKİNÎ'ye bir güzel helal
Dedi ki gel fazla eyleme celal
Dedim ya kabul et ya da beni sal
Dedi ki salamam başka kapıya (347)

2.1.2.3. Cinash Koşma

Azerbaycan sahasında karşılaştığımız bu koşma çeşidinin, dörtlüklerine cinash söyleyiş egemendir.

Bir cinasım vardır dürden inciden
Gevher-den yakut-den dür-den inci-den
Hakkı incitmez mi gönül inciden
Er odur iş yapa gönül kazana

Kimler sürdü bu devranı bu demi
Kimler içti bu şerbeti bu demi
Tapuladım deme sakın bu demi
Su doldurur od salarlar kazana

Sardı sağalmayan yara dōşümü
Lütfeyle sar dedim yara dōşümü
MİSKİNİ'yim verdim yara dōşümü
İbret olsun mezarımı kazana (338)

2.1.2.4. Koşma Şarkı

İlk dōrtlüğün ikinci ve dōrdüncü dizesi, diğer dōrtlüklerde nakarat şeklinde tekrarlanmasına koşma şarkı denir. Hikmet Dizdaroğlu, ise yeni kaynaklardan farklı olarak koşma dōrtlüklerinin son dizeleri aynen tekrar edildiğini ve kuruluşça şarkıya benzetilirken, dōrtlüklerin son dizelerinin aynen tekrarlanması nedeniyle türkölere benzetildiğini ifade etmektedir.¹⁵

Ara yere kin tohumu eken dost
Ben seni seveyim sen de beni sev
Bozgun salıp kardeşkanı dōken dost
Ben seni seveyim sen de beni sev

Gönöl kapısını açan sevgidir
Ruhlara güzellik saçan sevgidir
İnsanlara değer biçen sevgidir
Ben seni seveyim sen de beni sev

¹⁵ Hikmet Dizdaroğlu, *Halk Şiirinde Türler*, Türk Dil Kurumu Yayınları, 1. bs. , Ankara 1969, s. 83.

Kan bağımız vardır bizim ta baştan
Tuzun esirgeme kaynayan aştan
Barıştan yana ol vazgeç savaştan
Ben seni seveyim sen de beni sev

Hoşgörüden gıdamızı alalım
Kalp evinden kötülüğu silelim
El ele vererek birlik olalım
Ben seni seveyim sen de beni sev

Bak MİSKİNÎ insanlığa özenir
Aşka düşer sevgi ile bezenir
Seven dost sevemeyen düşman kazanır

Ben seni seveyim sen de beni sev (342)

2.1.2.5. Musammat Koşma

Sonlarında kafiye bulunan koşma dizelerinin arada sondakine uyan ikinci bir kafiyeyle sahip olmalarından dolayı bu koşmalara ‘‘musammat koşma’’ denilmiştir.

Dolaştım dağını gülşen bağını
Sol ile sağını gül yüzlü yârin
Gördüm yaprağını dal budağını
Sevdim otağını gül yüzlü yârin

Diledim babından kalktım habından
Nuş ettim abından aşkın kabından
Gönül talebinden yedim lebinden
Bal ile yağını gül yüzlü yârin

Derdim sümbülünü gonca gülünü
Kurdum hayalini sardım belini
Okşadım telini sıktım elini
Öptüm ayağını gül yüzlü yârin

MİSKİN oldu yaman eyledi aman
Dedim senden güman ey kaşı keman
Ettim ikrâr iman hayli bir zaman
Çektim firağını gül yüzlü yârin (324)

2.1.2.6. Yedekli Koşma

Dörtlüklerin ilk iki dizeleri arasına mani ya da farklı dizeler eklenerek meydana getirilen koşmalara “yedekli koşma” adı verilmektedir. Ensar Aslan, *Türk Halk Edebiyatı* adlı eserinde “klasik ve düz koşmanın ana kıtalarının ilk iki dizelerinin arasına aynı uyakta bir bayatı veya dize sayısı daha fazla olan kıtaların konması ile oluşturulur. Yedekli koşmaların uyakları cinaslı olursa, cinaslı yedekli koşma veya cigalı tecnis denir”¹⁶ ifadeleriyle tanımlamıştır.

¹⁶ Aslan, Halk Edebiyatı, s.120.

Gel merhamet eyle ey vefasız yar
Dağ oldu bu sinem yara götürmez
Tenim yâre götürmez
Kıl bir çare götürmez
Güzeller sevdiğini
Asla dara götürmez
Aşkın pazarında eyledim zarar
Daha bu aşk beni kâra götürmez

Güzel olan nam kazanır ad eyler
Zulmeylemez sevdiğini şad eyler
Güldürürde şad eyler
Canı dilden yâd eyler
Vefasız gül elinden
Bülbüller feryad eyler
İhsanda bulunur hem imdad eyler
Âşık maşukunu nara götürmez

SADIK MİSKİN kıymet verir dostuna
Dostluk şerbetini alır destine
Koyar dostun destine
Demeyin ki kastı ne
Şu ölümlü dünyada
Mal yığan mal üstüne

Üç beş arşın bez giyinir üstüne

Servetini bir mezara götürmez (460)

2.1.2.7. Zincirbent Koşma

Hane ya da dörtlük sonlarındaki kafiyeli sözcüğün bir sonraki dörtlüğün başında yer almasıyla meydana getirilen koşmalara “zincirbent koşma” denilmiştir.

Cehalet elinden kurtar kendini

Oku öğren ilim irfana kavuş

Bir nehir misali vur yık bendini

Geçip havzalardan ummana kavuş

Ummanın dibinden git al gevheri

Bilmeyen yüzeyde arar ekseri

İnsan yaratanın müthiş eseri

Kâşif ol keşfe çık insana kavuş

İnsana kavuşmak olmaz bir anda

Yanaş bir ocağa kayna kazanda

Kelamdaki mana ile bezende

Hatiplik babında lisana kavuş

Lisan-ı hal ile söz incisin saç

Sevgi ile gönül kilidini aç

Dostluğa önem ver adavetten kaç

Seven bir can ile canana kavuş

Canan ile bir ol iri diri ol

Yetmiş üç milletin sadık yarı ol

Muhabbet balını yapan arı ol

Devşirip çiçeği kovana kavuş

Kovanda nizam var şeksiz şüphesiz

Yabanilik edip girme sebepsiz

Takın terbiyeni olma edepsiz

Kusursuz saygıyla divana kavuş

Divanda ahvalın arz et kâmile

Kamillerin uğraşısı ham ile

Benimse birliği cem ol cem ile

Eşe dosta yara yarana kavuş

Yarana kavuşan görmez dar günü

Sabr u sebat eden bulur var günü

Bilmediğin öğren artır görgünü

Adaba edebe erkâna kavuş

Erkâna kavuşan ulu sayılır

Bilginin yolağı yolu sayılır
Güzellik fikrinin gülü sayılır
Aşk bülbülü olup gülşana kavuş

Gülşanın gülleri açar dem be dem
Her gül kokusunu saçar dem be dem
Kimi konar kimi göçer dem be dem
Girip bir katare kervana kavuş

Kervan aşar gider dağlar başından
Seyyah sürur bulur temaşasından
Yiyen gıda alır dostluk aşından
Han içre hancı ol mihmana kavuş

Mihman misafirdir artırır rızık
Çorak gönüllere muhabbet azık
Yalancı dünyaya kim çakmış kazık
Ye yedir ikrama ihsana kavuş

İhsan sahipleri mert oğlu merttir
Gönlü merhametli eli cömerttir
Cimrinin pamuğu taştan da serttir
Vazgeç cimrilikten vicdana kavuş

Vicdan sahibi ol fakiri gözet
Kalbini iyilik fikriyle bezet
Kuyuya düşene elini uzat
Yokla insanlığın mizana kavuş

Mizanda tartıver bir yol varlığın
Çilesini çeken bilir darlığın
Üstesinden gelir insan zorluğun
Yeter ki idrak et izana kavuş

İzanla itibar büyük sermaye
SADIK MİSKİNÎ'ye en yüksek paye
Fenalık yapmaktan gel eyle hayâ
İnsanlık yolunda imana kavuş (401)

2.1.2.8. Musammat Ayaklı Koşma

Hem musammat hem de ayaklı koşmanın bütün özelliklerini bünyelerinde barındıran koşmalara, “musammat ayaklı koşma” adı verilir.

Ey çiçeğim gülüm süsen sümbülüm
Ben sana bülbülüm ağlatma beni
Sevmişim seni
Reyhanım fülfulüm kapında kulum
Gel eyleme zulüm gönlüm sultanı

Akıtma kanı

Gel olma bi vefa eyleme cefa

Ömrümüz bir defa sürelim sefa

Derdim kaftan kafa eyle bir şifa

Biraz gel insafa incitme canı

Kesme dermanı

MİSKİNÎ bir âşık yüreği yanık

Aşk aşına anık gamdan usanık

El değil utanık gel ol uyanık

Olma söze kanık duyma bühtanı

Kılma fermanı

(473)

2.1.3. Diğer Şekiller

2.1.3.1. Şeki/Sicilleme

Adı geçen nazım şeklinin ilk örnekleri Azerbaycan'ın Şeki (Nukha) denilen şehrinde yetişen âşıklarda görüldüğü için Şeki olarak adlandırılmıştır.¹⁷ Şeki-Sicilleme, değişik sayıdaki bentlerden oluşur ve bentlerdeki dize sayısı da değişik olabilir. Ayrıca bent sayısı ile bentlerdeki mısra sayısı âşığın ustalığını göstermesi açısından önemlidir. Ülkemizde, sadece Kars ve çevresindeki âşıklar tarafından kullanılan söylenmesi ustalık isteyen bir türdür. Kars'ta Çıldır Terekemeleri Şeki, Kars yerlileri ise Sicilleme adını verirler.¹⁸

¹⁷ Doğan Kaya, *Âşık Edebiyatı Araştırmaları*, Kitabevi, 1. bs. , İstanbul 2000, s. 115.

¹⁸ Ensar Aslan, *Çıldırli Âşık Şenlik: Hayatı- Şiirleri- Karşılaşmaları- Hikâyeleri*, Maya Akademi, 4. bs. , Ankara 2007, s.45.

Âşık Sadık Miskinî de yine bu yörenin usta âşıklarından biri olarak bu türde şiirler vermiştir. Âşığın bu türe uygun 2 şiiri mevcuttur.

Geldim bu deme

Döndüm Kerem'e

Muhtacım eme

Düş oldum gama

Nefes var ama

Takat arama

Her azam yama

Dert küme küme

Gideyim kime

Açtın sineme

Yara sevdiğim

Aşk kaynar tende

Tendeki canda

Kandayım kanda

Her gün bir yanda

Aklım ziyanda

Dilim âmânda

Gönlüm gümanda

Başım dumanda

Zevk sefa sende

Yok mu kesende

Çare sevdiğim

Umutlar verdin

Gönlüme girdin

Ne kemlik gördün

Vurdun ha vurdun

Dalımı kırdın

Ne yaram sardın

Ne halim sordun

El gibi durdun

Çarkım çevirdin

Yaktın kavurdun

Nara sevdiğim

Gel kıyma bana

Salma hicrana

Yazık bu cana

Durdum seyrana

Yar dedim sana

Ben bir divane

Şeme pervane

Sebep sultana

Girdim gülşana

Düştüm figana

Zara sevdiğim

Hara yaslandım

Kanla ıslandım

Dertle beslendim

Sana seslendim

Bazı hislendim

Bazı puslandım

Evvel aslandım

Hep makaslandım

Al heveslendim

Giydim süslandım

Kara sevdiğim

Ala gözlü yar

Yok mu sende ar

Çok hasretim var

Sevda çeker ser

Muradımı ver

Benim gibi er

Divane gezer

Dermanın yok der

Lokman hekimler

Yaramı kimler

Sara sevdiğim

Aman ah aman

Kalmadı güman

Hal oldu yaman

Hayli bir zaman

Ey kaşı keman

Kılmadın derman

Buyurdun ferman

Kuruldu divan

Açıldı meydan

Çekildi bu can

Dara sevdiğim

Dara çekildim

Yandım yakıldım

Ağa takıldım

Hayli büküldüm

Tel tel söküldüm

Tekrar dikildim

Doldum döküldüm

Zannetme güldüm

Çok figan kıldım

Düştüm yıkıldım

Yere sevdiğim

Ey kanlı zalim

Nedir bu halim

Akıyor selim

Gülmüş değilim

Ah çeker dilim

Kırıktır kolum

Büküktür belim

Kapandı yolum

Fakir bir kulum

Ulaşmaz elim

Kâra sevdiğim

Sevmeyen yanmaz

Yar adın anmaz

Kana boyanmaz

Derde dayanmaz

Aşk meyin kanmaz

Aşka inanmaz

Âşık uslanmaz

Sever utanmaz

Yolundan dönmez

Bülbüller konmaz

Hara sevdiğim

Der MİSKİN zade

Çok içtim bade

Edem ifade

Meylim yok yâda

Sevdim dünyada

Getirdim yâda

Elim havada

Dilim duada

Yetiş imdada

Bu can murada

Ere sevdiğim (11)

2.1.3.2. Muamma

Muamma, âşık toplantılarında âşıkların duygularını, kültürel birikimlerini ve sanatsal yeteneklerini ölçmek için şiir şekli ile meydana getirilen bir bilmedir. Bazı yönleriyle divan edebiyatındaki lügaz türüne, bazı yönleriyle de anonim halk edebiyatı ürünlerinden olan bilmeceye ve âşık karşılaşmalarında yer alan bağlama türündeki örnekleri ile benzerlik gösterir. Muammada herhangi bir kavramın çeşitli özellikleri genellikle bir dörtlük halinde dikkatlere sunulur ve cevabı istenir.¹⁹

Türk halk şiirinde bilmece-bulmaca ve tapmaca olarak bildiğimiz şiirler âşık tarzı şiirlerde lügaz ve muamma olmuşlardır. Bazı halk şairleri bir beyit olarak bazıları dörtlük olarak, bazıları da birden fazla dörtlükte, hatta bir şiir bütününde muamma

¹⁹ M. Öcal Oğuz (edt.), *Türk Halk Edebiyatı: El Kitabı*, Grafiker Yayınları, 10. bs. , Ankara 2013, s. 334-335.

tertip etmiştir. Şiirin içine gizlenen bir mefhumun verilen ipuçları ile bilinmesini isteyen şiirler olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkü haline getirilmiş olanlarına da rastlanılmıştır.²⁰

Muamma türü uzun yıllar âşıklar tarafından âşık kahvelerinde varlığını devam ettirmiştir. Fakat âşık kahvesi ve fasıl geleneğinin giderek azalması, günümüzde bu türe olan ilginin azalmasına sebep olduğunu söyleyebiliriz. Âşık Sadık Miskinî, muamma geleneğini âşık kahvesi ve fasıl geleneği içerisinde tam olarak uygulamaya da eserleri arasında bu tür mevcuttur.

Âşık Sadık Miskinî, birçok türün unutulmasını engellemeye çalışarak yaşatmaya çalıştığı türlerden birisi de kuşkusuz muammadır.

Dinle sana bir muamma açayım
Doğarken ölürlen ağlayan nedir
Nehir değil dere değil çay değil
Coşkun sular gibi çağlayan nedir

O nedir dikenden eder el aman
O nedir başından eksilmez duman
Bir yiğit gurbete düştüğü zaman
Yakıp yüreğini dağlayan nedir

Düş oldu gönlümüz sefasız yara
Düşmedi cilvesiz cefasız yara
Murat aldirmayan vefasız yara
SADIK MİSKİNÎ'yi bağlayan nedir (341)

²⁰ Bekir Sami Özsoy, *Örnekleriyle Türk Şiiri*, Akçağ, 1. bs. , Ankara 2005, s. 283.

2.1.4. Yeni Şekiller

2.1.4.1. Bir Heceliler

Birliler, çok az görülen bir şekildir. Duraksızdır. Âşık Sadık Miskinî, az görülen yeni şekiller içerisinde, bir heceli şiirlere de yer vermiştir.

Aç

Saç

Kaç

Git

Han

San

Dön

Git

Yay

Say

Koy

Git

Mis

Ki

Ni

Git (3)

2.1.4.2. İki Heceliler

Bazı deyim ve tekerlemelerde kullanılır. Bu kalıp duraksızdır. Âşık Sadık Mis-kinî, az görülen yeni şekiller içerisinde, iki heceli şiirlere de yer vermiştir.

Yara

Yar ol

Aşkla

Var ol

Özlü

Sözlü

Gizli

Sır ol

Saye

Paye

Hayâ

Ar ol

Güven

İven

Seven

Ser ol

Yokla

Akla

Hakla

Bir ol

Kov kin

Sev bin

MİSKİN

Er ol (5)

2.1.4.3. Üç Heceliler

Çoğunlukla atasözü, deyim, tekerleme ve bilmecelerde kullanılır. (1+2), (2+1) veya duraksız olur. Âşık Sadık Miskinî, atasözü, deyim ve bilmecelerde kullanılan üç heceli şiirlere de yer vermiştir.

Güzelle

Geldi aşk

Kapımı

Çaldı aşk

Şükrümü

Zikrimi

Fikrimi

Aldı aşk

Gâh âli

Gâh veli
Gâh deli
Kıldı aşk

Ayetim
Niyetim
Hayatım

Oldu aşk

Sazıma
Sözüme
Yüzüme
Güldü aşk

Küskünü

Suskunu

MİSKİNÎ

Buldu aşk (6)

2.1.4.4. Dört Heceliler

Bazı deyim, atasözü, türkü ve bilmecelede kullanılır. (1+3), (2+2), ve (3+1) duraklı olur. Âşık Sadık Miskinî, atasözü, deyim ve bilmecelede kullanılan dört heceli şiirler de eserleri arasında yer alır.

Fidan boylum

Melek soylum
Kaşmer huylum
Yar ol bana

Gül gibi aç
Kokular saç
Kolların aç

Sarıl bana

MİSKİN misem

Can yar disem

Sevmez isem

Darıl bana (10)

2.1.4.5. Beş Heceliler

Örneklerine az rastlanılan bu şiirler 3+2 – 2+3 duraklı ve duraksız şeklidirler. Anlam bakımından basit olmasına rağmen musiki ile söylenirler. Âşık Sadık Miskinî, az kullanılan beş heceli şiirler de yazmıştır.

Sevmişim seni
Sende sev beni
Hayat buseni
Kondur yüzüme
Kadan alayım

Dile öleyim
Kölen olayım
Gel gir gözüme

Cilvene kandım
Yar olun sandım
Aşkınla yandım
Su serp közüme

Bir MİSKİNÎ'n var
Aç kolların sar
Kurbanım yar
Acı özüme (15)

2.1.4.6. Altı Heceliler

3+3 – 4+2 – 2+4 şeklinde duraklı ve duraksız olarak hece vezninin altılı ölçüsüne uyarlar. Anlam bakımından 2, 3, 4 ve 5 hecelilere göre daha anlamlı görülür. Az görülen bir şiir şeklidir. Âşık Sadık Miskinî, hem duraklı hem duraksız olarak yazılan bu şiir türünde de eserler meydana getirmiştir.

Uğrun uğrun gezen yar
Kaş gözünü süzen yar
Kara bağrım ezen yar
Dön de bir yüzüme bak

Ben ki seni sevmişim
Dile alıp övmüşüm
Aşkın ile dövmüşüm
Od yanan özüme bak

Gel ey başımın tacı

Sensin derdim ilacı

N' olur halime acı

Yaş döken gözüme bak

Kavli karar kılalım

Bile murat alalım

Der MİSKİNÎ gülelim

Bir yol gir sözüme bak (36)

2.1.4.5. Dokuz Heceliler

Çok az kullanılan bir kalıp olan dokuz heceli şiirler atasözleri ve deyimlerde görülür. (6+3), (3+6), (5+4), (4+5) duraklı olur. Âşık Sadık Miskinî, bu şekle uygun eserler vermiştir. Yine diğer yeni şekillerde olduğu gibi dokuz heceli şiirlerde, şairler tarafından az kullanılmıştır.

Aşk elinden çöllere düştüm

Sen leylanın mecnunu benim

Hasretinden yandım tutuştum

Cemalinin meftunu benim

Aşk mülkünde bağılı yesirim
Ahvalimden kendim basirim
Mansur gibi çözülmöz sıırım
Gerçek aşkın efsunu benim

Beyan verdi MİSKİNÎ dilden
Mevt ayırır bülbülü gülden
Arıstağdır bedenim külden
Kerem'den de yangunu benim (291)

2.1.4.6. On Heceliler

Atasözleri ve deyimlerde karşımıza çıkan bu kalıp çok az kullanılmıştır. (5+5), (6+4), (4+6), (7+3) ve (3+7) duraklı olur. Âşık Sadık Miskinî, az kullanılan on heceli şiirler de yazmıştır.

Gecem karanlık dolunay doğmaz
Merhamet mi var ışyanımda
Dost gelmez düşman kapımı açmaz
Bir başınayım aşyanımda

Âlemde bir zevk bir sefa mı var
Çekmediğim dert bir cefa mı var
O yardan bana bir vefa mı var
Vurduğu sitem taşı yanımda

Kaşı hilalin kirpiği ok da
MİSKİNÎ hedef sineme sok da
Nerdedir bilmem kendisi yok da
Her gün hayali düşü yanımda (295)

2.1.4.7. On İki Heceliler

Anadolu sahası Türk edebiyatında çok kullanılan bir kalıp değildir. Bazı atasözü ve deyimlerde kullanılır. (6+6), (7+5); (5+7); (4+4+4) şeklinde duraklıdır. Halk şairleri arasında yaygın olmayan bu tür de Âşık Sadık Miskinî, âşıklıkta ki ustalığını göstererek şiirler meydana getirmiştir.

Aşk ile sevdiğim canan bana yeter
Saray elin olsun viran bana yeter
İstemem dünyanın malını mülkünü
Kazandığım ilim irfan bana yeter

İrfanı olmayan cehalet erbabı
Kemalet bulmayan açamaz bir babı
Muhabbet bezminde eylerim hitabı
Halim arz etmeye lisan bana yeter

Lisan MİSKİNÎ'ye bir yüce payedir
İfade deminde aşığa sayedir
Zenginlik dediğin ahlaktır hayâdır

Edeple sürdüğüm erkân bana yeter (548)

2.1.4.8. On Üç Heceliler

Atasözü, türkü ve bazı şiirlerde görülen bu kalıp az kullanılmıştır. (8+5), (4+4+5) şeklinde duraklı olur. Bu tür diğer yeni şekillerden farklı olarak türkülerde görülmesine rağmen az kullanılan bir kalıptır. Âşık Sadık Miskinî, bu kalıba uygun şiirler meydana getirmiştir.

Müjdeledi öten bülbül fasl-ı baharı

Sensiz baharı neyerim yazı neyerim

Hicran ile ağlar gönlüm hep zarı zarı

Sensiz baharı neyerim yazı neyerim

Sen ki yoksun bahar da yok şevk ü neşe yok

Aşkın ile avareyim iş yok peşe yok

Her yer simsiyah gözümde bir temaşa yok

Sensiz baharı neyerim yazı neyerim

MİSKİNÎ'yim sağalmayan yara var bende

Sevdan olmuş kor misali yanar bu tende

Koparıp da koklayamam güller bitende

Sensiz baharı neyerim yazı neyerim (554)

2.1.4.9. On Yedi Heceliler

Az kullanılan bir kalıptır. (4+3+4+3+3), (4+4+4+5) duraklıdır. Az kullanılmasına rağmen Âşık Sadık Miskinî tarafından bu şekil ile şiirler yazmıştır.

Hasretin çektiğim canım efendim bir güzellik eyle
Ateş-i aşkıdan halim nicedir sor güzellik eyle
Seven sevdiğine zulüm eylemez kötü söz söylemez
Güzellik güzelin tabiatıdır var güzellik eyle

Bu dünyada murat almak istedim murat alamadım
Gönlümce sevinip gülmek istedim bir gün gülemedim
Ayrılık derdiyle derdimend oldum derman bulamadım
Yaralı gönlümün tabibi sensin sar güzellik eyle

Aşkın şerbetini içtim elinden mestaneyim işte
Ferhatlar Keremler Mecnunlar gibi efsaneyim işte
Şemin çevresinde döner dururum pervaneyim işte
Bana bir bergüzar zülfün telinden ver güzellik eyle (638)

2.1.4.10. On Sekiz Heceliler

Az kullanılmıştır. (4+4+3+4+3) şeklinde duraklıdır. Türk şiirinde az kullanılan bu kalıp, Âşık Sadık Miskinî'nin eserleri içerisinde görülmektedir.

Ey tabip ayrılık derdine çare var mıdır söyle bana
Aşk narı yanında acep cehennem nar mıdır söyle bana

Ne zaman bir güzel sevmeye kalksak âlem bizi tan eyler
Hulusi gönülden sevmek sevilme ar mıdır söyle bana

Her kim ki sevene olursa engel zanlar içinde kalır
Her kim ki sevmese itikadımca kinler içinde kalır
Ne vakit goncaya dokunsa bülbül kanlar içinde kalır
Dünya âşıklara gülşen mi yoksa har mıdır söyle bana

Sevdikçe aşk derdi boylanıp büyür içimde ur misali
Gönül kalesinde hakikat budur yıkılmaz sur misali
Fikrinde zikrinde enelhak diyen Hallaç Mansur misali
SADIK MİSKİNÎ'ye reva görülen dar mıdır söyle bana (639)

2.1.4.11. On Dokuz Heceliler

Az kullanılmıştır. (4+4+4+4+3) duraklıdır. Âşık Sadık Miskinî, yine az kullanılan bu kalıp ile şiirler üretmiştir.

Asırlardır yüce dağlar başından aşan kervan geri gelmez
Çocuklar gençleşir gençler kocalır geçen zaman geri gelmez
Dünyanın düzeni böyle kurulmuş çarkı devran böyle yürür
Oyunlar ocakta yanar kül olur tüten duman geri gelmez

Dereler sel ile çağlayıp coşar coştukça bendinden taşar
Baharı yaşayan güzüne koşar yapraklar dalından düşer

Mezarıcı mevt için mezarlar eşer toprağa verilir beşer
Her insan dünyada bir ömür yaşar göçen insan geri gelmez

Gitti ey MİSKİNÎ ananla atan deden geriye gelmedi
Gelmek için İsa göğe çekildi neden geriye gelmedi
Gelen yolcu olup yola koyuldu giden geriye gelmedi
Dede Korkut gibi Pir Sultan gibi ulu ozan geri gelmez (641)

2.1.4.12. Yirmi Heceliler

Az kullanılan bir kalıptır. 4+4+4+4+4 duraklıdır. Az kullanılan ve duraklı olan bu kalıp ile Âşık Sadık Miskinî eserler vermiştir.

Yar cemaline âşık olalı deliden beter divaneyim ben
Dur durak bilmez felekler gibi döner dururum pervaneyim ben
Sevdiğim ahu güzeller şahı düş değil sahi sunar kadehi
Serim sarhoştur gönlüm pek hoştur kandığım meyden mestaneyim ben

Ateş-i aşk ki yaktı sinemi nar ile ördüm vücut binamı
Aşkdan bağşetti ab u danemi şaduman kıldı o yar hanemi
Ömrün sefası vuslat dönemi yoktur gözümde dehrin önemi
Kin kavga gütmem kemliğe gitmem rintliktir rütbem rindaneyim ben

MİSKİNÎ söyler divan içinde sükûtun korur irfan içinde
Yolcular vardır bu han içinde konup göçerler kervan içinde

Seyyahlar gezer seyran içinde sürerler demi devran içinde
Âlemle dostum serili postum meydan içinde merdaneyim ben (643)

2.1.4.13. Yirmi Bir Heceliler

Bırak bencilliği ey insanoğlu zira bencillik ar bu dünyada
Barış yap dostluk kur düşmanın ile dostça yaşamak kâr bu dünyada
Bir kısa zamandır ömür dediğin gel onu geçir huzur içinde
Gönül hoşluğuyla dertsiz kedersiz mutlu yaşamak var bu dünyada

Sakın hiddetlenip şiddet eyleme koyundan daha yavaş ol yavaş
Kavgalar çıkarma mal mülk uğruna konu komşuya gel açma savaş
İyilik güzellik ereğin olsun insanlık ile dolup dolup taş
Gönül teknesinde aşk hamrun yoğur sevgi harcını kar bu dünyada

Sevilmek yolunda sevmek yolunda Aslıhan için MİSKİNÎ Kerem
Ayrılık derdine kavuşmak derman gülen bir çehre yaraya merhem
Şayet bir kâminden sual eyleyip nerede dersen cennet cehennem
Âlemle barışık yaşamak cennet kargaşa ateş nar bu dünyada (646)

2.1.4.14. Yirmi İki Heceliler

Anam babam bana vesile oldu doğup kadem bastım dünya yüzüne
Çocuk civan derken ihtiyar oldum hayli ömür sürdürdüm insan olarak

Edebi erkânı öğrenmek için kulak astım ataların sözüne
Bulundum muhabbet meclislerinde söz söyledim ehli irfan olarak

Bak neler yaşadım ömrüm içinde iğne deliğinden ip olup geçtim
Konuk oldum sofrasına feleğin bazı şerbet bazı ağılar içtim
Meyil ettim insanlığa sevgiye nefretten kavgadan uzağa kaçtım
Azmirah eyledim birlik yolunda yürüdüm katarlı kervan olarak

Der MİSKİNÎ hayatıma yön verdim türlü uğraş ile maslahat ile
Yediğimden içtiğimden tat aldım bin bir şükür ile kanaat ile
Ömrüm hitam buldu salam okundu vardım son durağa cansız at ile
Yatan mevtalara merhaba dedim devroldum hâk ile yeksan olarak (648)

2.1.5. Destan

Âşık tarzı şiir geleneğinde destanların çoğunlukla 8 ve 11 heceli koşma, nadiren mani ve divani şeklindeki örneklerine rastlanmaktadır. Destanlar, 5 veya 7 dörtlükten az olmamak şartıyla 130 hatta 150 kıtadan oluşan örnekleri mevcuttur. Âşık tarafından konu sınırlaması olmadan, destan yapmaya değer bulunan bir olayı, bir cismi veya bir kavramı hikâyeleştirerek anlatan ve sözlü kültür ortamında, âşığın anlatım tutumuna bağlı olarak geleneksel âşık ezgileri eşliğinde icra ettiği nazım türüne destan denir.²¹ Destanların konularını savaş, deprem, salgın hastalıklar, kahramanlık olayları, aile ilişkileri; toplumsal eleştiriler, öğütler, mizahi olaylar gibi temalar oluşturmaktadır.

²¹ Özkul Çobanoğlu, *Âşık Tarzı Kültür Geleneği ve Destan Türü*, Akçağ, 1. bs. , Ankara 2000, s.3.

Destan kelimesi, günümüz Türk topluluklarında farklı şekilde isimlendirilmiştir. Azerbaycan, Kırgız, Tatar ve Uygur Türkçesinde ‘*dastan*’; Başkurt Türkçesinde ‘*destan, epos*’; Kazak Türkçesinde ‘*dastan, jır*’; Özbek Türkçesinde ‘*dâstân*’ Türkmen Türkçesinde ‘*dessân*’, Türkiye Türkçesinde ‘*destan*’ şekillerinde karşımıza çıkmaktadır.²²

Âşık Sadık Miskinî, Kars Yemeği isimli düz yazısını, Kars Yemek Destanı ismiyle dörtlüklere aktararak destanlaştırmıştır. Âşık Sadık Miskinî, destanında yaşadığı yöre olan Kars’ın yemek kültürünü eserine yansıtmıştır. Âşığın kaleme aldığı destan, on bir heceli ve yirmi dörtlükten oluşmaktadır.

Aşure’dir Nuh nebi’den kalma aş
Ne ki aş var cümlesine odur baş
Pinavunda un var tekne de lavaş
Olmaz hiç feleğe minneti Kars’ın (456/2)

Düğürçük Haşılı, Kaygana, Pişi
Pestil Kavurması Kağızman işi
Mafış, Nezik, Maçlı Helva, Sütlaş’ı
Artar hiç eksilmez devleti Kars’ın (456/14)

²² Mehmet Nuri Parmaksız, *Türk Edebiyatında Ağıt Yakma Geleneği ve Ağıt- Destanlar*, Akçağ, 1. bs. , Ankara 2010, s.73.

2.2. Heceli Şiir Türleri

2.2.1. Koşma Türleri

2.2.1.1. Güzelleme

Bu tür koşmaların ana konusu güzellik, sevgi, aşk ve hüzdür. Elinde sazıyla diyar diyar gezen, oba çadırlarında, bulak başlarında ve düğünlerde karşılaştığı güzel-ler üzerine şiirler yazan âşıkların verdiği ürünlerin başında güzelleme gelmektedir. Ahmet Talat Onay, eserinde güzelleme hakkında şunları yazmıştır: “Âşk, hicran ve cânânın tasvifine ait şiirler ki garamiyet denilen kısımdır. Türküler, maniler, koşmalar, semâiler hep bu türdendir. Âlevî şairleri garamiyat karşılığı olarak güzelleme kelime-sini kullanmışlardır.”²³

Âşık Sadık Miskinî, eserleri içerisinde güzelleme türüne geniş bir alan ayırmış ve yazdığı şiirlerinin çoğunluğu aşk, sevgi ve tabiat konuları üzerine olmuştur. Âşık, doğumundan bugüne kadar tabiat ile iç içe yaşamıştır. Dünyaya geldiği ve hayatını sürdürdüğü Kağızman’a ve oranın tabiatına büyük bir aşk ile bağlanmıştır. Memleket aşkı ve yörenin tabiat güzelliği, duygularına ilham kaynağı olmuş ve bunu sanatıyla birleştirerek güzelleme türündeki şiirlerine yansıtmıştır.

Kokusunu almış cennet aladan
Dertlere dermandır iğde çiçeği
Güzellikte geri kalmaz laleden
Can için canandır iğde çiçeği (344/1)

2.2.1.2. Taşlama

Âşık tarzı şiir geleneğinde toplumun aksayan bozulan yönlerinin mizahi bir dille sergilendiği koşmalardır. Özellikle âşık atışmaları esnasında birbirleriyle ince ince alay ettikleri görülür. Taşlamalarda hiciv ve alay sanatlı bir şekilde yapılır. Taşmalarda

²³ Onay, s. 286.

genellikle sade bir dil kullanılmıştır. Âşıklar, toplumdaki aksaklıkları ve sorunları eleştirmek için kaleme aldıkları şiirlerinde, halk şiirinin geleneksel kavram, mecaz ve mazmunlarının yoğun olduğu görülmektedir. Ayrıca şairler bu tür şiirlerde sanatını icra ettiğini yörenin dilini de yine şiirlerinde yansıtmaktadır.²⁴

Çalışmada Âşık Sadık Miskinî, taşlamalarını genellikle siyasetçiler ve din tüccarlarından yana kullanır. Kaleme aldığı taşlamalarında, hicvettiği kişi ya da kurumu bazen mizahi bir şekilde eleştirirken bazen sert bir şekilde eleştirmekten çekinmez. Âşık Sadık Miskinî, koşma türleri içerisinde güzellemelerden sonra en fazla meydana getirdiği koşma türü taşlamalardır.

Altının yanında işlemez bakır
Silinmiş kanaat kalmamış şükür
Vardığı meclisten kovulur fakir
Hocanın kürküne hürmet günüdür (314/5)

2.2.1.3. Öğütleme

Âşık tarzı şiir geleneğinde didaktik (öğretici) şiirlere nasihat (öğütme) adı verilir. Bu şiirler koşma, semaî ve destan türleridir. Âşıklarda öğretici olmak genel bir özellik olduğu için saz şairlerinin eserlerinde az veya çok bu tür şiirlere rastlanmaktadır. Âşıklar yaşadıkları toplumun, güncel ve toplumsal olaylara göndermeler yaparak halkın barış, sevgi ve kardeşlik gibi ortak paydalarda buluşmaları için toplumu yönlendirme kimliğine sahiptirler.²⁵

Âşık Sadık Miskinî, Erman Artun'un öğütme üzerine kaleme aldığı eserinde, âşıklarda bulunması gereken birçok özelliği taşımaktadır. Âşık yaşadığı toplumdan kopmadan, toplumun sorunlarını kendi sorunları gibi görerek eserlerine konu etmiştir.

²⁴ Nilgün Çıblak, *Âşık Şiirinde Taşlamalar*, Ürün Yayınları, 1. bs. , Ankara 2008, s. 50.

²⁵ Erman Artun, *Âşık Edebiyatı Araştırmaları*, Kitabevi, 1. bs. , İstanbul 2008, s.187.

Öğütleme türünde verdiği şiirleri de yine memleketinden ve memleket insanından bağımsız değildir.

İrfan meclisine gönüllü katıl

İlm öğrenmek için ileri atıl

Eğer altın isen sarrafa satıl

Nadanın elinde paralanırsın (312/2)

2.2.1.4. Hikmetleme

İnsanları sevgiye, hoşgörüyeye, barışa, kardeşliğe yönlendirme gayreti taşıyan koşmalara, semaîlere, destanlara hikmetleme denir. Âşıkların genel özelliklerinden birisi de toplumda hoşgörü ve kardeşliğin yayılmasına katkı da bulunmasıdır. Ülkemizde âşıklık sanatını icra eden saz şairlerimiz, şiirlerinde çoğunlukla hoşgörü, barış ve kardeşlik unsurlarını işlemişlerdir.

Âşık Sadık Miskinî, şiirlerinde sevgi, hoşgörü, barış ve kardeşlik konularını yoğun olarak işlemiştir.

Sevgi bir nimettir sevgi mayadır

Kardeşlik doğuştan bize payedir

Bunlar kararmayan iki ziyadır

Birisi sevgidir biri kardeşlik (332/3)

2.2.1.5. Yalanlama

Âşıklar bazı şiirlerinde ya da âşık fasıllarında karşılıklı olarak en inanılmaz yalanları dörtlükler şeklinde abartarak verirler. Koşma türlerinden yalanlamalar içerisinde abartma, mizah ve sosyal mizah iç içedir. Bu tür şiirler abartma ve şaşırtma gibi

duygular üzerine kuruludur.²⁶ Âşık Sadık Miskinî, yalanlama türünde diğer şiir türlerine nazaran daha az eser vermiştir.

Arkalı it pençe vurdu aslana
Aslanın yelesi boyandı kana
Bir karınca diş geçirdi kaplana
Tutup ayağından çektiğin gördüm (322/4)

2.2.1.6. Kargışlama

Âşıklar ürettikleri şiirlerde kimi zaman, içinde buldukları kötü durumlara ve bu duruma düşmelerine sebep olan kişilere karşı beddua ederek kargışlama türündeki şiirlerini meydana getirmişlerdir. Bu tür şiirlerde âşıklar, kötülüğü dokunan insanların kötülükle karşılaşmaları ve aynı duruma düşmeleri için dua etmektedir.²⁷ Âşık Sadık Miskinî, kargışlama türünde çok fazla şiir üretmemiştir. Sadık Miskinî, kötü bir durum karşısında genellikle karşı tarafa eleştiri yüklü şiirler yazarak kendini ifade etmiştir.

Yetime mazluma zulüm edene
Tanrı uyuz vere tırnak vermeye
Hak bilmeyip haksızlığa gidene
Tanrı uyuz vere tırnak vermeye (414/1)

²⁶ Erman Artun, *Ansiklopedik Halk Bilimi/Halk Edebiyatı Sözlüğü: Terimler-Motifler-Kavramlar*, Karahan Kitabevi, 1. bs. , Adana 2004, s. 485.

²⁷ Adem Balkaya, *Âşık Bahattin Yıldızoğlu ve Şiir Dünyası: Hayatı ve Eserleri Üzerine İnceleme, Fenomen*, 1. bs. , Kayseri 2017, s. 56.

2.2.1.7. Ağıt

Âşık edebiyatında sevilen bir kişinin ya da bir varlığın ölümünün ardından bir tören şartı olmadan, acıklı bir şekilde söylenen koşmalardır. Ağıtlar sadece ölüm karşısında değil; savaş, sel, deprem, yangın gibi doğal afetler üzerine de söylenilmiştir. Bunların dışında kaza, hastalıklar karşısında, askere veya gurbete gidenlerin arkasından da söylenen şiirlerdir. Fakat âşık edebiyatında, genellikle ölen kişinin arkasından söylenmiştir.²⁸

Ağıtlar, ikişer, üçer, dörder mısralı beyit ve kıtalarla yazılmasının yanı sıra en yaygın şekliyle dörder mısralı kıtalardan meydana gelmiş ve 11'li hece ölçüsüyle yazılmışlardır. Dörtlükler halinde yazılan ağıtlar, koşma şeklinde kafiyelenir.²⁹

Âşıklar genel olarak toplumun hem sevinç hem hüznü hallerine şiirleriyle ortak olmuşlardır. Bu sebepten âşıklar doğal afetler, hastalıklar ve ölüm gibi toplumu derinden etkileyen olaylara karşı duyarsız kalmamışlardır. Çalışmada Âşık Sadık Miskinî diğer tüm âşıklarımız gibi toplumun etkilendiği hemen her şeye duyarlı bir şekilde üzüntülü olayları, şiirlerinde konu etmiştir.

Kapıları birer birer çalarsın

Kullar ağlar ölüm senin elinden

Yüreklere acı figan salarsın

Diller ağlar ölüm senin elinden

Bilinmeyen bir vakitte doğarsın

Yerden mi gökten mi nerden yağarsın

Kara giyindirir yasa boğarsın

Allar ağlar ölüm senin elinden

²⁸ Oğuz (edt.), s.267.

²⁹ N. Ziya Bakırcıoğlu, *Halk Şiirimiz*, Ötüken, 1. bs. , İstanbul 2007, s.68.

Ölenin ardınca sağlar perişan
Döver sinesini ağlar perişan
Sam yelleri değen bağlar perişan
Güller ağlar ölüm senin elinden

Bakarsın bir gün de MİSKİNİ ölür
Şehr-i kabristanda yerini alır
Sazı da duvarda asılı kalır
Teller ağlar ölüm senin elinden (366)

2.2.1.8. Semaî

Âşıkların 8’li hece ölçüsüyle ve koşma nazım biçimi ile özel bir ezgiyle söyledikleri şiirlerdir. Semaîlerde, sevgi, doğa güzelliği gibi insan ve tabiat unsurları gibi konular işlenmiştir. Aruz ölçüsü ile yazılan semaîlere de rastlanılır.³⁰ Hece ölçüsüne bağlı semaîler, koşma şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Yalnız dizelerdeki hece sayısı ile koşma şeklinden ayrılmaktadırlar. Semaîler, 4+4 duraklı yahut duraksız olarak 8’li kalıp ile oluşmaktadır.³¹

Âşıklar şiirlerinde genel olarak koşma şekline benzer şekilde semaî türünü meydana getirmişlerdir. Âşıklar, semaî türünde çoğunlukla sevgi, kardeşlik ve tabiat unsurlarını işlemişlerdir. Onlar, şiirlerini çoğunlukla bu konular üzerine kurmuşlardır. Âşık Sadık Miskinî, semaî türünde birçok eser vermiştir. İşledikleri konu bakımından onun şiirleri de sevgi ve tabiat üzerine kuruludur.

³⁰ Artun, Araştırmalar, s. 222.

³¹ Dizdaroğlu, s. 89.

Aşk ile gönül verdiğim
Yârim var Leyla misali
Her gün devşirip derdiğim
Gülüm var şeyda misali

Nar-ı firkattir yandığım
Sabreyleyip dayandığım

Aşk ile içip kandığım
Katrem var derya misali

MİSKİNÎ kavgayı nider
Bir dem gelen bir dem gider
Bilmeyenler taş zanneder

Taşım var kimya misali (241)

2.2.2. Divan/Divanî

Âşıklar arasında “divani” olarak bilinen divanlar, aruzun “ fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün” kalıbıyla üretilirler.

Adem Balkaya, Divani üzerine yaptığı *Âşık Tarzı Şiir Geleneğinde Divani Türü* adlı çalışmasında şu ifadelerle yer vermiştir:

Divaniler, kimi araştırmalarda aruzlu tür kimilerinde ise aruzlu şekil olarak nitelendirilir. Ancak bu şiirler, farklı nazım şekilleri kullanılarak oluşturulan bir âşık şiir türüdür. Tür, ortaya çıkışı itibariyle hecelidir; ama bazı dönemler aruz ölçüsü de yoğun bir şekilde kullanılmıştır. Bu yoğunluk özellikle 17 ve 18. Yüzyıllardadır. Son yıllarda oluşturulan divanilerin tamamına yakını hece ölçüsü ve dörtlükler halinde söylenmiştir. Ayrıca önceki yüzyıllarda divanilerin bent sayıları 4, 5 hatta 7 iken, özellikle son yüzyılda bent sayısı üç ile sınırlandırılmış gibidir

ve oluşturulan bu yeni divanların hemen hepsi kafiye şeması olarak aaba ccca ddda şeklini kullanmaktadır.³²

Yine divani üzerine açıklamalarıyla çalışmamıza ışık tutan Ahmet Talat Onay, divani türünün aslında on beş heceli, imale ve zihaf sayesinde aruza uydurulan şiirler olduğunu söylemiştir. Saz şairleri tarafından özel bir ahenkle okunmuşlardır. Ayrıca Onay, divanın bentlerdeki dize sayısına göre isim alan gazel, murabba, muhammes, müseddes, musammat şekilleri olduğu gibi ayaklı divan şekillerinin de olduğundan bahsetmiştir.³³

Çalışmada Âşık Sadık Miskinî, divan tarzı şiirlerini murabba şeklinde oluşturmuştur. Kafiye şeması, aaba ccca ddda şeklindedir. Âşığın divanî türündeki şiirlerinde hece ölçüsü hâkimdir.

Gel güvenme bu dünyaya ahiri yalan olur
Sultan olsan sarayların yıkılır viran olur
Vakit dolar ömür biter ecel çalar kapını
Yağmalanır malın mülkün varlığın talan olur

Helal çalış haram katma ekmeğine aşına
Sofra donat ikram eyle dostuna yoldaşına
Bilmez misin ölüm vardır gelir bir gün başına
Sesler seni kara toprak evin kabristan olur

MİSKİN sende herkes gibi göçersin bu haneden
Bir yol tutar kervanını sürersin viraneden

³² Adem Balkaya, *Âşık Tarzı Şiir Geleneğinde Divani Türü*, Gece Kitaplığı, 2. bs. , Ankara 2014, s. 57.

³³ Onay, s. 191.

Gir arifler meclisine hisse al irfaneden

Çünkü öğüt almayanın her işi noksan olur (598)

2.2.3. Lebdeğmez Cığalı Tecnis

Cığalı tecnis ile benzer şekilde ana mısraları on bir, yedek mısraları yedi heceli (bazen ilk mısraları kesik olur) tecnistir. Bu çeşit tecniste önemli olan hem ana, hem de yedek mısralarda dudak ünsüzleri olan b,m,p ve diş-dudak ünsüzleri olan f,v harflerini kullanmamaktır. Azerbaycan âşıklarının sıkça kullandığı lebdeğmez cığalı tecnislerin çatısı sabit, kafiye düzeni farklılık gösterir. Bu türün özel ezgileri vardır.³⁴

Azerbaycan kültürünün, ülkemizde yoğun olarak yaşandığı yerlerin başında şüpheşiz Kars, Ardahan ve Iğdır yöresi gelmektedir. Bundan dolayı Azerbaycan sahasında görülen birçok türün yöre edebiyatına ve sanatına etkisi yüksektir. Geçmişte daha fazla görülen bu etkileşimin günümüzde azalmasına rağmen birçok tür hala bazı âşıklarımız tarafından yaşatılmaya çalışılmaktadır.

Âşık Sadık Miskinî, Azerbaycan sahasında ortaya çıkan ve ülkemizde de varlığını sürdüren tür ve şekiller üzerine çeşitli eserler vermiştir. Lebdeğmez cığalı tecnis de bunlardan biridir. Âşığın bu türe uygun bir şiiri vardır.

Seherde hoyratlar gülşene girse

Çiçeği nergisi gülü incitir

Hoyrat gülü incitir

Şirin dili incitir

Yıkar köşkün sarayın

Her gönülü incitir

Kanlı elleriyle goncayı derse

³⁴ Zeynelâbidin Makas, *Çağdaş Azerbaycan Âşık Şiiri Biçimleri*, Kitabevi, 1. bs. , İstanbul 2000, s. 244-245.

Açtığı ağacı dalı incitir

Ten içinde şirin can ağlatan yar

Hancı ağlatan yar han ağlatan yar

Hicran oku atan yar

Derdi derde katan yar

Konan göçtü dünyadan

Hani anan atan yar

Hasretlik çektiren kan ağlatan yar

Aşğın gözünde seli incitir

Doktor gerek sara derin yarayı

Ziyasıyla aydınlattı yar ayı

Yar güneşi yar ayı

Ayda aldı yarayı

Tezden dön dedi gönül

Vakit verdi yar ayı

Âşık Sait giyinirse karayı

Sarıyı yeşili alı incitir (459)

2.3. Aruzlu Şiir Şekilleri

2.3.1. Gazel

Halk şairleri zaman zaman divan şairlerine özenerek Divan edebiyatı nazım şekilleriyle şiirler yazmışlardır. Gazel de bunlardan birisidir. Gazel kelimesi Arapçada

“kadınlarla sevgi üzerine konuşmak, söyleşmek” demektir. İlk beyiti kendi içerisinde kafiyeli, diğer beyitlerin ikinci dizeleri birinci beyitle kafiyelidir. İlk beyitten sonraki beyitlerini birinci dizelerinde kafiye yoktur. Gazelin uyak düzeni, aa ba ca .. şeklin-
dedir.³⁵

Gazeller genellikle 5, 7, 9, 11 gibi tek sayılı beyitlerle yazılırlar da bu konuda bir kural konulmamıştır. Türk edebiyatında gazeller 4-15 beyit arasında yazılmıştır. Dört beyitli gazel yok denecek kadar azdır. Bu şekilde yazılan gazellerin de yarım kalması ihtimal dahilinde değerlendirilmektedir.³⁶ Bu açıklamalara farklı bir yorum getiren Onay; “beyitlerin adedinin beşten aşağı, yediden yukarı olmaması şarttır,”³⁷ şeklinde kesin bir üslupla beyit sayısında soru işareti yaratmıştır.

Gazelin ana konusu aşk ve sevgilidir. Ayrıca sevgilinin vasıfları gibi konuların yanı sıra şarap ve tabiatın da sık sık söz edilmiştir. Elbette sözü edilen durum bir kural değildir. 18. yüzyıldan sonra gazelin konusu genişleyerek fikir, felsefi düşünce, hayat görüşü gibi konulara da değinilmiştir.³⁸

Âşık Sadık Miskinî, gazel türünde verdiği eserlerinde çoğunlukla aşk, sevgi, sevgilinin özellikleri üzerine eserlerini temellendirmiştir. Gazellerinde her ne kadar yabancı kelimelere yer verse de bu kelimelerin çoğu halk tarafından benimsenmiş, Türkçeleşmiş kelimelerdir. Ayrıca aruzlu nazım şekillerinden olan bu türü, Sadık Miskinî hece ölçüsüyle oluşturmuştur.

Ey tabip kes çareyi sinemde bu yara kalsın

Ricam senden el çek benden gümanım yâra kalsın

Rûy-ı goncaya meftunum bağ-ı gülşen içinde

³⁵ Dilçin, s. 105.

³⁶ Haluk İpekten, *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*, Dergâh Yayınları, 16. bs. , İstanbul 2013, s. 19.

³⁷ Onay, s. 187.

³⁸ İpekten, Eski Türk Edebiyatı, s. 20.

Ko ulaşsın ana ünüm tek dilim zara kalsın

Bedeldir dü cihana yâr kâkülünün her teli

Versin bütün ziynetini gönlüm fukara kalsın

Aşk şehidi olmak bir kâr nitekim yâr yolunda

Feda olsun bin nesimi bin mansur dâra kalsın

Der MİSKİNÎ alamazsam sultanımdan bir murâd

Nurlanmasın istikbalim bu bahtım kara kalsın (611)

2.3.2. Mesnevi

İkili, ikişer, ikişer ikişer gibi anlamlara gelen mesnevi, Arapça ‘da ‘‘isnan’’ denilen iki sayısından türetilmiştir. Mesnevi nazım şekli olarak Fars ve Türk edebiyatında kullanılmıştır.³⁹

Her beytin dizeleri kendi aralarında kafiyeli aa bb cc... şekli ile aruz bahirlerinin kısa kalıplarıyla yazılan uzun bir nazım biçimidir. Onay; eserinde mesneviye dair, her beytin kafiyesi yekdiğerlerine göre değışen ve beyitlerinin sayısı kestirilemeyen şiirlerin adı aruz şairlerince mesnevi, saz şairlerince nazım isminin verildiğı şeklinde açıklamalarda bulunmuştur.⁴⁰ Cemal Kurnaz ve Halil Çeltik’in ortak hazırlayıp yayımladıkları *Divan Şiiri Şekil Bilgisi* adlı eserlerinde, ‘‘mesnevide gazel kafiyesindeki gibi her beyit matlâ ile kafiyeli olmak zorunda değıldir. Bu sebeple mesnevi, kafiye darlığı

³⁹ Cemal Kurnaz- Halil Çeltik, *Divan Şiiri Şekil Bilgisi*, H Yayınları, 2. bs. , İstanbul 2011, s. 357.

⁴⁰ Onay, s. 52.

yaşanmayacağı için uzun hikâye/roman tarzındaki anlatımlara en elverişli nazım biçimi durumundadır;”⁴¹ cümleleriyle mesnevinin hacmi konusunda ve hacminin büyük oluşundan ne şekilde yararlandığına dair görüş bildirmişlerdir.

Şairler, hacim olarak büyük olan konuları mesnevi biçiminde kaleme almayı tercih etmişlerdir. Öyle ki buna en güzel örnek 11. asrın sonunda Yusuf Has Hâcîp tarafından kaleme alınmış, Türk-İslam edebiyatının ilk mesnevisi olma özelliğini gösteren Kutadgu Bilig adlı eserdir. Ayrıca günümüzde mesnevi denilince akla gelen önemli eserlerden biri de Mevlana'nın Mesnevi adlı eseridir.

Âşıklar, hece ölçüsü ile mesnevi biçiminde şiirler oluşturmuşlardır. Âşık Sadık Miskinî, Ani Mesnevisi adlı eserini hece ölçüsüyle meydana getirmiş ve Ani şehri hakkında tarihi bilgi vermiştir. Eser 225 beyitten oluşmaktadır.

Ben diyeyim sen yazıver ey kalem

Mesnevi'nin dibâcesi ön-keîâm

Celbedince tarih-sanat Ani'de

Görmek aşkı seyyah kıldı beni de

Dilde tevhid: Yaratan'ın birliği

Daim olsun Kars-Ani'nin dirliği

Doğunun Ozanı bir garip zatım

Ani'ye erişmek münacaatım

Fırsat ihsan kılan Hazreti Allah

⁴¹ Kurnaz-Çeltik, s. 357.

2.3.4. Diğer Şekiller

2.3.4.1. Müstezat

Kelime anlamı “artırılmış, eklenmiş” demek olan müstezat, şiire her bir mısradan sonra aynı vezin ve kafiyede yarım mısra ekleyerek yapılan nazım şeklidir. Kafiye şeması (a)a(a)a(b)b(a)a(c)c(a)a... şeklindedir. Uzun mısradan sonra eklenen kısa mısraya ziyade denmiştir.⁴² Bu yüzden müstezatlara bir uzun ve bir kısa mısra şeklinde karşımıza çıkar.

Çoğu nazım şekli ve türünde olduğu gibi müstezat şeklinde de kendi içerisinde ayrı bölümlere rastlanılır. Bunlar müstezat beyit, müstezat rubai, müstezat kıta, müstezat mesnevi, müstezada dönüştürme, müstezat musammat bölümleridir. Müstezat nazım şekli genelde aruz ölçüsüyle meydana getirilmiştir. Fakat Âşık Sadık Miskinî gibi hece ölçüsü ile eser veren şairlerin, bu nazım şeklinde hece veznini kullandıklarına rastlanılmaktadır. Âşık Sadık Miskinî birçok tür ve şekilde şiirler verdiği gibi müstezat nazım şeklinde de şiirler meydana getirmiştir. Sadık Miskinî, müstezat şeklinde de diğer aruzlu şekil ve türlerde olduğu gibi hece ölçüsünü kullanarak şiirlerini meydana getirmiştir.

Âşıklara sohbet için meydan gerekir

Divan gerekir

Edep ehl-i erkân ehl-i insan gerekir

İrfan gerekir

Aklı noksan olan kişi sözden anlamaz

Davul zurna az

⁴² Ömer Özkan, *Edebiyat Bilgi ve Kuramları*, Özkan vd. , İldem Yayınları, 1. bs. , Ankara 2013, s. 306.

Sözden hisse kapmak için izan gerekir

Lisan gerekir

Aşkların sermayesi aşktan ibaret

Gönül imar et

Ölesiye seven cana canan gerekir

Civan gerekir

İncitme sakın dostunu düşmanı yar et

Küsmeyi ar et

Dünya har yuvası değil gülşan gerekir

Seyran gerekir

Gerçek âşık baldan yağdan yükünü tutar

Âleme satar

Çünkü derdi olanlara derman gerekir

Lokman gerekir

Güzel seven sevdiğine can kurban eyler

Varlığı neyler

MİSKİNÎ aşk meydanında merdan gerekir

Her an gerekir

(555)

2.3.4.2. Muhammes

Her bendi 5 dizeden oluşan nazım biçimine muhammes denir. Her bendin sonundaki mısralar ilk bende kafiye bakımından bağlıdır. Kafiye düzeni, aaaaa bbbba cccca... şeklindedir. Muhammeste konu bakımından bir sınırlama yoktur.

İlk bendin dört ve beşinci dizesi ya da sadece beşinci dizesi diğer bentlerin sonunda tekrarlanıyorsa muhammes-i mütekerrir denir. Dört ve beşinci dizeler nakarata olarak da tekrarlanabilir. Bentlerin beşinci dizeleri değişiyorsa, buna da muhammes-i müzdevic denir. Her konuda muhammes yazılabildiği için muhammes biçimiyle şarkılar da yazılır.⁴³

Âşık Sadık Miskinî, içindeki duyguları hemen her türde meydana getirdiği şiirlerine yansıtmıştır. Muhammes nazım şekli, günümüzde Âşık Sadık Miskinî gibi halk şairliğini duygu ve düşünce olarak içselleştirmiş şairler tarafından kullanıldığı için az görülmektedir.

Gül hatrına katlan hara hardan şikâyet eyleme

Figân bülbüle mahsustur zardan şikâyet eyleme

Dil ocağın tutuşturur nardan şikâyet eyleme

Her seven Mansur olamaz dardan şikâyet eyleme

Şayet sevdiğine yarsan yardan şikâyet eyleme

Aşk ile deli olunca bildiğinden şaşar âşık

Yeller gibi durmaz eser seller gibi coşar âşık

Mahmuzlayıp gönül atın visal için koşar âşık

Dolaşır çölü sahrayı dağ başını aşar âşık

Her cefaya göğsünü ger zordan şikâyet eyleme

⁴³ Dilçin, s. 217.

Acı çek tecrübe kazan böyleleri usta olur
Kara dikenler içinden derilen gül deste olur
Aşk âşıkta olur ancak sanma ki herkeste olur
Ey MİSKİNÎ aşk yoluna sağ girenler hasta olur
Sevda sere emraz verir serden şikâyet eyleme (630)

2.3.4.3. Murabba

Murabba, bent adı verilen dört dizelik musammatlara denir. İlk bendin, ilk üç dizesi kendi aralarında kafiyeli olabilir. Yalnız dördüncü dizinin diğer bentlerin dördüncü dizesiyle kafiyeli olması zorunludur. Murabba'nın bent sayısı 3-7 arasında değişir. Kafiye düzeni, aaaa bbba ccca... şeklindedir.⁴⁴

Murabbaların da kendi içinde türleri mevcuttur. Bazen birin bendin, dördüncü dizesi diğer bentlerin dördüncü dizesi olarak tekrarlanır ve böylece bir nakarat meydana getirilir. Bu şekilde yapılan murabbalara murabba-ı mütekerrir denir. Bazen de birbiriyle kafiyeli olan dördüncü dizelerin sözleri her bentte başka olur. Buna da murabba-ı müzdevic denir.⁴⁵

Âşık Sadık Miskinî, murabba türündeki şiirlerinde aşk ve sevgi konusunu işlemiştir.

Âşık olduğum dilber candan geçer senden geçmem
Adın dilimde ezber candan geçer senden geçmem
Ey hub ey melek peyker candan geçer senden geçmem
Yoluna kurban bu ser candan geçer senden geçmem

⁴⁴ Tekin, s. 241.

⁴⁵ Dilçin, s. 212.

Lokman yar değil midir derd-i sevda sayrusuna
Ermek kâr değil midir dil-âşufte hayrisine
Bakmak ar değil midir gözüm bakmaz gayrisine
Kalbim hep seni sever candan geçer senden geçmem

MİSKİNİ neşve buldu bağ-ı muhabbet gülünde
Kokladı sarhoş oldu gülab şişesi elinde
Hayli mesafe aldı aşk yolunda-meşk yolunda
Sensin bana tek rehber candan geçer senden geçmem (606)

2.4. Aruzlu Şiir Türleri

2.4.1. Kalenderi

Kalenderi özel bir ezgiyle okunan aruzlu bir nazım türüdür. Aruzun “mefâ’îlü mefâ’îlü mefâ’îlü fe’ûlün” kalıbıyla yazılmaktadır. Aruza hâkim olmayan şairlerin 7+7 ve 4+3+4+3 duraklı hece vezni ile yazıldıklarına rastlanılmaktadır. Ayrıca ayaklı kalenderi adında bir türü de mevcuttur.⁴⁶

Ahmet Talat Onay, *Türk Halk Şiirinde Şekil ve Türler* adlı eserinde bu türün halk şairleri tarafından “kalendârî” olarak adlandırıldığını ve devamında aşağıdaki açıklamalara yer vermiştir.

Kalendârî kelimesinin ahîlik, babaîlik, alevîlik, abdallık, haydarîlik gibi mezhep ismi olduğunu tarihlerinden anlıyoruz. Süfli, rind-meşreb, indinde nîk ve bed seyyan olan kimselere kalender denilmesi, kalender taifesinin hiç olmazsa hârici şekilleri hakkında bir fikir vermektedir. Bu tarzdaki şiirlere bu ismin verilmesi ihtimal, şiirin kalenderlere mahsus âyinlerde okunan nefes ve nutukların âhen-giyle okunmasından ileri gelmiştir.⁴⁷

⁴⁶ Özsoy, s. 180.

⁴⁷ Onay, s. 203.

Onay'ın, kalenderi türü için yaptığı açıklamalar, bu türün tasavvuf içerisinde önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir. Âşık Sadık Miskinî, kalenderi türünde verdiği şiirinde aşk ve sevgi konusunu işlemiştir. Ayrıca kalenderi türü aruz ölçüsü ile yazılmasına rağmen Sadık Miskinî, diğer tüm aruzlu türde ve şekillerde verdiği şiirler gibi bu türde de hece veznini kullanmıştır.

Bir dilberin aşkından

Farkım yoktur şaşkından

İzzet buldu sultanım

Çıkmaz gönlüm köşkünden

İzzet buldu sultanım

Can içinde cananım

El bağından gül dermem

Yardır benim gülşanım

El bağından gül dermem

Yârin yoluna sermem

Canımı yârim alsın

Azrail'e can vermem

Canımı yârim alsın

Namazımı o kılsın

Kınalanmış eliyle

Beni toprağa salsın

Kınalanmış eliyle
Siyah zülfün teliyle
Kabre bilece girsin
Yar MİSKİNÎ kuluyla (34)

2.4.2. Vezn-i Âher

Aruzun “müstefilâtün müstefilâtün müstefilâtün müstefilâtün” kalıbıyla murabba şeklinde yazılan şiirlere vezn-i âher adı verilmiştir. Vezn-i âher’in uyak düzeni murabba ile aynı şekildedir. Her dizesi müstefîlâtün kalıbına uyan dört mısradan oluşmaktadır. Yukarıdan aşağıya doğru okunduğu zaman birinci parçalar birinci dizeler ile, ikinci parçalar ikinci dize ile, üçüncü parçalar üçüncü dize ile, dördüncü parçalar ise dördüncü dize ile aynı olur.⁴⁸

Âşık Sadık Miskinî, aruzlu şiir türünde birçok eser meydana getirmiştir. Meydana getirdiği bu aruzlu şiir türünde de yine hece ölçüsünü kullanmıştır.

Ey gül-i rana aşığım sana susama kana gel kıyma cana
Aşığım sana susama kana gel kıyma cana salma hicrana
Susama kana gel kıyma cana salma hicrana zulmetme bana
Gel kıyma cana salma hicrana zulmetme bana bayram gününde

Doğan gün ıştır kervan yarışır hasret erişir canlar görüşür
Kervan yarışır hasret erişir canlar görüşür kollar sarışır
Hasret erişir canlar görüşür kollar sarışır küsen barışır

⁴⁸ Dilçin, s. 364.

Canlar görüşür kollar sarışır küsen barışır bayram gününde

MİSKİN n'olalım aşkla dolalım birlik olalım dirlik bulalım

Aşkla dolalım birlik olalım dirlik bulalım murat alalım

Birlik olalım dirlik bulalım murat alalım bile gülelim

Dirlik bulalım murat alalım bile gülelim bayram gününde (644)

2.4.3. Satranç

Âşık edebiyatının 19. yüzyıldan itibaren örneklerine rastladığımız bir nazım şeklidir. Aruzun müfteilün müfteilün müfteilün müfteilün kalıbıyla yazılmış olup gazelin kafiye yapısı olan aa ba ca da.. şekline uymaktadır.⁴⁹ Ahmet Talat Onay, satrançların genellikle on altı musammat beyit şeklinde yahut her bentten bir beyit meydana geldiğini, hece ile yazıldığını ve özel bir ezgiyle okunduğu zaman aruza aşağı yukarı uyduğuna dair açıklamalarda bulunmuştur.⁵⁰

Yukarıda satranç türüne yönelik açıklamalar ile aruz vezniyle yazılan satranç'ın özellikleri verilmiştir. Hece ölçüsü ile yazılan satranç'ın özelliklerini Mehmet Aça, “satranç musammat beyitlerden oluştuğu için, her dize iki eşit parçaya bölünür ve iç kafiye bulunur. Musammat dizeler alt alta yazılırsa bir dörtlük elde edilir. Satranç hece ölçüsünün 8+8=16'lı kalıbına da uymaktadır. Gazel, murabba, musammat, müseddes şekillerinde de yazıldığını” cümleleriyle açıklamıştır.⁵¹ Çalışmada Âşık Sadık Miskinî, musammat dizelerden oluşan dörtlüklerle satranç türünde eserler vermiş ve hece ölçüsünü kullanmıştır.

Canan için canın veren kurban olan aşığım ben

⁴⁹ N. Ziya Bakırcıoğlu, *Halk Şiirimiz*, Ötüken, 1. bs. , İstanbul 2007, s.70.

⁵⁰ Onay, s. 170.

⁵¹ Mehmet Aça, *Başlangıçtan Günümüze Türk Edebiyatında Tür ve Şekil Bilgisi*, Aça vd. , Kriter Yayınları, 1. bs. , İstanbul 2009, s. 542.

Canın veren kurban olan aşğım ben hasret çeken
Kurban olan aşğım ben hasret çeken kan yaş döken
Aşğım ben hasret çeken kan yaş döken gülse n'olur

Yar Şirin'dir ben bir Ferhat vuslat için doğsa fırsat
Ben bir Ferhat vuslat için doğsa fırsat sürse hayat
Vuslat için doğsa fırsat sürse hayat güzel murat
Doğsa fırsat sürse hayat güzel murat alsa n'olur

Su ver bağman açsın gülşan bak MİSKİNİ kılar figan
Açsın gülşan bak Miskini kılar figan kesmez güman
Bak Miskini kılar figan kesmez güman hoş bir zaman
Kılar figan kesmez güman hoş bir zaman olsa n'olur (628)

2.4.4. Tahmis

Sözlük anlamı “beşleme, beşli duruma getirme”dir. Bir gazelin beyitlerinin üstüne aynı ölçü ve uyakta üçer dize ekleyerek yazılmış muhammese denir. Kafiye düzeni aaaaa bbbba cccca... şeklindedir.

Tahmisler, gazellere benzer şekilde 5 ve 7 bendden oluşur. Fakat tahmis edilen manzume kaside şeklinde ise bend sayısı, söz konusu kasidenin bent sayısına göre aynı olur. Çoğu divanda bulunan tahmisler, divan şairleri tarafından ilgiyle karşılanmıştır. Tahmisi meydana getiren dizelerle eklenen dizelerin anlam ve şekil olarak kaynaşması gerekir. Tahmisler, tahmis edilen şiirlerle aynı içeriktedir.⁵²

⁵² Haluk Gökalp, *Başlangıçtan Günümüze Türk Edebiyatında Tür ve Şekil Bilgisi*, Gökalp vd. , Kriter Yayınları, 1. bs. , İstanbul 2009, s. 225.

Âşık Sadık Miskinî, üstad olarak bildiği büyük şairlerden Fuzûlî'nin bir gazelini tahmis etmiş ve ona olan hayranlığını şiiri aracılığıyla yansıtmıştır.

Men boyandım kan-ı aşka yar da kana boyanmaz mı
İki seven bir visal'çün yüz bin derde dayanmaz mı
Araya ayrılık düşse aşık maşukun anmaz mı
Meni candan usandırdı cefadan yar usanmaz mı
Felekler yandı ahımdan muradum şem'i yanmaz mı

Yüzün görüp kaldım hayran yoluna can ettim kurban
Kurbanın beğenmez huban andan gönül yaram çıban
Yar deyip ah çektim her an canım çıktı oldum bican
Kam u bimarına canan deva-yı derd ider ihsan
Niçün kılmaz mana derman meni bimar sanmaz mı

Derd-i aşktır bağrım ezen takatsizdir bu can-u ten
Olduğumda terk-i mesken hortlak mısın didi gören
Bilmez mi bu sırra eren erir çöpe döner seven
Gamum pinhan tuttum men didiler yara kıl ruşen
Disem ol bi-vefa bilmen inanur mı inanmaz mı

Harabım hali yamanım tükenmez ahım amanım
Tutuşmuş destim demanım rahmetmez kaşı kemanım
Aldır dirim ey cananım dönüp aldırılmaz sultanım
Şeb-i hicran yanar canım töker kan çeşm-i giryanım

Uyadur halkı efganım kara bahtum uyanmaz mı

Sevdim seveli ol hubu yar yar diye çekerim hu

Olurum kölesi kulu dercetmez gözleri ahu

Ağ gonce kırmızı saru dolar taşar pazar çarşu

Gül-i ruhsarına karşı gözüm-den kanlu ahar su

Habibim fasl-ı güldür bu ahar sular bulanmaz mı

Göz görünce sevdi gönül dile geldi söyledi dil

Budur işin doğrusu bil sende günah mende değil

Aşk çeken olur sersefil yar kapusun çalan sail

Degüldüm men sana ma'il sen ittün aklımı za'il

Mana ta'n eyleyen gafil seni görgeç utanmaz mı

Hangi dilber bi-vefadır dilberlikten bî-nevadır

Gönülünki bir hevadır boş bir heva ne devadır4

MİSKİNÎ dir aşk beladır cana canana cezadır

FUZÛLÎ rind-i şeydadır hemişe halka rüsvadır

Sorun kim bu ne sevdadır bu sevdadan usanmaz mı (631)

2.5. Yapı ve Üslup

2.5.1. Armoni

Armoni, bir veya birkaç mısradaki seslerin birbiriyle uyum göstermesi, birbirlerine veya bir manaya göre düzenlenmesine denir. Mehmet Kaplan, *Türk Edebiyatı*

Araştırmaları 1 adlı kitabında, bütün edebi eserlerin kelimeler olduğunu, fakat edebi eserlerin sadece söz veya kelimelerden ibaret olmadığını söylemiştir. Bu cümlelere ek olarak güzel şiirlerde daima ‘dil musikisi’ olduğunu ve büyük şairlerin neredeyse tümü kafiye, asonans ve aliterasyondan yararlandıklarını ifade etmiştir.⁵³ Bir edebi eseri meydana getiren söz ve kelimelerden daha fazla şeye olduğunu görmekteyiz. Bu fazla şeylerde kuşkusuz kafiye, asonans ve aliterasyon’dur. Armoni iki şekilde yapılmaktadır. Asonans ve Aliterasyon şeklindedir.

2.5.1.1. Aliterasyon

Mısralarda ünsüz kelimeler ile yapılan uyuma aliterasyon denir. Âşık Sadık Mis-kinî, aliterasyon sanatını birçok şiirinde kullanmıştır.

Yaylağ yaylağ iken dağ o dağ iken

Otağ otağ iken bağ o bağ iken

Seven yüz ağ iken tut konağ iken

MİSKİNİ sağ iken gömme mezara

Yem etme mara (474/3)

2.5.1.2. Asonans

Mısralardaki ünlü kelimelerin uyumuyla meydana gelen ahenge asonans denir. Âşık Sadık Mis-kinî, aliterasyon sanatına şiirlerinde yer verdiği gibi asonans sanatına da yer vermiştir.

Aşk ile divane ol

Aşk ile mestane ol

⁵³ Mehmet Kaplan, *Türk Edebiyatı Araştırmaları 1*, Dergâh Yayınları, 9. bs. , İstanbul 2009, s.151.

Aşk ile pervane ol
Aşk ile dön aşk ile (44)

2.5.2. Ölçü ve Kafiye

2.5.2.1. Kafiye

Şiirde ahengi ve anlam zenginliğini sağlamak için mısra başında, ortasında ve sonunda bulunan hecelerin seslerinin birbirine benzemesine kafiye denir. Fakat konu ile ilgili yapılan çalışmalar ışığında Halk şiirinde kafiye sözünün uyak veya ayak terimleriyle karşılandığını görmekteyiz. Kafiye ve ayak terimlerinin Doğan Kaya, *Âşık Edebiyatı Araştırmaları* adlı eserinde aşağıdaki ifadelerle konuya ışık tutmuştur.

“ Halk edebiyatında ayak”

“ Âşık edebiyatında ayak”

“ Halk şiirinde ayak”

“ Halk şiirinde uyağa ayak, divan şiirinde ise kafiye denir.”⁵⁴

Yukarıda görüldüğü üzere dönemin edebiyatına ve şiirine göre isimlendirilen kafiyenin, aslında uyak ve ayak ile aynı anlamı taşıdığı görülmektedir. Fakat Doğan Kaya, *Türk Halk Edebiyatı Terimler Sözlüğü* adlı eserinde ise aşağıda verildiği gibi iki farklı kafiye çeşidinin olduğunu belirtmiştir.

1. Birinci dörtlüğün ikinci ve dördüncü mısraları ile diğer dörtlüklerin son mısralarından oluşan kafiye: Bu kafiyeye “ayak” denir. Kimileri ayak terimini “ana ayak” veya “ana kafiye” diye isimlendirmiştir. Ancak âşıklar buna “ayak” demektedirler.

2. Her dörtlüğün, ilk üç mısraında oluşturulan kafiye: Buna yaygın olarak “kafiye” veya “uyak” denilir.⁵⁵

⁵⁴ Kaya, *Âşık*, s. 33.

⁵⁵ Doğan Kaya, *Türk Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*, Akçağ, 2. bs. , Ankara 2007, s. 394.

2.5.2.2. Ayak

Âşık şiirinde genellikle ilk dörtlüğün ikinci mısraında başlatılan bütün dörtlüklerin son mısralarında mısranın tamamında aynen tekrarlanan sözlerle ya da yarım, tam, zengin hatta cinaslı kafiyelerle meydana getirilen ve dörtlüklerin temel taşı sayılan kafiye denir. Ayak mısraında kafiyeli söz, genellikle kafiye ve redif şeklinde olur. Az da olsa mısra sonunda redif olmadan yalnızca kafiyenin bulunduğu örneklere de rastlanır.⁵⁶ Ayak, şiirde aheng ve anlam zenginliğini yakalamak için âşıklar tarafından gerekli olduğu savunulmuştur. Bu yüzden âşık şiirinde sıkça kullanılmıştır.

Umay Günay *Türkiye’de Âşık Geleneği ve Rüya Motifi* adlı eserinde, ayak hadisesi üzerine yaptığı açıklamalarıyla, konuya farklı bakış açısıyla yaklaşmamıza imkân sağlamıştır. Günay, açıklamasında halk şiirindeki ayak’ın iki farklı fonksiyon üstlendiğini belirtmiş ve devamında şu ifadelerle yer vermiştir.

Ayak, şiirde ahengi sağlamanın yanında anlam bütünlüğünün kurulmasına da yardımcı olmaktadır. Ayrıca âşıklar kendi şiirlerini ve ustamalı şiirleri ezberlerken şiirin aslı ve tamamı yerine ayağı, şiirin konusunu ve nazım türünü ezberlemekte, gerektiği zaman şiirleri bu bilgilerle yeniden inşa edebilmektedirler. Sözlü gelenekte sahibi belli şiirlerde varyantlaşma bu yolla meydana gelmektedir.⁵⁷

Ayak terimi, Azerbaycan sahasında farklı bir anlamda kullanılır. Anadolu sahasında şiirde dördüncü mısraların sonlarındaki kafiyelenme için kullanılan terim, Azerbaycan sahasında dörtlüklerin sonuna eklenen, sonuna eklendiği dörtlük ile kafiyeli, kısa mısralar için kullanılır.⁵⁸ Azerbaycan sahasında görülen bu ayak unsuruna, Kars yöresinde de rastlamak mümkündür. Âşık Sadık Miskinî’nin eserlerinde tanımı yapılan iki ayak çeşidini de görmekteyiz. Aşağıda yarım, tam, zengin ve tunç kafiye gibi kafiye çeşitleri açıklanacaktır.

⁵⁶ Kaya, *Âşık*, s. 36.

⁵⁷ Umay Günay, *Türkiye’de Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi*, Akçağ, 7. bs. , Ankara 2015, s. 226-227.

⁵⁸ Balkaya, s. 21-22.

2.5.2.2.1. Yarım Kafiye

Kafiye olan kelimelerde bir tek ünsüzün benzeşmesi olayıdır. Âşık Sadık Miskinî, şiirlerinde ahenk ve anlam zenginliğini sağlamak için diğer Halk şairleri gibi bu kafiye çeşidine genellikle yer vermiştir.

Bereketin *bin* olsun

Yurdun yuvan *şen* olsun

Her günün hoş *gün* olsun

Sağ ol tabiat ana (39/4)

2.5.2.2.2. Tam Kafiye

Kafiye olan kelimeler arasında bir ünlü ve bir ünsüzün benzeşmesi olayıdır. Âşık Sadık Miskinî, şiirlerinde yarım kafiyeye oranla daha az kullandığı bir kafiye çeşididir.

Aşk ile *mest* olmuşum

Sevip *sermest* olmuşum

Âlemle *dost* olmuşum

Ayrı *gayrı* olmazam (38/3)

2.5.2.2.3. Zengin Kafiye

İkiden fazla ses benzerliğine dayalı kafiyelere zengin kafiye denir. Bu kafiyede en az üç sesin benzeşmesi şarttır. Zengin kafiyeye eskiler kafiye-i mukayyede ismini vermişlerdir.⁵⁹

⁵⁹ Serdar Odacı, *Edebiyat Bilgi ve Kuramları*, Odacı vd. , İldem Yayınları, 1. bs. , Ankara 2013, s. 179.

Hani ya atalar analar *hani*
Bunda baki kalan sanidir *sani*
Kana susayanlar oldular *cani*
Nice cana kıyıp kıyıp gittiler (425/4)

2.5.2.2.4. Tunç Kafiye

Zengin kafiyenin bir çeşidi olup başlı başına anlamı olan bir kelimenin başka bir kelime içinde yer alması ile oluşturulan kafiye'dir. Âşık Sadık Miskinî'nin şiirlerinde karşılaşılan bir kafiye'dir.

Yâri aldım *yakınıma*
Eşlik etti *akınıma*
Aşk doldurdum *çıkınıma*
İnsanlığa yürüyorum (232/4)

2.5.2.2.5. Cinashlı Kafiye

Söz sanatı olan cinashlı kafiye, dize sonlarında yazılışları aynı olan fakat anlamları farklı kelimelerin bir arada kullanılması sonucu ortaya çıkan hadisedir.

Bu dilberin yanağında *kara ben*
Tutulmuşum tipiye ben *kara ben*
Talipler içinde bahtı *kara ben*
Muhtacım seçimde bir güzel oya (327/2)

2.5.2.3. Redif

Halk şiirinde, ahengi ve anlam zenginliğini sağlamak için kullanılan unsurlardan biri de rediftir. Kafiyeden sonra gelen birbiriyle aynı kelime ve hecelere redif denir. Redif, halk şiirinin en eski ve en önemli öğelerinden biridir.

Halk şairleri, redife uyağtan daha çok önem vermişlerdir. Bütün duygu, düşünce ve benzetmeleri rediften doğar. Halk edebiyatı ürünlerinin çoğu rediflidir. Halk şiirinde redif çok çeşitli biçimlerde görülür. Genellikle redif dize sonundadır. Kimi zaman dizenin ilk sözcüğü uyak, geri kala sözcükler redif olabilir.⁶⁰

Âşık Sadık Miskinî’de kafiye kaygısı yüksek derecededir. O, uyağa redife titiz yaklaşan bir âşıktır. Şöyle ki yüz kıta olarak kaleme aldığı Kağızman Yemek Destanında kafiyenin tükenmesi sonucu yazacağı dörtlüğe geçmeden bu geçişi bir dörtlükle izah eyleyerek kafiye değiştirmiştir. Çalışmada âşığın sanatı bölümünden aktardığımız bu cümlelerin, Âşık Sadık Miskinî’nin redife ve uyağa ne kadar önem verdiğini gösterir niteliktedir.

Ömür geçer gider bir yalan *olur*

Harami yol keser çok talan *olur*

Ya bir deprem ya bir heyelan *olur*

Dağın n’olacağı hiç belli olmaz (389/2)

2.5.2.4. Ölçü

Mısralardaki hece sayılarının birbirine eşit olmasına dayanan ölçüye hece ölçüsü, alt alta mısralarda birbirine denk gelen hecelerin açık veya kapalı oluşuna göre meydana gelen ölçüye de aruz ölçüsü denmektedir. İslam önceki devirlere dayanan halk şiirinde hece vezni esastır. Yalnız, 18. yüzyıldan beri yetişen bir kısım kasaba şairleri,

⁶⁰ Dilçin, s. 80.

aruz veznini de kullanmışlardır. Halk şiirinde çoğunlukla yarım kafiye kullanılmaktadır. Bunun sebebi, şiirin sözlü ve saz eşliğinde söylenmesidir. Musiki ile oluşturulan ahenk, kafiye kusurunu örtmektedir. Üslup bakımından konuşulan halk ağzı tercih edilmiştir. Bu dil, deyimler ve hoş sözlerle dolu, canlı ve sevimlidir.⁶¹

Metrik bakımdan da âşık tarzında halk edebiyatının büyük tesiri göze çarpar; evvela hece vezni, bütün Türk şubelerinin halk şiirlerinde olduğu gibi âşık şiirlerinde de hâkimdir. Gerçi birazdan izah edeceğimiz gibi, 17. asırda, bilhassa ikinci yarısından başlayarak, aruz vezninin de âşıklar tarafından kullanıldığını biliyoruz; fakat buna rağmen, klasik şairlerin parmak hesabı diye tezyif ettikleri milli vezin daima hâkimiyetini muhafaza etmiştir.⁶²

Yukarıda M. Fuad Köprülü eserinde, hece ölçüsünün halk şiirinde olduğu gibi âşık tarzı şiir geleneğinde de tercih edildiğini ve milli vezin olarak edebiyat alanında kendi hâkimiyetini kurduğunu belirtmiştir.

Âşık Sadık Miskinî, şiirlerinin tümünü hece ölçüsü ile oluşturmuştur. Şiirleri içerisinde hemen her kalıptan şiirleri mevcuttur. Şiirlerini, 1, 1+1, 2+1, 2+2, 3+2, 3+3, 4+3, 4+4, 4+5, 5+5, 6+5, 6+6, 8+5, 7+7, 8+7, 8+8, 11+6, 11+7, 11+8, 10+10, 11+10, 11+11 duraklı olarak 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22 hece kalıplarıyla yazmıştır. Halk şairlerinin birçoğunda görülmeyen bu yeni şekiller, Âşık Sadık Miskinî'yi farklı kılmıştır.

2.5.3. Kelimeler Dünyası

Âşık, kendine özgü bir dünyası olan söyleyicidir. Âşığın üslubunu diğer âşıklardan ayıran belirli unsurlar vardır. Bu unsurlar genellikle kelimelerle hayat bulan unsurlardır. Yerel kelimeler, atasözü ve deyimleri kullanışı; ikilemeler, pekiştirmeler, imgesel kelime öbekleri, hayaller, sembolleri kullanışı; yeni imgeler, kelime çeşitliliği,

⁶¹ Ahmet Kabaklı, *Âşık Edebiyatı*, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, 1. bs. , İstanbul 2006, s. 25.

⁶² M. Fuad Köprülü, *Edebiyat Araştırmaları 1*, Akçağ, 4. bs. , Ankara 2004, s. 175.

yalın ve dokunaklı söyleyiş, hayal ve duygu dünyası kurarken söz sanatlarını kullanışı, mecazlar dünyası ve yeni yaratmalar oluşturması gibi kelimelerle meydana gelen bütün bu unsurlar âşıkların üslubunu oluşturmaktadır.⁶³ Bu yüzden kelimelerin âşıklık geleneği içerisinde önemli bir yeri vardır.

Âşıklar, savaş, barış, doğal felaketler gibi toplumu ilgilendiren bütün olaylar üzerine duygu ve düşüncelerini, kelimeler üzerinden eserlerine yansıtırlar. Ayrıca âşıklarımız, şiirlerine anlam ve ahenk kazandırmak için kelime hazinelerini geniş tutmaktan çekinmemişlerdir.

Âşık Sadık Miskinî'nin kelime dünyası oldukça geniştir. Onun şiirleri deyim ve atasözleri bakımından zengindir. Hem yerel hem ulusal olarak deyim ve atasözleri mevcuttur. Renkleri değerlendirmek gerekirse tabiat ve renk doğada birbirini tamamlayan yegâne unsurlardandır. Bu nedenle Sadık Miskinî tabiat ile iç içe yaşayan biri olarak şiirlerinde renkleri zengin bir üslupla işlemiştir. Kelime dünyamızda ve hayatımızın kaçınılmaz bir gerçeği olan sayıları da yine fazlaca işleyerek, onların birçok gizli anlamından da şiirlerinde yararlanmışır.

2.5.3.1. Sayılar

Sayıların mitolojik ve dini anlamları Türk kültüründe çok önemlidir. Türkler, İslamiyet'i kabul etmeden önce mitolojik unsurları, yaşamlarının her alanında kullanmışlardır. İslamiyet'i kabul ettikten sonra bu mitolojik unsurlar, İslami unsurlarla kaynaşarak kültürümüze tesir etmiştir.

Sayılar, hem mitolojik hem İslami inanışlarda farklı şekillerde yorumlanmışlardır. Örneğin bazı sayılar İslam dininde kutsal kabul edilmiştir. Bunlar; bir, üç, dört, beş, yedi, dokuz, on iki, kırk vb. sayıların dini bakımından çeşitli anlamları bulunmaktadır.

⁶³ Artun, *Âşıklık Geleneği*, s. 158.

Âşık Sadık Miskinî, şiirlerinde kullandığı sayıların günlük hayatımızda karşımıza çıkan deyim haline getirilmiş sayılardan oluşan cümleler olduğunu görebiliriz. Bu şekliyle âşığın, toplumu tüm yönleriyle ele aldığına bir kez daha şahitlik edebiliriz.

Kalbi bozuk insan fitnelik dizer

Bir olan âlemi ayırır bozar

Yetmiş üç millete kılmaz tek nazar

Kurt ile koyunu bir eyleyemez (322/2)

Uma gelse kut gelir

Sesleyiver konuğu

Birin artar bin olur

Besleyiver konuğu (51/1)

Güzel senin aşığınınm

N'olur bana naz eyleme

Yaram oldu *doksan dokuz*

Artırıp da *yüz eyleme* (235/1)

2.5.3.2. Renkler

Renkler, yüzyıllardan beri ulusların yaşam, kültür ve geleneklerinde çeşitli anlam ve görev üstlendiklerini görmekteyiz. Bu durumu, Türk ulusları yaşam ve kültürlerinde üst seviyede yaşatan milletlerdendir. Renklerden destanlarımızda, masallarıımızda, hikâyelerimiz ve şiirlerimizde çokça yararlanılmıştır. Âşıklarımız, sayı dünyamızda olduğu gibi renk dünyamızda da renklere farklı anlamlar yükleyerek eserlerinde işlemişlerdir.

Âşık Sadık Miskinî, şiirlerinde renkleri en çok tabiat tasvirlerinde kullanmıştır. İkinci olarak ise sevgilinin güzellik unsurlarından olan uzuvları üzerinde işlemiştir. Aşağıda verilen örneklerde tabiat ve göz ile ilgili unsurlar üzerinde renkleri işlediğini görebiliriz.

Bile ikrar kılıp bile göçelim

Yeşil yaylalara çadır açalım

Kon otur soframa yiyip içelim

Besleyeyim kaymağınan balınan (409/3)

Gözün cinasını yaza duralım

Göz var *kahverengi* göz var *kara* göz

Baharı yaşayıp yaza duralım

Yapraktır filizdir fidandaki göz

Sarı beyaz al gül bir

Güle âşık bülbül bir

Diller ayrı gönül bir

Dımız pekmez fark etmez (45/4)

2.5.4. Atasözleri

Atalardan gelen ve yüzyıllar içindeki deneyim ve gözlemlerine dayalı düşüncelerini öğüt ve yargı şeklinde aktaran söyleyeni bilinmeyen sanat bakımından değerli, kısa ve özlü sözlerdir. Sanat ve edebiyatta sıklıkla kullanılan anlatım kalıplarından birisidir.

Âşıklar, düşüncelerini kısa ve özlü bir biçimde anlatmak, uyarılarda bulunmak, etkileyici ve sanatlı bir anlatım sağlamak için atasözlerini kullanırlar. Şiirlerinde sık sık atasözlerine yer verirler. Bu âşığın yetiştiği kültürün doğal sonucudur. Sözlü geleneğin çok yaygın olduğu kırsal alanda atasözleri önem kazanarak zengin bir kullanım alanı bulur.⁶⁴

Yukarıda kırsal kesimlerdeki atasözleri için zengin bir kullanım alanı olduğunu belirten Erman Artun, Âşık Sadık Miskinî'nin doğup büyüdüğü ve sanatını icra ettiği Kars yöresindeki atasözlerinin önemini vurgulamıştır. Sadık Miskinî, atasözlerini eserlerinde yoğun bir şekilde kullanan halk şairlerindedir.

Mecliste söz gümüş sükût altındır

Tutarsın tutmazsın benden demesi

Yolculukta menzil yürük zatındır

Yetersin yetmezsin benden demesi (427/1)

Deveyi yardan uçuran bir tutam otdur

Hâkim ol kötü nefesine boğazın tut dur

Sefaletе göğüs gerip ocağın tütdür

Aza kanaat etmeyen çoğu bulamaz (560/1)

2.5.5. Deyimler

En az iki kelimededen oluşan, bu kelimelerin genel olarak mecaz anlamla kullanıldığı ve bir kavramı ifade etmek için kurulmuş özel bir anlatım olarak tanımlanmaktadır. Âşıklar, şiirlerinde zengin bir anlatım sağlama adına, bir kavramı ya da kelimeyi

⁶⁴ Artun, Âşıklık Geleneği, s. 163.

sanatlı bir şekilde anlatmak için deyimleri kullanmışlardır. Âşıklar, deyimleri şiirlerinde kullanırken bazen deyimlerdeki kelimelerin bazen de kelimeleri değiştirerek kullanmışlardır. Ayrıca deyimler, âşıkların sanatını icra ettiği yöre ağzına göre değiştirildiği görülmektedir.⁶⁵

İnsan ol da söz konuş

Düşün taşın öz konuş

Eğri otur düz konuş

Bir insan ol bir insan (33/3)

Sakın bel bağlama yalan dünyaya

Gün gelir ayrılır yolun efendim

Uçar gider emeklerin havaya

Varisler bölüşür malın efendim (339/1)

⁶⁵ Çıblak, s.61.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ŞİİRLERİN İÇERİK ÖZELLİKLERİ

3.1. Şiirlerde Konu

Âşıklar, içinde yaşadığı toplumun duygu ve düşünce dünyasına göre eserlerini şekillendirmişlerdir. Hiçbir âşık şiirlerini toplumdan bağımsız olarak meydana getirmemişlerdir. Âşıklar, yüzyıllardır yaşadıkları topraklarda toplumun sesi olmaya gayret göstermişlerdir. Bu ses, şiirlere çeşitli içeriklerle sirayet etmiştir. Âşıklık geleneğinin başladığı 16. yüzyıldan günümüze kadar âşıklar, insan ve tabiat merkezli konulara önem vermiş ve bu konularda eserler kaleme almışlardır.

Âşıkların işledikleri konulara bakıldığında aşk, özlem, yiğitlik, ölüm, toplum, din, zamandan yakınma ve tabiat gibi çeşitli başlıklar gösterilebilir. Ayrıca baş kaldırma, silahlı ayaklanma, karşı çıkış, olumsuz tiplerin eleştirisi ve doğadan yakınma gibi konulara da yer vermişlerdir. Âşıklar, şiirlerinde yaşadıkları çevrenin toplumsal yaşayışına, dönemin insanlarına, çevre ve tabiatın gerçek yönlerine, halk şiirinin estetik kuralları çerçevesinde, canlı tablolar halinde yer vermişlerdir.⁶⁶

Âşık Sadık Miskinî de şiirlerinde aşk, özlem, ölüm, insan, din, tabiat, olumsuz tiplerin eleştirisi ve zamandan yakınma gibi konuları işlemiştir. Fakat âşığın aşk, insan ve tabiat içerikli şiirlerine daha fazla rastlanmaktadır. Sadık Miskinî, toplumu gözlemleyerek eserlerini meydana getirmiş ve topluma şiirleriyle yön vermiştir. O, yaşadığı çevre itibarıyla tabiata karşı aşırı bir duyarlılık beslemiş, bunu şiirlerine konu etmiştir. Aşağıda âşığa ait verilen örnek şiirlere baktığımızda içerik bakımından zengin şiirlere sahip olduğunu görebiliriz.

⁶⁶ Artun, Âşıklık Geleneği, s. 167.

3.1.1. Din

3.1.1.1. İtikat

3.1.1.1.1. Allah

Türk halk şiirlerinin neredeyse tamamında Allah mefhumu işlenmiştir. Edebiyat dönemlerine göre bazen fazla bazen az oranda işlenmiş olsa da şiirlerin ana temini oluşturduğunu söyleyebiliriz. Edebiyatımızda Allah, diğer isimleriyle de karşımıza çıkmaktadır. Bunlar; Tanrı, İlahi, Hak, Mevla, Rahman, Yaradan gibi isimleridir

Âşık edebiyatında da Allah inancı ve aşkı yoğun olarak işlenen konuların başında gelir. Âşıklar, aşk kavramı etrafında beşeri aşk ile birlikte Allah aşkına da şiirlerinde sık sık yer vermişlerdir. Âşık Sadık Miskinî, diğer tüm âşıklar gibi Allah konusuna şiirlerinde sıkça yer vermiştir. Âşığın otuzda yakın şiirinde Allah ve sıfatlarının geçtiği bölümler vardır. Aşağıda Allah mefhumu üzerine yazılmış bazı şiirlerinden örnekler verilmiştir.

Âşık Sadık Miskinî, “Dost olalım dost” adlı şiirinde din, dil, ırk ayrımı yapmadan Allah’a iman etmenin ve ona yakışır bir kul olmanın önemini şiirinde ele almıştır.

Ayrı mezheplere olmuşuz malik

Bu ayrım yüzünden bağrımız delik

Nedir bu Sünnilik bu Alevilik

Tanrı’ya imanda dost olalım dost (302/4)

Âşığın, “İnciden” adlı şiirinde, Allah’ın sıfatlarından olan “Hak” isimi geçmektedir.

Bir cinasım vardır dürden inciden

Gevher-den yakut-den dür-den inci-den

Hakkı incitmez mi gönül inciden

Er odur iş yapa gönül kazana (338/1)

Âşığın, “Laleler” adlı şiirinde ise Allah’ın sıfatlarından olan “Yaradan” kelimesi geçmiştir.

Alı moru beyazı var

Sarısının bin nazı var

Yaradana niyazı var

Kılar efganı laleler (243/8)

Aşağıdaki örnekte ise “Allah” kelimesinin geçmektedir.

Cümle âlem güler oynar ben kan ağlarım

Kara bağlarım

Kapandı kaşım kabağım oldum bir âmâ

Daldım pek gama

Maşukamı aramakla geçti çağlarım

Soldu bağlarım

Allah bilir bu dünyada ermeme sunama

Bu bir sına (465/2)

Aşağıda “Elif” adlı şiirde, Allah’ın sıfatlarından olan “Mevla” isimi geçmektedir.

Ebcded hesabında sayı
Bir'dir gösterir *Mevla*'yı
Derceyle ilm-i imlayı
Edeceğın kâr Elif'te (275/4)

Aşağıdaki örnekte ise Allah'ın sıfatlarından olan “Şah ve İlah” isimlerinin geçtiği görülmektedir.

Medet medet medet ey *şâh*
Her derdime sensin âgâh
Gece gündüz çekerim ah
Doğmaz bana ne şems ne mah
Kulun güldürmez mi *ilâh*
Gönlüm hiç bulmadı felâh
Talihimde yoktur salâh
Erdir maksuduma nâgâh
Kalksın engel açılsın rah
Mecnun MİSKİNİ'yim billâh
Çöller beni şad eylemez
Tabibim imdad eylemez (247/5)

3.1.1.1.2. Melekler

3.1.1.1.2.1. Azrail

Azrail, dört büyük melekten biridir. Allah, onu insanların canını alması için görevlendirmiştir. Türk Edebiyatında çok sık kullanılan bir unsurdur. Azrail, edebiyatımızda en bilindik örneğiyle Dede Korkut kitabındaki ‘Duha Koca Oğlu Deli Dumrul’ hikâyesinin kahramanı olarak karşımıza çıkmıştır.⁶⁷ Azrail, bir ölüm meleğidir. Şiirlerde diğer büyük meleklerle göre daha fazla yer alması bu durumdan kaynaklı olabilir.

Âşıklar, toplum üzerinde her ne yönden olursa olsun iz bırakan hiçbir olaya karşı duyarsız kalmamıştır. Toplum etkileyen ölüm, âşıklar için vazgeçilmez bir tema olmuş ve onu şiirlerinde sık sık işleme gereği duymuşlardır. Yaşadığı toplumu iyi bir gözlemci ruhuyla en iyi şekilde inceleyen Âşık Sadık Miskinî de, şiirlerinde ölüm temasını sıklıkla işlemiştir.

Sadık Miskinî, diğer büyük melekler olan Cebrail, Mikail ve İsrail’e şiirlerinde yer vermemiştir. Bu durum, âşığın gözlemci ruhuyla hareket ederek toplum üzerinde ve günlük hayatta etkisini görmediği konulara değinmediğini göstermektedir.

Melerde Miskini me der sine me

Civan değil muhtaç yaşlı sin eme

Azrail çökünce dertli sineme

Yar yar ola mezar taşım bir tike (374/3)

Aşkın mızrağını sinem üstüne

Vuran yar delen yar yaralayan yar

Azrail misali canın kastına

⁶⁷ Erman Artun, *Ansilopedik Halk Bilimi/Halk Edebiyatı Sözlüğü: Terimler-Motifler-Kavramlar*, Karahan Kitabevi, 1. bs. , Adana 2014, s.73.

Giren yar alan yar aralayan yar (426/1)

El bağından gül dermem

Yârin yoluna sermem

Canımı yârim alsın

Azrail'e can vermem (34/3)

3.1.1.1.3. Kitaplar

İlk gönderilen kutsal kitap, Musa peygambere inen Tevrat'dır. İkinci olarak İsa peygambere İncil gönderilmiştir. Zebur, Davut peygambere ve son kutsal kitap Kur'an-ı Kerim ise Muhammed peygambere inmiştir. Türk halkının müslüman olması sebebiyle âşık şiirinde Kur'an-ı Kerim daha fazla yer almıştır. İslam toplumu, diğer peygamberlere inen kitapları da kutsal kabul eder ve onlara da önem verir. Bu yüzden âşıkların şiirlerinde toplum üzerinde tesiri olan unsurlara daha sık başvurduklarını görmekteyiz. Kuran-ı Kerim dışında diğer kutsal kitaplarda bulunan kıssalar da, yine âşıkları etkileyen ve şiirlerinde işledikleri unsurlardandır.

Âşık Sadık Miskinî, şiirlerinde kutsal kitapları işlemiştir. O, şiirlerinde Kuran-ı Kerim dışında diğer kutsal kitapların içeriğine de değinmiştir. Kutsal kitapların insanlığın birlik içinde olması ve kötülüğün ortadan kalkması için gönderildiğini söyleyen âşık, bütün kutsal kitapların ve peygamberlerin saygıya değer olduğunu şiirlerinde ifade etmeye çalışmıştır.

Zebur'un Tevrat'ın her bir ayeti

İnsanlığa yöneliktir gayreti

Nebilerin birliğedir daveti

İncil'de Kuran'da dost olalım dost (302/3)

Peygamber Dağı'sın ispatı Tevrat
Adına denilmiş Hari Ararat
Her türlü canlıya germişsin kanat
Keremler kânısın sen Ağrı Dağı (455/3)

3.1.1.1.4. Peygamberler

3.1.1.1.4.1. Hz. Âdem

Kur'an-ı Kerimde belirtildiği üzere yeryüzünde yaratılan ilk insan ve ilk peygamber olan Hz. Âdem, bütün insanların atası olarak bilinir. İskender Pala, Âdem peygamberin insanlığın babası olduğu için “âdem” kelimesinin ‘insan’ anlamına da geldiğini ifade etmiştir. Pala, cümlelerine şu şekilde devam etmiştir. Gerek dini gerekse din dışı Türk Edebiyatında Hz. Âdem'in kıssalarından yaygın bir şekilde yararlanılmıştır. Şairler Âdem peygamberin hayatını, Kur'an-ı Kerim'de anlatıldığı kadarıyla, tefsirlerdeki efsanevi ayrıntılara kadar gerekli gördükleri her yerde işlediklerini belirtmiştir.⁶⁸

Saz şairlerinin eserlerinde peygamber kıssaları önemli yer tutmaktadır. Bunlar arasında Âdem ile Havva'nın yaşadıkları olayın izleri şairlerin şiirlerinde yoğun olarak görülmektedir. Âdem peygamber, âşıklarca genellikle tüm insanlığın kardeş olması yönünden şiirlere konu edilmiştir. Âşık Sadık Miskinî, şiirlerini oluştururken insanlığın bugünlerde daha fazla ihtiyaç duyduğu kardeşlik teminden yola çıkarak Âdem peygamberi şiirlerinde işlemiştir. Ayrıca âşık, Âdem peygamberin ilk yaratılan insan ve ilk peygamber olma özelliğinden mütevellit insanlara, dünyada onun da ebedi yaşamadığını ve dünyanın geçici olduğunu göstermeye çalışmıştır.

⁶⁸ İskender Pala, *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Kapı Yayınları, 19. bs. , İstanbul 2010, s. 7.

Kefenin cebi yok ey cimri adam
İyi insan ol da gel olma cüdam
Çıplak geldi çıplak gitti bak *âdem*
Cömertlik yap kabre basmadan kadem (481)

Anamız Havva'da babamız *Âdem*
Bunlarla birliğe basmışız kadem
Bu iki atadan doğmuşuz madem
Tek vücut tek canda dost olalım dost (302/2)

3.1.1.1.4.2. Hz. Nuh

Hz. Nuh ile ilgili Kuran'da bir tufandan bahsedilir. Edebiyatta tufan, âşığın göz-yaşına benzetilir. Nuh da bu tufan içinde batmamaya çalışan âşık olarak tasvir edilir. Nuh, divan şiirindeki mistik anlayış içerisinde kesret içinde vahdeti temsil etmektedir. Nuh'un gemisi ise şeriattır ve o gemiye sığınan boğulmaktan kurtulur.⁶⁹

Âşık Sadık Miskinî, şiirlerine peygamberlerin yaşadığı olayları da konu etmiştir. Nuh Peygamber de bunlardan biridir. Sadık Miskinî şiirlerinde, Nuh tufanını işleyerek peygamberin yaşadığı bu olayın Ağrı dağında gerçekleştiğini şiirsel bir üslupla vermiştir.

Nuh'un Gemisi'nden izler var sende
Gönüller var sende gözler var sende
Burnu hırızmalı kızlar var sende
Aşkın fermanısın sen Ağrı Dağı (455/4)

⁶⁹ Artun, Halk Bilimi, s. 386.

Gözlerin şahittir Nuh Tufanı'na
Pek yakışmış Küçük Ağrı yanına
Hiçbir dağ yetemez senin ününe
Tarih destanısın sen Ağrı Dağı (455/6)

3.1.1.1.4.3. Hz. Eyyûb

Hz. Eyyûb, sabır timsali olarak tanınan bir peygamberdir. İsrailoğullarından olup İshak Peygamberin torunudur. Eyyûb Peygamberin hayatından anlatılan kıssalar ki bunlar genellikle sabır üzerinedir, bu kıssalarla günlük hayatımızda sık sık karşımıza çıkmaktadır.

Çok zengin olduğu, Şam tarafında birçok emlake sahip bulunduğu, Rahme adında bir hanım ve birçok evlâdı olduğu, kısacası dünya saadetine mâlik olduğu için Allah onu imtihan etmek istedi. Malı ve mülkü elinden gitti. O şükretti. Evlatları birer birer öldü. O sabretti. Hastalandı, vücudunda yaralar açıldı, hatta yaralarına kurt düştü, yine sabretti. Ancak Rahme ona hizmet ediyor ve ibadetini yapıyordu. Sonra Allah'ın emriyle ayağını yere vurdu ve fişkırın sudan içip yıkanarak bütün dertlerinden, hastalıklarından, yaralarından kurtuldu. Sabır imtihanını kazanmıştı. Allah da ona yeniden mal-mülk ve evlat verdi.⁷⁰

Âşık şiirinde Eyyûb peygamberin sabrı insanlara örnek olması açısından sık sık işlenmiştir. Âşıklar, bu sabrın örneğini bazen sevgiliye duyulan aşkıta, bazen de yakalandıkları amansız hastalıklar karşısında gösterdikleri sabır ile ilişkilendirerek şiirlerinde işlemişlerdir.

Karaçalı gibi girdin araya
Hep ağlattın güldürmedin sen felek
Eyüp gibi saldın azgın yaraya

⁷⁰ İskender Pala, *Akademik Divan Şiiri Araştırmaları*, Kapı Yayınları, 4 bs. , İstanbul 2012, s.143-144.

Derde derman buldurmadın sen felek (467/1)

3.1.1.1.4.4. Hz. Süleyman

Soyu İsrailoğullarından gelen, hem peygamber hem padişah olan Süleyman peygamber, Davud peygamberin oğludur. Süleyman peygamber ve onun bazı özellikleri edebiyatta kendisine yer bulmuştur. Hz. Süleyman'a, birçok ilim verilmesinin yanı sıra güçlü kuvvet ve şevkete sahip olan peygamberlerdendir. İns ve cin, dev ve peri, vahşi hayvanlar ve kuşlar, yılan ve karınca, rüzgâr onun emrine verilmiştir.⁷¹

Hz. Süleyman ile ilgili kıssaların, halk arasında geniş yer tuttuğu ve yaygın bir anlatıcı kitlesinin olduğu bilinmektedir. Buna bağlı olarak saz şairleri tarafından şiirlerinde geniş yer verildiğini söyleyebiliriz. Onun birçok özelliği âşıkların şiirlerinde işlenmiştir. Hz. Süleyman hem dini-tasavvufi edebiyatta hem de halk şiirinde çok işlenen peygamberlerdendir. Âşık Sadık Miskinî, Süleyman peygamberin Kaf'dan Kaf'a hükmedecek kadar güçlü olduğuna, fakat sonunda onun da dünyanın faniliğine yenik düştüğüne şiirlerinde yer vermiştir.

Aç gözünü behey gafil şu cihana bir bak hele

Asırlardır konup göçen bu kervana bir bak hele

Durmaz dünya üzerinde ekmeği suyu tükenen

Kaftan kafa hükmeyleyen Süleyman'a bir bak hele (627/1)

3.1.1.1.4.5. Hz. İsa

Dört kutsal kitaptan biri olan İncil'in kendisine gönderildiği İsa peygamber, Kur'an-ı Kerim'de "İsa", "İbn Meryem" ve "Mesih" olarak anılmaktadır. Onun, Hz.

⁷¹ Turgut Karabey, *Ahmet Paşa: Hayatı Sanatı Eserleri*, Akçağ, 2. bs. , Ankara 1999, s.70.

Muhammed’i müjdelediği bildirilmektedir. Annesi Meryem on üç yaşında iken Ceb-rail insan kılığında onun kaftanına üfleyerek hamile kalmasına neden olur. Allah’ın ‘ol’ emriyle varlık bulmuştur. İsa Peygamber, Türk edebiyatında genellikle güle ben-zetilmiştir.⁷² Ölülere diriltmesi, hastaları iyi etmesi, çarمیğa gerilmesi ve göğ-e çekil-mesi gibi olağanüstü durumlarla anılır.

Âşık şiirinde İsa peygamber, diğer peygamberler gibi yaygın olarak işlenmiştir. Ona hem bir kutsal kitabın inmesi hem de mucizevi durumların kahramanı olması ba-kımından âşıkları da etkilemiştir. Âşık Sadık Miskinî, şiirinde Hz. İsa’yı göğ-e çekilme hadisesinden yola çıkarak işlemiştir.

Gitti ey MİSKİNÎ ananla atan deden geriye gelmedi
Gelmek için İsa göğ-e çekildi neden geriye gelmedi
Gelen yolcu olup yola koyuldu giden geriye gelmedi
Dede Korkut gibi Pir Sultan gibi ulu ozan geri gelmez (641/3)

3.1.1.1.4.6. Hz. Muhammed

Hz. Muhammed yeryüzüne gönderilen son peygamberdir. Son kutsal kitap olan Kuran-ı Kerim, Hz. Muhammed’e indirilmiştir. Hz. Peygamber, İslam âleminin bütün yaşamında büyük yer tuttuğu gibi sanat ve edebiyatta da sanatçılara ilham kaynağı olmuştur.

Türk milletinin İslamiyet’i kabul ettiği 10. Yüzyıldan bugüne kadarki on asırlık edebiyatında, başlı başına bir “Peygamber Edebiyatı” oluştuğunu söylemek veya iddia etmek, hiç abartı olmaz. İster Divan Edebiyatı geleneğine, isterse Halk edebiyatı geleneğine bağlı olsun, şairlerimiz, Hz. Peygamber’e pek çok şi-irler yazmışlardır. Öyle ki bu şiirler zamanla içeriklerine göre müstakil birer tür halini almışlardır.⁷³

⁷² Erman Artun, *Türk Halk Edebiyatına Giriş: Edebiyat Tarihi/Metinler*, Karahan Kitabevi, 9. bs. , Adana 2014, s. 266.

⁷³ İsmail Çetışli, *Türk Şiirinde Hz. Peygamber*, Akçağ, 1. bs. , Ankara 2012, s.54.

Âşık Sadık Miskinî, şiirlerinde diğer peygamberlere nazaran Hz. Muhammed'e daha fazla yer vermiştir.

Şaman'da bedenin üç ruhlu hali
Üçler iki imam bir kutup veli
Bektaşî'de Allah *Muhammed* Ali
Ya üçle ya boşla rahat edersin (435/6)

Minnetim diyeyim, biliniz kime
Minnetim *Muhammed* ol Ebu'l-Feth'e (475)

Muhammed müjdelemiş fethedilecek diye,
Bu müjde gerçekleşmiş Fatih'in fethi ile! (563)

3.1.1.2. İbadet

3.1.1.2.1. Namaz

İslam'ın şartlarından olan namaz; sabah, öğle, ikindi, akşam ve yatsı olmak üzere günde beş vakit yapılan bir ibadettir. Ergenlik çağına gelen, akli başında her kadın ve erkeğin yerine getirmesi gereken bedeni bir ibadettir. Tek başına kılındığı gibi cemaatle kılınmasının daha sevap olduğu bilinmektedir. Beş vakit namazın dışında haftalık olarak Cuma namazı, erkeklere farz olmakla beraber, yıllık kılınan bayram namazı ise vaciptir.⁷⁴ Müslüman bir ülkenin simgesi olan ezanlar, günde beş vakit insanları camiye çağırılmaktadır. Günlük hayatımızda yer edinen bu ibadet, toplum üzerinde yarattığı tesir ile edebiyatta da yerini almıştır.

⁷⁴ Abdurrahman Güzel, *Dinî-Tasavvufî Türk Edebiyatı El Kitabı*, Akçağ, 6. bs. , Ankara 2014, s. 157.

Âşıklar, günlük hayatımıza etki eden hemen herşeyi şiirlerinde işlediği gibi namaz ibadetine de şiirlerinde yer vermişlerdir. Fakat namazın, günlük hayatımızda herşeyden evvel gönlümüze tesir ettiği bir gerçektir. Bu yüzden âşık şiirinde namaz un-suru ile sıkça karşılaşılabiriz. Âşık Sadık Miskînî, şiirlerinde insanların diğler dini görevlerini yerine getirmeden ve kendilerinin kötü taraflarını düzeltme konusundaki eleştirilerini namaz için de yapmıştır. Diğler dörtlükte ise sevgiliye olan sitemini dile getirmiştir.

Canımı yârim alsın

Namazımı o kılsın

Kınalanmış eliyle

Beni toprağa salsın (34/4)

İbadet etmeyi bilen kişinin

Beş vakit *namazı* kılan kişinin

Gözü hırsızlıkta olan kişinin

Ayağı camiye girsin neylesin (301/2)

Uzattım elimi ermedi yâre

Açıldı bağrımda onulmaz yara

MİSKİNÎ'yi defnettiler mezara

Konu komşu *namazımı* kıldı gel (306/4)

3.1.1.2.2. Hac

İslam'ın beşinci şartı olan hac, maddi ve manevi şartları sağlayan her Müslümanın ömründe bir defa, Mekke'ye giderek Kâbe'yi ziyaret etmesidir. Müslüman bir coğrafyada yaşayan çoğu insan, İslam'ın şartı olan hac görevini yerine getirmektedir. Ülkemizde de hassas bir şekilde yerine getirilen bu İslami görev, halk şairlerinin şiirlerine de yansımıştır.

Âşık Sadık Miskinî, şiirlerinde ibadet ile ilgili bazı mefhumlar arasında hac unsurunu da işlemiştir. Fakat Âşık Sadık Miskinî şiirlerinde, Hac ibadetinin yapılmasından önce insanın, dinin de bir gereği olarak yoluna iyilikle devam etmesini, kötülük yapmamasını istemiştir. Bu istekleri yerine getirilmeyen kişileri, Sadık Miskinî şiirlerinde eleştirmiş, türlü kötülük yapıp hacca giden kişileri hicvetmiştir.

Cimri bir lokmacık bahşetmez aca

Kuş kondurmaz becerdiği ağaca

Temennim varmasın vardı mı *haca*

Çalımlar satacak Allah etmesin (411/4)

Mazluma gösterir zorba pazısın

Hak yiyiben kanlandırır azısın

Son deminde *hacca* yapar gezisin

Kara da kendini aktan ak sanır (446/2)

Ey Mümin Kâbe'yi ziyaret etmek mi istersin

Varıp bir gönül yap gönül *Kâbe* ziyaretidir

Cehennemden kaçıp cennete gitmek mi istersin

Hayır, hasenat yap bunlar cennet nişanesidir (619)

3.1.1.2.3. Oruç

İslam'ın beş şartından biri olan oruç, tan yerinin ağarmasından güneş batıncaya kadar yeme, içme ve cimadan uzak durarak yapılan bir ibadettir. Oruç, Müslümanların her yıl ehemmiyet verdikleri ibadetlerindedir. Her yıl Ramazan ayında yerine getirilen bu ibadet, insanların günlük hayatlarını da şekillendirmiştir. Bu yüzden edebiyatımıza da yansımaları vardır.

Kars yöresinde, Ramazan aylarında insanların âşık kahvehanelerine toplanarak hikâyeler dinlemesi ve orada hoşça vakit geçirmesi, âşıklık geleneği açısından yörede Ramazan ayının edebî yönden önemini göstermektedir. Bu durum günümüzde yaşatılmaya çalışılsa da eskiye nazaran azalan bir gelenektir. Âşık Sadık Miskinî, oruç mefhumunu şiirlerinde diğer ibadet unsurları gibi insanların yeterince önemsememesi üzerine işlemiştir. İnsanların ibadete karşı sorumsuz davranması ve ona yeterince önem vermemelerinden dolayı insanları eleştirmiştir.

Bu dünya menfaat dünyası derler

Âmin deyin dostlar âmin ki âmin

Cennet olmasaydı işin içinde

Namaz kılmaz *oruç* tutmazdı mümin (478)

3.1.1.3. Dini Kişilikler

3.1.1.3.1. Dört Halife

3.1.1.3.1.1. Ömer

Dört halifenin ikincisi olan Hz. Ömer, dünyada iken cennetle müjdelenmiş on kişiden biri olarak rivayet edilir. Adaletiyle efsaneleşmiş ve cesareti ile hem tarihî hem dinî bir özelliğe bürünmüştür. Âşık şiirinde de genellikle cesareti ve dirayetiyle karşımıza çıkmaktadır. Onun savaşlarda verdiği mücadele ve gösterdiği cesaret ile insanlar

üzerinde etki bıraktığını görebiliriz. Ayrıca Türk toplumunun savaşçı özelliğinden dolayı toplumun daha fazla ilgisini çekmesi ona karşı duyulan sevginin yorumlanması olarak görülebilir. Âşık Sadık Miskinî, Ani mesnevisi adlı eserinde Hz Ömer'in savaşçı ruhunu eserine yansıtarak bir Türk Sultanı olan Alp Arslan ile ilişki kurarak fetihlerini anlatmıştır.

Ömer'in Kudüs'ü fethine emsal

Alp Arslan'ın Ani fethidir herhal (475)

3.1.1.3.1.2. Ali

Hız. Ali, âşıkların muhayyilesinde önemli bir yere sahip kişiliklerdendir. Onun savaşçı kimliği, halife olması, âlim ve şairliğinin yanında mazlum olarak bilinmesi, onu insanların gözünde ilgi çekici bir konuma getirmiştir. Dolayısıyla Türk insanının, Hız. Ali'yi örnek şahsiyetlerden biri olarak görmesinin, onun âşık şiirinde sıkça işlenmesine neden olduğu söylenilebilir.

Toplumun dünya görüşünü oluşturan unsurların başında gelen dinî şahsiyetler, toplumun beğenisine önem veren edebiyat dalında da işlenen konuların başında gelecektir. Sözlü kültür ortamının yaşandığı dönemlerden itibaren ve yazılı kültür ortamına geçtikten sonra da yazılı kaynaklarda yaşayıp günümüze kadar gelen şiir, yaratıldığı çevrenin bu değerleriyle donatılacaktır. Türk Halk şiiri de bu sebepten başta Hız. Muhammed olmak üzere İslam tarihinin ileri gelen şahsiyetlerini eserlerinde işlemiştir. Ancak Hız. Ali'nin mazlum olarak kabul görmesi, onu Hız. Muhammed'den sonra en fazla işlenen dini şahsiyet yapmıştır. Âşık tarzı Türk edebiyatında örnek tip olarak işlenen Hız. Ali, kahramanlık, âlimlik ve dini yaşayışta örnek, tarikat piri, vasıflarıyla işlenmiştir. Anonim edebiyatı içinde mani, bozlak, bilmece gibi türlerde de işlendiği görülmektedir.⁷⁵

⁷⁵ Ahmet Yaşar Ocak, *İslam İnançlarında Hız. Ali*, Türk Tarih Kurumu, 2. bs. , Ankara 2014, s. 214-215.

Ahmet Yesevi'den başlayarak pek çok şair tarafından eserine konu edilen Hz. Ali, günümüzde de edebi eserlerde varlığını devam ettirmektedir. Kağızmanlı Hıfzî, Cemal Hoca ve Sadık Miskinî gibi Kağızman yöresi âşıkları tarafından da sık sık işlenmiştir.

Şaman'da bedenün üç ruhlu halı

Üçler iki imam bir kutup veli

Bektaşî'de Allah Muhammed *Ali*

Ya üçle ya boşla rahat edersin (435/6)

3.1.1.3.2. Diğer Dini Kişilikler

3.1.1.3.2.1. Havva

Melekler secde ettikten sonra Hazreti Âdem cennete konar. Orada nimet içinde yaşarken, bir gün kendisine uyku gelir ve uyur. Cennette uyurken sol kaburga kemiği alınır. Bu kemikten Havva yaratılır. Hazreti Havva, Âdem'in yalnızlıktan kurtulması ve insan neslinin yeryüzünde çoğalması için yaratılır. Hazreti Âdem ve Havva altın bir taht üzerine otururlar, baştan aşağıya nurdan elbiseler içinde cennete girerler, yerleşirler.⁷⁶

Havva, ilk insan ve ilk Peygamber olan Hz. Âdem'in eşidir. Bu iki çiftin hem yaratılış olarak ilk insan olmaları hem şeytana uyararak Allah'ın buyruğuna uymamaları açısından Peygamber kıssaları içerisinde yerini almış ve edebî bir mahiyet kazanmıştır.

Âşık Sadık Miskinî, Hz. Âdem ve Havva'ya yaratılışlarındaki ve şeytana uyma hadiselerinden ziyade tüm insanlığın anne ve babası olması açısından şiirlerinde yer vermiştir. Sadık Miskinî, âşıklığın en büyük özelliklerinden birini gösterip bir anne ve babadan geldiğimizi insanlara hatırlatarak, barış ve kardeşliği vurgulamıştır.

⁷⁶ Emine Dalkılıç Gültekin, *Âşık Edebiyatında Peygamber Kıssaları*, Fakülte Kitabevi, 1. bs. , Isparta 2010, s. 57.

Sakın gitme inadan
Mayamız bir binadan
Doğduk *Havva* anadan
Dımız pekmez fark etmez (45/2)

Anamız *Havva*'da babamız Âdem
Bunlarla birliğe basmışız kadem
Bu iki atadan doğmuşuz madem
Tek vücut tek canda dost olalım dost (302/2)

3.1.1.3.1.2. Hallac-ı Mansur

Asıl adı Ebû Abdullah el-Hüseyin bin Mansur el Hallâc'tır. 858 tarihinde Beyza şehrinde doğmuştur. Hallâc-ı Mansur, Allah ve muhabbetle, Allah'ın suretinde yaratılmış insan arasında manevi bir yakınlığın bulunduğunu ifade etmek istemiştir. Fakat bu fikir, insanın Allah suretinde yaratılmış olması iddiası Kuran'a ters düşmektedir. Çünkü Allah hiçbir yaratılmışı benzememektedir. Onun fikirlerinde Allah, akılüstü ve sözle tanımlanamaz bir hal alır, fakat sûfi için anlaşılır olabilir. Ayrıca Divan'daki kasidelerine göre Allah'ın insanda mevcut olduğunu söylemiştir.⁷⁷ Özet olarak tasavvufta kendini aşan Hallâc-ı Mansur, "Ene'l Hakk" diyerek, anlaşılması güç bir hal alır ve insanların onu tam olarak anlamamalarından dolayı idam edilir. Âşık şiirinde çoğunlukla "Ene'l Hakk" diyerek Hallâc-ı Mansur'a telmih yapıldığına rastlayabiliriz.

Âşıklar arasında en fazla işlenen dini kişiliklerden biri olan Hallâc-ı Mansur, Âşık Sadık Miskinî'nin şiirlerinde de yer verilmiş dini kişiliklerdendir. Âşık Sadık

⁷⁷ Hayrani Altıntaş, *Tasavvuf Tarihi*, Akçağ, 1. bs. , Ankara, s.103.

Miskinî, hem ‘‘Ene’l Hakk’’ fikrini hem de idam edilerek öldürülmesini şiirlerinde işlemiştir.

Sevdikçe aşk derdi boylanıp büyür içimde ur misali

Gönül kalesinde hakikat budur yıkılmaz sur misali

Fikrinde zikrinde *enelhak* diyen *Hallaç Mansur* misali

SADIK MİSKİNÎ’ye reva görülen dar mıdır söyle bana (639/3)

Canımı adadım senin yoluna

Karıştım giderim aşkın seline

Mansur misaliyim zülfün teline

Cellâdım ol beni as geç sultanım (336/2)

3.1.2. Dini ve Tasavvufi Mefhumlar

3.1.2.1. Kâbe

Müslümanların kıblesi olan Kâbe, Mekke’de dört köşeli kutsal bir binadır. Kâbe, İslamiyet’in doğuşundan uzun zaman önce de kutsal kabul edilmekteydi. Yapılış tarihi hakkında kesin bilgi olmamakla birlikte İslami kaynaklardan edindiğimiz bilgilere göre Hz. Âdem tarafından yapılmıştır. Hz. İbrahim’den önce yıkılmış olan bu kutsal yapı, Tanrı’nın buyruğuyla Hz. İbrahim tarafından yeniden inşa edilmiştir.⁷⁸

Vuslat makamı olan Kâbe, gönlün Hakk’a, kalbin sevgiliye ulaştığı yerdir. Bu makamda âşığın sevgilisine ermesi için ihrama girmesi gerekir. Hacılar Kâbe’ye giderken; âşıklar dostlarına giderken ihrama girerler. Kâbe’yi ve Kâbe Hak âşıklarını

⁷⁸ Halûk İpekten, *Nâ’ili: Hayatı Sanatı Eserleri*, Akçağ, 6. bs. , Ankara 2011, s.108.

tavaf ve ziyaret ederler.⁷⁹ Bu cümleyi destekler nitelikte âşıklar Kâbe kelimesini sevgiliye ulaşmak, sevgilinin kaşı gözü gibi uzuvlarının kutsallığını belirtmek ve vuslata ermek gibi manalar ile farklı şekillerde kullanmış onun kutsallığını ifade etmişlerdir.

Kaşın mihrabımdır gözlerin *kâbem*

Ateş-i aşkıdan hal-ı harebem

Ayağın altında hak-i turabem

Lütfeyle yüzüme bas geç sultanım (336/1)

3.1.2.3. Cennet/Cehennem

Cennet, ahirette Müslümanların nimet ve mutluluklar içerisinde sonsuz olarak yaşayacakları yerdir. Cehennem ise kâfirlerin devamlı, günahkâr Müslümanların ise günahları kadar ahirette azap görecekleri yer olarak bilinmektedir. Edebiyatımızda, sıkça işlenen dini mefhumlar arasında görülebilir. Günlük hayatta çokça bahsedilen bu mefhumları, âşıklar iyilik ve kötülük; güzellik ve çirkinlik ile bağdaştırarak şiirlerinde işlemişlerdir.

Âşık Sadık Miskinî, şiirlerine cennet ve cehennemi yaşadığımız dünyadan yola çıkarak yansıtmıştır. Şiirlerine yansıyanlar iyilik ve kötülük üzerine kurulu olan hadiselerdir.

Sevilmek yolunda sevmek yolunda Aslıhan için MİSKİNÎ Kerem

Ayrılık derdine kavuşmak derman gülen bir çehre yaraya merhem

Şayet bir kâmilden sual eyleyip nerede dersen *cennet cehennem*

⁷⁹ Süleyman Uludağ, *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, Kabalcı, 2. bs. , İstanbul 2012, s.200.

Âlemle barışık yaşamak *cennet* kargaşa ateş nar bu dünyada (646/3)

Ey Mümin Kâbe'yi ziyaret etmek mi istersin

Varıp bir gönül yap gönül Kâbe ziyaretidir

Cehennemden kaçıp *cennete* gitmek mi istersin

Hayır, hasenat yap bunlar *cennet* nişanesidir (619)

3.1.2.4. Sôfi/Sufi/Sofu

Tekkelerde toplanan İslam mistiklerine *sôfi*, *sûfi* adı verilmektedir. Halk arasında “sofu” denilmektedir. Sözlük anlamı; “samimi dindar, takva sahibi” kişidir. Sôfi kelimesi çeşitli anlamlara gelir. Arapça’da “yün” demektir. Diğer bir anlamı yine Arapça’dan türeyen *safa*’dan gelmektedir. *Safâ*; berrak, temiz, saf ve parlak anlamlarına gelir. Bu anlamıyla sôfi, saflığı işaret eder. Sôfi kelimesi, Arapça’ya Yunanca *sofiya* kelimesinden geçmiştir. Yunanca’da hikmet demektir.⁸⁰ Halk tabiriyle sofu, tasavvufta belli bir merteye kazanan kişi olarak görülür. Tasavvuf, âşık şiirine girdikten sonra bazı tasavvufi terimlerinde âşıkların literatürüne girdiğini söyleyebiliriz. Sofu kelimesi de bunlardan birisidir.

Âşık Sadık Miskinî, şiirlerinde genel olarak sofu’yu taşlamalarında işlemiştir. Fakat o, hem yapılan görüşmelerde hem şiirlerinde dini istismar eden ve samimi olmayan sofuları eleştirerek, onları taşlamalarının ana konusu yapmıştır.

Kulak asma ham *sofunun* sözüne

Sevday-ı aşk ile öt sarı turnam

Lanet oku rakiplerin yüzüne

⁸⁰ Nihad Sami Banarlı, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi 1*, Milli Eğitim Basımevi, 1. bs. , İstanbul 1987, s. 116-117.

Hak bildiğın yola git sarı turnam (299/1)

3.1.2.5. Şeytan

Kelime anlamı kovulmuş ve uzaklaştırılmış olan şeytan, kibir ve gururu sebebiyle Allah'ın emrine isyan ederek karşı geldiği için, Allah'ın rahmetinden uzaklaştırılmış varlık olarak bilinir.⁸¹ Halk şiirinde, insanın yaptığı kötülüklerden dolayı şeytana benzetilmesi dikkat çekmektedir.

Âşık Sadık Miskinî, şiirlerinde insanı şeytan mefhumuna benzetir ve yaptığı kötülüklerden dolayı onu hicveder. Ayrıca müzik aletlerinin şeytan işi olarak görülmesi, âşığın bunu savunanlara karşı şiirlerinde eleştirilerde bulunmasına neden olmaktadır.

Şeytan işi deme sen bu divana

Divan ıssı malik sağlam imana

Dağılır bülbüller döner virana

Bahçıvan bahçadan gülü çekince (442/2)

Adam var fitnedir velvele salar

Âlemin başına belalar diler

Şeytan eğesiyle bıçağın biler

Şeytandan daha çok şeytan gibidir (393/5)

3.1.2.6. Ecel

Ruhun bedeni terk ettiği ana ecel denir. Ecel, ilahi takdir ile insana verilen ömrün sonudur. Ömür, alınıp verilen nefes hesabıyla ölçülür ve hayat sona erer. Kişinin ilahi

⁸¹ Yasin Şeref Asil, *Dini Terimler Sözlüğü*, Alter, 1. bs. , Ankara 2011, s. 349.

takdir ile verilen nefes sayısı sona erince, ecel ve dolayısıyla ölüm kendini gösterir.⁸² Âşık Sadık Miskinî, aşağıda verilen şiir örneklerinde eceli, Azrail olarak işlemiştir. Ecel zamanının, Azrail'in gelişi ile ilişkilendirmiştir.

Birin kondurdun da birin göçürdün

Ecel şerbetini tas tas içirdin

Güzel sevenlerin aklın kaçırdım

Nicesin del'ettin vay koca dünya (321/3)

Yıllar kovar haftaları ayları

Ecel okun takıp gerer yayları

Ruh u bedeninden kötü huyları

Atarsın atmazsın benden demesi (427/3)

3.1.2.7. Felek

“Gök, gökyüzü, sema, talih, baht, kader, her gezegene özgü gök tabakası” gibi anlamlara gelen felek, gerek divan gerekse halk edebiyatının en çok kullanılan manzumelerinden birisidir. Felek daha çok şikâyet yerine kullanılır. Felek yaşlılığı, dönekliliği, kimseye yar olmaması, kahpeliği gibi özellikleriyle daha çok sitem unsuru olarak görülür. Felek, halk edebiyatında talih, baht, şans anlamlarında kullanılır. Edebiyatta çaresiz insan isteklerini engelleyen hayali bir varlık olarak düşünülür.⁸³

Âşık Sadık Miskinî, diğer halk şairleri gibi şiirlerinde felek unsurunu sık sık işlemiştir. Âşık şiirlerinde feleğin zalimliğini ve yüzünü güldürmediğini ifade ederek, feleğe sitemde bulunmuştur.

⁸² Pala, Akademik, s. 55.

⁸³ Artun, Âşıklık Geleneği, s. 246.

Ben derdimi Karataş'a yükledim
Karataş derdimi kaldıramadı
Âlemin yüzünü güldüren *felek*
Bir benim yüzümü güldüremedi (367/1)

Ne ki zulm var garibanın başında
Gör bak işi hiç yolunda yürür mü
Lezzet yoktur fukaranın aşında
Zalim *felek* ona hiç tat verir mi (399/1)

3.1.2.8. Dünya

Dünya temi, divan edebiyatı şairleri arasında farklı tasavvufi anlamlar yüklenerek işlenmiştir. Halk şiirinde bu tasavvuf unsurunun, divan şiirine göre daha az işlendiğine rastlamaktayız.

Tasavvufta dünya, insanı Allah'a kavuşmaktan alıkoyan her şey olarak görülür. Dünya üzüntü yeri, geçici, karanlık ve gerçekliği olmayan bir yer olarak kabul edilir. Dünyaya kapılanların, dünya malı için çalışanların sonu yoktur. Dünya gelip geçicidir, yani kervanın konup göçtüğü bir yerdir. Dini-Tasavvufi edebiyatta dünya yılana, zehire, cadıya, fahişeye ve leşe benzetilir.⁸⁴ Tasavvufta dünyaya, insanın ondan uzaklaşması için birçok kötü anlamlar yüklendiğini görebiliriz.

Âşık Sadık Miskinî'nin, şiirlerinde işlediği tasavvufi temlerden biri de dünyadır. Âşığın şiirlerinde tasavvufi unsur olarak dünya, gönül unsurundan sonra en çok kullanılan unsurlardandır. O, dünyayı şiirlerinde geçici ve güvenilmemesi gereken bir yer olarak tasvir etmiştir.

⁸⁴ Artun, Halk Bilimi, s.166.

Dünya bir han iki kapısı vardır
Bugün açan yarın kapatacaktır
Dayalı döşeli geniş odalar
Gâhî dolup gâhî boşanacaktır (479)

İnsanlar yolcu *dünya* bir hanmış
Gelen gidenden nöbet devralmış
Dünyanın malı *dünyada* kalmış
Sürdüğün ömür koca yalanmış (296)

3.1.2.9. Gönül/ Dil

Gönül ve dil, divan edebiyatı şairleri arasında sıkça işlenen unsurlardandır. Bunun yanı sıra halk şairleri arasında da gönül ve dil unsurlarından etkilenildiğini ve en fazla işlenen unsurlar arasında yerini aldığını söyleyebiliriz.

Gönül âşğın aşkıyla ilgili her türlü gelişmenin algılandığı yerdir. İnsanın yaşaması için gönle olan ihtiyaç ve can mefhumu ona daha da önemli bir yer hazırlar. Gönül bir hitap yeridir. Âşık gönlüyle konuşur, dertleşir. Gönül bir kuştur. Gam ve kederle beslenir. Sevgilinin hayali ile mutlu olur, nazıyla kendinden geçer. Ağyara asla tahammülü yoktur. Sevgilisinden ümidini asla yitirmez. O aşkın yağmasına uğramış, sevgilideki güzellikler ile darmadağın olmuştur. Bu yüzden perişandır, dertlidir, hayrândır, biçaredir, harâbdır, sergeştedir, şikestedir, kararı yoktur vs. Dil ve kalb olarak ele alındığında kelime oyunları ile anlatılır ve bazı terkipler kurar. Siyeh-dil, dest-i dil, çeşm-i dil, dūd-ı dil vs. bunlardandır.⁸⁵

Anlatılanlardan yola çıkarak gönlün, âşıkları duygu yönünden derinden etkilediğini görmekteyiz. Bu yüzden âşık şiirinde gönül/dil unsuru ile sıkça karşılaşmaktayız. Âşık Sadık Miskinî'nin de, bir gönül ozanı olması bakımından şiirlerinin çoğunda gönül temiyiyle karşılaşılmaktadır.

⁸⁵ Pala, Ansiklopedik, s.168.

Hoşgörüye dayalıdır töremiz
Gönül köşkümüzdür sevda yöremiz
Dost sarmasa eyi olmaz yaramız
Böyle bir sevdanın harabıyız biz (308/2)

Gelin yaşayalım hoşgörü ile
Zehir çalmayalım bal olan dile
Gönül birliğine iki vesile
Birisi sevgidir biri kardeşlik (332/8)
Geç de otur ehl-i irfan içinde
Gör ne cevherler var insan içinde
Sen de söze karış meydan içinde
Muhabbet eyleyen *dil* bir değil mi (292/2)

Edebilirsen gel et ehl-i *dil* ile ülfet
Bal arama sofrada zaten baldır muhabbet (587)

Aşığın derdi ağlatır merdi gurbettir yurdu içinde kurdu
Ağlatır merdi gurbettir yurdu içinde kurdu kalbinde virdi
Gurbettir yurdu içinde kurdu kalbinde virdi izaha durdu
İçinde kurdu kalbinde virdi izaha durdu *gönül dilinden* (645/2)

3.1.2.10. Nefis

Tasavvuf sözlüğünde; bir şeyin zâtı, kendisi; ruh, can, hayat, kalp, heves; cem'i nufüs; insanın biyolojik ihtiyaçları gibi çeşitli anlamlara gelen nefis kelimesi tasavvufi anlamda büyük önem arz etmektedir.⁸⁶

Birçok âşık, tasavvufi terimlere şiirlerinde yer vermiştir. Âşıklar arasında nefis, dünya, bela, gönül, felek gibi tasavvufi kelimeler daha fazla işlenen temlerdendir. Âşıklar, şiirlerinde genellikle nefsi karşısında zayıf bulunan, arzu ve istekleri peşinde koşan insanların, Allah yolundan ayrılmasını konu edinir.

Sadık Miskinî, şiirlerinde insanın nefsi karşısında güçlü olmasını ve onunla mücadele etmesini nasihat eder. Nefsi karşısında güçlü olan insan, âşığın gözünde irfan sahibi olarak görülür.

Sen *nefsini* haram lokmadan sakın

Eğer insan isen edebin takın

Hak kimlere uzak kimlere yakın

Sual et bu sırrı irfaneden sor (315/2)

Deveyi yardan uçuran bir tutam otdur

Hâkim ol kötü *nefsine* boğazın tut dur

Sefaletе göğüs gerip ocağın tütdür

Aza kanaat etmeyen çoğu bulamaz (560/1)

⁸⁶ Safer El-Muhibbi El-Cerrahi, *Tasavvuf Terimleri*, Kırk Kandil, 2. bs. , İstanbul 2013, s. 291.

3.1.2.11. Belâ

Belâ; ‘‘gam, keder’’ anlamına gelmektedir. Divan edebiyatı şairleri arasında hem edebî hem de tasavvufî anlamda çok fazla kullanılmıştır. Divan şiirinden etkilenen halk şairlerinin de şiirlerinde belâ unsurunu, edebi ve tasavvufî anlamda kullandıklarını görebiliriz.

Edebi olarak, sevgilinin nazı, edası ve her türlü tavrı âşık yönünden bela sayılır. Tasavvufî anlamda ise belâ, kulun imtihanı için başına gelen kötü olayları konu edindir. İnsanın başına ne gelirse, yaşadıklarının kaderinde yazılı olduğunu ve Allah’ın takdiri doğrultusunda başına geldiğini bilerek sabırla karşılamalıdır.⁸⁷ Âşık Sadık Miskînî, belâ unsurunu, Fuzûlî’ye yazdığı bir tahmininde işlemiştir.

Hangi dilber bi-vefadır dilberlikten bî-nevadır

Gönülünki bir hevadır boş bir heva ne devadır

MİSKİNÎ dir aşk *beladır* cana canana cezadır

FUZÛLÎ rind-i şeydadır hemişe halka rüsvadır

Sorun kim bu ne sevdadır bu sevdadan usanmaz mı (631/7)

Böyle bir zat seni yardan uçurur

Atar ateş çemberinden geçirir

Belaya gark eyler il il göçürür

Zehir eyler tatlı olan hayatı (444/8)

⁸⁷ Balkaya, Divani, s.173-174.

3.1.2.12. İrfân/Ârif

Tasavvufta, örnek alınacak insanlardan biri de irfân sahibi olan kişidir. Divan edebiyatında diğer tasavvufi mefhumlar gibi irfân unsuru da sıkça kullanılmaktadır. Bunun yanında halk şairlerimiz de divan şairlerinin sıkça başvurduğu irfân gibi bazı unsurları örnek alarak onlara şiirlerinde yer vermişlerdir. Câhid Baltacı, *Tasavvuf Lügati* adlı eserinde, irfanı “tevhid ilmini zevk edinmek. Keşf ve ilhamla hâsıl olan bilgi. Manevi ve deruni tecrübe ile elde edilen bilgi şeklinde açıklamıştır.”⁸⁸

Ârif ise irfân sahibi olan kişiye denmektedir. İrfân unsuru gibi ârif unsuru da âşık şiirinde sıkça rastlanılan bir tasavvufi terimdir. Bu terimin, divan şiirinin tasavvufi unsurlarından olmasına rağmen halk şiirinde de âşıklar tarafından işlendiğini görebiliriz.

Âşık Sadık Miskinî, şiirlerinde tasavvufi unsurlara geniş yer vermiştir. Bu unsurlar içerisinde irfan ve ârif mefhumları da sık sık görülmektedir. Âşık Sadık Miskinî, irfan sahibi yani ârif olmanın insan için bir kazanım olduğunu şiirlerinde ifade etmiştir. Bunun yanında yalancı sofulara genellikle eleştirilerde bulunmuştur.

Nasihati dinle *ehl-i irfandan*

Başa bela gelir cahil insandan

Dili küfûrbazdan eli yamandan

Arkadaş eyleme böyle bir zatı (444/7)

Kim *ariften* öğüt alır irfaneyi kim dinler

Yalan olur doğru diye içtiğimiz yeminler

Zikrediyor camilerde göstermelik müminler

Kılınmıyor aşk namazı ibadetten eser yok (599/2)

⁸⁸ Câhid Baltacı, *Tasavvuf Lügati*, Gelenek, 1. bs. , İstanbul 2011, s. 92.

3.1.2.13. İnsan-ı Kâmil

Tasavvufta yetkin insan olarak tanımlanmaktadır. Allah'ın özel sıfat, isim ve fiilleriyle en güzel biçimde kendisinde tecelli ettiği insan olarak ifade edilir. Ayrıca kâmil insan, Allah'ın her aşamada tecellilerine mazhar olan kişidir.⁸⁹ Âşık Sadık Miskinî, şiirlerinde insan-ı kâmil'in yolundan gidilmesine ve onun örnek alınmasına dair nasihatlerde bulunmuştur. Sadık Miskinî, şiirlerinde insanın doğruyu ve güzeli bulması için insan- kâmil üzerinden sık sık öğütlemelerde bulunarak topluma yön vermeye çalışmıştır.

Divanda ahvalın arz et kâmile

Kamillerin uğraşısı ham ile

Benimse birliği cem ol cem ile

Eşe dosta yara yarana kavuş (401/7)

Hoş görü babında bir demi ara

Ezelden ahire her demi ara

Kamillik yolunda erdemi ara

Bul kendini görme dev aynasında (402/3)

⁸⁹ Erman Artun, *Dini-Tasavvufî Halk Edebiyatı*, Kitabevi, 3. bs. , İstanbul 2010, s. 182.

3.1.2.14. Mürşid

Âşık şiirinde kullanılan diğer bir tasavvufi mefhum ise mürşid'dir. Mürşid kelime anlamı itibariyle “irşâd eden, hak yolunu gösteren ve tarikat piri, şeyhi” anlamlarına gelmektedir. Âşık Sadık Miskinî, şiirlerinde mürşidi açıklarken onun, tarikat içerisindeki konumu itibariyle emirlerine uyulmasını ve sözünün dinlenilmesini ister.

Talip olan mürşidiyle görüşür

Yola düşen menziline erişir

Tenin bir gün topraklara karışır

Sen yine topraktan alçak ol gönül (304/2)

Talip mürşidine bir kulak assa

Su boğar bir kişi nice gavvassa

İnsanı çürüten gam ile gussa

Gussayı salmaya eğilimli ol (400/2)

3.1.3. Toplum

3.1.3.1. Eğitim – Topluma Yön Verme

3.1.3.1.1. Nasihat Etme

Nasihat, Türk halk şiirinde öğretici şiir olarak tanımlanmaktadır. Halk şairlerinin birçoğunda işlenen konular bakımından ilk sıralarda geldiğine rastlamaktayız. Çoğu halk şairi, birçok eserinde topluma nasihat ederek onları yönlendirme amacı güder.

Öğretici olmak çok yaygın bir özellik olduğu için halk şairlerinin çoğunda büyük ölçüde bu ölçüde görülmektedir. Sadece nasihat için yazılan atasözü destanlarından başlayarak dini-tasavvufi şiirlere varıncaya kadar her çeşit şiir içinde öğretici unsurlara

rastlamak mümkündür.⁹⁰ Âşık Sadık Miskinî, şiiirlerinin genelini toplumu doğruya yöneltme şiiariyle oluşturmuştur. Bu yüzden şiiirlerinde nasihat etme önemli bir yer tutar.

Hakkın olmayana hakkımdır deme

Helale el uzat haramı yeme

Kazancından fazlasını isteme

Bir kendin düşünme eli de düşün (395/2)

Sana nasihatim ey mağrur insan

Gel kendini görme dev aynasında

Toprağa gark oldu sultan Süleyman

Bil kendini görme dev aynasında (402/1)

3.1.3.1.2. Zamandan Şikâyet

Zamandan şikâyet, âşıkların şiiirlerinde oldukça yaygın kullandığı bir konudur. Şiiirlerde boşa geçen ömür, zamanı ve çevreyi kınama sıkça işlenmektedir. Dünyanın gidişatından, ahlakın bozulmasından ve döneklilikten şikâyet edilir. Âşıklar, bu tür eleştirilerini genellikle taşlamalar üzerinden yapmaktadır. Onlar, yaşadıkları dönemin ahlaki ve sosyal durumunu, değişimlere karşı halkın olumlu ve olumsuz tepkilerini şiiirlerinde işlemektedirler.⁹¹

⁹⁰ Abdurrahman Güzel- Ali Torun, *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*, Akçağ, 9. bs. , Ankara 2015, s. 323.

⁹¹ Artun, *Âşıklık Geleneği*, s.171.

Âşık Sadık Miskinî, zamandan yakınırken genellikle dönemin yalancı sofularını ve siyasetin çirkin yüzünü eleştirmektedir. Sadık Miskinî, şiirlerinde zamandan yakınırken dünyanın geçiciliğini topluma hatırlatarak, insanoğlunun kimseyi incitmemesini nasihat eder.

Zaman nicesini yerle bir etti

Şahlar padişahlar devrildi gitti

Kiminin varlığı cihanı tuttu

Bu dünyayı alıp satanlar hani (333/3)

Dün bugün bir de yarın

Zamandan var mı kârın

Halini sor dostların

Dünya üç günlük dünya (47/3)

Atasözü yalan olmaz

Zaman geçer insan bilmez

Âdemoğlu bengi kalmaz

Gün gelir göçer dünyadan (278/1)

3.1.3.1.3. Sosyal Hayat

Âşıklar, toplumun acılarını, üzüntülerini, sevinçlerini şiirlerinde işleyen yetenek sahibi insanlardır. Bundan dolayı âşıklar, yaşadıkları çevrenin toplum üzerindeki etkilerini göz önünde bulundurarak, sosyal hayatta karşılaşılan ve toplum üzerinde etkisi olan olaylara da şiirlerinde yer vermişlerdir.

Âşık Sadık Miskinî, sosyal hayatı çok iyi gözlemleyen âşıklarımızdandır. Onun araştırmacı ve gazeteci kimliği, âşıklık sanatına kazanımlar sağlamış, diğer âşıklardan farklı olarak toplumu daha iyi gözlemlemesine yardımcı olmuştur. O, içinde yaşadığı toplumun dini, kültürel, ekonomik yönden çeşitli çarpıklıklarını gözlemleyerek şiirlerinde işlemiştir.

Nimet dünyasında var nice nimet

Yoksula doyunca ulaşmaz himmet

Parası olmayan düşer ayağa

Parası olanlar kazanır kıymet (499)

3.1.3.2. Tarihi ve Efsanevi Kişilikler

3.1.3.2.1. Mevlâna

Mevlâna Celaleddin Rumi, Horasan ve Mâverâünnehir'deki dinî, tasavvufî ve edebî geleneği Anadolu'ya taşıyan önemli bir ilim adamıdır. Onun bu gelenekteki bütünleştirici ve yenilikçi kişiliği, Selçuklulardan günümüze her zaman örnek alınmış ve bu kişiliğine saygı duyulmuştur. Birey ve toplum yönünden önem arz eden hemen her husus; iman, amel, adalet, hak, bilgi, merhamet, sevgi, fedakârlık ve benzeri birçok üstün kavramlar onun eserlerinde mevcuttur.⁹² Mevlâna hakkında tüm bu söylenen özellikler, aslında âşıkların da kendinde bulmak istedikleri özellikler olduğunu düşünebiliriz.

Sadık Miskinî, birçok ilim adamı ve şairi kendisine örnek alarak, bu kişilikleri manevi usta olarak bilmiştir. Şiirlerinde Yunus Emre ve Mevlana'yı birlikte zikrederek, tüm insanlığı onların sevgi ve kardeşlik anlayışıyla kucaklamayı hedeflemiştir. Âşık Sadık Miskinî'ye ait aşağıda verilen örnek dördümlük onun, Yunus Emre ve Mevlana'ya olan yaklaşımını göstermektedir.

⁹² Adnan Karaismailoğlu, *Mevlanâ*, Akçağ, 1. bs. , Ankara 2015, s. 26.

Bakmaz mısın aşkla yanan bu cana
Can kurban eylemiş o yardan yana
Bize salık vermiş Yunus *Mevlana*
Birisi sevgidir biri kardeşlik (332/6)

3.1.3.2.2. Lokman Hekim

Lokman, rivayete göre her derdin devasını bilen bir doktordur. Bütün otlar hangi derdin dermanı olduklarını kendisine söylemesiyle meşhurdur. Ahmet Talat Onay'ın Açıklamalı Divan Şiiri Sözlüğü adlı eserinde; “hikmetle meşhur bir zat olup Kur'an-ı Kerim'de mezkûr olmakla nübüvvetine kâil olanlar varsa da hâkim-i rabbânî ve muvahhid bir zat olması ihtimali daha kavîdir,” sözleriyle Lokman Hekim'in peygamberliğinin de tartışıldığını belirtmektedir.⁹³

Lokman Hekim, halk şiirinde birçok hikâye ve şiire her derdin devasını bilen bir kişi olarak hem tasavvufi hem de ilim adamı yönüyle konu edilmiştir. Lokman Hekim, halk şairlerince genel olarak çaresiz yara ve hastalıklara yakalanan şairler için kullanılarak dertlerine sevgiliden başka kimsenin çare olamayacağını çağrıştırarak bu yara ve hastalıklara Lokman Hekim'in bile derman bulamayacağını şiirlerinde mübalağa yaparak işlenmiştir. Âşık Sadık Miskinî, şiirinde Lokman Hekimler ifadesiyle doktorlara telmihte bulunmaktadır.

Ala gözlü yar
Yok mu sende ar
Çok hasretim var
Sevda çeker ser
Muradımı ver

⁹³ Ahmet Talât Onay, *Açıklamalı Divan Şiiri Sözlüğü*, Birleşik, 1. bs. , Ankara 2007, s. 261.

Benim gibi er
Divane gezer
Dermanın yok der
Lokman hekimler
Yaramı kimler
Sara sevdiğim (11/6)

Sözü bir lisana cem eyleyemez
Pişirip dilinde dem eyleyemez
Bir küçük sıyrığa em eyleyemez
Tıbbın usta lokmanını hor görür (379/2)

3.1.3.2.3. Yunus Emre, Pir Sultan

Halk şiirinde, âşıkların büyük şair olarak gördükleri Yunus Emre, Pir Sultan ve Mevlâna gibi şairlerden faydalandıklarına rastlayabiliriz. Halk şiirinde büyük yankı uyandıran günümüzde hala çağdaşlığını sürdüren Yunus Emre ve Pir Sultan'ın bazı âşıkların şiirlerine konu edildiklerini görebiliriz.

Âşıklar hemen umumiyetle bir tarikate müntesip olup, hatta büyük kısmı ve bilhassa Yeniçeriler arasından yetişenler mutlaka Bekteşi olduklarından, âşık edebiyatı, Bektaşi şairlerinin milli-tasavvufi şiirlerinin kuvvetli tesiri altında kalarak onunla müşterek birçok hususiyetler peyda etti. Âşık şiiri ve Bektaşi şiirlerinde, Yunus Emre'nin ruh ve eda bakımından büyük bir nüfuzu olduğu göze çarpmaktadır. ...Büyük âşıklardan her birinin şahsiyetine, mutasavvifâne kabiliyet derecesine göre, bu tesir, farklı derecelerde göze çarpar; bu yüzden, herhangi bir âşıkı tedkik ederken, onun sanatını meydana getiren unsurlar arasında Yunus tesirini aramayı hiçbir zaman ihmâl eylememelidir. ⁹⁴

Köprülü, yukarıdaki ifadeleriyle Yunus Emre'nin yalnızca âşık şiirine değil birçok şiir ve edebiyat dalına da tesir ettiğini belirtmektedir. Şairlere ilham kaynağı olan

⁹⁴ M.Fuad Köprülü, *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*, Akçağ, 12. bs. , Ankara 2012, s. 326.

Yunus Emre'nin, âşıkları etkileyen diğer bir yönü de hiç kuşkusuz Türkçe'ye verdiği önemdir.

Diğer önemli halk şairimiz olan Pir Sultan Abdal ise genellikle mensubu olduğu Alevi-Bektaşî edebiyatı ile anılmasına rağmen o, Türk Halk edebiyatının en büyük şairlerindedir. Pir Sultan Abdal, şiirlerinde çoğunlukla ideolojisini yayma amaçlı şiirler yazmasının yanı sıra dindışı konularda da eserler meydana getirmiştir. Onun eserleri üzerinde divan edebiyatının tesiri çok azdır. Dili saf ve pürüzsüz olup, kullandığı yabancı kelimelerin hemen hepsi halka mal olmuş kelimelerdir diyebiliriz. Pir Sultan Abdal'ın şiirleri çoğunlukla didaktik bir özellik taşır.⁹⁵

Erenlerin bahçesinden gül aldım

Arı gibi her çiçekten bal aldım

Ozanlıkta üç ustadan el aldım

Dede Korkut *Yunus Emre Pir Sultan* (457/4)

Gitti ey MİSKİNÎ ananla atan deden geriye gelmedi

Gelmek için İsa göğe çekildi neden geriye gelmedi

Gelen yolcu olup yola koyuldu giden geriye gelmedi

Dede Korkut gibi *Pir Sultan* gibi ulu ozan geri gelmez (641/3)

3.1.3.2.4. Nesimî

Nesimî, 14. Yüzyıl divan ve tekke edebiyatının önemli şairlerindedir. Bağdat yakınında Nesim adlı kasabada doğduğu ve mahlasını da doğduğu yerden aldığı rivayet edilmektedir.

⁹⁵ Abdülbaki Gölpınarlı, *Pir Sultan Abdal*, Varlık Yayınları, 1. bs. , İstanbul 1995, s. 19.

Nesimî'nin dildeki ustalığı, mısra kurma üstünlüğü, samimiyeti ve lirizmi Yunus Emre'yi hatırlatmaktadır. Şöyle ki Nesimî'nin, divan şiirinin Yunus Emre'si olduğunu söyleyebiliriz. Şairin, halk, tekke ve divan şairlerimiz üzerinde büyük etkisi görülmekle birlikte divan şairleri içerisinde halkla en çok bütünleşen yine Nesimî'dir. Dönemin Türkçesini en güzel şekilde şiir dili haline getirmiştir. Arapça ve Farsça bilen Nesimî, derin tasavvuf kültürüne sahiptir.⁹⁶ Bu cümlelerden hareketle şairin, halk ile bütünleşerek döneminde Türkçeyi iyi kullandığını söyleyebiliriz.

Nesimî'nin fikirlerinden dolayı hazin bir şekilde öldürülmesi hem toplumu hem toplumun duygu ve düşüncelerine önem veren âşıkları etkilemiştir. Bu yüzden birçok âşığın eserinde Nesimî'nin ölümü işlenir. Âşık Sadık Miskinî, şiirlerinde Nesimî'ye yer vermiş ve onun hazin ölümünü işlemiştir.

Riyakâra zeval olmaz doğru ezilir

Hak diyenin künyesine ölüm yazılır

Pir Sultan Abdal asılır *Nesim*'yüzülür

Hileyle dönen dolabı bakıp gören yok

Hesap soran yok (556/2)

MİSKİNÎ eserim nesim misali

Ne zer misaliyim ne sim misali

Mansur misaliyim *Nesim* misali

İstersen derimi yüz yerde şimdi (352/3)

⁹⁶ Ahmet Kabaklı, *Divan Edebiyatı*, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, 3. bs. , İstanbul 2011, s. 21.

3.1.3.2.5. Fuzûlî

Asıl adı Mehmet olan Fuzûlî 16. yüzyıldan bu yana yalnızca Azeri Edebiyatında değil Türk edebiyatında da büyük yankı uyandırmış bir şairimizdir. Bilinen en önemli eseri Leyla ve Mecnun adlı mesnevisidir.

Fuzûlî, döneminde bazı şairler tarafından beğenilmiş ve ona nazireler yazmışlardır. Günümüzde hala devam eden bu beğeni çeşitli eserlere konu olmuştur.

Fuzûlî henüz hayatta iken Tezkiresini yazan Latîfî (yazılışı: 953/1546), onu eserine aldığı gibi Âşık Çelebi (yazılışı: 976 / 1568), Hasan Çelebi (yazılışı: 994 / 1586) ve Gelibolulu Âlî eserlerinde Fuzûlî'den büyük övgüyle söz etmişlerdir. Taşlıcalı Yahyâ, Hayâlî Beg'ler onun ' su kasîdesi 'ne nazîreler yazmışlardır. Rûhî Bağdâdî, Celâl Çelebi, Câ'ferî, Şâhî (Şehzâde Bâyezid) ve daha pek çok çok şair bu yüzyılda Fuzûlî'den etkilenmiş, gazellerine nazireler yazmışlardır....⁹⁷

Halk şiirinde Fuzûlî'den etkilenen birçok âşık olduğunu yukarıda verilen kaynağın ışığında söyleyebiliriz. Bunlardan bir tanesi de hiç kuşkusuz Âşık Sadık Miskinî'dir. Sadık Miskinî ile yapılan görüşmelerde kendisi Fuzûlî'yi manevi ustası olarak gördüğünü belirtmiştir. Âşık, manevi ustası Fuzûlî'nin şiirlerine nazire yazmasının yanı sıra şairin bir gazelini de tahmis etmiştir.

-Üstad Fuzuli'ye ithaf olunur-

Ey dilber aşkınla dağlı değilken

Harab-i nerkis-i fectanım şimdi

Eli kolu böyle bağlı değilken

Kapında bende-i fermanım şimdi

Korkmazdım cilveden nazdan işveden

⁹⁷ Halûk İpekten, *Fuzûlî: Hayatı Sanatı Eserleri*, Akçağ, 7. bs. , Ankara 2010, s. 33-34.

Kara bağrım büryan oldu pişmeden
Aram açık eğlenceden neşveden
Şad olmam külbe-i ahzanım şimdi

Aşkın MİSKİNİ'ye gör bak nidüptür
Aklını başından alıp gidüptür
Kıya bakışların kanlar edüptür

Şehid-i hançer-i müjganım şimdi (421)

3.1.3.2.6. Kerem ile Aslı

Kerem ile Aslı hikâyesi halk şiirinde oldukça fazla işlenen konular arasındadır. Hikâyenin kim tarafından yazıldığı belli değildir. Fakat bazı araştırmacılar, hikâyenin Âşık Kerem isimli bir saz şairi tarafından yazıldığını tahmin etmektedirler. Hikâye kahramanlarının âşık şiirinde sık kullanılması, Kerem'in yollara, Mecnun'un çöllere düşmesinin; dahası Ferhat'ın dağları delmesinin âşıkları derinden etkilemesinden kaynaklandığını söyleyebiliriz.

Nihad Sami Banarlı, *Türk Edebiyatı Tarihi 2* adlı eserinde Âşık Kerem'in Azerbaycan-İran şairi olduğunu belirtmiş ve sözlerinin devamında şu cümlelere yer vermiştir: “Bu şairin sevgilisi için söylediği yanık şiirler; halk Türkçesinin bütün incelikleriyle süslü, duygulu, koşmalar ve türküler, halk arasında yayıldıkça bu şiirlerin hikâye ettiği gönül macerası da dallanıp budaklanıp bu çok sevilmiş ve çok tanınmış hikâyeyi meydana getirmiştir.”⁹⁸ Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere toplum, her dönem kendi diliyle oluşturulan duygu yüklü eserlerin etkisi altında kalmıştır. Bu etki

⁹⁸ Nihad Sami Banarlı, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi 2*, Milli Eğitim Basımevi, 1. bs. İstanbul 1987, s. 729.

âşıkların gözünden kaçmadığı gibi âşıkların toplumun ilgi odağı haline getirdiği hemen her şeyi, eserlerinde işlediğini görebiliriz. Kerem ile Aslı hikâyesi de toplumu tesiri altına almış nadide eserlerden birisidir.

Âşık Sadık Miskînî, yukarıda âşıklar üzerine ifade edilen hemen herşeyi kendisinde barındıracak sanatsal yeteneğe sahip bir âşıktır. Toplum, onun şiirlerinin hammaddesidir. Toplumun duygu ve düşünce dünyasında en küçük kıvılcım âşığın şiirlerinde kendisine yer bulmaktadır.

Ne zaman ki ayrı düştüm gül-izar-ı gonce-femden
Bil o zaman ayrı düştü sinemde ki yâre emden
Kavuşamam han *Aslı*'ma ne farkım var ki *Kerem*'den
Her gün kanlı yaş akıtır dü çeşmim derd-i veremden
Derman yolunu gözlerim haber yok ciger-pâremden
Kılıçla doğransam gelmez gelir ecel dil-yâremden (626/1)

Sevilmek yolunda sevmek yolunda *Aslıhan* için MİSKİNÎ *Kerem*
Ayrılık derdine kavuşmak derman gülen bir çehre yaraya merhem
Şayet bir kâmilden sual eyleyip nerede dersin cennet cehennem
Âlemle barışık yaşamak cennet kargaşa ateş nar bu dünyada (646/3)

3.1.3.2.7. Leyla ile Mecnun

Arap, Fars ve Türk edebiyatlarında anlatılan meşhur bir aşk hikâyesidir. Türk edebiyatı çerçevesinde divan edebiyatı ve halk edebiyatındaki etkileri çokça görülmektedir.

Farklı birçok varyantı bulunan Leylâ ile Mecnun hikâyesinin, Türk halk edebiyatında başta âşık edebiyatı olmak üzere türkü ve mâni gibi türlerde yansması daha

fazladır. Saz şairleri şiirlerinde çoğu zaman, sevgiliyi Leylâ kabul ederek, kendilerini onun aşkıyla yanıp tutuşan, Mecnun gibi çöllere düşüp üzüntü çeken bir sevdalı yerine koyarlar. Ayrıca Türk halk şiirinde, bazen Leylâ adıyla Leylâ ile Mecnun hikâyesinin kahramanlarına telmih yapıldığı gibi, bazen de Leylâ bütün âşıkların sevgililerinin ortak adı olur.⁹⁹

Âşık Sadık Miskinî de, yukarıda bahsi geçen aşk hikâyesini şiirlerinde konu etmiştir.

Aşkın efsunuyuz

Meşkin meftunuyuz

Leyla mecnunuyuz

Çöl bizim sevdamız (30/4)

Gönül ermek ister ülfet çağına

Mecnun kesilmişiz *Leyla* dağına

Ol serv-i kametin sine bağına

Girmeyiz almadan müsaadesini (328/2)

3.1.3.2.8. Ferhat ile Şirin

Âşıkların, masal ve hikâye kahramanlarına sık sık telmihte bulunduğunu ve bu kahramanların sevgiliye duydukları sevgiyi şiirlerine konu ettiklerini görebiliriz.

⁹⁹ Nurettin Albayrak, *Ansiklopedik Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*, L-M Yayıncılık, 1. bs. , İstanbul 2004, s. 349.

Ferhat ile Şirin hikâyesinde, âşıkların şiirlerine yansıyan motifler genellikle dağ delme sahnesi, intihar ederek ölme, Ferhad'ın su getirme sahnesi ve aşk yolunda çekilen çile hadiseleridir.¹⁰⁰ Âşıkların, bu kahramanların yaşadıkları sahnelerden etkilenerek farklı duygularla şiirlerini şekillendirmeleri, Sadık Miskinî'den yapılan görüşmeler sonucunda anlaşılmıştır.

Âşık Sadık Miskinî, şiirlerinde masal ve hikâye kahramanlarını geniş ölçüde işlemiştir. Âşığın, duyuş ve düşünüş bakımından toplumun beğenisini kazanmış her hadiseyi şiirlerine konu ettiğini görebiliriz.

Yar *Şirin*'dir ben bir *Ferhat* vuslat için doğsa fırsat
Ben bir *Ferhat* vuslat için doğsa fırsat sürse hayat
Vuslat için doğsa fırsat sürse hayat güzel murat
Doğsa fırsat sürse hayat güzel murat alsa n' olur (628/2)

Aras suyun ne şirin
Ne tuzludur ne şirin
Ömrünce yar sevmeyen
Ne *Ferhat*'tır ne *Şirin* (149)

3.1.3.2.8. Dede Korkut

Oğuz memleketlerinde yaşamış ozanlar silsilesinin piri veya temsilcisi diyebileceğimiz Dede Korkut, adıyla ilişkilendirilmiş destanların, hikâyelerin düzenleyicisi ya da anlatıcısı olarak algılanmaktadır.¹⁰¹

¹⁰⁰ Ömer Yılar, *Ferhad ile Şirin*, Pegem Akademi, 1. bs. , Ankara 2014, s.136.

¹⁰¹ Hanifi Vural, *Dede Korkut Hikâyeleri*, Kesit Yayınları, 1. bs. , Ankara 2011, s. 11.

Fuad Köprülü bu muazzam eser için ‘ Bütün Türk edebiyatını terazinin bir gözüne, Dede Korkut’u öbür gözüne koyarsanız, yine Dede Korkut ağır basar’ sözleriyle Türk kültürü ve edebiyatı açısından eserin önemini vurgulamıştır. Eser, Oğuz Türklerinin, canlı ve renkli yaşamını, sağlam aile yapısını yiğitliğini, mertliğini ve cesaretini hikâyeler şeklinde anlatmıştır.¹⁰² Hikâyeler, on iki destansı hikâye ve bir önsözden oluşur. İçerdiği hikâyeler tarih boyunca dilden dile, anlatıcıdan anlatıcıya aktarılan birer sözlü gelenek ürünüdür. Oğuzların yaşam biçimlerinden ekonomisine, inançlarından giyinişlerine, beslenmelerinden içinde yaşadıkları doğaya kadar pek çok konuda bilgi sağlayan bir kaynaktır.

Sadık Miskinî ile yapılan görüşmede şair ustasının Dede Korkut, Yunus Emre ve Pir Sultan Abdal olduğunu söylemiştir. Bu ifadeden Dede Korkut’un Sadık Miskinî açısından da büyük önem arz ettiğini anlamaktayız.

Ben bilirim aşk-ı sevda kor-kut-dur

Sen o kadar beni böyle korkut-dur

Benim el aldığım *Dede Korkut*’dur

Ben ona torunum o bana sürek (430/6)

Bülbülüm gülşan içinde gülün müptelâsıyım

Arıyım kovan içinde balın müptelâsıyım

Dede Korkut çırağıyım çaldığım kopuz benim

Aşığım meydan içinde telin müptelâsıyım (601/1)

¹⁰² Vural, s.11.

3.1.3.2.9. Kaşgarlı Mahmud

Kaşgarlı Mahmud, Kaşgar'da asil bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. Babası Balasagunlu Hüseyin İbni Muhammed'dir. Doğum tarihi belli değildir. Kaşgarlı Mahmud, iyi bir eğitim alarak Türk dili ve Arapça'nın bütün inceliklerini en iyi şekilde öğrenmiştir. Bu yönüyle eşsiz bir dilbilimcidir.¹⁰³ Bunun en büyük göstergesi de şüphesiz 11. yüzyılda meydana getirdiği Türkçeden Arapçaya ansiklopedik özellik taşıyan Türk dilinin ilk sözlüğü *Divanü Lûgat-it Türk* adlı eseridir.

Kaşgarlı Mahmud, *Divanü Lûgat-it Türk* adlı eserinde yalnızca dil alanında değil etnolojik, diyalektolojik, onomastik, coğrafya, halk hekimliği, atasözü ve halk bilimi (efsaneler, adet ve inanışlar, tarım, hayvancılık, avcılık, zanaat, meslekler, giyim, süslenme, eşya ve aletler, eğlence, oyun, çalgı) alanlarında da bilgi vermiştir.¹⁰⁴ Çalışmada sıklıkla belirttiğimiz gibi, âşıklar halka dair her şeyi şiirlerinde paylaşmışlardır. Bu nedenle halka mal olmuş bir bilim adamı olan Kaşgarlı Mahmud'un halk şiirinde yer almasının doğal bir durum olduğunu söylemek gerekir.

Âşık Sadık Miskinî, eserlerini oluştururken çoğu zaman Kaşgarlı Mahmud gibi büyük bilim adamlarının manevi desteğini kendisinde hissederek eserlerini meydana getirmiştir.

Divanü Lûgat-it Türk'ten öğrendim

Ogur beş manadır zamandır ogur

Kâşgarlı'yı okudukça gönendim

Kutlu devlet ulu mekândır ogur (450/1)

¹⁰³ Güzel, s. 553.

¹⁰⁴ Ahmet B. Ercilasun – Ziyat Akkoyunlu, *Kâşgarlı Mahmud Divânu Lugâti't Türk*, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2. bs. , Ankara 2015, s. 17-18.

3.1.3.2.10. Nasrettin Hoca

Türk edebiyatının mizah alanındaki engin şahsiyeti Nasreddin Hoca, hem tarihî kişiliğiyle hem de fıkra kahramanı olarak bilinmektedir. Ülkemizde fıkra alanında tanındığı kadar Türk dünyasında da fıkra kahramanı olarak tanınmaktadır.

Nasreddin Hoca'yı genellikle halk edebiyatı türü olan fıkralarıyla tanımaktayız. O fıkralarıyla gerçek kimliğini de yansıtmaktadır. Nasreddin Hoca, halkın sözcüsü, vekili ve temsilcisi konumundadır. O, alçak gönüllü, şakacı, uzlaşmacı, hazır-cevap, nüktedan, keskin zekâlı, hoşgörülü, demokrat kimlik ve kişiliği ile her toplumdan, her dinden, büyük-küçük her yaştan insanlarla sıcak diyalogların bulunduğu fıkraları, ağızdan ağıza, kulaktan kulağa Türk dünyasının her köşesine yayılmış ve benimsenmiştir.¹⁰⁵ Ülkemizde Nasreddin Hoca gibi tarihî ve edebî bir kişiliğin varlığının, âşıkları büyük oranda etkisi altına aldığını söyleyebiliriz. Nasreddin Hoca'nın, toplumda böylesine benimsenip insanların günlük hayatında varlığını hissettirmesi, âşık şiirinde yer almasına yeter bir sebep olarak düşünülebilir. Çünkü âşıklar, topluma bağlı olarak şiirlerine yön vermektedirler.

Âşık Sadık Miskinî, şiirlerinde Nasreddin Hoca'ya yer vermiş ve onun tasavvufî yönünün de olduğunu ve bu yönünün kendisi için daha önemli olduğunu yapılan görüşmelerde belirtmiştir. Sadık Miskinî, Nasreddin Hoca'nın fıkralarına telmihte bulunarak, onu şiirlerinde işlemiştir.

Deli divanedir deyi

Güldünüz iyiden iyi

Siz ağlağan MİSKİNÎ'yi

Nasrettin Hoca mı sandınız yoksa (471/4)

¹⁰⁵ Gökhan Tarıman Cenikoğlu, *Türk Halkbilimi Araştırmaları*, Kömen Yayınları, 1. bs. , Konya 2013, s.87.

Nasrettin halinden MİSKİNÎ anlar

Damdan düşmeyende ağrı bulunmaz (475/5)

3.1.3.2.11. Alp Arslan, Melik Şah

Halk şiirine tarihî kişiliklerin konu edilmesinin, onların yaşadıkları dönemde toplumu etkilemesinden kaynaklandığını söyleyebiliriz. Türk insanının, eski Orta Asya yaşamını göz önünde bulundurduğumuzda savaş onların vazgeçilmez hayata felsefesi durumundadır. Haliyle böyle bir toplumun duygu ve düşünce dünyasında Alp Arslan ve Melikşah gibi Türk Hükümdarlarının yer almaması mümkün değildir.

Toplumun benimsediği canlı ya da cansız ne varsa sanat ve edebiyatında da yerini almaktadır. Aşağıda Sadık Miskinî, yazdığı Ani mesnevisinde Alp Arslan ve Melikşah gibi Türk önderlerine yer vermiştir. Adı geçen bu tarihî kişiliklerin kazandıkları zaferleri eserine konu eden şair, onlara duyduğu saygı ve sevgiyi de şiirlerinde yansıtmıştır.

Ani'yi görmeye eyledim sefer

Sanki *Alp Arslan*'la kazandım zafer (475)

Bu fetih zor fetih sanma ki asan

Zoru kim başarmış: *Sultan Alp Arslan* (475)

Melikşâh soy sürüp gönenmiş nerle

Sürdürmüş tahtını şehzadelerle (475)

Yürümüş *Alp Arslan Melikşah* ile

Kalpte iman dilde bismillah ile (475)

3.1.4. İnsan

3.1.4.1. Sevgiliye Ait Unsurlar

3.1.4.1.1. Bel

Sevgiliye ait unsurlar içerisinde bel, sevgilinin ince beline dar gelen gümüş kemeriyle genellikle tasvir edilir. Âşık Sadık Miskinî, şiirlerinde bel unsurunu işleyerek sevgiliye olan hayranlığını belirtmiş ve sevgilinin belinin inceliğine iltifatlar da bulunmuştur.

Gözler güneş kaşlar kamer

Baka kalıp oldum humar

Şavk ediyor gümüş kemer

İnce belinde belinde (244/3)

Derdim sümbülünü gonca gülünü

Kurdum hayalini sardım *belini*

Okşadım telini sıktım elini

Öptüm ayağını gül yüzlü yârin (324/3)

3.1.4.1.2. Boy

Halk şiirinde sevgilinin güzellik unsurlarından diğer bir unsur da boydur. Şairler sevgiliyi, uzun boylu, düzgün vücutlu olarak tasvir eder. Ayrıca boy unsuru şiirlerde çoğunlukla servi boylu şeklinde geçer ve sevgilinin ince ve uzun boylu olduğunu belirtir.

Doğan Kaya, *Âşık Edebiyatı Araştırmaları* adlı eserinde yayınladığı makalesinde boy unsuru ile ilgili şu ifadeler yer vermiştir:

Boy, gerek divan ve gerekse halk şiirinde daima uzun olarak ele alınmış ve arzulanmıştır. Şiirlerde şu teşbih ve mecazlarla ifade edilir: âfet, ar'ar, ayyâr, azâde, bâlâ, bân, belâ, bir, bülend, çınar, dikme, dil-ârâ, dil-cû, dil-keş, dil ü din-i müselmân, doğru, doğru yol / doğru güzergâh, duman (duhân-ı ateş-i dil), elif, fevvâre, fidan (nihâl, nihâl-i bülend, nihâl-i cihan-ârâ, nihâl-i gül, nihâl-i gülzâr-ı behişt, nihâl-i serv), fitne, gözyaşı, gül, gül budağı, hırâmân, hoş, inşâ (nesir), kalem, kâmet, kıyâmet, latif, livâ, mevzûn, mısra, minâre, Mûntehâ (Sidre, Tûbâ), nahl, nâreven, nesir (inşâ), nev- şeker, ney (ney-şeker), nihâl (fidan, nahl, nihâl-i bülend, nihâl-i cihan-ârâ, nihâl-i gül, nihâl-i gülzâr-ı behişt, nihâl-i serv), ok, ömr-i dirâz, ra'nâ, rast, revân (rûh-ı revân), râyet, sanavber, sancak, semender, ser-firâz, serv (serv-i âzâd, serv-i bâlâ, serv-i bustân, serv-i bülend, serv-i cûy-bâr, serv-i çemen, serv-i dil-ârâ, serv-i gülendâm, serv-i gülistân, serv-i hırâmân, serv-i hoş-hırâm, serv-i hoşreftâr, serv-i nâz, serv-i reftâr, serv-i revân, serv-i sehî, serv-i semen, serv-i ser-efrâz, serv-i ser-keş, serv-i sezâvâr-ı çemenzâr, serv-i sîmendâm), Sidre (Mûntehâ, Tûbâ), şem, şimşâd (şimşâd-ı çemen, şimşâd-ı nâz), tâb, tâkât-ı Eyyûb, Tûbâ (Sidre, Mûntehâ, nahl-ı Tûbâ, Tubâyı cinân), ulu devlet, uzun söz.¹⁰⁶

Âşık Sadık Miskinî, şiirlerinde sevgilinin boyunun inceliğini ve uzunluğunu ifade etmiştir.

Eşk verir yaşlıya gence

Yanaklar açılmış gonca

Boyu uzun beli ince

En güzel Türkmen güzeli (245/6)

Açıl yollar açıl yâre gidelim

Bugün yârden bize gel gel olmuştur

Varıp *servi boyun* seyran edelim

Gerdanda zülûfler tel tel olmuştur (249/1)

¹⁰⁶ Doğan Kaya, “ Divan Şiiri ve 19. Yüzyıl Halk Şiirinde Güzel Tasviri”, *Âşık Edebiyatı Araştırmaları*, Yıl: 2000, s. 243-266.

3.1.4.1.3. Dudak, Yanak

Dudak, halk şiirinde sevgilinin fazla kullanılan güzellik unsurlarından biridir. Bir âşık için sevgilinin vücudunun her uzvu mkemmell yaratılmıştır. Sevgilinin güzelliğine yazılmış her şiir bu öğeleri içerisinde barındırır.

Halk edebiyatında sevgilinin dudağı sembolik ifadeler yerine doğal benzetmeler ile ifade edilir. Sevgilinin dudağı çoğunlukla bal, kiraz, şeftali, şeker gibi lezzet ve tat veren yiyeceklere benzetilerek kullanılmıştır. Diğer bir husus renk, yuvarlaklık, kenarındaki ben, ayva tüyleriyle çevrili oluş, konuşma, söz, ağzı oluşuruluşu yönleriyle şairin vazgeçemediğı güzellik öğelerindedir. Dudak; goncadır, küçüktür, kırmızıdır, kızıl güldür, kirazdır, kutsal kevserdir ve âşığı sarhoş edecek kadar etkili bir güzellik unsurudur.¹⁰⁷ Dudak, âşığın gözünde ulaşılması zor bir güzellik ögesi olarak görülmektedir. Bu yüzden şiirlerde dudağı ulaşılması âşığın muradına erdiğini gösterir.

Yanak; ruh, rhsar ve ârız kelimelerinin de kullanıldığını söylemiştir. Daha çok ben, hat ve saç ile birlikte kullanılır. Parlaklığı, rengi, şeffaflığıyla ele alınır. Pembe oluşu ve şekil yönünden güle benzetilir. Yanağın solmaması arzu edilir. Kırmızıdır, rengi dolayısıyla kiraz, gül, elmaya benzetilir. Nar_ı baldır, misk anber kokuludur.¹⁰⁸

Âşık Sadık Miskinî şiirlerinde, yukarıdaki açıklamalar ile paralel olarak ilk dörtlükte, sevgilinin dudaklarını kiraza benzeterek kullanmıştır. İkinci dörtlükte ise sevgilinin yanakları al, dudakları ise bal olarak şiirlerinde işlemiştir.

İşbu güzel MİSKİNÎ'ye yar gibi

Bahçelerde bostanlarda bar gibi

Dudak kiraz yanakları nar gibi

Meyvelim ağaçlım yapraklım dallım (360/3)

Yanakların al eylemiş

¹⁰⁷ Artun, Âşıklık Geleneğı, s. 245.

¹⁰⁸ Artun, Âşıklık Geleneğı, s. 259.

Dudakların bal eylemiş
Saçların tel tel eylemiş
Dökmüş gerdane gerdane (257/2)

3.1.4.1.4. Göz

Görmeyi sağlayan bu güzide organımız, âşıklar tarafından birçok şiire konu edilmiş temlerdendir. Âşıklar, sevgilinin güzellik unsurları arasında onun yaratma sanatındaki güzelliğini belirtmek için çeşitli benzetmeler kullanmışlardır.

Halk şairleri sevgilinin gözlerinden bahsederken gözünün rengini, güzelliğini, sebep olduğu acı ve kötülüklerinden de söz etmişlerdir. Göz rengi olarak en fazla ‘kara gözler’, ‘ela gözler’ ve ‘kömür gözler’ şeklinde ifadeler ile karşılanır. Ayrıca göz, pek çok deyim ve atasözüne de konu olmuştur.¹⁰⁹ Sadık Miskinî, şiirlerinde sevgiliye duyduğu aşkı, onun gözlerindeki güzelliği ile vurgular.

Sürmesi kudretten çekilmiş zaten
Ahu gözlüm gözünde ki sürme-ne
Yüz dönmen gurbettir bana hassaten
Ne lüzum var diyar diyar sürmene (404/1)

Gönül sarayımda saki bildiğim
Doldur aşk şarabın ver gözlerinden
Her bir cefasına razı olduğum
Mest-i bi-riyâyım sır gözlerinden (407/1)

¹⁰⁹ Albayrak, s. 200-201.

3.1.4.1.5. Kaş, Kirpik

Sevgilinin güzellik unsurlarından olan kaş ile kirpik halk şiirinde birbirini tamamlayan iki öğedir. Kirpik yaralayıcı ve öldürücü özellikleri ile şiirlere yansımaktadır. Göz kapaklarına sıra sıra dizilişi bakımından oka benzetilmektedir. Kaş ise âşıktan fitne izlenimi uyandırır. Kaşın en büyük özelliği eğri oluşudur. Sevgilinin kaş, yaya ve kemana benzetilir.¹¹⁰

Âşık Sadık Miskinî, güzellik unsurlarından olan kaş ve kirpikten şiirlerinde yararlanmıştır. Yukarıda bu öğelerin açıklamasına benzer şekilde Sadık Miskinî, kaş kemana benzetmiştir. Kirpik ise şiirlerinde gerçek anlamıyla kullanılmıştır.

Bekleme gurbeti *ey kaşı keman*
İki gözüm iki çeşme oldu gel
Senden ayrılalı sürmedim devran
Yüreğime elem keder doldu gel (306/1)

Ey kaşı karalım dünya maralım
Varmaya yeltensem yol münasip mi
Sohbeti aralım sesi zararım
Sormaya yeltensem dil münasip mi (351/1)

Başına bağlamış puşi
Yağan kardan beyaz dösü
Kara kirpik kalem kaşı
En güzel Türkmen güzeli (245/2)

¹¹⁰ Artun, Âşıklık Geleneği, s. 253.

3.1.4.1.6. Saç

Saç, şairler tarafından sevgilinin diğer güzellik unsurları gibi şiirlerine genellikle konu edilmektedir. Âşık şiirinde toplumsal, sosyal, tabiat gibi konuların yanında sevgiliye ait güzellik unsurları da âşıklar için önemli temler arasında sayılabilir. Bunlardan biri de geniş bir kullanım alanına sahip saç unsurudur.

Türk şiirinde saç unsuru koku, renk ve şekil yönünden eserlere konu edilmiştir. Sevgilinin güzelliğini büyük ölçüde sağlayan saçtır. Saç olmazsa güzellik olmaz. Saç insan vücudunun en üst noktasında bulunması sebebiyle ilk göze çarpan unsur olarak düşünülmüş ve bu bakımdan şiirlerde en önemli güzellik unsurlarından biri sayılmıştır.¹¹¹ Âşıklar saç unsurunu, divan şiiri şairlerinden farklı olarak halkın diliyle tasvir edip şiirlerinde benzetmelerle kullanmışlardır.

Âşık Sadık Miskinî, şiirlerinde sevgili konusunu fazla işleyen âşıklardandır. Sevgili konusuna şiirlerinde sık sık yer veren bir şair için sevgilinin saç kaçınılmaz olarak kullanılmaktadır.

Kız saçların taralı mı

Adın dağlar maralı mı

Çifte benler sıralı mı

Göster cemalin göreyim (261/1)

Bir tazece güzel çıktı karşıma

Evvel baştan hatırını sormalı

Yeni gelmiş sevilecek yaşına

¹¹¹ Kürşat Şamil Şahin, “ Sevgilinin Güzellik Unsurlarından Saç ve Saçın Âşık Üzerindeki Etkisi”, *Turkish Studies/ Türkoloji Araştırmaları*, Volume 6/3 Summer 2009, s.1851 – 1867.

Tel tel edip *sırma saçın* örmeli (390/1)

3.1.4.1.7. Sine

Sevgilinin güzellik unsurlarından olan sine, ‘‘göğüs, kalp, koyun ve bağır’’ anlamlarına gelmektedir. Divan şiirinde yaygın olarak kullanılmaktadır. Sine unsurunun, divan şiiri ile ortak bir unsur olarak Halk şiirinde de kullanıldığını görebiliriz. Âşık Sadık Miskinî, şiirlerinde sine unsurunu diğer güzellik mefhumları kadar ustaca kullanmıştır.

Güzellikte akranından seçilmiş

Boylandıkça dal budağı saçılmış

Sinesinde tomur tomur açılmış

Bülbül olup goncaların dermeli (390/2)

Dudağa karışmış bal şaneleri

Yanağa saçılmış gül daneleri

Henüz gün görmemiş *ağ sineleri*

Bulut m’ola yağmur m’ola kar m’ola (355/2)

3.1.4.1.8. Yüz

Yüz diğer güzellik unsurlarını da içerisine alan genel bir güzellik mefhumudur. Yüz şiirlerde pembe, beyaz, kırmızı renge sahip hoş kokulu gonca güle benzetilir. Aya,

güneşe, periye ve meleğe benzetilir. O nurludur. Yusuf'a benzetildiği birçok şiir vardır.¹¹² Bu cümlelerden hareketle birçok güzel vasıfa sahip olan yüz, şairlerin kullandığı vazgeçilmez unsur olarak görülebilir.

Sadık Miskinî, şiirlerinde yüz mefhumunu sık sık işlemiştir. O, örnek verilen ilk şiirinde yüzün ayı kamaştırarak kadar aydınlık ve berrak olduğunu belirtmiştir. Ayrıca Âşık Sadık Miskinî, diğer dördlüğünde bahar çiçeklerinin sevgilinin yüzünde açtığını ifade etmiştir.

Şavkın kuşatır semayı

Yüzün kamaştırır ayı

Başıma kondur humayı

Kısmetimi az eyleme (235/2)

Yar güzeldir doksanında yüzünde

Ben bir ünde isem o yar yüz ünde

Bahar çiçekleri açmış *yüzünde*

Bir oyadır bir nakıştır bir desen (312/2)

3.1.4.2. Kendini Övme

Âşık şiiri temsilcilerinin, meydana getirdikleri eserlerinde bazen kendi benliklerine de yer verdikleri görülebilir. Âşıklar, kendilerini yerdiği gibi övdüğü zamanlar da vardır. Kişiliklerini, yeteneklerini bir olay karşısında sergiledikleri duruşlarını şiirlerinde işlemişlerdir. Âşıkların, şiirlerinde çoğunlukla kişilikleriyle övünmüş, toplumun sözcüsü olduklarını yansıtarak, onların beğenisini kazanmaya çalışmışlardır.

¹¹² Artun, Âşıklık Geleneği, s. 260.

Âşık Sadık Miskinî, şiirlerinde kendisini hem yermiş hem de övmüştür. Özeleş-tiri yaparak erdemli bir kişiliğe sahip olduğunu göstermiştir.

Oturur adap ile

Kalkarım edep ile

Adım düşürmem dile

Arımla müftehirim (46/3)

Hakikat düşmez dilimden

Ölürüm dönmem yolumdan

Arifler anlar halimden

Cahil olan taşlar beni (240/2)

3.1.5. Tabiat

3.1.5.1. Hayvanlar

3.1.5.1.1. Uçan Hayvanlar

Kuşlar ve diğer uçan hayvanlar tabiatın en önemli unsurları olduğu gibi insanın duygu dünyasına da seslenen eşsiz varlıklardır. Kuşlar içerisinde bülbül, turna, baykuş gibi kuşlar şiir dünyamızda daha fazla kullanılmıştır. Örneğin bülbül ötüşünün güzelliğinden dolayı ilk zamanlardan beri insanların dimağında farklılık arz etmiştir. Fars ve Türk edebiyatında en çok işlenen motif olmasının yanında zengin ilham kaynaklarından biri olmuştur. Halk edebiyatında bülbül özgür bir hayal gücü ile işlenmiş ve saz şairleri tarafından bülbül genellikle kendi sembolleri olarak kabul etmişlerdir.¹¹³ Halk nazarında sevgi beslenen diğer kuş ise turnadır. Âşık edebiyatında turnanın yer aldığı

¹¹³ Albayrak, s. 89.

konum onun 'haberci' olmasıdır. Herhangi bir sebeple sevdiklerinden, memleketinden ayrı kalan insan mutlaka haberleşmeye ihtiyaç duyar. Türk halk edebiyatı ürünlerinde, özellikle halk şiirinde hayal de olsa insanların yararlandığı haber araçlarından biri de geleneğimizde görülen ve belli mevsimlerde göç eden turnalardır.¹¹⁴ Baykuş da edebiyatımızda sıkça karşılaşılan tabiat varlıklarındandır. Onun viran yerlerde ötmesi, insanlar tarafından uğursuzluk ve ölüm habercisi olarak görülür. Bu yönüyle halk şairlerinin şiirlerine konu edilmiştir.

Yukarıda bahse konu olan kuşların dışında da yine şiirlere konu olan uçan hayvanlar vardır. Fakat halk edebiyatımızda ve âşık edebiyatımızda bülbül, turna ve baykuş daha fazla işlenen unsurlardandır. Âşık Sadık Miskinî de yine diğer halk şairlerimiz gibi halkın gözünde hem iyi hem kötü anlamda kuşlara karşı izlenimlerini şiirlerinde yansıtmıştır.

Bu dünyanın düzeni bu

Herkes bir işte oturur

Bülbüller gülün dalında

Baykuşlar taşa oturur (253/1)

Erenlerin bahçesinden gül aldım

Arı gibi her çiçekten bal aldım

Ozanlıkta üç ustadan el aldım

Dede Korkut Yunus Emre Pir Sultan (457/4)

Kulak asma ham sofunun sözüne

Sevday-ı aşk ile öt sarı *turnam*

¹¹⁴ Artun, Âşıklık Geleneği, s. 258-259.

Lanet oku rakiplerin yüzüne

Hak bildiğin yola git sarı *turnam* (291/1)

Çekmece, Terkos Gölü kuşlara cennet mekân,

Konaklar *bozdalağan, kepçel, kartal, balaban.* (563)

Serçe güldü zürafanın haline

Bir kurt geçti bir yılanın eline

Doladı kuyruğun sardı beline

Karnına zehrini döktüğün gördüm (322/7)

Saflar uyanığa binek dünyada

Aslan pençesinde *sinek* dünyada

Fırıldak kurumlu döneke dünyada

Sahtekârlar dürüstlükten dem vurur (454/2)

3.1.5.1.2. Sürüngen Hayvanlar

Sürüngen hayvanlar kategorisinde yer alan yılan, âşık şiirinde sık işlenen unsurlar arasında sayılabilir. Şiirlerde yılan mefhumunun genellikle taşlamalarda kullanıldığına rastlayabiliriz. Şairler, yılanın insanlar üzerinde bıraktığı korkutucu ve ürkütücü izlenimini şiirlerinde işlemişlerdir. Yılan üzerine çok çeşitli kıssalar da vardır. Bunlardan en bilineni Âdem ve Havva kıssasıdır.

Çeşitli mitolojilerde, masal ve efsanelerde geniş yer tutmasından dolayı yılan etrafında geniş bir edebiyat ve halkiyat oluşmuştur. Halk edebiyatı ürünlerinden türkü, manî, bilmece, atasözü ve deyimlere konu olmuştur.¹¹⁵

Âşık Sadık Miskinî, tabiatı şiirlerine çok fazla konu edinen bir âşıktır. Bundan dolayıdır ki tabiatı her zaman güzel ve alımlı unsurlarla değil bazen ürkütücü taraflarıyla da şiirlerinde konu etmekten kaçınmamıştır. Sadık Miskinî, yılan unsurunu taşlamalarında daha fazla kullanmıştır.

Rağbet gösterdik yalana

Zehir akıtan *yılana*

Meylettik eğri olana

Doğrudan kopar dururuz (237/5)

Yılana

Sürünmede eş ben oldum *yılana*

Bunca yıldır yar derdine katlandım

Hayıf olsun bundan sonra *yılana* (536)

3.1.5.1.3. Vahşi Hayvanlar

Halk şiirinde tabiat unsurlarından sayılan vahşi hayvanlar da eserlerde yerini almıştır. Bu hayvanlardan aslan, çakal ve tilki gibi vahşi hayvanların bazı özellikleri şiirlere konu edilmiştir. Cesareti ve güçlü olmasından dolayı birçok kahraman aslana teşbih edilir. Benzetilen kahramanların içinde en bilineni Hz. Ali 'dir. Allah'ın aslanı

¹¹⁵ Albayrak, s.530-531.

olarak tabir edilir. Vahşi hayvanlardan çakal ise başkalarının avladığı avlardan beslenmesi hazır şeyler üzerine kurulan hayvan olarak bilinir. Tilki ise kurnazlığı ve cesaretsizliği yönünden şiirlere konu olmuştur.

Vahşi hayvanların, halk şiirlerine konu edilmesi, onların bir takım özelliklerini insana benzetilmesiyle oluşur. Âşık Sadık Miskinî, şiirlerinde vahşi hayvanlara mecaz anlam yüklememiştir. Fakat alışılmadık bir şekilde şiirlerinde güçlü ve güçsüz hayvanların rollerini değiştirerek kendince bir üslup oluşturmuştur.

Değer veren yoktur edebe ara

Bozulmuş terbiye yıkılmış töre

Tilkiler aslanı sermişler yere

Falcının feldarın kudret günüdür (314/9)

Arkalı it pençe vurdu *aslana*

Aslanın yelesi boyandı kana

Bir karınca diş geçirdi *kaplana*

Tutup ayağından çektiğin gördüm (322/4)

Tilkiler meşeye hükümdar oldu

Vezirlik unvanın *çakallar* aldı

Gergedan zürafa saf dışı kaldı

Kenarda boynunu büktüğün gördüm (322/5)

Ayı kalksın mangıldasın

Yer yerinden dıngıldasın

Yel essin çöp cingıldasın

Böcek cırlasın cırlasın (277/2)

3.1.5.1.4. Evcil Hayvanlar

Günlük hayatımızda sık sık karşılaştığımız at, eşek, tavuk, kedi, dana ve öküz gibi evcil hayvanlara, âşık şiirinde de rastlamaktayız. Âşıklar günlük hayatımızda karşılaştığımız ve hayatımızın bir parçası haline gelen her şeyi şiirlerinde işlemişlerdir. Tabiat aşığı saz şairleri, eserlerinin birçoğunu çevrelerini gözlemleyerek meydana getirmişlerdir. Âşıkların, evcil hayvanları da tabiatın ve sosyal çevrenin bir parçası olarak, şiirlerine konu ettiklerini söyleyebiliriz.

Âşık Sadık Miskinî, âşıklık geleneğini yoğun olarak yaşayan bir saz şairimizdir. Âşıklık geleneğinde tabiat unsuru, âşıkların vazgeçilmez konularındandır. Tabiatın ayrılmaz parçası olan evcil hayvanlar da yine bu şiirler içinde yer almıştır.

Gâhî sıcak gâhî sovuk

Gâhî sağlam gâhî kovuk

Gaggıldasın *horoz tavuk*

Kedi mırlasın mırlasın (277/5)

Dağıtma inini azmasın ayı

Tüketme *tavşanı kekliği* toyu

Öldürme yılanı yaşasın soyu

Eşeğin varlığı *ata* faydadır (376/2)

Uslu uslu azgın azgın

Eğri eğri düzgün düzgün

Yılıklı tutsun doludizgin

Atlar parlasm parlasm (277/3)

Bin bitkinin çiçeğini cem eyle

Yaralının yarasına em eyle

İster isen on parmağın mum eyle

Ev *danası öküz* olmaz demişler (361/2)

3.1.5.2. Vatan

Âşık şiirinde vatan; toplumsal, sosyal, aşk ve tabiat gibi bütün temleri içinde barındıran, derin duygular ifade eden bir unsurdur. Böylelikle diğer edebi eserlerde olduğu gibi âşık şiirinde de sıklıkla kullanılan konulardan biridir.

Bayram Durbilmez, âşıkların, âşık tarzı şiir söylemeye yönelmelerinde gurbete çıkma ve vatan hasreti çekmelerinin büyük etkisi olduğunu ve âşık tarzı şiir söyleyen/yazan bu âşıkların gençlik yıllarında gurbete çıkarak vatan özlemi çektiklerini söylemiştir.¹¹⁶ Âşıklar üzerinde vatan unsuru o kadar etkilidir ki âşıklığa başlamalarında sebep olarak gösterilmesi en büyük kanıtıdır.

Sadık Miskinî de yine diğer âşıklara benzer şekilde gençlik yıllarında vatan hasreti çekmiştir. O, şiirlerinde vatanın önemini belirtirken bir yandan da vatan hainlerini de her fırsatta eleştirmektedir.

Evlat benim ana sen

Vatan sensin bina sen

Ben ölsem de yine sen

¹¹⁶ Durbilmez, s. 97.

Sağ ol tabiat ana (39/5)

Esir olanların çoğu Sokmanlı

Vatan için gayret gösteren şanlı (475)

Miskini'yim o dağlar

Hayalimde o yaylalar o dağlar

Yanaram *vatandan* ayrı düşeli

Yüreğimde alev ağlar od ağlar

Cehennem narına düşsem dağlanmam

Hasretim var ancak beni o dağlar (547)

Yalanın aynasında gerçeği görmeyenler

Evliyadan sanırlar şeytan-ı lâinleri

Hainlik damgasını yerken *vatanperverler*

Şehit ilan edilir memleket hainleri (576)

3.1.5.3. Yer Adları

3.1.5.3.1. Şehir Adları

Âşıklık geleneği, genellikle belli bir bölgenin geleneklerini içerisinde barındırır. Geleneğin icra edildiği yöre, âşıklar tarafından şiirlerine konu edilir. Âşık Sadık Miskinî için, doğup büyüdüğü ve hayatını geçirdiği Kars ve Kağızman yöresi onun şiirlerinin vazgeçilmezidir. Ayrıca Kars ve Kağızman'a hem gelenek hem mesafe yakınlı-

ğından dolayı Erzurum, Ardahan, Iğdır ve Ağrı'yı da şiirlerinde işlemiştir. O, Kağızman'a ve yörenin tabiatına öylesine büyük bir aşk besler ki şiirlerinde bu aşkı açık bir şekilde görmek mümkündür.

Kağızman Kars ilçesi

Yar gönlümün gülçesi

Bir bilezik az gelir

Alam altın külçesi (222)

Tiritli Kaz, Kaz Çekmesi kaz ile

Buğulama pişirilir köz ile

Patatesli Yahni yenir haz ile

Vardır misafire daveti *Kars*'ın (456/4)

Erzurum Emiri Saltuk savuşmuş

Kalan Müslim Ani için dövüşmüş (475)

Bu dağın ardı *Ağrı*

Belden aşağı sağrı

Yardan ayrı düşenin

Tutuşup yanar bağı (119)

3.1.5.3.2. Ülke Adları

Âşık Sadık Miskinî'nin, şiirlerinde ülke adlarına yer vermesi, âşığın bahse konu ülkeler ile yaşadığı coğrafyaya yakınlığı ve ülkemizin sosyal, siyasi ve tarihi ilişkisinden dolayı olması muhtemeldir. Âşıkların, toplumsal konulara karşı duyarlılığı, Sadık Miskinî'nin de ülkesinin tarihi ve siyasi olaylara karşı duyarsız kalmamasına neden olduğu söylenebilir. Âşık Sadık Miskinî, yaşadığı coğrafya açısından bir serhat şehrinde geleneği icra etmektedir. Gürcistan ve Ermenistan'ın, Kars ve Kağızman'a yakın olması ve ülkemizin hem tarihî hem sosyal olarak ilişkiler yaşaması Âşık Sadık Miskinî'yi etkilemiştir. Bu da onun yaşadığı coğrafyaya sınır olan ülkeleri şiirlerinde işlemesine vesile olmuştur.

Gürcistan üstüne varmış ordular

Georg'un askeri olmuş tarumar (475)

Türk vü Ermenistan sınır boyunca

Çağıldar Aras'la bile olunca (475)

3.1.5.3.3. Coğrafi Yer Adları

Halk şairlerinin sosyal çevrede bulunan hemen her şeyi şiirlerinde işlemesi onların toplum beklentilerine duyarlı olduklarını göstermektedir. Âşıklar doğup büyüdükları çevrenin bütün unsurlarını duygu süzgeçlerinden geçirerek şiirlerine yansıtmışlardır.

Sadık Miskini de yine sanatını icra ettiği çevrenin başlıca unsurlarından olan coğrafi yer adlarına şiirlerinde yer vermiştir. Şiirinde yer verdiği Ani şehri yörede hem tarihî hem kültürel açıdan önem arz eden eski bir yerleşim yeridir. Bir diğer coğrafi yer unsuru ise Ağrı dağıdır. Ağrı dağı, ülkemizin en büyük dağı olması sebebiyle toplum nazarında önemlidir. Bu önem onun âşık şiirinde yer almasına yeter bir sebep olarak düşünülebilir. Âşığın doğup büyüdüğü yöredeki bazı coğrafi yerler şunlardır:

Çemçedağı, Aras nehri, Tahta düzü, Arpaçay kanyonu. Âşık Sadık Miskini, şiirlerinde bu coğrafi yer adlarından yararlanmıştır.

Ani şehri inşa ile bezenmiş
Kilise yapımı önem kazanmış (475)

Bir süslü gelinsin telli duvaklı
Buluttan perçemli kardan yanaklı
Kutsallığın vardır kurban sunaklı
Tanrı ihsansın sen *Ağrı Dağı* (455/8)

Kağızman Çemçedağı
Gül açar bahçe bağı
O yârin hasretiyle
Erir yüreğim yağı (216)

Aras'ın kıyısında
Kurdum taştan bir ocak
Kaynattım çaydanlığı
Çay içtim sıcak sıcak (169)

Taht Düzü'nde güzel yayla Kars eli
Üzerine kondurmadı Kars eli
Derelerden çağladıkça kar seli

Aras coştu K ir yerinden oynadı (343/2)

Bu yer antik Şehir,  ren yer: Ani

Arpaçay kanyonu her iki yanı (475)

3.1.5.3.4. Mitolojik Yer Adları

Halk Şiirinde mitolojik unsurlar âşıklar arasında sık sık kullanılan temlerdendir. Mitolojik hikâyelerin, her dönemde insanoğlunun ilgisini çektiğini söyleyebiliriz. Bundan dolayı halk Şairleri toplumun ilgisini çeken bu unsurları Şiirlerine konu etmişlerdir.

Çalışmada Âşık Sadık Miskini, mitolojik unsurlardan sadece Kaf Dağını Şiirlerinde işlemiştir. Bu yüzden Kaf Dağına ait bilgiler ışığında bu başlık açıklanacaktır. Bilge Seyidoğlu, Kaf Dağının oluşum evresini şu c mlerle açıklamıştır.

Yeryüzünün mamur olan dörtte biri ve harap olan kısımları Bahr-i muhit ortasında karpuz gibi dururmuş. Yaratıkların kalabilmesine elverişli değilmiş. Tanrı yetmiş altı bin altı yüz yetmiş üç dağ yaratıp bunlarla arzı yerinde durdurmak istemiş. Yine arz s k nete erişememiş. Nihayet bir melek Tanrı'nın emri ile cennet derelerinden bir lacivert cevher çıkarıp yerin etrafına bastırmiş. Bundan Kaf Dağı peyda olmuş.¹¹⁷

Kaf Dağı ulaşılması imk nsız mitolojik bir coğrafı alan olması sebebiyle sanat ve edebiyatta ilgi odağı olmuştur.  zerine çeşitli efsaneler, hikâyeler yazılmış ve Şiirlerde bu unsura sıkça yer verilmiştir.

Sardın ayağıma çözülmez bağı

Yakın menzil oldu bana *kafdağı*

Yarım kaldı muradımın bardağı

¹¹⁷ Bilge Seyidoğlu, *Mitoloji  zerine Araştırmalar: Metinler ve Tahliller*, Dergâh, 6. bs. , İstanbul 2014, s.44.

Doldur dedim doldurmadın sen felek (467/3)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ÜRETİM BAĞLAMINDA ŞİİRLERİ

Bir Heceli Şiirler

1. DEM

Aşk

Cem

Aşk

Gül

Dil

Yol

Aşk

Kan

Can

Ten

Aşk

Henk

Denk

Renk

Aşk

Yar
Var
Kâr
Aşk

Mis
Ki
Ni
Aşk

2. HAL

Gel
Yar
Hal
Zar

Dem
Kem
Nem
Var

Fert
Sert
Dert
Kâr

Can
Kan
Ten

Nar

Öz

Köz

Söz

Dar

Mis

Ki

Ni

Sar

3. GİT

Aç

Saç

Kaç

Git

Han

San

Dön

Git

Yay

Say

Koy

Git

Mis

Ki
Ni
Git

İki Heceli Şiirler

4. İNSAN

Güzel
İnsan
Özel
İnsan

Hayvan
Hayvan
İnsan
İnsan

Hatip
Kâtip
Kutup
İnsan

Varan
Eren
Gören
İnsan

Bulge
Dilge

Bilge

İnsan

Sezen

Yazan

Dizen

İnsan

Aşk bin

Yok kin

MİSKİN

İnsan

5. YAR OL

Yara

Yar ol

Aşkla

Var ol

Özlü

Sözlü

Gizli

Sır ol

Saye

Paye

Hayâ

Ar ol

Güven
İven
Seven
Ser ol

Yokla
Akla
Hakla
Bir ol

Kov kin
Sev bin
MİSKİN
Er ol

Üç Heceli Şiirler

6. GELDİ AŞK

Güzelle
Geldi aşk
Kapımı
Çaldı aşk

Şükrümü
Zikrimi
Fikrimi
Aldı aşk

Gâh âli

Gâh veli
Gâh deli
Kıldı aşk

Ayetim
Niyetim
Hayatım
Oldu aşk

Sazıma
Sözüme
Yüzüme
Güldü aşk

Küskünü
Susunu
MİSKİNİ
Buldu aşk

Dört Heceli Şiirler

7. PERVA NEDİR

Âşık olan
Divanedir
Aşk şemine
Pervanedir

Bak bülbüle
Konmuş güle

Bu gönüle
Perva nedir

Behey zahit
İşine git
Bize mescit
Meyhanedir

Cahil başı
Atar taşı
Kâmil kişi
İrfanedir

Aşktır dini
Yoktur kini
Dost MİSKİNİ
Efsanedir

8. BİZ

Biz bu hanın
Mihmanıyız
Konup göçen
Kervanıyız

Kıymet zerin
Gerçek erin
Dertlilerin
Dermanıyız

Her kim âlim
Huyu halim
Bizler ilim
İnsanıyız

Sökülür tan
Cem olur can
İnci mercan
Dükkânıyız

MİSKİN kulun
Şirin dilin
Gonca gülün
Harmanıyız

9. DEĞİL MİYİM

Yar sana yar
Değil miyim
Yüreği nar
Değil miyim

Bağrı büryan
Çeşmi giryan
Teni üryan
Değil miyim

Gönlü açık
Akli kaçık
Fikri uçuk

Değil miyim

Aşkımı bil

Yaşımı sil

Zerul sefil

Değil miyim

Rahmêt kula

Çare bula

Sana köle

Değil miyim

Aç mey bendin

Bağset kendin

Derdimendin

Değil miyim

Deva bulmaz

Neşve bilmez

Yüzü gülmez

Değil miyim

MİSKİN'e yet

Gönlün şad et

Sana hasret

Değil miyim

10. FİDAN BOYLUM

Fidan boylum

Melek soylum
Kaşmer huylum
Yar ol bana

Gül gibi aç
Kokular saç
Kolların aç
Sarıl bana

MİSKİN misem
Can yar disem
Sevmez isem
Darıl bana

Beş Heceli Şiirler

11. GELDİM BU DEME

Şeki Sicilleme

Geldim bu deme
Döndüm Kerem'e
Muhtacım eme
Düş oldum gama
Nefes var ama
Takat arama
Her azam yama
Dert küme küme
Gideyim kime
Açtın sineme

Yara sevdiğim

Aşk kaynar tende
Tendeki canda
Kandayım kanda
Her gün bir yanda
Aklım ziyanda
Dilim âmânda
Gönlüm gümânda
Başım dumanda
Zevk sefa sende
Yok mu kesende
Çare sevdiğim

Umutlar verdin
Gönlüme girdin
Ne kemlik gördün
Vurdun ha vurdun
Dalımı kırdın
Ne yaram sardın
Ne halim sordun
El gibi durdun
Çarkım çevirdin
Yaktın kavurdun
Nara sevdiğim

Gel kıyma bana
Salma hicrana
Yazık bu cana
Durdum seyrana
Yar dedim sana

Ben bir divane
Şeme pervane
Sebep sultana
Girdim gülşana
Düştüm fıģana
Zara sevdiğim

Hara yaslandım
Kanla ıslandım
Dertle beslendim
Sana seslendim
Bazı hislendim
Bazı puslandım
Evvel aslandım
Hep makaslandım
Al heveslendim
Giydim süslendim
Kara sevdiğim

Ala gözlü yar
Yok mu sende ar
Çok hasretim var
Sevda çeker ser
Muradımı ver
Benim gibi er
Divane gezer
Dermanın yok der
Lokman hekimler
Yaramı kimler
Sara sevdiğim

Aman ah aman
Kalmadı güman
Hal oldu yaman
Hayli bir zaman
Ey kaşı keman
Kılmadın derman
Buyurdun ferman
Kuruldu divan
Açıldı meydan
Çekildi bu can
Dara sevdiğim

Dara çekildim
Yandım yakıldım
Ağa takıldım
Hayli büküldüm
Tel tel söküldüm
Tekrar dikildim
Doldum döküldüm
Zannetme güldüm
Çok figan kıldım
Düştüm yıkıldım
Yere sevdiğim

Ey kanlı zalim
Nedir bu halim
Akıyor selim
Gülmüş değilim
Ah çeker dilim
Kırıktır kolum
Büküktür belim

Kapandı yolum
Fakir bir kulum
Ulaşmaz elim
Kâra sevdiğim

Sevmeyen yanmaz
Yar adın anmaz
Kana boyanmaz
Derde dayanmaz
Aşk meyın kanmaz
Aşka inanmaz
Âşık uslanmaz
Sever utanmaz
Yolundan dönmez
Bülbüller konmaz
Hara sevdiğim

Der MİSKİN zade
Çok içtim bade
Edem ifade
Meylim yok yâda
Sevdim dünyada
Getirdim yâda
Elim havada
Dilim duada
Yetiş imdada
Bu can murada
Ere sevdiğim

12. EY GÜZEL ŞAHİM

Ey güzel şahım
Sensin ilahım
Arttıkça ahım
Âmâna geldim

Düştüm ardına
Sevda yurduna
Gönül derdine
Dermana geldim

Hal yaman haldır
Elim tut kaldır
Dilersen öldür
Fermana geldim
Ah yürek yâre
Ciğerler pare
Yok mudur çare
Gümana geldim

Canımda cansın
Tenimde tensin
Dinimde sensin
İmana geldim

Sevdim özünü
Ela gözünü
Göster yüzünü
Seyrana geldim

Sana ermeğe

Canım vermeğe
Dara durmağa
Meydana geldim

Aşkınla doldum
Sarardım soldum
Bülbülün oldum
Gülşana geldim

Aktım elendim
Hep irdelendim
Gama belendim
Hicrana geldim

Vefa görmedim
Sefa sürmedim
Ele varmadım
Ben sana geldim

A gonca gülüm
Eyleme zulüm
Namert değilim
Merdane geldim

MİSKİNİ adım
Kalmadı tadım
Aşka susadım
Ummana geldim

13. DERMANIN YOK MU

Ey keman ebru
Ver bana bir su
Yandım doğrusu
İhsanın yok mu

Gel çekme perde
Sevdan var serde
Aşk denen derde
Dermanın yok mu

Hep ağlarım zar
Ne günahım var
Yeter attın har
Gülşanın yok mu

Gel dökme kanım
Yandırma canım
Senin de hanım
Bir canın yok mu

Başımın tacı
Derdim ilacı
MİSKİN'e acı
Vicdanın yok mu

14. BİR YAR İSTERİM

Bir yar isterim
Naz eylemesin

Yakıp bağrımı
Köz eylemesin

İnsafa gelsin
Yüzüme gülsün
Selamım alsın
Poz eylemesin

Yarsa yar êmi
Sürsün yar emi
Doksan yaremi
Yüz eylemesin

Dolaşıp çarşı
Arz ile arşı
Ellere karşı
Söz eylemesin

MİSKİN gedayı
Verip cefayı
Zevki sefayı
Az eylemesin

15. SEVMİŞİM SENİ

Sevmişim seni
Sende sev beni
Hayat buseni
Kondur yüzüme

Kadan alayım
Dile öleyim
Kölen olayım
Gel gir gözüme

Cilvene kandım
Yar olun sandım
Aşkınla yandım
Su serp közüme

Bir MİSKİNİ'n var
Aç kolların sar
Kurbanınım yar
Acı özüme

16. RÜŞVETE DAİR

Rical-i devlet
Yer ise rüşvet
Bozular elbet
Mülk-i adalet

17.

Bağda barım var
Ayvam narım var
Sev derim sevmez
Zalim yârim var

18.

Gülüm var deste

Gönlüm heveste

Kendim kocayım

Yârim nevreste

19.

Su akar serin

Yatağı derin

Benden yârime

Bir haber verin

20.

Bağda gül açtı

Kokusun saçtı

Vefasız güzel

Sevdi vazgeçti

21.

Dağlar oy dağlar

İçim kan ağlar

Yârin hasreti

Bağrımı dağlar

22.

Dağa kar düştü

Bağa bar düştü

Benim bahtıma

Zalim yar düştü

23.

Kaldım gurbette

Gönlüm hasrette

Hicri yaşadım

Gözüm halvette

24.

Cemali aydı

Kaşları yaydı

Evvel söz verdi

Sonradan caydı

25.

Sevmişim birin

Şirin mi şirin

Ferhat'a dağlar

Deldirdi Şirin

26.

Bağlar bar m'ola

Ayva nar m'ola

Dünyada baki

Kalan var'mola

27.

Bu aşkın közü

Yandırdı özü

Yar yitirenin

Güler mi yüzü

28.

Yârim servinaz

Yeter ettin naz

Çok surat astın

Gülümse biraz

29.

Bağda gül biter

Bülbüller öter

Sevgili yârim

Burnumda tüter

Altı Heceli Şiirler

30. SEVDAMIZ

Bülbülüz şakırız

Gül bizim sevdamız

Nameler okuruz

Dil bizim sevdamız

İçeriz içekten

Biçeriz biçekten

Taşırız çiçekten

Bal bizim sevdamız

Aşk sevgi güderiz

Dostluğa gideriz

Yürür kat ederiz

Yol bizim sevdamız

Aşkın efsunuyuz

Meşkin meftunuyuz

Leyla mecnunuyuz

Çöl bizim sevdamız

Der MİSKİNİ özden
Hikmet doğru sözden
Vazgeçmeyiz sazdan
Tel bizim sevdamız

Yedi Heceli Şiirler

31. GEL İÇERİ

Dışarıdan bakma bana
İçeri gel içeri
Can hasrettir canana
İçeri gel içeri

Aşk-ı sevda serdedir
Gönül denen yerdedir
Hakikat içerdedir
İçeri gel içeri

Aradığın bulursun
Şüpheden kurtulursun
Daha mutlu olursun
İçeri gel içeri

Dışarıda ki göremez
Bir gerçeğe eremez
Doğru karar veremez
İçeri gel içeri

Gir içeri çekinme
Başka tavır takınma
Kenarlardan bakınma
İçeri gel içeri

Dışarda kalan neyler
Havadan sudan söyler
MİSKİNİ davet eyler
İçeri gel içeri

32. GİRDİM AŞK MEYDANINA

Girdim aşk meydanına
Öğrendim aşk sanatı
Dostun güzelliğine
Getirdim kanaatı

Aşkı buldum özümde
Hemen andım sözümde
Gayri yoktur gözümde
Dünyanın saltanatı

Canlar gelip derildi
Birbirine sarıldı
Dost elinden verildi
Bana sevmek beratı

Sevdim aşk ile yâri
Sevmekten ettim kârı
Deldim nice dağları

Kıskandırdım ferhatı

Aşk meyini içerek
Can-ı tenden geçerek
Kanatlanıp uçarak
Tepeledim sıratı

Güzele âşık olan
Gönlü sevgiyle dolan
Aştan inayet bulan
Neylesin şefaati

Dost olan dosta varsın
Cemalinden gül dersin
Şeytan-ı lâin görsün
Sirke satan suratı

Erin ayağı sekmez
Hakikatten el çekmez
MİSKİNİ'ye gerekmez
Riyanın mükâfatı

33. BİR İNSAN OL BİR İNSAN

İnsanlığa âşık ol
Âlemle barışık ol
Karanlıkta ışık ol
Bir insan ol bir insan

Aklını ilme erdir

Kendini bilen erdir
İnsan olmak hünerdir
Bir insan ol bir insan

İnsan ol da söz konuş
Düşün taşın öz konuş
Eğri otur düz konuş
Bir insan ol bir insan

Gıybeti dilden bırak
Fitneyi elden bırak
Şerri gönülden bırak
Bir insan ol bir insan

Özünde kusur ara
MİSKİNİ'yi çek dara
Yönel doğru ikrara
Bir insan ol bir insan

34. BİR DİLBERİN AŞKINDAN

Bir dilberin aşkından
Farkım yoktur şaşkından
İzzet buldu sultanım
Çıkmaz gönlüm köşkünden

İzzet buldu sultanım
Can içinde cananım
El bağından gül dermem
Yardır benim gülşanım

El bağından gül dermem
Yârin yoluna sermem
Canımı yârim alsın
Azrail'e can vermem

Canımı yârim alsın
Namazımı o kılsın
Kınalannmış eliyle
Beni toprağa salsın

Kınalannmış eliyle
Siyah zülfün teliyle
Kabre bilece girsin
Yar MİSKİNİ kuluyla

35. YOLUMUZ SEVGİ YOLU

Yolumuz sevgi yolu
Girmeye canlar gerek
Gülümüz barış gülü
Dermeye canlar gerek

Nedir ayrım illeti
Bırakalım zilleti
Yetmiş iki milleti
Sarmaya canlar gerek

Sevgi güneş sevgi ay
Sevgi paygâh sevgi pay

Sevgiden köşk ü saray
Kurmaya canlar gerek

Aşıp benlik dağını
Kurup gönül bağını
Beraberlik ağını
Örmeye canlar gerek

Hani şah hani sultan
Kime kaldı bu cihan
Ağız tadıyla devran
Sürmeye canlar gerek

Kaçma MİSKİNİ dosttan
Her yan güllük gülistan
Uzak değil aşkistan
Varmaya canlar gerek

36. UĞRUN UĞRUN GEZEN YAR

Uğrun uğrun gezen yar
Kaş gözünü süzen yar
Kara bağrım ezen yar
Dön de bir yüzüme bak

Ben ki seni sevmişim
Dile alıp övmüşüm
Aşkın ile dövmüşüm
Od yanan özüme bak

Gel ey başımın tacı
Sensin derdim ilacı
N'olur halime acı
Yaş döken gözüme bak

Kavli karar kılalım
Bile murat alalım
Der MİSKİNİ gülelim
Bir yol gir sözüme bak

37. İNATÇI

Dediğim dedik benim
Çaldığım düdüğüm benim
Yediğim hedik benim
Odun benim odunum

Nuh der peygamber demem
Keder etmem gam yemem
Başkasını dinlemem
Odun benim odunum

Benlik çıkmaz yâdımdan
Üstün tat yok tadımdan
Vazgeçmem inadımdan
Odun benim odunum

İnadım ki inattır
İnatta bir murattır
Her damlam bir Fırat'tır

Odun benim odunum

Yoğurda kara derim

Çiziğe yara derim

Deveye pire derim

Odun benim odunum

Katı taş bağı bende

Bulunmaz eğri bende

En geçer doğru bende

Odun benim odunum

MİSKİNİ bu bir gerçek

İnatçıdan elin çek

O der dikenim çiçek

Odun benim odunum

38. DÜNYADIR EVİM BENİM

Dünyadır evim benim

İnsana sevim benim

Her nasa kavim benim

Ben yabancı bilmezem

Bir mazlum ağlar ise

Sinesin dağlar ise

Gözyaşı çağlar ise

Sevinmezem gülmezem

Aşk ile mest olmuşum

Sevip sermest olmuşum
Âlemle dost olmuşum
Ayrı gayrı olmazam

Fenalık el üzdüğüm
Dostluk balı süzdüğüm
Aşk bahridir yüzdüğüm
Kin bahrine dalmazam

Boy görüp boylamaktan
Soy görüp soylamaktan
Güzellik eylemekten
Asla geri kalmazam

Dünya yeri gülşanlık
Gönül yeri hayranlık
Benim davam insanlık
Başka dava kılmazam

Okula vardım külük
Okudum oldum bilik
Kalbim dolu iyilik
Kemlik ile dolmazam

MİSKİNİ kaktım ise
Bir ışık yaktım ise
Eser bıraktım ise
Öldürseler ölmezem

39. TABİAT ANA

Analık ettin bana
Sağ ol tabiat ana
Misafirim ben sana
Sağ ol tabiat ana

Suların kesilmesin
Ağacın devrilmesin
Yemişin eksilmesin
Sağ ol tabiat ana

El girmesin kastına
Od düşmesin postuna
Güneş doğsun üstüne
Sağ ol tabiat ana

Bereketin bin olsun
Yurdun yuvan şen olsun
Her günün hoş gün olsun
Sağ ol tabiat ana

Evlat benim ana sen
Vatan sensin bina sen
Ben ölsem de yine sen
Sağ ol tabiat ana

MİSKİNİ der esen kal
Göveriver dal be dal
Ermesin sana zeval
Sağ ol tabiat ana

40. ÖLÇÜLÜ OL

Ölçülü olmak erdem
Ölçülü ol ölçülü
Ölçüyü koru her dem
Ölçülü ol ölçülü

Ölçüyü al kaçırma
Ölçüsüz söz uçurma
Ölçüsüz gün geçirme
Ölçülü ol ölçülü

Ölçüyü bilmek lazım
Ölçülü olmak lazım
Ölçülü kalmak lazım
Ölçülü ol ölçülü

Ölç kendini MİSKİNİ
Ölç bendini Miskini
Ölç fendini Miskini
Ölçülü ol ölçülü

41. MANA VAR SÖZ İÇİNDE

Aç gör neler var neler
Dil u ağız içinde
Kelam etmiş bilgiler
Mana var söz içinde

Cahil işi yamandır

Başı her dem dumandır
İlim derya ummandır
Bahri ol yüz içinde

Herkeste var bir künye
Cana kafes bir bünye
Gizlidir iki dünya
Bir badem göz içinde

Gözeden kaynar içek
Anla yeşerir biçek
Açar bin türlü çiçek
Baharla yaz içinde

Yaratılış bir sanat
İnkâr olmaz hakikat
Şıvga süren dört kanat
Bir yumru koz içinde

MİSKİNİ bir ilme var
Harcın insanlıkla kar
Göçüp gider tamahkâr
Üç arşın bez içinde

42. ZİPİR ZİPİR ZİPİRDAT

Yan gelip yatma sakın
Bir kılını kıpırdat
Derdine çare bakın
Ayağını tıpırdat

Erken kalk işe koyul
Canı tak dişe koyul
Tuz olup aşı koyul
Kazanını fıkırdat

Açlığın göresiye
Vermezler veresiye
Dolduruver kesiye
Paraları şıkırdat

Öz malın doyarak ye
Elmayı soyarak ye
Armudu sayarak ye
Karpuzu da şıpırdat

MİSKİNİ aziz canın
Al yanına cananın
Sür keyfini cihanın
Zıpır zıpır zıpırdat

43. DANGIL DUNGUL BİR ADAM

Dangıl dungul bir adam
Bilmez dediği sözü
Böylesini san cüdam
Kaba sabadır özü

Sohbeti sulandırır
Suları bulandırır

Her lafi dolandırır
Tükür kızarmaz yüzü

Ne edep var ne hayâ
Dağdan kopmuş bir kaya
Önem verir riyaya
Gerçeği görmez gözü

Olmadık yerde biter
Kara dikendir batır
Huyu eşekten beter
Silkinse çıkar tozu

Efendiye der ola
Saldırır sağa sola
Başa getirir bela
Dost etme böyle yozu

Der MİSKİNİ uyağa
Döndü geldi ayağa
Boyanır bin boyaya
Her tarakta var bezi

44. AŞK İLE

Aşk ile döner dünya
Aşk ile dön aşk ile
Aşk ile gir semaha
Aşk ile dön aşk ile

Aşk ile divane ol
Aşk ile mestane ol
Aşk ile pervane ol
Aşk ile dön aşk ile

Aşk ile dur ikrâra
Aşk ile kavuş yara
Aşk ile gir katara
Aşk ile dön aşk ile

Aşk ile ey MİSKİNİ
Aşk ile def et kini
Aşk ile bul teskini
Aşk ile dön aşk ile

45. DİMİZ PEKMEZ FARK ETMEZ

Ha Türk ha Fars ha Arap
Dımız pekmez fark etmez
Hepsinin aslı türap
Dımız pekmez fark etmez

Sakın gitme inadan
Mayamız bir binadan
Doğduk Havva anadan
Dımız pekmez fark etmez

Bilenler tasa çekmez
Fitne tohumun ekmez
Duttandır dımız pekmez

Dımız pekmez fark etmez

Sarı beyaz al gül bir
Güle âşık bülbül bir
Diller ayrı gönül bir
Dımız pekmez fark etmez

Sakın yalana kanma
Nifakçıya inanma
MİSKİNİ farklı sanma
Dımız pekmez fark etmez

46. MÜFTEHİRİM

Elin gülü ne lazım
Harımla müftehirim
Minnetsiz geçer nazım
Yârimle müftehirim

Çalar durur hızancı
Tartıp yazar mizancı
Yemem haram kazancı
Terimle müftehirim

Oturur adap ile
Kalkarım edep ile
Adım düşürmem dile
Arımla müftehirim

MİSKİNİ der canane

Söz işitip kanane
El malından bana ne
Varımla müftehirim

47. DÜNYA ÜÇ GÜNLÜK DÜNYA

Aşk varken kin tutmayın
Sevin kavga etmeyin
Gönüller incitmeyin
Dünya üç günlük dünya

Aşk dünyanın temeli
Âşıkların emeli
Hatrı hoş eylemeli
Dünya üç günlük dünya

Dün bugün bir de yarın
Zamandan var mı kârın
Halini sor dostların
Dünya üç günlük dünya

Gelen kalıcı değil
Giden gelici değil
Gafil bilici değil
Dünya üç günlük dünya

Çoğu bunu bilmedi
Ayağın denk almadı
Dört gün diyen olmadı
Dünya üç günlük dünya

MİSKİNİ konuk hana
Ecel el atar cana
Yol çıkar kabristana
Dünya üç günlük dünya

48. YAR SEN BENİM MELEĞİM

Yar sen benim meleğim
Dilimde ki dileğim
Sevemem başkasını

Ben bülbül sen gülümsün
Süsenim sümbülümsün
Sevemem başkasını

Sen başımın tacısın
Derdimin ilacısın
Sevemem başkasını

Sen solmaz bir çiçeksin
Gözümde en gökçeksin
Sevemem başkasını

Der MİSKİNİ kutluyum
Seninle çok mutluyum
Sevemem başkasını

49. OBURA BAK

Karnı tok da gözü aç
Obura bak obura
Dayanmaz maya kazanç
Obura bak obura

Eski lisanda teşik
Düşük ayarı düşük
Kafası beyni üşük
Obura bak obura

Adaş olma teşikle
Yüz derisi pişikle
Söyleyeyim koşukla
Obura bak obura

MİSKİNİ ana uymaz
Dünyayı yese doymaz
Kınasam vurdumduymaz
Obura bak obura

50. İLMİ VARSA BİR ZATIN

İlmi varsa bir zatın
Onu âlim görürler
Kuş kanadın er atın
Sayesinde yürürler

Eğer ki zat hırlıysa
Konuşmazlar kirliyse
Edepliysen arlıysa

Kadir kıymet verirler

MİSKİNİ gerçek acı

Söyleyenler baş tacı

Meyve veren ağacı

Kurutmazlar korurlar

51. SESLEYİVER KONUĞU

Uma gelse kut gelir

Sesleyiver konuğu

Birin artar bin olur

Besleyiver konuğu

Uma gelirse hoşâ

Uğurlar yağar başa

Minder ser yastık döse

Yaslayiver konuğu

Der MİSKİNİ sohbetle

Saygı sevgi hürmetle

İltifatla izzetle

Süsleyiver konuğu

52. TAŞ DEMİRİ BEĞENMEZ

Feleğin işine bak

Taş demiri beğenmez

Kendin baş sanır ayak

Kül kömürü beğenmez

Yoğrulmuş yoz içinde
Yeri yok koz içinde
Renk atmış toz içinde
Çul samuru beğenmez

Yolu yokuş dolamaç
Canı sıska ölemeç
Ekmek olmaz bulamaç
Berk hamuru beğenmez

MİSKİNİ söyle bıkma
Kem söze kulak tıkma
Aslı büzükten çıkma
Bok çamuru beğenmez

53. AKILLI DAVRAN

Akıllı davran işte
Adamı dellendirme
Yarık ise bir çeşte
Timarsız tellendirme

Arkasın önün gözet
Her sözü dillendirme
Bir işin sonun gözet
Soğanın cillendirme

Kurut tak kürek sapın
Yaş koyup bellendirme

Tart dök berk yap hesabın

Kazancın yellendirme

Bakılacak şeye bak

Gözünü millendirme

Çiseli yağ uslu ak

Dereyi sellendirme

MİSKİNİ doğru düşün

Karayı allandırma

Usulsüz görme için

Boynunu sallandırma

54. GARİP

Garip nice leyâller

Kurar durur hayaller

55. KALP İNCİTME

Kalp incitme fani de

İncitirler seni de

56. ÜÇ ARŞIN

Tutalım dünya senin

Üç arşındır kefenin

57. ADIŞAH

Merhametsiz padişah

Adişahtır adişah

58.

Oku benden

At geçsin oku benden

Ben çile kitabıyım

Aç derdi oku benden

59.

Güle diken

Sığınmış güle diken

Bağman yolma dikenini

Sevine güle diken

60.

Sel ine

Yağmur yağa sel ine

Denk olamaz yine de

Gözlerimin seline

61.

Dağ üstüne
Kar yağar dağ üstüne
İnsafa gel ey zalim
Dağ vurma dağ üstüne

62.

Bende yandım
Ateşe bende yandım
Hicine hasretine
Yar yaktı ben dayandım

63.

Laldır dilim
Cevherdir laldır dilim
Gönül kırmak istemem
O yüzden laldır dilim

64.

Güler yüz
Diken değil gül er yüz
Yılanı deliğinden
Çıkarır bir güler yüz

65.

Göze gelir

Yaş dolar göze gelir

Sürme çekme sevdiğim

Gözlerin göze gelir

66.

Göze beni

Sürme et göze beni

Var ise susuzluğun

Bilesin göze beni

67.

Bağ gerektir

Zülfe bir bağ gerektir

Her yerde ötmez bülbül

Ona bir bağ gerektir

68.

Kına beni

Kılıç et kına beni

Üstüne yar seversem

Sevdiğim kına beni

69.

Taşı gör

Toprağı gör taşı gör

Taştan çokça ağırdır

Sevda yükün taşı gör

70.

Yüzden aldım

Bin ekтім yüz den aldım

Badeyi nazik elden

Buseyi yüzden aldım

71.

Gül den ağır

Diken var gül den ağır

Yârim benden incinmiş

Demedim gül den ağır

72.

Koca dağlar

Yol vermez koca dağlar

Tükendi civan ömrüm

Ben'oldum koca dağlar

73.

Kaş altına

Ev yaptım kaş altına

Gözü makbul yaratmış

Yaradan kaş altına

74.

Gül yüzünü

Gül görem gül yüzünü

Haçan bahçeye girsen

Kıskanır gül yüzünü

75.

İncidir sin

Bedeni incidir sin

Dosta kötü söz deme

Gönlünü incidirsin

76.

Bende değdim

Su oldum bende değdim

Gurbet kahrın bilmezdim

Bu kahra bende değdim

77.

Kış ayazdı

Yaz sıcak kış ayazdı

Yar kendini bahara

Beni de kışa yazdı

78.

Kalkanı

Kılıç döver kalkanı

Dost edinme yedirip

Sonra başa kalkanı

79.

Dolaşır

Ceylan dağda dolaşır

Sevdiğimi görünce

El ayağım dolaşır

80.

Kana damlar

Kan vardır kana damlar

Güzel güzeli sevse

Ayırır kan adamlar

81.

Beni güzel

Buhakda beni güzel

Niye ben çirkinmiyim

Beğenmez beni güzel

82.

Uyana

Yar uykudan uyana

Akıldan noksan derler

El sözüne uyana

83.

Ya narım

Ya ayvayım ya narım
Yârim gitti gelmedi
Gelene dek yanarım

84.

Bal tasından
Bal damlar bal tasından
Yaralıdır bedenim
Muhannet baltasından

85.

Yara damdan
El ettim yara damdan
Gönül bir buse ister
Esirger yar adamdan

86.

Gönül kazan
Aşk kepçe gönül kazan
Bin kez kâbeye gitme
Bir kez bir gönül kazan

87.

Didemde yaş kan ağlar
Ten yanar baş kan ağlar
Yorulur ağlamaktan
Göz durur kaş kan ağlar

88.

Gül isterim
Bülbülüm gül isterim
Bana ki yar olmadın
Yârinle gül isterim

89.

Yaz gelsin
Kış ardınca yaz gelsin
Kulun olayın kalem
Yâre nağme yaz gelsin

90.

Oku laçın
Yaz laçın oku laçın
Bilgiyi yaymak için

Her yerde okul açın

91.

Yaya kaldım

Atım yok yaya kaldım

Bir ok geçti elime

Şimdi de yaya kaldım

92.

Bend olayım

Sulara bend olayım

Gitme başka pınara

Destine ben dolayım

93.

Güzel yüz

Gir deryaya güzel yüz

Aşka saldı başımı

Güzelde ki güzel yüz

94.

Avladın avın felek

Şad olup sevin felek

Yâri ayırdın benden

Yıkılsın evin felek

95.

Ben bir kara bahtlıyım

El zanneder tahtlıyım

Yarnan murat almaya

İkrarlıyım ahtlıyım

96.

Sazım var düzenim yok

Derdim var yazanım yok

Güzel bir köşk yaptırđım

İçinde gezenim yok

97.

Sazım var perde perde

Düştüm dermansız derde

Ellerin sevdiği var

Benim sevdiğim nerde

98.

Sazım var kısa kollu
Bir mızrap altı telli
Benim sevdiğim güzel
Uzun boy ince belli

99.

Yüz günü
Kalem al da yüz günü
Karlar yağdı başıma
Kışa döndüm yaz günü

100.

Bahçe senin gülün az
Dikenin çok gülün az
Niyaz almış bülbülü
Bendeylemiş gülü naz

101.

Yakanda
Aşk bağırimi yakanda
Gelip bir su serpmezsin

Elim olsun yakanda

102.

Yazdığım mani benim

Bedenim fani benim

Eller erdi yârine

Sevdiğim hani benim

103.

Olaydım ben olaydım

Buhakda ben olaydım

Mübarek bayram günü

Kurbanın ben olaydım

104.

Yüce dağlar karladı

Karladıkça parladı

Av sürececek halim yok

Avcım ihtiyarladı

105.

Bahçenin gülü güzel

Dökecek bir gün gazel
Başkasında gözüm yok
Ben seni sevdim ezel

106.

Bahçemde var manile
Rengi kızıl kan ile
Manilenin yanında
Buluştum canan ile

107.

Havalar ayazlandı
Kar yağdı beyazlandı
Yârden buse istedim
Vermem diye nazlandı

108.

Durnalar hoş ötüyor
Sesi sese katıyor
Gönül verip yar seven
Muradına yetiyor

109.

Durnalar katar katar
Gölleri mesken tutar
Ezel bahar gelince
Yârim hinzanda yatar

110.

Aşığım yandım oda
Tutuştum yandım oda
Sahiden aşığımsa
Tutuşsun yansın o da

111.

Menevşeden naziğim
Kıyma bana yazığım
Yar aşkına düşeli
Derttir benim azığım

112.

Menevşemin rengi mor
Yüreğimi yakan kor
Ölüm diyen çok amma

Ayrılık ölümden zor

113.

Doğru dur

Eğri otur doğru dur

Hesap günü bellolur

Kim eğri kim doğrudur

114.

Abrigoz kaysı adı

Damaklarda var tadı

Ağaçların altında

Gözüm yâri aradı

115.

Yeşil dal sarı kaysı

Bahçanın barı kaysı

Yemeğe gelir ise

Ver üzme yarı kaysı

116.

Odunu yetiştirdim

Ocağı tutuşturdum
Yârimin hayaliyle
Gönlümü yatıştırdım

117.

Bu dağın ardı kaya
Göçler gider yaylaya
Aşka tutuldu gönlüm
Mecnun oldum Leyla'ya

118.

Bu dağın ardı kale
Biter menemşe lale
Yârim gelecek diye
Gözüm dalar hayale

119.

Bu dağın ardı Ağrı
Belden aşağı sağrı
Yardan ayrı düşenin
Tutuşup yanar bağrı

120.

Bu dağın ardı yamaç
Geçitleri dolamaç
Bir güzelin aşkından
Oldum derde bulamaç

121.

Bu dağın ardı hisar
Kışın kararıp pusar
Yardan ayrı düşeli
Yürekciğim kan kusar

122.

Bu dağın ardı orman
Ağaçlar karman çorman
Yârimden ayrılmışım
Yamandır halim sorman

123.

Bu dağın ardı çayır
Yanında küçük bayır
Yenice bir yar sevdim

Henüz görmedim hayır

124.

Bu dağın ardı bulak

Ovası düzü sulak

Küstürdüğüm o yardan

Bilmem nasıl yüz bulak

125.

Bu dağın ardı yazı

Boldur ördeği kazı

Oturmuş eteğinde

Sazende çalar sazı

126.

A gelin gökçek gelin

Yanağı çiçek gelin

Yol sürmüş yorulmuşum

Su doldur içek gelin

127.

A gelin sözlü gelin

Edalı nazlı gelin
Konuş sesin duyayım
Bülbül avazlı gelin

128.

A gelin sarı gelin
Ömrümün varı gelin
Bir gül ver koklayayım
Gönlümün yarı gelin

129.

A gelin dağlı gelin
Yeşil otağlı gelin
Seni görelden beri
Yüreğim dağlı gelin

130.

Ezzem mecnun gezerim
Derdi gamla bezerim
Vurur hasret taşını
Kara bağrım ezerim

131.

Merdivenim kavağdan

Yara değdim sabağdan

Yârim rıza gösterdi

Öptüm iki yanağdan

132.

Kars elinin kaz eti

Yiyen bulur lezzeti

Karşlılar misafire

Yapar ikram izzeti

133.

Kazı saldım yabana

Âşık oldum kız sana

Vermese kaçırırım

Söyle zalim babana

134.

Dağ ardı

Ata yurdum dağ ardı

Düştüm gurbet ellere

Saçım başım ağardı

135.

Aras cennet ırmağı

Sular bahçeyi bağı

Bir ayağı Bingöl'de

Hazar'da bir ayağı

136.

Aras'ın akışına

Çiçeğin nakışına

Canım kurban ederim

Yârin bir bakışına

137.

Çağlar Aras'ım çağlar

Bağman bağa su bağlar

Yârimden ayrılmışım

İki gözüm kan ağlar

138.

Aras kıvrılır gider

Suyu çevrilir gider
Yüreğe hasret düşse
Yanar kavrulur gider

139.

Aras nehri narindir
Akışı çok şirindir
Azrail'e can vermem
Benim canım yârindir

140.

Aras'a vermiş huda
Balıklar yüzer suda
Nolur sessiz ak Aras
Yârim tatlı uykuda

141.

Aras nehri taşlıdır
Dalgası telaşlıdır
Yârinden ayrılanın
İki gözü yaşlıdır

142.

Aras yola düzülür

Yılan kimin süzülür

Haçan ayrılık olsa

Yürek yanar üzülür

143.

Aras'tan su bağladım

Bostandan kâr sağladım

Aras bir cana kıydı

Yasa battım ağladım

144.

Aras'ın adası var

Kuşların sedası var

Yar sevmek kolay değil

Sevdanın kadası var

145.

Aras suyu çağlar gel

Yeşillendi bağlar gel

Ayrılığın ateşi

Yüreğimi dağlar gel

146.

Aras suyu bulanır

Şark elini dolanır

Ayrılık dünyasında

Gönlüm vuslat dilenir

147.

Aras suyu çağlayı

Yollarımı bağlayı

Aras'tan beter oldum

Ben ağlayı ağlayı

148.

Aras'ın bendi m' olur

Suyunun fendi m' olur

Bir cana kast eyledi

Azrail kendi m' olur

149.

Aras suyun ne şirin

Ne tuzludur ne Şirin
Ömrünce yar sevmeyen
Ne Ferhat'tır ne Şirin

150.

Aras Hazar'a gider
Yârim pazara gider
Bir insan bin yaşasa
En son mezara gider

151.

Aras akar derinden
Suları var serinden
Yâre bir demet yaptım
Gönlümün güllerinden

152.

Aras yolu uzunca
Ne hoş olur gezince
Bayram eder gözlerim
O yar zülfün dizince

153.

Aras'ın kenar yeri

Kuşların konar yeri

Yârimden ayrılmışım

Gözlerim pınar yeri

154.

Aras kardaşım Aras

Gel ol sırdaşım Aras

Bu sevdaya düşeli

Belalı başım Aras

155.

Aras gelir göllerden

Başka başka ellerden

Yar seven Kerem olur

Adı düşmez dillerden

156.

Aras gelir akarak

Sağın solun yıkarak

Gözlerim kömürleşti

Yar yoluna bakarak

157.

Aras gelir narince

Yatağı var derince

Ömrüm kırk yıl uzanır

Sevdiğimi görünce

158.

Aras gelir aşk ile

Suyu akar meşk ile

Ağırlarım yârimi

Gönlümdeki köşk ile

159.

Aras gelir coş eyler

Bir suyunu beş eyler

Ayırır beni yardan

Felek gözüm yaş eyler

160.

Aras gelir nereden

Su alır her dereden
Ben geçerken sevdiğim
El eder pencereden

161.

Aras gelir aşağı
Sular bahçeyi bağı
Ayrılık uzadıkça
Artar yüreğim dağı

162.

Aras gelir dolanı
Duru suyu bulanı
Cennete girmiş sanın
Sevdiğini bulanı

163.

Aras gelir arınan
Fıganınan zarınan
Güle âşık olalı
Bülbül dertli harınan

164.

Aras gelir gör nice
Ne gündüz der ne gece
Dur bilmez durak bilmez
Sanırsın ki bilmece

165.

Aras gelir âlemlî
Âşık dili kelamlî
Aras'a mani yazdım
Elim divit kalemlî

166.

Aras'a
Kelek saldım Aras'a
Ben yâri bin aradım
Yar beni bir arasa

167.

Aras'ın kıyısında
Kilim yıkadım kilim
Güzellerin içinde

Gözdedir benim gülüm

168.

Aras'ın kıyısında

Suyu kesip arıttım

Yuduğum asbapları

Taş üstünde kuruttum

169.

Aras'ın kıyısında

Kurdum taştan bir ocak

Kaynattım çaydanlığı

Çay içtim sıcak sıcak

170.

Aras'ın kıyısında

Oturdum taş üstüne

Sevdiğim çıkageldi

Göz ile kaş üstüne

171.

Aras'ın kıyısında

Oltamla balık tuttum

Yârimi mürgü bastı

Dizlerimde uyuttum

172.

Aras'ın kıyısında

Yârimle başbaşayım

Yar hep yanımda olsun

Karlı dağlar aşayım

173.

Aras'ın kıyısında

Davar yayılır davar

Derdinden ölüyorum

Havar sevdiğim havar

174.

Çimende sarı zeze

Açılıp bitmiş teze

Kurban olam sevdiğim

Gel bize geze geze

175.

Sarı zeze incecik
Sanırsın gelincecik
Kıyma bana sevdiğim
Daha ömrüm gencecik

176.

Çiçeğim yok bahçede
Kısmetim yok akçede
Yuva kuracak çağım
Çeyizim yok bohçada

177.

Aşka gönlüm ram ettin
Şad günümü gam ettin
Ey zalim yar bu gece
Uykumu haram ettin

178.

Bülbül konmuş taş üste
Kâkül düşmüş kaş üste
Servi boylumdan gelen

Kada bela baş üste

179.

Cevizler ağız açtı

Çırpma vakti yaklaştı

Gülden ağır ne dedim

Yar benden uzaklaştı

180.

Ceviz düşürdüm daldan

İstedi geçen yoldan

Nefis körlemek için

Geçtim paradan puldan

181.

Cevizim muşabaktır

Kanadı süttten aktır

Yar uyan sesime gel

Gün ağardı sabahtır

182.

Cevizleri çırpanda

Çırpıp yere çarpanda
Yüreğim beş beş olur
Yar bana göz kırpanda

183.

Ceviz topladım ceviz
Ağaçların dalından
Yârimin muhabbeti
Tatlı oğul balından

184.

Cevizim gırgıt değil
Nasibim çok kıt değil
Gönül verdiğim güzel
Uyumludur zıt değil

185.

Bir bala
Yeni yârim bir bala
Lezzette taş çıkarır
Bir kaymağa bir bala

186.

Dağ koydu
Dağ adın kim dağ koydu
Yar sevdası sineme
Dağ üstüne dağ koydu

187.

Gün var mı yalan olmaz
Bağ var mı talan olmaz
Mihman yolun gözlerim
Kapımı çalan olmaz

188.

Gül olsam yanağında
Söz olsam dudağında
Başım dizine koyup
Uyusam kucağında

189.

Ay balam
Güneş balam ay balam
Senden ayrı düşeli

Geçti on beş ay balam

190.

Yârimden gelen mani

Hasta canın dermanı

Kahrolası ayrılık

Bize okur fermanı

191.

Su sunun

Kaynağıdır su sunun

Testi yapın toprağım

Sevdiğime su sunun

192.

Bağı bir hal eyledim

Suyu cırhal eyledim

Oturup tump üstüne

Yâri hayal eyledim

193.

Yar çıkmadı uğruma

Ateş düştü bağrına
Nerdesin ey zalim yar
Guş ver gönül çağrına

194.

Dere bağında alma
Yetkinleşmeden alma
Kurban olam sevdiğim
Canım al ahım alma

195.

Almadan
Kopardım al almadan
Ölüp mezara girmem
Ben yârimi almadan

196.

Gül olurum biterim
Bülbül olur öterim
Kader kısmet olursa
Muradıma yeterim

197.

Sarıgülün yemişi
Çokdurur yememişi
Gaddardır zalim felek
Acımaz gülmemişi

198.

Âşık der gül dikenin
Kimdir senin dikenin
Severse gülün sever
Sevmez bülbül dikenin

199.

Açan gül öten bülbül
Derde dert katan bülbül
Dikenin umrundamı
Yanarak tüten bülbül

200.

Açılırım gül kimin
Öterim bülbül kimin
Geçmiş yar karşısına

Yalvarırım kul kimin

201.

Kazlarım var nazende

Yalpa vurur gezende

Kanatlanıp uçarlar

Tehlikeyi sezende

202.

Kazım yumşak tüylüdür

Gayet güzel huyludur

Kaz etinin sofrası

Ağalıdır beylidir

203.

Benim kazım etlidir

Etlidir devletlidir

Yeke yeke yumurtlar

Altından kıymetlidir

204.

Tandıra saldım kazı

Pişmekte eder nazı
Yemek için çağırمام
Her oluru olmazı

205.

Kazım tandırda pişer
Küflete tike düşer
Bulgur pilav üstünde
Yedikçe gönül çoşar

206.

Kazım su kıyısında
Bereket sayısında
Pişirip de yemeye
Gözüm var koyusunda

207.

Kazım çimende gezer
Döner göllerde yüzer
Bir bergüzar göndermez
Sevdiğim beni üzer

208.

Ördeğim var kazım var
Koyunum var kuzum var
Yardan murat alamam
Güldürmeyen yazım var

209.

Çalayım
Sazım alıp çalayım
Güzel beni beğenmez
Çirkin aklın çalayım

210.

Aşk bürüdü gözümü
Su söndürmez közümü
Ne kara talihim var
Hiç güldürmez yüzümü

211.

Aşk bağrım kebab etti
Halimi harap etti
Serdi yar ayağına

Bedenim türap etti

212.

Aşk dert kattı derdime

Şivan saldı yurduma

Yardan murat istedim

Dedi düşme ardıma

213.

Kağızman Aras üstü

Yar benden niye küstü

Yârin gönlün almaya

Gideyim ayaküstü

214.

Kağızman Köprübaşı

Cevherdendir her taşı

Yârimden ayrılalı

Dinmez gözümün yaşı

215.

Kağızman Narinkale

Biter menevşe lale
Ben yârimin aşkından
Düşmüşüm halden hale

216.

Kağızman Çemçedağı
Gül açar bahçe bağı
O yârin hasretiyle
Erir yüreğim yağı

217.

Kağızman Kars elinde
Âşıkların dilinde
Tarif eyler Miskini
Bağlaması elinde

218.

Kağızman Kars elinde
Gözyaşım kar selinde
Yardan ayrı yaram var
Merhemim Kars elinde

219.

Kağızman Kars güneyi

Bülbüllerdir üneyi

Yardan ayrı düşeli

Olmadım bir gün eyi

220.

Kağızman Kars'a bağlı

Etrafı bahçe bağlı

Yârimden ayrı düştüm

Dağlı yüreğim dağlı

221.

Kağızman Kars'a kaza

Kavuştuk bahar yaza

Kurban olduğum güzel

Çekme kendini naza

222.

Kağızman Kars ilçesi

Yar gönlümün gülçesi

Bir bilezik az gelir

Alam altın külçesi

223.

Kağızman Kars yakını

Karalamam akını

Nimetin yedim içtim

Yıtirememe hakkını

224.

Yârime sesleyeyim

Giydirip süsleyeyim

Koymayıp gözden irak

Koynumda besleyeyim

225.

A yârim başım üste

Bulutlar başım üste

Gidişin sinem yaktı

Gelişin başım üste

226.

Böyle sine

Dert ehli böyle sine
Zalim felek istedi
Bu garip böyle sine
Derdi ki göğüsledi
Er denir böylesine

227.

Ay batar güneş doğar
Âlemin üzerine
Açıp işveye başlar
Gonca gül hezarına
Örtün yar gelmeyesin
Ellerin nazarına
Fatiha veren olmaz
Garibin mezarına

228.

Düşmesin
Kıymetini yüksek tut
Bal ayağa düşmesin
Küp ağzın ört haşere
Bala yağa düşmesin

Fazlası sıhhat bozar
Bala yağa düşmesin
Balanın adı Ela
Ela yağa düşmesin
Hiç kim ölene kadar
El ayağa düşmesin

229.

Âşık der gül Miskini
Miskini gül miskini
Bülbülü zara salmış
Bir gonca gül Miskini
Dağlara kar yakışmış
Bahçeye gül Miskini
Yârimiz selam salmış
Ağlama gül Miskini

230.

Gül yârim
Çiçek yârim gül yârim
Sen gülsen güller açar
Tebessüm et gül yârim
Yanakları bal kaymak

Dudakları bal yârim
Zülüfleri taralı
Boyu fidan dal yârim
Muhabbetin özledim
Gelebilsen gel yârim
İşin var gelemezsən
Yaz bir name sal yârim
Aşkından hasta düştüm
Derde derman kıl yârim
Gücüm yok takatim yok
Benzim oldu kül yârim
Sayılı gün tükendi
Göç başladı bil yârim
Azrail'e bırakma
Sen canımı al yârim

Sekiz Heceli Şiirler

231. SEVENLERE GÖNÜL VERDİM

Sevenlere gönül verdim
Yola çevirdiler beni
Damla bile değil idim
Göle çevirdiler beni

Tohumu döl eylediler
Dikeni gül eylediler
Yâri bülbül eylediler
Güle çevirdiler beni

Serimi sevdaya saldım
Gâh boşaldım gâhî doldum
Muhabbet arısı oldum
Bala çevirdiler beni

MİSKİNİ'yi eğittiler
Dane dane öğüttüler
Dil bilmezdim öğrettiler
Dile çevirdiler beni

232. İNSANLIĞA YÜRÜYORUM

Sevgi ile yola çıktım
İnsanlığa yürüyorum
Nefret kalesini yıktım
İnsanlığa yürüyorum

Bir güzellik var yolumda
Dostluk türküsü dilimde
Barış bayrağı elimde
İnsanlığa yürüyorum

Saygı yasa sevgi yasa
Ne bir elem ne bir tasa

Dikenlere basa basa
İnsanlığa yürüyorum

Yâri aldım yakınıma
Eşlik etti akınıma
Aşk doldurdum çıkınıma
İnsanlığa yürüyorum

233. DOKUNMA

Eğer bülbül değil isen
Güle dokunma dokunma
Yaprağını yaralarsın
Dala dokunma dokunma

Mansur isen çekil dara
Can bağışla güzel yara
Kusuru kendinde ara
Ele dokunma dokunma

Kaşların yay çatıyorsa
Kirpiğin ok atıyorsa
Yüzün sirke satıyorsa
Bala dokunma dokunma

Dost cemine gelmiyorsan
Gelip öğüt almıyorsan
Saz çalmayı bilmiyorsan
Tele dokunma dokunma

MİSKİNİ'yim geçer ağlar
Hasretlik bağrımı dağlar
Dokunursan Kerem ağlar
Küle dokunma dokunma

234. GÖNÜL

Bu meydanda erim dersen
Yemininden cayma gönöl
Âlemden dostluk dilersen
Tatlı cana kıyma gönöl

Yalancının ürük özü
Hakikati görmez gözöl
İşittiğin kötü sözü
El âleme yayma gönöl

İrfaneye gelmeyi
Sözden hisse almayı
Bilen ile bilmeyeni
Bir kefeye koyma gönöl

Yaz bahara döner kışlar
Kolaylaşır müşkül işler
Belki cahil seni taşlar
Sen cahile uyma gönöl

MİSKİNİ bir edna kuldur
Edna amma ehli dildir
Muhabbet dediğin baldır

Muhabbete doyma gönül

235. NAZ EYLEME

Güzel senin aşığının
N' olur bana naz eyleme
Yaram oldu doksan dokuz
Artırıp da yüz eyleme

Şavkın kuşatır semayı
Yüzün kamaştırır ayı
Başıma kondur humayı
Kısmetimi az eyleme

Mor kınalar yakınıp da
Altın küpe takınıp da
Yücelerden bakınıp da
Karşımızda poz eyleme

Yanakların açan güldür
Dudakların kaymak baldır
Kusurum ne ise bildir
Orda burda söz eyleme

MİSKİNİ bol servetinen
Sana kurban devletinen
Yakıp beni hasretinen
Yüreğimi köz eyleme

236. ERDEM SUÇ SAYILIR OLDU

Sevginin onur çağında
İnsana kıyılır oldu
Gerçek ilmin otağında
Cehalet yayılır oldu

Zulüm vicdana yerleşti
Mahkemeler köhneleşti
Cinayetler erdemleşti
Erdem suç sayılır oldu

Her tarafta riya yalan
Harami çok durmaz talan
Aslan çakal çakal aslan
Yerine koyulur oldu

MİSKİNİ çarkın elinden
Usandım adu dilinden
Çoğu döndü hak yolundan
Şeytana uyulur oldu

237. GERÇEĞE SİPER DURURUZ

Hele aklımıza bakın
Ne işler yapar dururuz
Uygarlığın eşiğinde
Şeytana tapar dururuz

Cehalet dersin anaca
Kimisi sanır balaca

Çaput bağlarız ağaca
Taşları öper dururuz

Lekeleriz arımızı
Yıkamayız kırımızı
Her zaman birbirimizi
İt gibi kapar dururuz

Nerden kalktık nere vardık
Kısır bir döngüye girdik
Hakikatten yüz çevirdik
Yanlışta sapar dururuz

Rağbet gösterdik yalana
Zehir akıtan yılana
Meylettik eğri olana
Doğrudan kopar dururuz

Öğrenmedik cananlığı
İş edendik hayvanlığı
Tekmeleriz insanlığı
Ha bire teper dururuz

MİSKİNİ döndü deliye
Yaşar iken bir ölüye
Uçup yıkılmasın diye
Gerçeğe siper dururuz

238. SEN BENDESİN BEN SENDEYİM

Uzarlarda değiliz can
Sen bendesin ben sendeyim
Ayıramaz bizi zaman
Sen bendesin ben sendeyim

Taş ile toprak gibiyiz
Dal ile yaprak gibiyiz
Et ile tırnak gibiyiz
Sen bendesin ben sendeyim

MİSKİNİ der yar olmuşuz
Sevgi ile var olmuşuz
İki beden bir olmuşuz
Sen bendesin ben sendeyim

239. YAKIŞIR MI

A güzel senin şanına
Zulüm etmek yakışır mı
Beni böyle boynu bükük
Koyup gitmek yakışır mı

Güzel idin sevdim seni
Aşkın del'eyledi beni
Ok eyleyip kirpiğini
Kaşın çatmak yakışır mı

Güzeldir güzelin yüzü
Yüzünden güzeldir özü
Sana aşık olan gözü

Kan ağlatmak yakışır mı

Bülbül olayım gülüne

Ördek olayım gölüne

SADIK MİSKİNİ kuluna

Çalım satmak yakışır mı

240. DOSTUN AŞKINA

Ben dostun aşkına yandım

Yakmaz başk'ataşlar beni

Gafletten kalktım uyandım

Avutamaz düşler beni

Hakikat düşmez dilimden

Ölürüm dönmem yolumdan

Arifler anlar halimden

Cahil olan taşlar beni

Şimdi ben altınım dersem

Almazlar bedava versem

Sarraf eline geçersen

Nakış nakış işler beni

MİSKİNİ der türlü kelâm

Eşe dostu olsun selam

Ben ölünce cümle âlem

Söylemeye başlar beni

241. LEYLA MİSALİ

Aşk ile gönül verdiğim
Yârim var Leyla misali
Her gün devşirip derdiğim
Gülüm var şeyda misali

Nar-ı firkattir yandığım
Sabreyleyip dayandığım
Aşk ile içip kandığım
Katrem var derya misali

MİSKİNİ kavgayı nider
Bir dem gelen bir dem gider
Bilmeyenler taş zanneder
Taşım var kimya misali

242. YÜCELENME İNSANOĞLU

Yücelenme insanoğlu
Bir gün alçağa dönersin
Gazel döker ömür bağı
Kuru yaprağa dönersin

Saç ağarır bel bükülür
Yüz kırışır diş dökülür
Damarlardan kan çekilir
İhtiyar çağa dönersin

Bakan olmaz yüzlerine
Sızı düşer dizlerine

Perde iner gözlerine
Dumanlı dağa dönersin

Felek yağmalar yapını
Varisler böler tapunu
Azrail çalar kapını
Kara toprağa dönersin

Gel öğüt al MİSKİNİ'den
Toprak olur çürür beden
Bir hasenat yap ölmeden
Ölsen de sağa dönersin

243. LALELER

Seyreyle bahar ayında
Sarmış her yanı laleler
Bitmiş taşra sarayında
Kır'ın sultanı laleler

Laâl derler mercan rengi
Var mıdır lalenin dengi
Doğaya vermiş ahengi
Hakkın ihsanı laleler

Al olur lale yanağı
Kalpler fetheyle sunağı
Zapt eyler köşkü konağı
Bağ-ı gülşanı laleler

Bir rengi Ayn-üs-Sevr'inde
Keş'ler hep anın cevrinde
Ün salıp Lale Devri'nde
Artırmış şanı laleler

Her lale mazhar bir ada
Camihurşit Sunuhüda
Yegâne Ahühüftade
Geçmiş Süphan'ı laleler

Lale kırlar biteğinde
Yönün kuzey tutağında
Karlı dağlar eteğinde
Kurmuş divanı laleler

Lalelerle sevinir kır
Güzelliği çözülmöz sır
Nehar açar leyl kapanır
Bilir erkânı laleler

Alı moru beyazı var
Sarısının bin nazı var
Yaradana niyazı var
Kılar efganı laleler

Çiçekler deste bağlanır
Seçilir dosta bağlanır
Lale en üste bağlanır
Sürer devranı laleler

Lale çiçeği çanaklı

Soğanı toprakta saklı
MİSKİNİ övmekte haklı
Dilin destanı laleler

244. YAYLA YOLUNDA

Bir şahane dilber gördüm
Gönül elinde elinde
Katlarlamış kervânını
Yayla yolunda yolunda

Bu dilber bahar çağında
Güller açmış yanağında
Şeker şerbet dudağında
Ballar dilinde dilinde

Gözler güneş kaşlar kamer
Baka kalıp oldum humar
Şavk ediyor gümüş kemer
İnce belinde belinde

Söyleyeyim kıymetini
Değer dünya devletini
MİSKİNİ eyler methini
Sazı elinde elinde

245. TÜRKMEN GÜZELİ

Kamu güzeller içinde
En güzel Türkmen güzeli

Çifte örük var saçında
En güzel Türkmen güzeli

Başına bağlamış puşi
Yağan kardan beyaz döşü
Kara kirpik kalem kaşı
En güzel Türkmen güzeli

Başına bağlamış vala
Valasının rengi ala
Az kaldı aklımı ala
En güzel Türkmen güzeli

Başına bağlamış yazma
Burnuna takmış hırızma
Huriden melekten azma
En güzel Türkmen güzeli

Başına örtünmüş kofik
Âşıklar ardında sefik
Her sevene olmaz refik
En güzel Türkmen güzeli

Eşk verir yaşlıya gence
Yanaklar açılmış gonca
Boyu uzun beli ince
En güzel Türkmen güzeli

Benek benek hâlları var
Petek petek balları var
Elvan elvan şalları var

En güzel Türkmen güzeli

Sanırsın yayla çiçeği
İlkbaharın ilk biçegi
Sarkmış alınına pürçeği
En güzel Türkmen güzeli

Ataları Oğuz boylu
Obası ağalı beyli
Güzel ahlak yumşak huylu
En güzel Türkmen güzeli

MİSKİNİ eyledi methin
Dünyalar değer kıymetin
Gördük ikrâmın izzetin
En güzel Türkmen güzeli

246. GÖNÜL ADAMI

Adamların hası kimdir
Ben derim gönül adamı
Ne incinir ne incitir
Bir ölçülü dil adamı

Adam vardır felek gibi
Her bir işi kelek gibi
Adam vardır melek gibi
İyi tanı bil adamı

Yardımsız kâr yoklamaz

Dürüst adam dost oklamaz
Bir tek adam gül koklamaz
Gülde koklar gül adamı

Adamlığı al eline
Yürü adamlık yoluna
Ne kan kurnazın feline
Ne kandır sefil adamı

Kim'adamın gözü kördür
Kimi pişkin kimi tordur
Ehil adam bulmak zordur
Gezip ara bul adamı

MİSKİNİ söyler inceden
Yüzden değil derineden
İlmi yoksa karıncadan
Büyük sanma fil adamı

247. DİRDİMİ SÖYLEMEM YÂRE

Derdimi söylemem yâre
Yar açtı bağımda yâre
Söylesem de kılmaz çare
Gezer ağlarım avare
Gül bağında düştüm hare
Bu aşk beni yaktı nare
Ciğer oldu pare pare
Avcı acımaz şikare
Harap halim aşikâre

Bahtım bed libasım kare
Allar beni şad eylemez
Tabibim imdad eylemez

Yaralarım azar gider
Hasret bağrım ezer gider
Külüm tozar tozar gider
Kalem derdim yazar gider
Felek işim bozar gider
Çeşmim yaşın süzer gider
Can hayattan bezer gider
Sihhat azar azar gider
Bu aşk beni üzer gider
Yürüdükçe uzar gider
Yollar beni şad eylemez
Tabibim imdad eylemez

Aşk babında çektim kahır
Ahvalim âleme zahir
Taksimatta benim ahir
Ağlamakta oldum mahir
Muratta biletim tehir
Hicr ile haraptır şehir
Damlalarım oldu nehir
Nehirlerim oldu bahir
Sevdiceğim değil fahir
Yediğim içtiğim zehir
Ballar beni şad eylemez
Tabibim imdad eylemez

Felek bana dışın biler

Üzerime darbe kılar
Ciğerlerim iki böler
Suyum süzer hâk'im eler
Hicran oku bağrım deler
Deli gönlüm vuslat diler
Bulunmaz gözyaşım siler
Kanım kurur rengim solar
Derunum kan ile dolar
Ben ağlarım herkes güler
Eller beni şad eylemez
Tabibim imdad eylemez

Medet medet medet ey şâh
Her derdime sensin âgâh
Gece gündüz çekerim ah
Doğmaz bana ne şems ne mah
Kulun güldürmez mi ilâh
Gönlüm hiç bulmadı felâh
Talihimde yoktur salâh
Erdir maksuduma nâgâh
Kalksın engel açılsın rah
Mecnun MİSKİNİ'yim billâh
Çöller beni şad eylemez
Tabibim imdad eylemez

248. BİR O YANA BİR BU YANA

Bazı insan sac ekmeği
Bir o yana bir bu yana
Ansızın basar tekmeği

Bir o yana bir bu yana

Dönekler değildir âli
Bir birine uymaz hali
Döner pervane misali
Bir o yana bir bu yana

Böylesinin işi kelek
Adın sorsan der ki melek
Fır fırıldak çarkı felek
Bir o yana bir bu yana

Karı gibi söz çevirir
Sanmayın ki az çevirir
Sırtın döner yüz çevirir
Bir o yana bir bu yana

Gözleri yay bakışı ok
Güvenmeyin siz ona çok
Kıvırmakta üstüne yok
Bir o yana bir bu yana

Demem MİSKİNİ demedi
Telaş çekip gam yemedi
Dönek durak bellemedi
Bir o yana bir bu yana

249. BİRLİĞE UYAR GİDERİM

İkiliğe düşen canlar

Birliğe uyar giderim
Size kıymam hey insanlar
Kendime kıyar giderim

Düştük kötü vaziyete
Son verelim bu zillete
Saygım vardır her millete
Muhabbet duyar giderim

Nifakçının planına
Kanmayalım yalanına
Dünyanın her alanına
Barışı yayar giderim

MİSKİNİ'yim vefa ile
Yola çıktım cefa ile
Salın beni sefa ile
Sazımı koyar giderim

250. SU OLMASA HAYAT OLMAZ

Su azizdir kutsayalım
Su olmasa hayat olmaz
Faydasın bilip sayalım
Su olmasa hayat olmaz

Susuz buğday bitmez olur
Değirmen öğütmez olur
Susuz ocak tütmez olur
Su olmasa hayat olmaz

Susuz dere lala döner
Yanar her yer küle döner
Susuz toprak çöle döner
Su olmasa hayat olmaz

Su can su kan su hayattır
Yaşam için bir fırsattır
Susayana su murattır
Su olmasa hayat olmaz

Susuzu murada yetir
Var pınardan bir su getir
Güneş yakar su yeşertir
Su olmasa hayat olmaz

Kazanı kaynatan sudur
Balığı oynatan sudur
Canlıyı yaşatan sudur
Su olmasa hayat olmaz

Dünya için su bir devlet
Bitip tükenmeyen servet
Sudadır bolluk bereket
Su olmasa hayat olmaz

MİSKİNİ'nin imkânı su
İkramı su ihsanı su
Nimetlerin sultanı su
Su olmasa hayat olmaz

251. SUYA SABUNA DOKUNMA

Sana bir öğüt vereyim
Suya sabuna dokunma
Dokunursan anan ağlar
Suya sabuna dokunma

Hele bir karala şahı
Dilin keserler vallahı
Ettirirler illallahı
Suya sabuna dokunma

Bu düzen hep böyle yürür
Gören gözü kan yaş bürür
Kodeslerde ömrün çürür
Suya sabuna dokunma

Hak dedikçe vurulursun
Tırıs gitme yorulursun
Azarlanır kırılırsın
Suya sabuna dokunma

Düzenbazı iyi tanı
Hicvetme haksız hakanı
Tutar bırakmaz yakanı
Suya sabuna dokunma

Kaçsan peşinden gelirler
Delişe girsen bulurlar
Tartar daranı alırlar
Suya sabuna dokunma

Su akar saman altından
Bir şey çıkmaz isnadından
Vazgeç gel bu inadından
Suya sabuna dokunma

MİSKİNÎ söyler halını
Zehir ederler balını
Boynuma at vebalını
Suya sabuna dokunma

252. HİKMET

Yer gök bir kudret içinde
Bu ne hikmet bu ne hikmet
Hikmet var hikmet içinde
Yine hikmet yine hikmet

Cihan hikmet-i bedayi
Yansıtır sırr-ı hüdayi
Tembihler şükrü edayi
Bana hikmet bana hikmet

Hikmet vardır hilkıyette
Himayette hisanette
Vesiledir bidayette
Kâna hikmet kâna hikmet

MİSKİNÎ hikmetten pay al
Pay alana ermez zeval

Susadıkça sunar zülâl
Cana hikmet cana hikmet

253. HERKES BİR İŞTE OTURUR

Bu dünyanın düzeni bu
Herkes bir işte oturur
Bülbüller gülün dalında
Baykuşlar taşta oturur

Gafil zer kıymetin bilmez
Ev danası öküz olmaz
Kamiller yerini bulmaz
Cahiller başta oturur

Talih gülmez MİSKİNÎ'ye
Eridi gam yiye yiye
Kuzusun kurt kapar diye
Koyun telaşta oturur

254. PAK EYLE

Aşk ile yıka özünü
Pak eyle dostum pak eyle
Âlem içinde yüzünü
Ak eyle dostum ak eyle

Nefsini yatıştır yatır
Usluluk gölüne batır
Gözünün şükürünü artır

Tok eyle dostum tok eyle

Der MİSKİNÎ her demini

Adap ile sür demini

İlim ile erdemini

Çok eyle dostum çok eyle

255. KIYA BAKMA

Su akar testi doldurur

Aşkın aklımı kaldırır

Bakışın adam öldürür

Bakma güzel kıya bakma

Kaşın yay da kirpiğin ok

Güzellikte menendin yok

Aşığın nazların çok

Bakma güzel kıya bakma

Gel güzel ikrâr kılalım

İki gönül bir olalım

Dünyada murat alalım

Bakma güzel kıya bakma

Sensin dağların lalesi

Sevdanın laçın kalesi

MİSKİNÎ kapın kölesi

Bakma güzel kıya bakma

256. SANAT YOLUNDA

Sanatta kalem erbabı
Sözle yola revan olur
İrfanla doluysa kabı
Söylemede kēvan olur

Manasız mantıksız dese
Mal satamaz hiç bir kese
Malzemesi noksan ise
Yaptığı aş yavan olur

Aş anıkla tat kazanır
Bezîrgân ziynet kazanır
Her dem de kıymet kazanır
Arz üstünde tavan olur

MİSKİNÎ söz dergâhında
Âşıklık güzergâhında
Helvacının tezgâhında
Ağartıcı çöven olur

257. ADLİM YÂR

Adlîm yârim güzelliğe
Vallah birdane birdane
İsmi mahpare ellikte
Kendi nurdane nurdane

Yanakların al eylemiş
Dudakların bal eylemiş

Saçların tel tel eylemiş
Dökmüş gerdane gerdane

Bu gönlüm murat çağında
Gezer solunda sağında
Yetişmiş sine bağında
Bir çift nardane nardane

Yârime verdikçe selam
Görür de kıskanır âlem
Gözler ahu kaşlar kalem
Dişler dürdane dürdane

Nice desem metetsem az
Baş kaldırıp ele bakmaz
MİSKİNÎ hasmından korkmaz
Gezer merdane merdane

258. SAZ VE SAZENDE SOHBETİ

Sazende:

Ne ağlarsın sarı turnam
Söyle bana derdin nedir
Göz göz olmuş kanar yaran
Söyle bana derdin nedir

Saz:

Bu dünyadan tad almadı
Sazendemdir derdim benim
Yar sevdi murad almadı

Sazendemdir derdim benim

Sazende:

Çekticeğın zalimden mi
İnleyişin zulümden mi
Yoksa korkun ölümden mi
Söyle bana derdin nedir

Saz:

Bu dünyanın çarkı bozuk
Seveni güldürmez yazık
Ol sebepten bağrım ezik
Sazendemdir derdim benim

Sazende:

Sazendem dedin MİSKİN'e
Ah edip inledin yine
Derman olayım derdine
Söyle bana derdin nedir

Saz:

SAZ der dön bak hallarıma
Bir düzen ver tellerime
Türkü döşe yollarıma
Sazendemdir derdim benim

259. BU GÖNLÜM AŞKA DÜŞELİ

Bu gönlüm aşka düşeli
Ne deliyem ne divane

Fikrim yok aklım şaşalı

Ne ehilem ne irfane

Su serperler ben yanaram

Yaram sararlar kanaram

Aşk meyın içip kanaram

Ne sakiyem ne peyman

Gönlüm vuslat hevesinde

Ömrümün her devresinde

Gezerem yar çevresinde

Ne usluşam ne pervane

Bir dem taşam bir dem turap

Bir dem kulam bir dem yarıp

Bir dem iyi bir dem harap

Ne kötüyem ne şahane

Bir dem ölü bir dem sağam

Bir dem azam bir dem çoğam

Bir dem varam bir dem yoğam

Ne sahiyem ne bahane

Bir dem başı kar aşığam

Bir dem bağı nar aşığam

Ben sazende bir aşığam

Ne kemanam ne kemane

Bana değen bir müjgân ok

Ben ednayam ulular çok

Öpülecek bir yanım yok

Ne bir destem ne demane

Gâh yeniyem gâhî kadim
Gâh hoşnudam gâhî nadim
MİSKİNÎ'dir benim adım
Ne gizliyem ne efsane

260. LAL OL DİLİM ÜZME YÂRİ

İncitecek olur isen
Lal ol dilim üzme yâri
Yar bana candan azizdir
Lal ol dilim üzme yâri

Yar benim başım tacıdır
Yüreğimin ilacıdır
Onsuz yaşamak acıdır
Lal ol dilim üzme yâri

Sevdiğimi tan eyleme
Hoş günün yaman eyleme
Söz vurupta kan eyleme
Lal ol dilim üzme yâri

Güzel söyle seme gerek
Kötü sözü deme gerek
İnciten dil neme gerek
Lal ol dilim üzme yâri

MİSKİNÎ'yi yola düzüm

Ben yârimi nasıl üzüm
İnciten dil değil lüzüm
Lal ol dilim üzme yâri

261. KIZ SAÇLARIN TARALI MI

Kız saçların taralı mı
Adın dağlar maralı mı
Çifte benler sıralı mı
Göster cemalin göreyim

Kız nikabın yüzde perde
Sevdandan düşmüşüm derde
Var gel bencileyin merde
Devranın demin süreyim

Kız insafın yok mu senin
Âşıkların çok mu senin
Sinelerin ak mı senin
Destur ver gülün dereyim

Kız bana ettiğin ayıp
MİSKİNÎ’de olur kayıp
İzin ver kolum dolayıp
İncecik belin sarayım

262. BULANDIRMA

Gel ey gafil taş atıp da
Duru suyu bulandırma

PiŖmiŖ aŖa su katıp da
Daha fazla sulandırma

Yaratanın nimeti bol
Helal kazanç en güzel yol
Eğri değil dostdoğru ol
Hiç kimseyi dolandırma

MİSKİNİ bunları derken
Geç sayılmaz vakit erken
Hayatta mutluluk varken
Gamı derdi kalandırma

263. BAK NE OLUR

Birine övgü yağarsa
EŖek de olsa at olur
Zinadan velet doğarsa
Uslanmaz mazarrat olur

Bak âleme kıl nazarı
Fakir iŖitir azarı
Zengin insanın mezarı
Mermerden iki kat olur

YoldaŖ yola yatkın gerek
Sine derde batkın gerek
Ne gerekse yetkin gerek
Kal karpuzda ham tat olur

Kaburgası kalın insan
Söz anlamaz sanki hayvan
Şerbet sunsan der ki ayran
Böyleleri İnat olur

Yalanla çıkanlar ava
Pireyi yaparlar deve
MİSKİNÎ dumanlı hava
Kurt olana fırsat olur

264. GEL DE YÜZÜNÜ GÖREYİM

Gel beri gel beri dilber
Gel de yüzünü göreyim
Yel esmiş saçın dağıtmış
İzin ver zülfün öreyim

Boyun uzun kamyş nedir
Koynunda ki yemiş nedir
Altın nedir gümüş nedir
Kıymetine can vereyim

MİSKİNÎ'yi durdurmazsan
Muradına erdirmezsen
Şayet gülün derdirmezsen
Bari dikenin dereyim

265. BEĞENMEZ

Beğenmez işine bak

Kuyruk yemez göte yakın
Bir şey söyleyen çemkirir
Tebiyeti ite yakın

Beğenmez beğenir kendin
İçten içe eder cengin
O saat değişir rengin
Benzi olur mata yakın

Sufattan düşen bin parça
Kalbi dersin zaten sırça
Kelam etsen yersin fırça
Çifteleri ata yakın

Beğenmezi etsen mihman
Çorba sunsan der ki yavan
Biraz mesafeli davran
Olma böyle zata yakın

Ne tezgâh kur ne mal göster
Ne bez beğenir ne astar
Daha fazlasını ister
Durmaz kanaate yakın

Çıt kırıldım dudak büzer
MİSKİNÎ'ye dargın gezer
Öylesine yazar çizer
Sözü yok sanata yakın

266. GELİR ÜSTÜME ÜSTÜME

Zalim felek ılgayuban
Gelir üstüme üstüme
Kılıcını sallayuban
Düşer kastıma kastıma

Hurd olanlar hurrem olmaz
Inramağım kimse bilmez
Pınar kurur içit dolmaz
Kırık destime destime

Hal nice olsa da yaman
MİSKİNÎ dilemez aman
Segirdişli felek saman
Teper postuma postuma

267. GÖYNÜDÜ GÖYNÜM

Görklü cananın aşkından
Göynüdü göynüm göynüdü
Farkım kalmadı şaşkından
Göynüdü göynüm göynüdü

Sevda denen derde düştüm
Gurbet denen yurda düştüm
Genç yaşımda hurda düştüm
Göynüdü göynüm göynüdü

MİSKİNÎ sinem dağlandı
Siyah saçlarım ağlandı

Sıla yollarım bağlandı
Göynüdü göynüm göynüdü

268. YALINCAK

Bu dünya üç günlük dünya
Değil ebedi kalıncak
Soyar komaz tende urba
Eder herkesi yalıncak

Türaptandır altun pakır
Bunda görmek olmaz hakır
Nas gözünde zengin fakir
Kıymet kazanır malıncak

Döner dolap bak ne eder
Kimin yayar kimin yêder
Yaşı hitam bulmuş gider
Kimisi hemen gelincek

MİSKİNİ hata eylemez
Kılavuzsuz yol boylamaz
Yamrı yumru söz söylemez
Doğrudan payın alıncak

269. ÇAPAR GELDİM ÇAPAR GİTTİM

Çapar geldim çapar gittim
Eğlendiğim yalan benim
Bayak viranede öttüm

Bağım bahçam talan benim

Benim dehrin karavulu

Yığıp da neyerim pulu

Kopuzuma çekip teli

Acı acı çalan benim

Koşa gözüm ağlar durur

Çağnam çağnam çağlar durur

Sayru benim sağlar durur

Candan bizar olan benim

MİSKİNÎ vadem yetince

Şems-i kamerim batınca

Ecel yakamı tutunca

Bir çukura dolan benim

270. DİLİM KÜVLEMEZ

Kocaldı güzel avcısı

Avın avlamaz avlamaz

El çekti hanın hancısı

Dilber tavlamaz tavlamaz

Talbındığım tahtım tacım

Gitti elden arttı acım

Kalmadı kudretim gücüm

Kedim mavlamaz mavlamaz

MİSKİNÎ der ki uluğum

Yekeldi çelim çoluğum
Kesildi sesim soluğum
Dilim küvlemez küvlemez

271. TUTMAZ

Akılsıza akıl verme
Akılsızlar akıl tutmaz
Emeğini zaya verme
Çürük urba dikiş tutmaz

Erken kalkıp gör ol tanı
Cahili arif ol tanı
Sığ suya salma oltanı
Çünkü avcı avın tutmaz

Yaz MİSKİNÎ sütün sütün
Helaldir anadan sütün
Kaynat ılıt yoğurt sütün
Süt soğukken maya tutmaz

272. AYAK BİTİ BAŞA ÇIKTI

Zaman oldu bir acayip
İş bilmezler işe çıktı
Doğru bakan etti kayıp
Şans gözleri şaşaa çıktı

Evvel ki insan değişti
Örf adet irfan değişti

Çark döndü devran değişti

Ayak biti başa çıktı

Tutanlar bendin başını

Her gün kaydattı aşını

Kalkındırdı yandaşını

Kuzgun kalktı leşe çıktı

Haksız doldurdu tüfengin

Hak diyene açtı cengin

Zengin oldu daha zengin

Fukara peş peşe çıktı

Devr-i zamaneye yazık

Sahteleşti sahi azık

Sağlam değil her Şey bozuk

Kuru dahi yaşa çıktı

Böyle gelmiş böyle gider

Dêrdi inanmazdım peder

Düzen düzelene kadar

MİSKİNÎ telaşa çıktı

273. DESTURSUZ BİR BAĞA GİRMEM

Destursuz bir bağa girmem

Kırıp dermem güllerini

Rızasız bir çara varmam

Girip sürmem yollarını

Yar yârine lütuf kılsın
Koşa kollar murat alsın
Her şey hoşluk ile olsun
Varıp sarmam bellerini

MİSKİNİ'yi seslemese
İyi niyet beslemese
Yar sormamı istemese
Sorup durmam hallarını

274. KABARMA

Erkek hindi gibi şişme
Kabarma gönül kabarma
Sakin ha benliğe düşme
Kabarma gönül kabarma

Bak şu yeşeren bostana
Açıp solan gülistana
Bir göz gezdir kabristana
Kabarma gönül kabarma

Kabaranlar sönuvermiş
Libasın soyunuvermiş
Bir kefen giyinivermiş
Kabarma gönül kabarma

MİSKİNİ engin ol engin
Enginliktir senin dengin
Yer altında fakir zengin

Kabarma gönül kabarma

275. ELİF

Elif deyip geçme gafil
Bin bir mana var Elif'te
Elif'i ne bilsin cahil
Çözülmeven sır Elif'te

Elif müstakimdir gayet
Olur Zat-ı Ehadiyet
Allah'ı eyler işaret
Bir varlığın gör Elif'te

Elif bir noktadan hasıl
Oku yaz hüsn-i nazar kıl
Lam'a Mim'e odur asıl
Bilcümle harf bir Elif'te

Ebced hesabında sayı
Bir'dir gösterir Mevla'yı
Derceyle ilm-i imlayı
Edeceğin kâr Elif'te

Elif ahir evvelidir
Her daim lem-yezelidir
MİSKİNÎ bir güzelidir
Kararmayan nur Elif'te

276. SÖYLEYİN

Bir diyardan bir diyara
Uçan kuşlar nazlı yara
N'olur bir selam söyleyin

Meskenimiz şehr-i gurbet
İçtiğimiz zehr-i hasret
Azığımız gam söyleyin

Aşka yaktı özümüzü
Güldürmedi yüzümüzü
Felek bize kem söyleyin

MİSKİNİ'm acıyın bana
Vasfi halımı canana
Hem ağlayın hem söyleyin

277. HAYAT

Bırak her şey hayat bulsun
Yer gök gürlesin gürlesin
Sular aksın arklar dolsun
Ot kök pürlesin pürlesin

Ayı kalksın mangıldasın
Yer yerinden dıngıldasın
Yel essin çöp cıngıldasın
Böcek cırlasın cırlasın

Uslu uslu azgın azgın

Eđri eđri dűzgűn dűzgűn
Yılıkı tutsun doludizgin
Atlar parlasın parlasın

Çocuk gezsın patır patır
Çıra yansın çatır çatır
Çiftelesin tepsin katır
Eşek zırlasın zırlasın

Gâhî sıcak gâhî sovak
Gâhî sağlam gâhî kovuk
Gaggıldasın horoz tavuk
Kedi mırlasın mırlasın

Erilsin kutlu çağlara
Sürü yayılsın dağlara
Bűlbűller insin bađlara
Gűller derlesin derlesin

Aman hey MİSKİNÎ aman
Süređini sűrsűn zaman
Yansın ocak tűtsűn duman
Ateş harlasın harlasın

278. ATASÖZÜ YALAN OLMAZ

Atasözű yalan olmaz
Zaman geçer insan bilmez
Âdemoğlu bengi kalmaz
Gűn gelir gűđer dűnyadan

Er uyur gaflet basınca
Dert bêlin büküp yasınca
Ayrılık yeli esince
Kalkar gördüğü rüyadan

İnsan aç aslandır baştan
Usluluk ileri yaştan
El etek çeker her işten
Geçer kurduğu hülyadan

MİSKİNİ böyledir pazar
Aç gözünü kıl bir nazar
Hazana uğrayan hazer
Koku beklemez fulyadan

279. YERDEN GELİR GÖKTEN GELİR

Kur yuvanı yoldan sekme
Hakkaniyet haktan gelir
Azık için kaygı çekme
Yerden gelir gökten gelir

Oğlak doğsa otu biter
Yiyip içer kana yeter
Büyüyüp su yolun tutar
İçiti arıktan gelir

Doğan her yavru zi kıymet
Aba ataya mürüvvet

MİSKİNÎ der nasip kısmet

Azdan gelir çoktan gelir

280. ÇORBADA TUZUMUZ OLSUN

Gerçeği görmek elzemdir

Görmeye gözümüz olsun

Dayanışma bir erdemdir

Çorbada tuzumuz olsun

Hamı harosu sökelim

Taşını seçip dökelim

Tarlayı sürüp ekelim

Harmanda yüzümüz olsun

Mahlûkatı yer yaşatır

Ata soyun er yaşatır

İnsanı eser yaşatır

Tarihte izimiz olsun

Edep gerek yolumuza

Çare gerek halımıza

Kefen gerek ölümüze

Kenarda bezimiz olsun

MİSKİNÎ'yim budur erek

İlelebet sürsün sürek

Dedeliğe torun gerek

Oğlumuz kızımız olsun

281. CAHİL VE ARİF

Cahil bilmese estirir

Arif bilmese kestirir

282.

Yar aşkı canda eyleşir

Damarda kanda eyleşir

Kendisi elinen oynar

Hayali bende eyleşir

283.

Kula çattım

Dalgıç oldum kulaç attım

Hürmet ettim iyi kula

Fakat kötü kula çattım

284.

Dış kapıyı sürgüledim

Yar dizinde mürgüledim

Güle âşık bülbüllere

Ben aşkıyı sergiledim

285.

Gelin gelin allı gelin
Şeker şerbet dilli gelin
Yalvarırım bir buse ver
Yanakları güllü gelin

286.

Yine göğerti yazılar
Yayıldı koyun kuzular
Sevdiğimden ayrı düştüm
Depreşti yaram sızılar

287.

Dağdan duman kalkmaz oldu
Coşkun sular akamaz oldu
Uydu ellerin sözüne
Yar yüzüme bakmaz oldu

288.

Gül açılır al al olur
Arı yapar bal bal olur
Yârinden murat alırsa
Âşık için hal hal olur

289.

Kazana bak
Od üstünde kazana bak
Kendi ești kendi düştü
Ele kuyu kazana bak

290.

Sabahın seher yelleri
Dağıtır sırma telleri
Yar yitirmiş bir aşığım
Gezerim gurbet elleri

Dokuz Heceli Şiirler

291. AŞK ELİNDEN

Aşk elinden çöllere düştüm
Sen leylanın mecnunu benim
Hasretinden yandım tutuştum
Cemalinin meftunu benim

Aşk mülkünde bağı yesirim
Ahvalimden kendim basirim
Mansur gibi çözülmöz sırım
Gerçek aşkın efsunu benim

Beyan verdi MİSKİNÎ dilden
Mevt ayırır bülbülü gülden
Arıstağdır bedenim külden
Kerem'den de yangunu benim

292. AŞK YÜZÜNDEN

Aşk yüzünden kepaze oldum
Lakin aşkla hep taze oldum

Gâh gönülden sevdim sevildim
Gâh dilberlere meze oldum

Pulperest kimdir kim değildir
Niyet biçen endaze oldum

Can u dilden sevenim için
Hem şâne hem yelpaze oldum

Seyrana çıkıp ahu gözlüm
Gezinsin diye geze oldum

Hub ayağın bus etmek için
Şehr-i çemende zeze oldum

Nazendeden şefkat dilendim
Israrımdan geveze oldum

Dilrübaya meyil vermekten

Evvel bay idim beze oldum

Varlık gençlik çıkınca elden
İşin ahirin seze oldum

Terk etti hublar MİSKİNÎ'yi
Uzlette bağrım eze oldum

On Heceli Şiirler

293. SENİN YÜZÜNDEN BENİM ÇEKTIĞİM

Senin yüzünden benim çektiğim
Allah'a ayan kula karanlık
Hasretin ile kan yaş döktüğüm
Allah'a ayan kula karanlık

Gül benzim soluk gözlerim giryan
Aşk ateşiyle bu bağrım biryan
Gönlümü yakan bu dert bu hicran
Allah'a ayan kula karanlık

Nereye çıkar bu aşkın yolu
Aklım yitirip olmuşum deli
SADIK MİSKİNÎ'n perişan hali
Allah'a ayan kula karanlık

294. TABİBİM

Aşka düşeli bimârbaşıyım
Bana bir çare söyle tabibim
Ben bu hasretle nasıl yaşayım
Derdime derman eyle tabibim

Gül cemaline meftunum meftun
Bağrım büryandır ciğerlerim hun
Düşüp sevdana olmuşum mecnun
Sen de ol bana leyla tabibim

Dilimde figan dilçeğimde ah
Sev de sahip çık bu kuluna şah
Kadem bas ey mah benim sana rah
Sinem güzergâh yayla tabibim

Sana kim dedi MİSKİNÎ yandır
Ocaktan öte yüreğim tandır
N'olur bir su serp közümü söndür
Hep yanayım mı böyle tabibim

295. GECEM KARANLIK DOLUNAY DOĞMAZ

Gecem karanlık dolunay doğmaz
Merhamet mi var ışıyanımda
Dost gelmez düşman kapımı açmaz
Bir başınayım aşıyanımda

Âlemde bir zevk bir sefa mı var
Çekmediğim dert bir cefa mı var
O yardan bana bir vefa mı var

Vurduğu sitem taşı yanımnda

Kaşı hilalin kirpiği ok da
MİSKİNİ hedef sineme sok da
Nerdedir bilmem kendisi yok da
Her gün hayali düşü yanımnda

296. İNSAN VE DÜNYA

İnsanlar yolcu dünya bir hanmış
Gelen gidenden nöbet devralmış
Dünyanın malı dünyada kalmış
Sürdüğün ömür koca yalanmış

297. BİR AVUÇ TOPRAK

Doyurmaz senin mal ü mülk özün
Bir avuç toprak doyurur gözün

On Bir Heceli Şiirler

298. BİR DEĞİL Mİ

Behey sofu gâvur müslim ayırma
Hakkın yarattığı kul bir değil mi
Birin atıp diğerini kayırma
İnsanlığa giden yol bir değil mi

Geç de otur ehl-i irfan içinde

Gör ne cevherler var insan içinde
Sen de söze karış meydan içinde
Muhabbet eyleyen dil bir değil mi

MİSKİNİ insanlık ilmini oku
Gönül kilimini aşk ile doku
Toprağa tutunmuş ağacın kökü
Yaprak bir budak bir dal bir değil mi

299. SARI TURNAM

-Sazıma Sesleniş-

Kulak asma ham sofunun sözüne
Sevday-ı aşk ile öt sarı turnam
Lanet oku rakiplerin yüzüne
Hak bildiğin yola git sarı turnam

Sofu sana şeytan işi demiştir
Hâşâ cemaatten o halt yemiştir
Kutsal olduğunu bilememiştir
Ona da bir niyaz et sarı turnam

Bir adın bağlama biri divandır
Biri saz diğeri telli kuran'dır
Seni çalan cahil değil irfandır
Beni de kervana kat sarı turnam

Sohbet eyle erenlerin diliyle
Erkânıyla edebiyle yoluyla

Akranın izniyle dostun eliyle
Gönül metaimi sat sarı turnam

MİSKİNÎ nasihat verir şaşkına
Kötü günde el uzatır düşküne
Kan ağlayan mazlumların aşkına
Haine zalime çat sarı turnam

300. İŞİ NE

Konma karga konma gülün dalına
Bülbül olmayanın gülde işi ne
Canımı koymuşum ben dost yoluna
Yola uymayanın yolda işi ne

İşi bilmeyende kurar pazarı
Yapar satışını edemez kârı
Arıdan sayılmaz yabani arı
Arı olmayanın balda işi ne

Er isen erliğe bağla özünü
Tanı bir gerçeğe çevir yüzünü
Önce düşün sonra söyle sözünü
Mana bilmeyenin dilde işi ne

MİSKİNÎ aşk ile coşa gelmiştir
Çağlayıp bendinden taşa gelmiştir
Kaynar kazanlarda pişe gelmiştir
Yanmayan vücudun külde işi

301. NEYLESİN

Sevip koklamaya talip olmayan
Goncayı dalından dersin neylesin
Kendini topraktan alçak bilmeyen
Çıkıp yücelerde dursun neylesin

İbadet etmeyi bilen kişinin
Beş vakit namazı kılan kişinin
Gözü hırsızlıkta olan kişinin
Ayağı camiye girsin neylesin

Horlayıp âlemi yerdikten sonra
Kulun günahına girdikten sonra
Yapmadığı kalbi kırdıktan sonra
MİSKİNÎ kâbeye varsın neylesin

302. DOST OLALIM DOST

Düşmanlığı kaldıralım aradan
Huzuru divanda dost olalım dost
Seni beni bir yaratmış yaradan
Her iki cihanda dost olalım dost

Anamız Havva'da babamız Âdem
Bunlarla birliğe basmışız kadem
Bu iki atadan doğmuşuz madem
Tek vücut tek canda dost olalım dost

Zebur'un Tevrat'ın her bir ayeti

İnsanlığa yöneliktir gayreti
Nebilerin birliğedir daveti
İncil’de Kuran’da dost olalım dost

Ayrı mezheplere olmuşuz malik
Bu ayırım yüzünden bağrımız delik
Nedir bu Sünnilik bu Alevilik
Tanrı’ya imanda dost olalım dost

MİSKİNÎ gönülün kâbesi birdir
O kâbe içinde aşk sevgi vardır
İnsanı insandan ayırmak kirdir
Fikirde vicdanda dost olalım dost

303. YARA YÜZ YERDEN

Doyurup kandırmaz yağmur danesi
Yaş döker gözlerim yara yüz yerden
Sitemle yarıldı gönül hanesi
Hançerler istemez yara yüz yerden

Yârin güzelliği bir benden değil
İnciler de den den bir ben den değil
Âlem talip olmuş bir benden değil
Her gün elçi gider yara yüz yerden

SADIK MİSKİNÎ’nin hasreti bitmez
Aşka yanmayanın dumanı tütmez
Merhem sürsen sargı sarsan kâr etmez
Açıldı tenimde yara yüz yerden

304. ASLIMIZ TOPRAKTIR

Aslımız topraktır toprak olacak
Sen yine topraktan alçak ol gönül
Gözümüze karıncalar dolacak
Sen yine topraktan alçak ol gönül

Talip olan mürşidiyle görüşür
Yola düşen menziline erişir
Tenin bir gün topraklara karışır
Sen yine topraktan alçak ol gönül

Dökülür dişlerin ağarır saçın
Viraneye döner taht ile acın
Tahtadan bir ata yüklenir göçün
Sen yine topraktan alçak ol gönül

SADIK MİSKİNÎ der bulanık akma
İzzeti hürmeti elden bırakma
Benlik eyleyip de yüceden bakma
Sen yine topraktan alçak ol gönül

305. BİL

Her dem surat asma ey hüsn ü mahım
Bir kere yüzüme gülmesini bil
Göklere yükseldi figanım ahım
Gözümün yaşını silmesini bil

Benden yüz çevirip ele yar olma
Seher vakti gül dalında har olma
Aşığına karşı zulümkâr olma
Biraz merhametli olmasını bil

MİSKİNÎ der sana bağıyım candan
Hasretin eksilmez damardan kandan
Canım esirgemem sevdiğim senden
Yeter ki gönlümü almasını bil

306. GEL

Bekleme gurbeti ey kaşı keman
İki gözüm iki çeşme oldu gel
Senden ayrılalı sürmedim devran
Yüreğime elem keder doldu gel

Hasretli gözlerim yaşa çevrildi
Gerçek ümitlerim düşe çevrildi
Yazım ilkbaharım kışa çevrildi
Gül bahçemde açan güller soldu gel

Ne servetim kaldı ne malım kaldı
Ne yaprağım kaldı ne dalım kaldı
Ne ocağım kaldı ne külüm kaldı
Felek beni yolum yolum yoldu gel

Uzattım elimi ermedi yâre
Açıldı bağrımda onulmaz yara
MİSKİNÎ'yi defnettiler mezara

Konu komşu namazımı kıldı gel

307. EDEBİ ERKÂNI YOL KABUL EYLE

Hakikat şehrine girmek istersen
Edebi erkâmı yol kabul eyle
İlmin menziline ermek istersen
Mürşidi kılavuz bil kabul eyle

Ben yüceyim diye kurulup durma
Kimsenin kalbini incitip kırma
Nefret derya olsa soyunup girme
Aşkın damlasını göl kabul eyle

Kesme ayağını yar otağından
Âşık ayrılır mı sevda dağından
Gonca gül devşirme hoyrat bağından
Dostun dikenini gül kabul eyle

Kavgadan uzak dur sev muhabbeti
Eşine dostuna verme zahmeti
Namerdin elinden içme şerbeti
Merdin zehirini bal kabul eyle

Gönlünden kibiri sildiğin zaman
İnsanlık aşkıyla dolduğun zaman
Âlemin sultanı olduğun zaman
SADIK MİSKİNÎ'yi kul kabul eyle

308. NEMİZE GEREK

Yücelik taslamak nemize gerek
Ayaklar altının türabıyız biz
Her kim bizden içer ise mest olur
Muhabbet ehlinin şarabıyız biz

Hoşgörüye dayalıdır töremiz
Gönül köşkümüzdür sevda yöremiz
Dost sarmasa eyi olmaz yaramız
Böyle bir sevdanın harabıyız biz

MİSKİNÎ aşk ile çağlayıp coşar
Kabından boşanır bendinden taşar
Noksan tamamlanır çiğ olan pişer
Meclis-i irfanda mürebbiyiz biz

309. HER AŞĞIM DİYEN ÂŞIK SAYILMAZ

Her aşğım diyen âşık sayılmaz
Yönü sevdiğine çevrilmeyince
Her sine-i vücut yanık sayılmaz
Sevda ateşinde kavrulmayınca

Seven insan sevdiğinden geçer mi
Dost arayan muhabbetten kaçar mı
Can kuşu da kafesinden uçar mı
Bedenler toprağa devrilmeyince

MİSKİNÎ'nin şu dünyaya geldiği
Aşk derdinden sararıp da solduğu

Belli olmaz kimin Kerem olduğu
Yanıp da külleri savrulmayınca

310. İBRET AYNASINA BAKTIĞIM ZAMAN

İbret aynasına baktığım zaman
Ekşimiş sirkeyi yüzümde gördüm
Âlemin gözünde çöpü ararken
Ben kêranı kendi gözümde gördüm

Çirkinlik bulunmaz güzel cananda
Adavet aranmaz ilim irfanda
Noksanlık olur mu kâmil insanda
Her türlü kusuru özümde gördüm

MİSKİNÎ istemez kemlik gütmeyi
Gönül binasını harap etmeyi
Hatırlar yıkarak dost incitmeyi
Sürçü lisanımda sözümde gördüm

311. NE DERSİN

Ey hocam insanlık mertebesine
Ermeyen insana insan mı dersin
Kulağını ilmin gerçek sesine
Vermeyen insana insan mı dersin

Haram tezgâhından çekip elini
Kıybet meydanında kesip dilini
Gönül bahçesinin gonca gülünü

Dermeyen insana insan mı dersin

Er olan yanaşır er eşiğine
Adap kapısına ar eşiğine
Çevirip yüzünü yar eşiğine
Sürmeyen insana insan mı dersin

SADIK MİSKİNÎ'yim güler yüz ile
Muhabbet eyleyip tatlı söz ile
Yetmiş üç milleti aynı göz ile
Görmeyen insana insan mı dersin

312. BİR DESEN

Âşık olup bağlanmışım bir yara
Övün gönül güzellik de bir de sen
Hasretlik sinemde derin bir yara
Bad-ı saba sevdiğime bir desen

Yar güzeldir doksanında yüzünde
Ben bir ünde isem o yar yüz ünde
Bahar çiçekleri açmış yüzünde
Bir oyadır bir nakıştır bir desen

Felek vurdu MİSKİNÎ'ye dolusun
Zaya verdi muhabbetin dolusun
Güzel sen badeyi dolu dolu sun
Nuş edip içelim bir ben bir de sen

313. KABRİSTAN

Bugün yolum düştü bir kabristana
Gördüm ki nicesi ölmüş yatıyor
Nicesinin otlar bitmiş üstünde
Niceleri toprak olmuş yatıyor

Ecel pençesini vurmuş yüzlere
Acımamış gelinlere kızlara
Sürmeler çekilen ela gözlere
Kara karıncalar dolmuş yatıyor

Yaylalarda koyun kuzu yayanlar
Malın mülkün hesap edip sayanlar
Ben falanım ben filanım diyenler
Uyanmaz uykuya dalmış yatıyor

Ölümün eline geçmiş canları
Toprağa karışmış nazik tenleri
Nice yiğitleri pehlivanları
Kara yer altına almış yatıyor

Ufacık mezarlar sanki yok olmuş
Toprağı erimiş taşı yıkılmış
Analar atalar bir bir çekilmiş
Sıra MİSKİNÎ'ye gelmiş yatıyor

314. DÜZENNAME

İştirak eyleyin yaren yoldaşlar
Bugün bu meydanda sohbet günüdür

Bir kavga bitmeden diğeri başlar
Barış olmaz gün cinayet günüdür

Namerdin çamuru merde bulaşır
Mazlumun figanı arşa ulaşır
Orospular baş üstünde dolaşır
Dürzüye kavata rağbet günüdür

Fukara kan ağlar zengin keyf eder
Bu nasıl taksimat bu nasıl kader
Namuslu insanlar oluyor heder
Şimdi namussuzun şöhret günüdür

Helal kazancına haram katıyor
Ben dürüstüm diye caka satıyor
Şeytanlar meydanda cirit atıyor
Seyredin a dostlar hayret günüdür

Altının yanında işlemez bakır
Silinmiş kanaat kalmamış şükür
Vardığı meclisten kovulur fakir
Hocanın kürküne hürmet günüdür

Düzen diye düzensizlik kurulmuş
Haklının koluna zincir vurulmuş
Kötüye bey denmiş değer verilmiş
Bundan hisse kapın ibret günüdür

Doğruyum diyenler çok yalan dizer
Salar velveleyi âlemi bozar
Herkes birbirinin kuyusun kazar

Eyleyin kardeşler gıybet günüdür

Düşmüş birbirine beyler gedalar
Göklere yükselmiş ah-u sedalar
Hazır lokma yiyen haramzadeler
Talana başlamış kısmet günüdür

Değer veren yoktur edebe ara
Bozulmuş terbiye yıkılmış töre
Tilkiler aslanı sermişler yere
Falcının feldarın kudret günüdür

Der MİSKİNÎ kolay dinmez bu acı
Göz göre hırsızlık yapıyor hacı
Dalkavuklar riyakârlar baş tacı
Yuh be insanlığa lanet günüdür

315. PEYMANEDEN SOR

Bizi leb öpmekten men eden sofu
Lebin lezzetini peymaneden sor
Ne günahı vardır güzel sevmenin
Bunun sevabını mestaneden sor

Sen nefsini haram lokmadan sakın
Eğer insan isen edebin takın
Hak kimlere uzak kimlere yakın
Sual et bu sırrı irfaneden sor

Yığsan da önüne fitne taşını

Hiçbir bent eylemez aşkın coşunu
Öğrenmek istersen gönül işini
Var MİSKİNÎ gibi divaneden sor

316. BOŞ GELİR GİDER

İlim öğrenmekte gözü olmayan
İrfan meclisine boş gelir gider
Ariflerin verdiği almayan
Duygusuz sezgisiz taş gelir gider

Talip olmayanlar dosta eremez
Muhabbetin goncasını deremez
Yol ehli olmayan yolu süremez
Her işi hayaldir düş gelir gider

Aşkın meydanında çalınır sazlar
Dökülür nağmeler bal olur sözler
Güzeli çirkini seçmeyen gözler
Bakar olsa bile şaş gelir gider

MİSKİNÎ gerçeğe âşık olmasa
İnsan-ı kâminden dersin almasa
Tanıyıp da kend'özünü bilmesa
Kara cahillere eş gelir gider

317. YAR DA YANA BİR ZAMAN

Ben nasıl yandıysam aşk atasına
Benim gibi yar da yana bir zaman

Dolu vura toprağına taşına
Yağmur yağa yar dayana bir zaman

Gündüz izin sürdüm gece dayandım
Bir gündüz yanmadım gece de yandım
Nice göğüs gerdim nice dayandım
Bu firaka yar dayana bir zaman

Ben yara memeni ver emem dedim
Vermezsen mememi verem em dedim
Azrail'e canım veremem dedim
Eşđime yar dayana bir zaman

Ey yar kabristanı görüp sinesin
Çünkü orda döşün vermiş sine sin
Diler isen MİSKİNİN' nin sinesin
Yar elinle yar dayana bir zaman

318. CAHİL MECLİSİNE GİREYİM DEME

Cahil meclisine gireyim deme
Manasız sözlerden yaralanırsın
Hoyratın gülünü dereyim deme
Adın lekelenir karalanırsın

İrfan meclisine gönüllü katıl
İlm öğrenmek için ileri atıl
Eğer altın isen sarrafa satıl
Nadanın elinde paralanırsın

Kıscak ömrümde bak neler gördüm
Yediğim ekmeği acıyla kardım
Öyle her kişiden isteme yardım
Var git dost yanına çarelenirsin

Aynı değerde tut yoksulu bayı
Lokman isen derde eyle devayı
SADIK MİSKİNÎ der olma havayı
Bir gün toprak olur kürelenirsin

319. DOSTUN DERGÂHI

Dostun dergâhına tövbeyle giren
Doğru iman eyler mümin sayılır
Körletip nefsinin zincire vuran
Eline beline emin sayılır

Biçilmez değeri gevher taşının
Tadına doyulmaz dostluk aşının
İyilik nişanı iyi kişinin
Kötülük nişanı kemini sayılır

SADIK MİSKİNÎ der dostu zikreyle
Yediğine içtiğine şükreyle
Derin düşün hele bir yol fikreyle
Yaratan kim bu yer kimin sayılır

320. RIZA PAZARI

Rıza pazarında dükkân açmayan

Satar cevherini kâr eyleyemez
Kişinin merdiyle konup göçmeyen
Edepten noksandır ar eyleyemez

Kalbi bozuk insan fitnelik dizer
Bir olan âlemi ayırır bozar
Yetmiş üç millete kılmaz tek nazar
Kurt ile koyunu bir eyleyemez

Yuhlar olsun yalancıya yalana
Erin ak yüzüne kara çalana
Sırrı söyle sır kadrini bilene
Sır kadri bilmeyen sır eyleyemez

SADIK MİSKİNÎ der yanmayan âşık
Yâd edip dostunu anmayan âşık
Aşkın şerbetini kanmayan âşık
Âşıklar ceminde yer eyleyemez

321. HEY KOCA DÜNYA

Sual etsem bilen olmaz yaşını
Kocalar kocası hey koca dünya
Gezdim toprağını gördüm taşını
Eyledin ömrümü zay koca dünya

Yan yana yatıyor beyle maraba
Çürümüş bedenler dönmüş turaba
Çok şehirler gördüm olmuş haraba
Kaç ocak söndürdün say koca dünya

Birin kondurdun da birin göçürdün
Ecel şerbetini tas tas içirdin
Güzel sevenlerin aklın kaçırdın
Nicesin del'ettin vay koca dünya

Yaptın her zulümü geri koymadın
Mazlumun yetimin ahın duymadın
Nice yiğitleri yedin doymadın
Ye de MİSKİNÎ'yi doy koca dünya

322. SERENCAM

Dostlar size bir serencam sunayım
Pirenin deveyi yıktığın gördüm
İster iman edin ister kınayın
Eşeğin kavağa çıktığın gördüm

At ki dedi ben paşayım ben ağa
Eşek sinirlendi çıktı kavağa
Fil dayadı hortumunu ırmağa
Suların fil için aktığın gördüm

Fil ki tuttu akan suyun bendini
Çok mahlûkat heder etti kendini
Bir it bozdu bir aslanın fendini
Gök gürleyip şimşek çaktığın gördüm

Arkalı it pençe vurdu aslana
Aslanın yelesi boyandı kana

Bir karınca diş geçirdi kaplana
Tutup ayağından çektiğin gördüm

Karınca kaplanı çekti götürdü
Kış boyunca yedi yedi bitirdi
Tilki kurnaz çıktı tahta oturdu
Zafer sancağını diktiğin gördüm

Tilkiler meşeye hükümdar oldu
Vezirlik unvanın çakallar aldı
Gergedan zürafa saf dışı kaldı
Kenarda boynunu büktüğün gördüm

Serçe güldü zürafanın haline
Bir kurt geçti bir yılanın eline
Doladı kuyruğun sardı beline
Karnına zehrini döktüğün gördüm

Kurdu zehirledi bir kara yılan
Kuzgunlar cemdeğin eyledi talan
MİSKİNÎ'n sözünü sanmayın yalan
Bir devrin kapanıp çöktüğün gördüm

323. DEVR-İ ÂLEM

Biraz bahsedeyim devr-i âlemden
Fitnelik fesatlık dizdedir dizde
Arif olan anlar iş bu kelimadan
Her sözün manası özdedir özde

Hak diyenin defterini dürerler
Mazlumların kanadını kırarlar
Doğruları dokuz köyden sürerler
Şimdi dalkavuklar gözdedir gözde

Ey SADIK MİSKİNÎ bu nasıl haldir
Kimi şah-ı sultan kimisi kuldur
Gerçeğe giden yol erdemli yoldur
Bu yola girenler izdedir izde

324. GÜL YÜZLÜ YÂRİN

Dolaştım dağını gülşen bağını
Sol ile sağını gül yüzlü yârin
Gördüm yaprağını dal budağını
Sevdim otağını gül yüzlü yârin

Diledim babından kalktım habından
Nuş ettim abından aşkın kabından
Gönül talebinden yedim lebinden
Bal ile yağını gül yüzlü yârin

Derdim sümbülünü gonca gülünü
Kurdum hayalini sardım belini
Okşadım telini sıktım elini
Öptüm ayağını gül yüzlü yârin

MİSKİN oldu yaman eyledi aman
Dedim senden güman ey kaşı keman
Ettim ikrâr iman hayli bir zaman

Çektim firağını gül yüzlü yârin

325. SULAR KATMA ELİN PİŞMİŞ AŞINA

Sular katma elin pişmiş aşına
Sen kendi çorbanı pişirmeye bak
Destek olma kötülerin işine
İnsanlığa gönül düşürmeye bak

Hünerin var ise yüksel semaya
Semayı keşfeyle el at fezaya
Aşkın her zerresi bedel deryaya
Yeter ki bendinden taşımaya bak

MİSKİNİ sözünü alana satar
Gerçeği gözeten bala yağ katar
Nefretin çiçeği dikendir batar
Sevgi güllerini döşürmeye bak

326. BARIŞ OLDUĞU ZAMAN

Şu âlemde barış olduğu zaman
Gönüllere sevgi dolduğu zaman
Mazlumlar yetimler güldüğu zaman
İşte o gün benim bayramım olur

Dostlar gelir dost ceminde görüşür
Arzulayan maksuduna erişir
Ne zaman ki kan edenler barışır
İşte o gün benim bayramım olur

SADIK MİSKİNÎ'yim dost düşer yâda
Gündüz hayaldir gece rüyada
Ne zaman ki savaş biter dünyada
İşte o gün benim bayramım olur

327. BİR GÜZEL O YA

Ben bir dilber gördüm çeşme başında
Beğenmez kimseyi bir güzel o ya
Kolçak kollarında yazma başında
Yazmanın kenarı bir güzel oya

Bu dilberin yanağında kara ben
Tutulmuşum tipiye ben kara ben
Talipler içinde bahtı kara ben
Muhtacım seçimde bir güzel oya

Söylerim söylerim dönüp aldırılmaz
Serimden efkârı gamı aldırılmaz
SADIK MİSKİNÎ'ye murat aldırılmaz
İster ki gözümü bir güzel oya

328. YAR AŞKI BAHARDIR

Âşık olup aşk rahına girmeyen
Hiç kana bilir mi aşk badesini
Bu sevda işine emek vermeyen
Yapamaz yârine ifadesini

Gönül ermek ister ülfet çağına
Mecnun kesilmişiz Leyla dağına
Ol serv-i kametin sine bağına
Girmeyiz almadan müsadelerini

Yar aşkı bahardır ezel be ezel
Dökülüp goncası hiç olmaz gazel
MİSKİNÎ'nin meftun olduğu güzel
Acep neden sevmez üftadesini

329. SÜRMEDİM

Gönlüm suvar oldu aşkın atına
Murat alıp bir menzile sürmedim
Kırk yıl hizmet ettim aşk sanatına
Dehrin servetine elim sürmedim

Dalıp gittim deryalardan derine
Vücut nedir kemik nedir deri ne
Hançer değdi yaram düştü derine
Kanayan yarama merhem sürmedim

Ayrılık günleri uzar ah uzar
Avcının elinden eyler ahu zar
MİSKİNÎ'yim her gün çektim ahuzar
Bir gün olsun zevk-i sefa sürmedim

330. FAZLA CELALLENME

Fazla celallenme hublar sultanı

İzin ver dereyim gonca gülünden
Yakarışım tuttu bütün cihanı
Neden anlamazsın gönül dilinden

Gamzelerin fettan bakışın cellât
Beni öldürmek mi sende ki maksat
İster kılıç salla ister kement at
Ölmek de güzeldir senin elinden

Güzel sen yine de düşme kastıma
Rüsva etme yarenime dostuma
Yedi sülaleni salıp üstüme
Kırdırsan kanadım uçmam gölünden

Sensiz şu gönlümün nic' olur hali
Boşanır gözümden sevdanın seli
Taydır dü cihana zülfünün teli
N' olur esirgeme MİSKİN kulundan

331. ERBAB-I CEHALET

Erbab-ı cehalet ordu misali
Varır bir hışm ile fünûn üstüne
Kalem ne durursun neşret bu hali
Balçık çekenler var günün üstüne

Devr-i zamanede bak n' oldu işler
Ayaktan dönmedir şimdiki başlar
Cahil fırsat buldu kâмили taşlar
Bilmem ne diyeyim bunun üstüne

Kurnazlar kazancı haramda gördü
Dümenler çevirdi vurgunlar vurdu
Servetler kazandı varlığa erdi
Siyaset yapanlar dinin üstüne

Yeni yetmelerin aklı çalındı
Karanlık ışığa üstün kılındı
Sırtı eğri deve doğru bilindi
Çıkacak kalmadı onun üstüne

MİSKİNİ'yim kime yazsam arzuhal
Özlediğim günler hep oldu hayal
Zindana çevrildi nurlu istikbal
Gelindi akıbet sonun üstüne

332. SEVGİ KARDEŞLİK

Bütün insanlığa huzur getiren
Birisi sevgidir biri kardeşlik
Savaşı kavgayı kini bitiren
Birisi sevgidir biri kardeşlik

Gûş verelim ataların sözüne
Gel girelim insanlığın izine
Paha biçilmeyen iki hazine
Birisi sevgidir biri kardeşlik

Sevgi bir nimettir sevgi mayadır
Kardeşlik doğuştan bize payedir

Bunlar kararmayan iki ziyadır
Birisi sevgidir biri kardeşlik

İnsana insanca değerler biçen
Mutluluk bahşedip neşeler saçan
Barışın dostluğun yolunu açan
Birisi sevgidir biri kardeşlik

Mal yalan mülk yalan bu dünya yalan
Deden oyalandı sende oyalan
Kanayan yarayı saracak olan
Birisi sevgidir biri kardeşlik

Bakmaz mısın aşkla yanan bu cana
Can kurban eylemiş o yardan yana
Bize salık vermiş Yunus Mevlana
Birisi sevgidir biri kardeşlik

Yaratan yaratmış yapmış imarı
Güzellik nakşından çekmiş tımârı
Geleceğin iki büyük mimarı
Birisi sevgidir biri kardeşlik

Gelin yaşayalım hoşgörü ile
Zehir çalmayalım bal olan dile
Gönül birliğine iki vesile
Birisi sevgidir biri kardeşlik

Erdemli insanın varıp erdiği
Deste deste gonca güller derdiği
SADIK MİSKİNÎ'nin değer verdiği

Birisi sevgidir biri kardeşlik

333. HANİ

Hani nerde bu yurt benim diyenler
Bina kurup direk çatanlar hani
Yaylalarda sürülerin yayanlar
Sütler sağıp kaymak tutanlar hani

Nerde kaldı mustafalar aliler
Evliyalar enbiyalar veliler
Toprağa karıştı nice ulular
Nam salıp şöhrete yetenler hani

Zaman nicesini yerle bir etti
Şahlar padişahlar devrildi gitti
Kiminin varlığı cihanı tuttu
Bu dünyayı alıp satanlar hani

Bir yol seyyah olup gez diyar diyar
Çark elinden olan var mı bahtiyar
Kimi civan öldü kimi ihtiyar
Güneş gibi doğup batanlar hani

SADIK MİSKİNÎ'yim yüreğim ezgin
Yiğidin başından eksilmez kuzgun
Altında küheylan elinde dizgin
Meydanlarda cirit atanlar hani

334. NAKKAŞ-I EZEL

Nakkaş-ı ezelden nakşını almış
Böyle bir güzelin menendi m'olur
Sürmeli gözleri cellâdım olmuş
Aşk yesirliğinin kemendi m'olur

Kudret kalemiyle çekilmiş kaş
Elmadır yanağı incidir dişi
Siyahdır saçları beyazdır döşü
Hublar yarışında hiç bendi m'olur

SADIK MİSKİNÎ'yim kıldım bir sohbet
Dilleri şekerdir lebleri şerbet
Kabul buyurursa eylerim hizmet
Kölesi olmayan efendi m'olur

335. SİNEM DELİNMEDİ Mİ

Aşkın hançerini vurdun sineme
Sinem delik delik delinmedi mi
Bir vaveyla düştü gönül binama
Hücrem bölük bölük bölünmedi mi

İkrârlı yar idin ikrârın bozdun
Acı sözlerinen bağrımı ezdin
Genç yaşta katlime fermanlar yazdın
Gönlüm alık alık alınmadı mı

SADIK MİSKİNÎ'yim tatlı sohbetim
Canın cananına vardır hürmetim

Yok muydu yanında az bir kıymetim
İzim silik silik silinmedi mi

336. SULTANIM

Kaşın mihrabımdır gözlerin kâbem
Ateş-i aşkından hal-ı harebem
Ayağın altında hak-i turabem
Lütfeyle yüzüme bas geç sultanım

Canımı adadım senin yoluna
Karıştım giderim aşkın seline
Mansur misalim zülfün teline
Cellâdım ol beni as geç sultanım

MİSKİNÎ'yim ecel yakam tutunca
Yüklenir berhanem vadem yetince
Mezarım üstünde otlar bitince
Bir serinlik eyle es geç sultanım

337. GÜLLERİ VAR GÜZELİN

Ne mümkün güzelde kusur aramak
İnce ince belleri var güzelin
Yel için murattır zülfün taramak
Sırma sırma telleri var güzelin

Güzel güzel olur on beş yaşında
Güneş çalar ay parıldar kaşında
Kolçak kolda ipek puşi başında

İrenk irenk şalları var güzelin

Güzel bağday beniz beyaz sineli
Gözler seyfi bakışları manalı
Avuçları halka halka kınalı
Pamuk pamuk elleri var güzelin

Güzel olan nerde olsa seçilir
Kıymetine hiç paha mı biçilir
Yanağında al al olur açılır
Tomur tomur gülleri var güzelin

Çirkinleri neylemeli netmeli
Varıp güzellere canlar katmalı
Oturup diz dize sohbet etmeli
Şirin şirin dilleri var güzelin

Gittikçe gencelir güzeli seven
Alıp da sarmaya çok olur iven
Kimisi gürcü der kimisi revan
Namlı namlı illeri var güzelin

Deli gönül güzellerin mestinde
Ağyarlık bulunmaz güzel dostunda
Ağ gerdanda billur buhağ üstünde
Sıra sıra hâlları var güzelin

MİSKİNÎ güzelin yaylasın yaylar
Çalar kopuzunu türküsün söyler
Âşıklar ordusu hizmetin eyler
Bölük bölük kulları var güzelin

338. İNCİDEN

Bir cinasım vardır dürden inciden
Gevher-den yakut-den dür-den inci-den
Hakkı incitmez mi gönül inciden
Er odur iş yapa gönül kazana

Kimler sürdü bu devranı bu demi
Kimler içti bu şerbeti bu demi
Tapuladım deme sakın bu demi
Su doldurur od salarlar kazana

Sardı sağalmayan yara döşümü
Lütfeyle sar dedim yara döşümü
MİSKİNİ'yim verdim yara döşümü
İbret olsun mezarımı kazana

339. SAKIN BEL BAĞLAMA

Sakın bel bağlama yalan dünyaya
Gün gelir ayrılır yolun efendim
Uçar gider emeklerin havaya
Varisler bölüşür malın efendim

Damarların kurur kanın çekilir
Sırtın kamburlaşır belin bükülür
Yaprakların gazel olur dökülür
Budandır filizin dalın efendim

Kırışık çizgiler artar yüzünde
Yakın yerler ıraklaşır gözünde
Yürümeye fer bulunmaz dizinde
Kesilir takatin halın efendim

Varıp güzellerle eyleşemezsin
Yeni yetmelerle uylaşamazsın
Eşinle dostunla söyleşemezsin
Lal olur ağzında dilin efendim

Açılır bağrında derin yareler
Ne merhem kâr eder ne de çareler
Matem tutar giyinirsin kareler
Gücenir yeşilin alın efendim

MİSKİNİ içersin ecel aşını
Yoran olmaz hayalini düşünü
Bir mezara indirirler naşını
Çürür ayakların kolun efendim

340. BİZDEN EVVEL BU DÜNYAYA GELENLER

Bizden evvel bu dünyaya gelenler
Mal kazanıp mülk sahibi olanlar
Ben zenginim diye dava kılanlar
Göçmüş gitmiş üç beş arşın bezinen

Atana kalmayan sana da kalmaz
Cahile bin desen birini almaz
Hercai güzelde güzellik olmaz

Edayınan cilveyinen nazınan

Tabip olda her yaraya em eyle
İyilikle şöhret kazan nam eyle
Eşine dostuna bir ikrâm eyle
Tatlı sohbetinen güler yüzünen

MİSKİNÎ sözünü yanlış söyleme
Çamur atıp bir kimseyi huylama
Komşunla hoş geçin kavga eyleme
Sonra anılırsın kara yüzünen

341. NEDİR

Muamma

Dinle sana bir muamma açayım
Doğarken ölürlen ağlayan nedir
Nehir değil dere değil çay değil
Coşkun sular gibi çağlayan nedir

O nedir dikenden eder el aman
O nedir başından eksilmez duman
Bir yiğit gurbete düştüğü zaman
Yakıp yüreğini dağlayan nedir

Düş oldu gönlümüz sefasız yara
Düşmedi cilvesiz cefasız yara
Murat aldırmayan vefasız yara
SADIK MİSKİNÎ'yi bağlayan nedir

342. BEN SENİ SEVEYİM SENDE BENİ SEV

Ara yere kin tohumu eken dost
Ben seni seveyim sen de beni sev
Bozgun salıp kardeşkanı dökten dost
Ben seni seveyim sen de beni sev

Gönül kapısını açan sevgidir
Ruhlara güzellik saçan sevgidir
İnsanlara değer biçen sevgidir
Ben seni seveyim sen de beni sev

Kan bağımız vardır bizim ta baştan
Tuzun esirgeme kaynayan aştan
Barıştan yana ol vazgeç savaştan
Ben seni seveyim sen de beni sev

Hoşgörüden gıdamızı alalım
Kalp evinden kötülüğü silelim
El ele vererek birlik olalım
Ben seni seveyim sen de beni sev

Bak MİSKİNÎ insanlığa özenir
Aşka düşer sevgi ile bezenir
Seven dost sevemeyen düşman kazanır
Ben seni seveyim sen de beni sev

343. NEVRUZ OYNAMASI

Aziz dostlar oynamadı demeyin
Bir an geldi yer yerinden oynadı
Çaldı kapımızı nevrüz bayramı
Güneş vurdu kar yerinden oynadı

Taht Düzü'nde güzel yayla Kars eli
Üzerine kondurmadı Kars eli
Derelerden çağladıkça kar seli
Aras coştı Kür yerinden oynadı

Mevsim döndü kış bahara yaslandı
Otlar bitti koyun kuzu beslendi
Sevdiceğim allar giyip süslendi
Halay tuttu yar yerinden oynadı

Gel gör Kağızman'da bağı bostanı
Türlü koku sardı gül gülistanı
Kurdum bedesteni açtım dükkânı
Pazar ettim kâr yerinden oynadı

Geçti eyyam kara günler aklaştı
Meyvelik ağaçlar tomurcuklaştı
Burç büyüdü çağalaya yaklaştı
Gömlek yırtıp bar yerinden oynadı

MİSKİNİ elveda eyledi kışa
Durgun gönül mazhar oldu bir coşa
Çiçek kokusundan döndüm sarhoşa
Uçtu gitti ser yerinden oynadı

344. İĞDE ÇİÇEĞİ

Kokusunu almış cennet aladan
Dertlere dermandır iğde çiçeği
Güzellikte geri kalmaz laleden
Can için canandır iğde çiçeği

Açar açmaz gülüzarı şad eyler
Yareni şad eyler yarı şad eyler
Benden önce rüzgarı şad eyler
Ruhlara mihmandır iğde çiçeği

Yeşildir yaprağı sarıdır rengi
Kokular içinde bulunmaz dengi
El yolmasın diye eyledim cengi
Henüz çok civandır iğde çiçeği

Zalimlik değil mi civana kıymak
Murat üzerinde bir cana kıymak
Çiçek kokusuna olur mu doymak
Bir seyr-i zamandır iğde çiçeği

İğde çiçeğinden kokuyu aldım
Yaslıyken sevindim ağlarken güldüm
Neşeyle yoğruldu sefayla doldum
Bir zevk-i devrandır iğde çiçeği

Es seher rüzgârı bu kokuyla es
İçime çektikçe açıldı nefes
Canım tazelendi genceldi kafes
Ömrüme ihsandır iğde çiçeği

Vasiyetim yarenime eşime
Süsleme koymayın mezar taşıma
Bir iğde ağacı dikin başıma
Seyyaha seyrandır iğde çiçeği

MİSKİNİ'yim iğd'ağacın severim
Çiçeğini koklar meyvesin yerim
Elimden geldikçe adın överim
Dilimde destandır iğde çiçeği

345. ÖZELEŞTİRİ

Evvela kendimde kusur ararım
Başkasını tartmak benim neyime
Konuma komşuma vardır zararım
Lanet olsun katır gibi huyuma

Öz suçumu başkasına yüklerim
Fakir bilmem zenginleri çüklerim
Birin üzerine beşi eklerim
Kimse ulaşamaz gıybet sayıma

Hürmet gösteririm ağaya beye
Tepeden bakarım köylüye köye
Düğümlü işlerim çözülsün diye
Övgü dizer yağ çekerim dayıma

Seçim olur şartlarımı dayarım
Kurnazlıkta olmaz benim ayarım

El âlemi üzerime sayarım
Pahalar biçilmez bir tek oyuma

Pay ederken derim başı mollanın
Ayağı mollanın döşü mollanın
Tam yedi hissedenden beşi mollanın
İsterim daha çok düşsün payıma

Sêfikle sohbeti sulandırırım
Deliyi oynatır dolandırırım
Elin denizini bulandırırım
Kan dökerim taş atsalar çayıma

Oh çekerim rakip dertten yakınsa
Gözün kör ederim çare bakınsa
Menfi çıkarıma her kim dokunsa
Hedef olur okum ile yayıma

Ele yarım derim kendimeyse tam
Düzeni bozmaktan kâm alırım kâm
Üstünlük taslayıp keserim ahkâm
Hiçbir kuvvet çata bilmez hayıma

Kişiliğim berbat ahlakım boktan
Aç ile söyleşmem ülfetim toktan
Dokuz kat küçüğüm münzür çocuktan
Kanmayın cüsseme zinê boyuma

Kirli çamaşırım soyundum bakın
İster paralayın isterse yakın
SADIK MİSKİNÎ der dileğim sakın

Evladım çekmesin benim soyuma

346. ONDA BİR SÖYLE

Ey dil muhabbete eyle icabet
Lakin ilâmını onda bir söyle
Gevezeye kimse göstermez rağbet
Kırıp kalemini onda bir söyle

Bakarsın sönmüş kül közü yandırır
Deniz susandırır katre kandırır
Her şeyin fazlası can usandırır
Dosta selâmını onda bir söyle

Konuşmak sanatı ince bir meslek
Her bezme taş atıp gel olma köstek
Çok düşünce vardır bulamaz destek
Fikir âlemini onda bir söyle

MİSKİNÎ'n sözünü yabana atma
Gayet mülayim ol kimseye çatma
İyi söz altındır ucuza satma
Sakla kelâmını onda bir söyle

347. BAŞKA KAPIYA

Dedim güzel bana canan olsana
Dedi ki olamam başka kapıya
Dedim dertlerime derman bulsana
Dedi ki bulamam başka kapıya

Dedim terk eylemem senin peşini
Dedi ki kırdırma bana başını
Dedim sil gözümün kanlı yaşını
Dedi ki silemem başka kapıya

Dedim ben aşığım sen teki güle
Dedi ki gülümü koklatmam bile
Dedim ikimiz'çün bir dilek dile
Dedi ki dilemem başka kapıya

Dedim MİSKİNİ'ye bir güzel helal
Dedi ki gel fazla eyleme celal
Dedim ya kabul et ya da beni sal
Dedi ki salamam başka kapıya

348. BENİM ŞU DÜNYADA DEĞER VERDİĞİM

Benim şu dünyada değer verdiğim
Biri baba biri ana biri yar
Her insana farzdan öte gördüğüm
Biri erkân biri edep biri ar

Anadan atadan öğütler alan
Doğrudan şaşıp da söylemez yalan
Yenildikçe damaklara tat salan
Biri elma biri turunç biri nar

Hoyratlık taslayan gülün kastingde
Muhabbet eyleyen dilin mestinde

Hoşça bitmiş aynı dalın üstünde

Biri yaprak biri çiçek biri har

MİSKİNÎ'yim özün dosta bağlayan

Şadlık bulup bir gün güler ağlayan

İnsanlara neşe huzur sağlayan

Biri sıhhat biri devlet biri

349. AÇIL YOLLAR AÇIL

Açıl yollar açıl yâre gidelim

Bugün yârden bize gel gel olmuştur

Varıp servi boyun seyran edelim

Gerdanda zülüfler tel tel olmuştur

Bedirlenmiş aya benzer yüzleri

Kaş altında sürmelidir gözleri

Şekerden şerbetten şirin sözleri

Ağzı kaymak dili bal bal olmuştur

Uzamış kameti dallara nisbet

Giyinmiş kuşanmış ellere nisbet

Bahçede açılan güllere nisbet

Kızarmış yanağı al al olmuştur

Garip gönlüm sevdalara salalı

Bir şad günüm yoktur başım belalı

MİSKİNÎ'yim yârden ayrı kalalı

Gözlerimin yaşı sel sel olmuştur

350. SALINA SALINA

Bir güzel destisin almış eline
Bakmaz kavimine bakmaz êline
Gider êlatına gider êline
Salına salına salına güzel

Yar benim bağrımda açsa bin yara
Vazgeçmem cismimi atsa bin yara
Salınarak gezmek yakışır yara
Salın a salın a salın a güzel

MİSKİNÎ şekerdir al güzel al em
Al damardan al kan al güzel al em
Binerek gidecek ecelin âlem
Salına salına salına güzel

351. SÖZE BAK SÖZE

Yine bir taşlama geldi dilime
Kulak ver iyice söze bak söze
Düzen verdim tezenemle telime
Gerçeği söyleyen saza bak saza

Adam yola çıkmış icazet ile
Demiş kalkınayım siyaset ile
Nutkunda din ile dinayet ile
Kurnazın yolduğu kaza bak kaza

Yalan siyasette süslü bir taçmış

Yağcı iltifatla kapılar açmış
İnekler cem olup eşeği seçmiş
Sırtında semeri boza bak boza

Girmiş siyasete bey olmuş kavat
Gözünde bir gözlük kolunda saat
Boynunda palandan kalın kravat
Âleme yaptığı poza bak poza

Geçim yolu kolay bak siyasetten
Kapan ağa ihaleyi devletten
Arabulucunun rızkı rüşvetten
Yediği ekmeğe tuza bak tuza

Geçirmiş zaptına düzü ovayı
Kargışa tutulmuş görmez duayı
Yiyip semirdikçe basar havayı
Ardı sıra kalkan toza bak toza

Gördüm siyasette it oğlu iti
Oturmuş koltuğa yapışmış götü
Geçmez üç arşını beş pangonotu
Alıp götürdüğü beze bak beze

Fakirin haline eşkinliği yok
İnsana şevkatı düşkünlüğü yok
Her tavrı kabadır pişkinliği yok
Geçmemiş hızardan yoza bak yoza

SADIK MİSKİNÎ der ahiri boştur
Dünyada onurlu yaşamak hoştur

Eğrinin gittiği yollar yokuştur
Doğrunun gittiği düze bak düze

352. YÜZ YERDE ŞİMDİ

Güzel aşk çilesin yüzümden oku
Yazdım sayfa sayfa yüz yerde şimdi
Her gün yüz kez değdi kirpiğin oku
Tenimde yaralar yüz yerde şimdi

Cinas sanatında ben bir güneşim
Dün ustalar vardı yok bugün eşim
Vakit tamam oldu battı güneşim
Ellerim havada yüz yerde şimdi

MİSKİNÎ eserim nesim misali
Ne zer misaliyim ne sim misali
Mansur misaliyim Nesim misali
İstersen derimi yüz yerde şimdi

353. YOL MÜNASİP Mİ

Ey kaşı karalım dünya maralım
Varmaya yeltensem yol münasip mi
Sohbeti aralım sesi zararım
Sormaya yeltensem dil münasip mi

Aşk emrine uyup muhabbet duyup
Uğruna baş koyup hatırın sayıp
Gözlerini bayıp kolum dolayıp

Sarmaya yeltensem bel münasip mi

Çiçek yatağında çiğdem çağında
Lale tutağında nergis dağında
Göksün otağında sinen bağında
Dermeye yeltensem gül münasip mi

Ey lebleri hurma gel uzak durma
Sineme ok vurma boynumu burma
MİSKİNÎ'yi kırma saçları sırma
Örmeye yeltensem tel münasip mi

354. EŞEKLER LEZZET Mİ BİLİR

Ey saki şarabı rindaneye sun
Su ehli eşekler lezzet mi bilir
Daima ikrâmın ehile olsun
Ehilden gayrısı minnet mi bilir

Adavet eylemez muhabbet bulan
Sevgiyle beslenen aşk ile dolan
Nan-ı aziziyle perverde olan
Eğer nankör ise kıymet mi bilir

Hal ehli olana MİSKİNÎ haldaş
Yapı duvarına ahenktir saldaş
Her olur olmazla gel olma yoldaş
Tıyniyeti bozuk iffet mi bilir

355. KAHRINI ÇEKTIĞİM

Kahrını çektiğim şu dilber bana
Hasım m'ola ağyar m'ola yar m'ola
Kudretten dizilivermiş dehana
İnci m'ola mercan m'ola dür m'ola

Dudağa karışmış bal şaneleri
Yanağa saçılmış gül daneleri
Henüz gün görmemiş ağ sineleri
Bulut m'ola yağmur m'ola kar m'ola

Kerem'in Aslı'çün yanıp tütüğü
Mecnun'un Leyla'çün çöle yettiği
Aşk yolunda âşıkların ettiği
Zarar m'ola ziyan m'ola kâr m'ola

Firkat değil midir ömürler söken
Hasret değil midir gözden yaş döken
SADIK MİSKİNÎ'nin bağırını yakan
Alev m'ola ataş m'ola kor m'ola

356. YARDAN AYRI DÜŞELİ

Hey ağalar yardan ayrı düşeli
Dertten azat olmaz garip başımız
Gâh hasret ağlatır gâhî ayrılık
Seller gibi akar gider yaşımız

Bülbül dilimizden zar eksik değil
Sine bağırımızdan nar eksik değil

Serimiz üstünden kar eksik değil
Yaza dönmez boranımız kışımız

Biçare aşığız şansız şöhretsiz
Alış verişimiz kârsız mürvetsiz
Yediğimiz içtiğimiz lezzetsiz
Zehir olmuş ekmeğimiz aşımız

Gören gözler MİSKİNİ'yi seçemez
Bu aşkın zehrini herkes içemez
Saadete uçmak ister uçamaz
Sevdadan sınıktır gönül kuşumuz

357. EHİL OLMAYANLA YOL SÜRÜLÜR MÜ

Ehil insan ile yola çık gönül
Ehil olmayanla yol sürülür mü
Dereceksen mert bağından diken der
Namert bahçesinden gül derilir mi

Söze uyumlu ol inada gitme
İstenmedik yerde göverip bitme
İncinsen de inciteni incitme
Dünya malı için dost kırılır mı

Herkes sıra ile göçer bu demden
Sevgiyi saygıyı kim görmüş kemden
Usta duvar örer taş ile kumdan
Çiment'olmayınca harç karılır mı

Bilirsin gönüller aşk miracıdır
Naçiz bedenlerde can kiracıdır
Der MİSKİNİ her ne yesen acıdır
Zehir sofrasında bal görülür mü

358. SENİN İÇİNDİR

Bendesi olduğum sultan bildiğim
Sarıp solduğum senin içindir
Peyikler saldığım haber aldığım
Figanlar kıldığım senin içindir

Ah bitmiyor firak yollar çok irak
Aşka oldum çirak yoktur dur durak
Sine dağlayarak kan ağlayarak
Saçımı yolduğum senin içindir

Sevda geldi başa düştüm telaşa
Cümle âlem şaşsa döktüğüm yaşa
Der MİSKİNÎ hâşâ yok bende neşe
Dert ile doluğum senin içindir

359. KAR ÇİÇEKLERİ

Baharı bizlere müjdeye gelmiş
Ne hoş bitivermiş kar çiçekleri
Ana tanrıçadan iznini almış
Dâda yetivermiş kar çiçekleri

Kimi bitek çağda kimisi gonca

Körpe kibar halli nazlı narince
Önümüz bahardır cemreden önce
Gelip çatıvermiş kar çiçekleri

Göğerti başlamış kar otağında
Burç sürüp boylanmış yer biteğinde
Dağlar yamacında kır eteğinde
Halay tutuvermiş kar çiçekleri

Açarken pembedir solarken beyaz
Hırpalamış rüzgâr incitmiş ayaz
Koparma ey gönül zaten ömrü az
Bitip yitivermiş kar çiçekleri

Hapsolmuş aylarca toprak altında
Kimi kar kimisi yaprak altında
Kimisi ezilmiş ayak altında
Düşüp yatıvermiş kar çiçekleri

Bu çiçeğin bir benzeri kardelen
Her şubat ayında dünyaya gelen
Tutsak gönüllere heyecan salan
Hayra batıvermiş kar çiçekleri

MİSKİNÎ seherde çıkmış seyrana
Kar çiçeğin görüp dönmüş hayrana
Bencileyin çiçek seven her cana
Canlar katıvermiş kar çiçekleri

360. YEŞİLLİM ALLİM

Giyinip kuşanıp bayrama gelmiş
Sarılim mavilim yeşillim allım
Bütün güzellerin serdari olmuş
Şekerlim şerbetlim kaymaklım ballım

Helal bu güzeli doğ'ran anaya
Cemali misaldir güneşe aya
Hoş ahenkler vermiş dağa ovaya
Süsenlim sümbüllüm çiçeklim güllüm

İşbu güzel MİSKİNÎ'ye yar gibi
Bahçelerde bostanlarda bar gibi
Dudak kiraz yanakları nar gibi
Meyvelim ağaçlım yapraklım dallım

361. BAK NE DEMİŞLER

Gâh benim sözümdür gâh atasözü
Bu dünya kimseye kalmaz demişler
Baştanbaşa açık olsa gökyüzü
Garibana güneş çalmaz demişler

Bin bitkinin çiçeğini cem eyle
Yaralının yarasına em eyle
İster isen on parmağın mum eyle
Ev danası öküz olmaz demişler

Kötü baht söndürür sen odlar yaksan
Sam eser sarartır tarlanı eksen

Bin dereden gece gündüz su çeksen
Akar dipsiz külek dolmaz demişler

Hayat bileğisi cevr ile cefa
Cefayı çekmeyen süremez sefa
Sakın her kişiden bekleme vefa
Nankör insan kıymet bilmez demişler

Kimi der ki zülfüyâra dokunma
Fikrin gerçek ise söyle çekinme
Ölen için fazla yanıp yakınma
Gidenler geriye gelmez demişler

Sanat öğrenmeye gel eyle merak
Yarının ustası bugün ki çırak
Çalış sağlığında bir eser bırak
Eser bırakanlar ölmez demişler

Düzenbaz zevk alır kurduğu faktan
Aç insanın hali sorulmaz toktan
Doğru ol dürüst ol ayrılma haktan
Hak sahibi zeval bulmaz demişler

Deyişinde bir ifade bağşeyler
Paslı kulaklara seda bağşeyler
Ruha neşe saçar gıda bağşeyler
Ozan sazın boşa çalmaz demişler

Ey MİSKİNÎ sözü söyle alana
Öğüdü ver kursağında kalana
Emek sarf eyleme ahmak olana

Ahmaklar nasihat almaz demişler

362. CANA KIYICISI MISIN

Beni görüp kaşlarımı çatarsın
Sinem üzre ok kirpiğin atarsın
Gülsün amma diken gibi batarsın
Cellat gibi cana kıyıcı mısın

Dertsiz idim dertli oldum sayende
Hiç insaf merhamet yok mudur sende
Hesaba gelmeyen yara var bende
Açtığın yarayı sayıcı mısın

Evvel baştan bana işmar eyledin
Vardın başka yaylaları yayladın
Yalanı hakikat gibi söyledin
Kız sen yoksa gözler bayıcı mısın

MİSKİNÎ'yim eller sanar yârim var
Yüreğimde ateşim var narım var
Ayrılık elinden ahuzarım var
Bilmem feryadımı duyucu musun

363. SÂKİYE

Doldur ey sâkiye mey kadehini
Kadehi dolduran elin pek güzel
Bizden esirgeme sohbet zevkini
Sözlerin bal kaymak dilin pek güzel

Ey dilber-i afet bu ne zerafet
Cemalin gözüme hoş bir ziyafet
Nazik bedenine uymuş kıyafet
Beyazın yeşilin alın pek güzel

MİSKİNÎ sanırım neslin peridir
Cennet-i aladan gelme huridir
Dü cihan güzeli dense yeridir
Fidan boyun ince belin pek güzel

364. ÇAY GELİYOR ÇAY

Sabahtan uğradım kahvehaneye
Kahveci dedi ki bay geliyor bay
Bir çay ısmarladım o güldaneye
Nurlanmış cemali ay geliyor ay
İnce bel bardak da çay geliyor çay

Çayı pişirmede o bir kêvanı
Met etmek olmaz mı böyle civanı
Tiryaki eylemiş çayı seveni
Kirpiği ok kaşı yay geliyor yay
İnce bel bardak da çay geliyor çay

Yakmış semaverin sabah erken kız
Siyah kâkül kaş üstüne sergen kız
İkimiz de ergen oğlan ergen kız
Yaşı öz yaşıma tay geliyor tay
İnce bel bardak da çay geliyor çay

SADIK MİSKİNÎ'nin aşkını sezmiş
Şeker dillerinden şerbetler ezmiş
Pişirdiği çayı süzgeçten süzmüş
Demliğin burnundan pay geliyor pay
İnce bel bardak da çay geliyor çay

365. GÜL ÜZE

Ey bahçalar pazarınız ne günde
Bülbül kimin müşteriyim gülüze
Rahatım yok ne gecede ne günde
Hasretim var gül cemale gül üze

Uslu mu şeyda mı dârsin bülbüller
İlm-i aşktan almış dersin bülbüller
İzin ver goncayı dersin bülbüller
Fırsat verme hoyrat bağdan gül üze

Söz topağın bal içine atalar
Gönüllerden kini söküp atalar
Öğüt verdi MİSKİNÎ'ye atalar
Dediler ki surat asma gül üze

366. KULLAR AĞLAR ÖLÜM SENİN ELİNDEN

Kapıları birer birer çalarsın
Kullar ağlar ölüm senin elinden
Yüreklere acı figan salarsın
Diller ağlar ölüm senin elinden

Bilinmeyen bir vakitte doğarsın
Yerden mi gökten mi nerden yağarsın
Kara giyindirir yasa boğarsın
Allar ağlar ölüm senin elinden

Ölenin ardınca sağlar perişan
Döver sinesini ağlar perişan
Sam yelleri değen bağlar perişan
Güller ağlar ölüm senin elinden

Bakarsın bir gün de MİSKİNİ ölür
Şehr-i kabristanda yerini alır
Sazı da duvarda asılı kalır
Teller ağlar ölüm senin elinden

367. BEN DİRDİMİ KARATAŞ'A YÜKLEDİM

Ben derdimi Karataş'a yükledim
Karataş derdimi kaldıramadı
Âlemin yüzünü güldüren felek
Bir benim yüzümü güldüremedi

Bahtım bana neler etti ne eder
Bürüdü gönlümü gam ile keder
Ellerin testisin dolduran kader
Bir benim tasımı dolduramadı

Doğuştan sınıktır kanadım kolum
Nereye vardımса bağlandı yolum

SADIK MİSKİNÎ'yim lal oldu dilim

O yâre halimi bildiremedi

368. YÂRİME BAKIN

Naz eyler tuz eyler söz eyler durur

Hurime perime yârime bakın

Poz eyler koz eyler köz eyler durur

Zoruma zarıma narıma bakın

Vuruldum yoruldum kırıldım küstüm

İlamı kelamı selamı kestim

Virdine kurduna derdine sustum

Arıma carıma darıma bakın

Servetim devletim kısmetim yoktur

Halvetim ülfetim sohbetim yoktur

MİSKİNÎ'm yar için kıymetim yoktur

Varıma kârıma yerime bakın

369. SEN BİR YANA İKİ CİHAN BİR YANA

Gözümde kıymetin çoktur cananım

Sen bir yana iki cihan bir yana

Güzellikte teksin kaşı kemanım

Sen bir yana iki cihan bir yana

Kalbimden aşkını kimse silemez

Bin sarraf zülfünden bir tel alamaz

Huriler melekler dengin olamaz

Sen bir yana iki cihan bir yana

Aşka saldın âşık ettin sen beni
Yerin nakışısın göğün deseni
Bin katar dilbere değışmem seni
Sen bir yana iki cihan bir yana

Aşığın MİSKİNÎ ne desin daha
Cemalin misaldir şems ile maha
Senin hubluğuna biçilmez paha
Sen bir yana iki cihan bir yana

370. İNSAN TARİFNAMESİ

Bazı insanları tarif edeyim
Münafiğâ şeytan desem yeridir
Özü sözü bir olana ne deyim
Gerçek ere merdan desem yeridir

İnsan var fikrinde hep hile yatar
Anayı boyar da babaya satar
İnsan var ki pişmiş aşâ su katar
Aslı kara katran desem yeridir

İnsan var sert eser sanki tipidir
İnsan var yumuşak pamuk ipidir
İnsan var her huyu eşek gibidir
Böylesine hayvan desem yeridir

İnsan var aşk ile yanar sinesi

İyilikle kuruludur binası
İnsan var her sözü cevher danesi
İnci yakut mercan desem yeridir

İnsan vardır bilemezsin fendini
Suyu bulandırır yıkar bendini
İnsan var halimdir taşır kendini
Böylesine irfan desem yeridir

İnsan var samimi bir dost bilirsin
Darbe yiyip başa bela alırsın
İnsan var özünde sevgi bulursun
Can diyene canan desem yeridir

İnsan var insana çektirir cefa
İnsan var insana sürdürür sefa
İnsan var hastaya yetirir şifa
Her bir derde derman desem yeridir

Ey MİSKİNÎ sat sözünü alana
Yergi yağdır riyakâra yalana
Övgüler diz iyi insan olana
İnsan gibi insan desem yeridir

371. TOPRAK ANA BEREKETİN BOL OLSUN

Yemişini yedim suyunu içtim
Toprak ana bereketin bol olsun
Tohumlar serptim de ekinler biçtim
Toprak ana bereketin bol olsun

Gördüm ikramını izzetlerini
Aldım tatlarını lezzetlerini
Tükettim her türlü nimetlerini
Toprak ana bereketin bol olsun

Yeryüzünü çiçeklerle süsledin
Kimin yolcu ettin kimin sesledin
Her canlıyı sütün ile besledin
Toprak ana bereketin bol olsun

Sensin MİSKİNÎ'ye en büyük devlet
Hayata vesile olansın elbet
Bereket kesene yüz bin bereket
Toprak ana bereketin bol olsun

372. SENİN ESERİN

Ey vefasız güzel gel inkâr etme
Bende ki yareler senin eserin
Kendini günahsız keçi zannetme
Ciğerde pareler senin eserin

Sevdana düşeli halim hal değil
Yediğim zehirdir balım bal değil
Sarım sarı değil alım al değil
Giydiğim kareler senin eserin

Dağımda duman var yolumda tipi
Derindir düştüğüm kuyunun dibi

Hiç hesap ettin mi MİSKİNİ gibi
Nice biçareler senin eserin

373. SÖZLENEK OLDUM

Ne diyeyim kader denen rakibe
Sözlene sözlene sözlene oldum
Zalim felek aldı beni takibe
İzlene izlene izlene oldum

Ele hayat bana ölüm biçildi
İnci danelerim yere saçıldı
Yaralarım dikildikçe açıldı
Gözlene gözlene gözlene oldum

Talihsizlik izim sürdü izledi
Zelzeleler kapım bacam düzledi
Çuvaldızı alan beni bizledi
Bizlene bizlene bizlene oldum

Ülkede şehirde köyde bucakta
Gezdiren olmadı beni kucakta
Der MİSKİNİ körüklendim ocakta
Közlene közlene közlene oldum

374. BİR TİKE

Tenhacıkta rica ettim o yara
Buse vermem dedi sana bir tike
Derinleşti sinemdeki o yara

Başım alıp çıkıverdim bir tike

Çaresiz oturdum tikin başında
Ne ki dert var sevenlerin başında
Terziye kurbanım işin başında
Sabır gömleğini gele bir tike

Melerde MİSKİNÎ me der sine me
Civan değil muhtaç yaşlı sin eme
Azrail çökünce dertli sineme
Yar yar ola mezar taşım bir tike

375. SEVDİCEĞİM SERVİ BOYLU SERVİNİZ

Sevdiceğim servileyin serviniz
Yıkanmış geliyor hamamesinden
Ondadır dilberlik onda eda naz
Güzellikte bastır tamamesinden

Bir buse isterim al yanağından
Bir buse ağzından bal dudağından
Bir buse boynundan ak buhağından
Bir buse göğsünün şemamesinden

Der MİSKİNÎ yar gelme yaz gelmez
İlham almayınca akla söz gelmez
Cihan karşı gelse gönlüm vaz gelmez
Hublar katarının imamesinden

376. VARLIK ÂLEMİ

Varlık âleminden bahseyleyelim
Ot kökünden biter özlük soydadır
Hem seyran edelim hem dinleyelim
Her kuşun sedası birer gaydadır

Dağıtma inini azmasın ayı
Tüketme tavşanı kekliği toyu
Öldürme yılanı yaşasın soyu
Eşeğin varlığı ata faydadır

Pare pare karlar yakışır dağa
Çiçekler yaylaya meyveler bağa
Yüreğim kan ağlar öldükçe doğa
Gözyaşlarım ırmaktadır çaydadır

Gel çevirme akan suyu yolundan
Anla biraz tabiatın halinden
Zar eksilmez MİSKİNÎ'nin dilinden
Gülün sevdasından bülbül şeydadır

377. SAKIN HA

Zenginsin ya her bir kazanç hak sana
Helâlı haramı seçme sakın ha
Eğri olan doğru, kara ak sana
Burun kıvrıp da geçme sakın ha

Sömür fukarayı o hak ne bilir
Bir dilim ekmeğe köle kesilir

Ziyaret edersen pulun eksilir
Hastanın kapısını açma sakın ha

Yiyenler dünyayı hepten yemişler
Kuvvetli olmayı benimsemişler
Merhametten maraz törer demişler
Hayr için malını saçma sakın ha

Diz tezgâha perdeleri örtüyü
Bir ayda sevk eyle birkaç partiyi
Beşe alıp on beşe sat partiyi
Bir fakire kefen biçme sakın ha

Der MİSKİNÎ yürür iş tıklar tıklar
Kaynar kazanında aş fikir fikir
Bir söz var sıçmaz ki karnı acıklar
İyi sık büzüğün sıçma sakın ha

378. İFLAH MI OLUR

Tezgâhtar alındım dükkân-ı aşka
Yar nazar kılmasa siftah mı olur
Ne denesem uymaz vuslattan başka
Gönül kilidine miftah mı olur

Kavruldum ben aşkın yakışlarından
Her gün gözyaşımın akışlarından
Yârimin sitemli bakışlarından
Daha can alıcı silah mı olur

SADIK MİSKİNÎ’de dert dizi dizi
Derdi olmayanlar ne bilir bizi
Yanar yüreğimde sevdanın közü
Sevdaya düşenler iflah mı olur

379. ZIRCAHİL

Eğitim görmemiş zırcahil insan
Ariflerin irfanını hor görür
Evinin havlusunu necaset kokan
Misk-i amber dükkânını hor görür

Sözü bir lisana cem eyleyemez
Pişirip dilinde dem eyleyemez
Bir küçük sıyrığa em eyleyemez
Tıbbın usta lokmanını hor görür

Böylesinin suyu mıcır kovada
Yemeği kurtlanır paslı tavada
Kaval burnu iki karış havada
Medeniyet mekânını hor görür

Kendisi nüsûbet pozu nüsûbet
El ayağı kirli yüzü nüsûbet
Çatar MİSKİNÎ’ye sözü nüsûbet
Bir milletin ozanını hor görür

380. BAR DALGALANDI

Bir vakt iki çocuk geldi dünyaya

Beşik kertmeyinen ser dalgalandı
Serpildi gelişti civan oldular
Kız cilveye düştü er dalgalandı

Bu iki can evliliği düşledi
Söz kesildi hazırlıklar başladı
Anası kızına çeyiz işledi
Alınlardan akan ter dalgalandı

Nişan oldu kıza gelin dediler
Atın üzerinden gel-in dediler
Dostlar toyumuza gelin dediler
Davul zurna vurdu bar dalgalandı

MİSKİNÎ şenlenip halaya girdi
Sallama oynayıp dizlerin kırdı
Düğün olup gençler murada erdi
Gerdek odasında kâr dalgalandı

381. HAK VERGİSİ DEĞİL BEYİN BEYLİĞİ

Hak vergisi değil beyin beyliği
Fakirin ağaya uşaklığından
Boğanın meydanda cengâverliği
Erkeklik uzvundan taşaklığından

Yoksulu zengine nöker edeni
Baş belle de suçlu sayma bedeni
Eşeğin eşeği tercih nedeni
Elbette ki onun eşekliğinden

Aç aç bitmez derdimizin kelebi
Keçi olmuş Abdurrahman Çelebi
İki yaş kuzunun tercih sebebi
Ey MİSKİNÎ bil ki şişekliğinden

382. AVARA GEZME

Ey gafil uyanıp çık bu gafletten
Pejmürde kılıklı mudara gezme
Yönel bir mesleğe pay al sanattan
Âlemin içinde avara gezme

Nasa boyun eti olma ar eyle
Nanı taştan çıkar yoktan var eyle
Alın teri ile kisbikâr eyle
Varlık dünyasında fukara gezme

MİSKİNÎ bu yolda hedefin artır
Güzel bir eser yap talebin artır
İyi meziyetle şerefine artır
Kötü meziyetle maskara gezme

383. KULAK VER HELE

Atasözlerine kulak ver hele
Hırs ile oturan zararlar kalkar
Osuruğun dahi geçirmez ele
Şor göz komşusuna kem gözle bakar

Haramdan kimseye bir hayır gelmez
Mazlumların ahı hiç yerde kalmaz
Sabırsız insanda sükûnet olmaz
Pireye kızar da yorganı yakar

Eşek kehlân olmaz zer semer vursan
Bedasıl dağıtır sen yuva kursan
Bir sütsüz yetimin karnın doyursan
Çükü yakasından fırlayıp çıkar

Eğri kabul etmez söz doğrusunu
Zalim insan bilmez hak korkusunu
Ne kadar sürünse gül kokusunu
Kalbi hain insan necaset kokar

MİSKİNÎ dost ile düşmanı tanı
Soysuzun eline verme yakarı
Sinsidir insanın yere bakarı
Boğup öldürücü sular lal akar

384. İNSAN VÜCUDUNDA ZERAFETE BAK

İnsan vücudunda zerafete bak
Bedeni bir güzel başı bir güzel
Bidayetden gelen letafete bak
Gözleri bir güzel kaşları bir güzel

Burunla koklayıp gözle seyreyler
Kulak ile duyar dil ile söyler
İmaretler yapar ev inşa eyler

Elleri bir güzel işi bir güzel

İnsan becerisi örnek cihana
Akli ile nizam verir her yana
Ektiğini biçip döker harmana
Ekmeği bir güzel aşı bir güzel

Bu güzellik yaratanın hikmeti
Her organ insanın eşsiz serveti
Yiyip içtiğinden alır lezzeti
Damağı bir güzel dişi bir güzel

Kıymetin bilenler bedenini korur
Beyinle düşünür ayakla yürür
MİSKİNİ ömründe üç devre görür
Her devrede ömür yaşı bir güzel

385. GÜZEL GÖR

Güzel düşünenler güzel görürmüş
Yareni güzel gör eli güzel gör
Bütün sular bir ummana yürürmüş
Yolcuyu güzel gör yolu güzel gör

Sevgi kapısından içeriye gir
Orada bulunmaz kin ile kibir
Her ağacın gövdesi bir kökü bir
Yaprağı güzel gör dalı güzel gör

Yeğdir çirkinliğe varsa güzellik

Hoş olur dünyayı sarsa güzellik
Ariflerin dili derse güzellik
Kelâmı güzel gör dili güzel gör

MİSKİNİ'yim kavga bana ne lazım
Yoktur yüreğimde kastım garazım
Haksızlığa sitem ederse sazım
Perdeyi güzel gör teli güzel gör

386. BİN CAHİL İNSANDAN BİR KEMAL YEĞDİR

Yeğ olanı birem birem söyleyim
Bin testi şaraptan bir zülâl yeğdir
Ter görmemiş malım olsa neyleyim
Bin haram kazançtan bir helal yeğdir

Seninle sofrayı kurup oturur
Her cefanı çeker derdin bitirir
Hasta düşsen yastık yorgan getirir
Bin dosttan yarenden bir iyal yeğdir

Filozof diyorlar ufku geniş
İkbal için öz canını tak diş
Yatarak zamanı harcama boşa
Bin boş geçen günden bir hayal yeğdir

Gerçeği söyledi MİSKİNİ ozan
İlim irfan bulur okuyup yazan
Bir iş tut sebat et kemallik kazan
Bin cahil insandan bir kemal yeğdir

387. TEPİŞ HA TEPİŞ

İnsan kavgasında nedir kârımız
Tekmeyle tokatla tepiş ha tepiş
Kan dökmekte vardır istikrarımız
Kargaşa çıkarıp kapış ha kapış

Bugününü zehir eyle dün için
Karanlıktan elin çekme gün için
Vur kır öldür mezhep için din için
Köhne inançlara yapış ha yapış

Hisse kap MİSKİNÎ bu belagatten
Baba tap kendine insaniyetten
Baba tapmaz isen el çek hayattan
Ecelsiz ecele öpüş ha öpüş

388. SANA GELİNCE

A yârim bürünüp nazlı hallere
Hoş geldin demezsin sana gelince
Mavi boncuk dağıtırsın ellere
Neden esirgersin bana gelince

Seni üst tutarım her şaheserden
Lakin öldürürsün beni kederden
Neşter vurup akıtırsın ciğerden
Üzerine yoktur kana gelince

Derunum sevday-ı aşkınla yanar
Dilim kutsayarak adını anar
Zıvanadan çıkıp deliye döner
SADIK MİSKİNÎ'ye kına gelince

389. N'OLACAĞI BELLİ OLMAZ

Her hale hazır ol divane gönül
Çağın n'olacağı hiç belli olmaz
Bakarsın açmadan solar gonca gül
Bağın n'olacağı hiç belli olmaz

Ömür geçer gider bir yalan olur
Harami yol keser çok talan olur
Ya bir deprem ya bir heyelan olur
Dağın n'olacağı hiç belli olmaz

SADIK MİSKİNÎ der haller yamanda
Büyük sözü dinle kalma âmânda
Ecel gelir bir umulmaz zamanda
Sağın n'olacağı hiç belli olmaz

390. TAZECE GÜZEL

Bir tazece güzel çıktı karşıma
Evvel baştan hatırını sormalı
Yeni gelmiş sevilecek yaşına
Tel tel edip sırma saçın örmeli

Güzellikte akranından seçilmiş

Boylandıkça dal budağı saçılmış
Sinesinde tomur tomur açılmış
Bülbül olup goncaların dermeli

Bu güzelle gelinmeli yüz yüze
Doyasıya bakışmalı göz göze
Tenhalarda oturmalı diz dize
Kol dolayıp ince belin sarmalı

Güzeline kış ayları yaz gelir
Keder gider gönlümüze şaz gelir
Der MİSKİNİ bir can versem az gelir
Güzelin uğruna bin can vermeli

391. KIYMET

Ezelden ebede budur vaziyet
Kılıç kazandırır kına kıymeti
Maden kendi yatağında bî kıymet
Ak ellerde bulur kına kıymeti

Şerefle şan verir meydana mertler
Yaylaya çiçekler dermana dertler
Viraneye döner ocaklar yurtlar
Konan kervan verir hana kıymeti

Kıymetşinaslığa gel göster çaba
Kolay ele geçmez anayla baba
Değerlenir düştüğünde türaba
Sağ iken bilinmez ana kıymeti

MİSKİNÎ'yim eşten dosttan geçemem
Böbürleşip havalardan uçamam
Ben kendi kendime kıymet biçemem
El âlem biçmeli bana kıymeti

392. DOĞRAYAN BİLİR

Gurbetin ne menem bir dert olduğun
Yolu ayrılığa uğrayan bilir
Garibi amansız derde saldıgın
Hasretle her yanı ağrıyan bilir

Kim teselli eder garip insanı
Hasret didelerden akıtır kanı
Tencere içinde acı soğanı
Yiyen bilmez amma doğrayan bilir

MİSKİNÎ mesuttur memleketiyle
Dönse sılasına selametiyle
Ana baba kardeş yar hasretiyle
Varıp yüreğini dağlayan bilir

393. ADAM BEYANATI

Sayıp adamları edeyim beyan
Adam var yar gibi yaran gibidir
Adam var dertlinin derdine derman
Adam var hastaya lokman gibidir

Adam var mecliste her an övülür
Adam var meclise girse kovulur
Adam var lütufkâr sever sevilir
Adam var her cana canan gibidir

Adam var cimridir adam var pahıl
Adam var naehil adam var ehil
Adam var arifan adam var cahil
Adam var bilgisi umman gibidir

Adam var yüze dost arkada düşman
Dostluk kurduğuna olursun pişman
El atmaz dar güne düştüğün zaman
Böylesi leş yiyen sırtlan gibidir

Adam var fitnedir velvele salar
Âlemin başına belalar diler
Şeytan eğesiyle bıçağın biler
Şeytandan daha çok şeytan gibidir

Adam var adamlık halinden uzak
Suyu şirin değil rüzgârı sazak
İşi namertliktir hep kurar tuzak
Adam var mert gibi merdan gibidir

Adam var âlemde pek hoş niyetli
Gayet hoşgörülü dost zihniyetli
Edepli hayâlî arlı iffetli
Böyle adam inci mercan gibidir

MİSKİNÎ adam var adamdan öte

Bunlar adamlığa ne zaman yete
Ettiğin beyanat burada bite
Çünkü ardı gelmez destan gibidir

394. SEVGİ

Sevgi sevenlerin duygu durağı
Ağlayan gözlere gülen sevgidir
Sevgi gönüllerin yanan çerağı
Aşığın kalbine dolan sevgidir

Sevgi dağ başından aşan bir kervan
Sevgi husumeti bitiren ferman
Sevgi şifa sevgi dertlere derman
Yaralara merhem olan sevgidir

Bağban sevgi ile bakar gülüne
Yolcu sevgi ile gider yoluna
Aşk ayarı yapıp sazın teline
Dokunan MİSKİNÎ çalan sevgidir

395. ELİ DE DÜŞÜN

Hep bana rap bana demeyi bırak
Bir kendin düşünme eli de düşün
Irak tut nefsini benlikten irak
Bir kendin düşünme eli de düşün

Hakkın olmayana hakkımdır deme
Helale el uzat haramı yeme

Kazancından fazlasını isteme
Bir kendin düşünme eli de düşün

Gâh sazda gâh sözde gâh muhabbette
Gâh ekip biçmede gâh ziyafette
Gâh çarşı pazarda gâh ticarete
Bir kendin düşünme eli de düşün

SADIK MİSKİNÎ'den nasihat sana
Haksızlık eyleme hiçbir insana
Kapılıp nefesine uyup şeytana
Bir kendin düşünme eli de düşün

396. OT KÖKÜNDEN BİTER

Ot kökünden biter aslına çeker
Namerdin sulbünden merdane düşmez
Düşerse değerden ham demir düşer
Kıymetinden asla zerdane düşmez

Bilgi gözesinden gel doldur tası
Tanı ayırt eyle ham ile hası
Fasığın âleme olmaz faydası
Kalbi kararmıştan nurdane düşmez

MİSKİNÎ dokundu sazın teline
Hakikat kelamı geldi diline
Geçer kadirşinas sarraf eline
Bakırcı eline dürdane düşmez

397. ŐIKÂYET EYLER

Kuş tüyünden d Őek sersen nank re
Taş da yattım der de Şikâyet eyler
Bir barınak kursan gözü d nm Őe
Düşer can kastine cinayet eyler

Kimi insan tihniyetten belalı
Halimler kimseye vermez zevali
Alaycı kendini sanar zek alı
Kaş çeker göz kırpar işaret eyler

Kişi de yok ise ilimle irfan
Ondadır gönüller kırıcı lisan
Aklı kâmil yardım sever bir insan
Daim yol gösterir icazet eyler

Geçtim karşısına baktım aynaya
Haller arz eyledim ben saya saya
Gerçektir sözlerim değildir riya
M SKİN  gördüğün hikayet eyler

398. EğRİYE EğRİ DE DOğRUYA DOğRU

Bir davaya olur isen muhatap
Eğriye eğri de doğruya doğru
Her hangi cihette yaparsan hitap
Eğriye eğri de doğruya doğru

Fitne fikir ile nefsin doyurma

İnsanı insandan seçip ayırma
Hükmünde adil ol adam kayırma
Eğriye eğri de doğruya doğru

Hakikat nuruyla gönlünü yu dur
Bu nur ile yıkananlar durudur
Dürüst bir insana yakışan budur
Eğriye eğri de doğruya doğru

Sapma ey MİSKİNÎ yolundan sapma
Doğru iş dururken yanlış iş yapma
Dara çekilsen de gerçekten kopma
Eğriye eğri de doğruya doğru

399. DEVR-İ ZAMANDA

Ne ki zulm var garibanın başında
Gör bak işi hiç yolunda yürür mü
Lezzet yoktur fukaranın aşında
Zalim felek ona hiç tat verir mi

Adalet işlemez devr-i zamanda
Merhamet aranmaz gaddar insanda
Zalimler belasın bulup cihanda
Mazlum olan rahat yüzü görür mü

Arıstağa direk oldu avazlar
Fayda vermez yakarışlar duvazlar
Haksız olanların dalın sıvazlar
Kahpe düzen haklıları korur mu

Seçip tahta sultan ettiler hini
O da siyasette kullandı dini
Dilini kesseler SADIK MİSKİNÎ
Hakikati söylemeden durur mu

400. HİKAYETTE KISSA VAR

Dinler isen hikayette kıssa var
Kıssayı bilmeye eğilimli ol
Manalı mantıklı sözde hisse var
Hisseyi almaya eğilimli ol

Talip mürşidine bir kulak assa
Su boğar bir kişi nice gavvassa
İnsanı çürüten gam ile gussa
Gussayı salmaya eğilimli ol

MİSKİNÎ karayı ak eden vardır
Elbette her işte bir neden vardır
Ham maden içinde has maden vardır
Hassayı bulmaya eğilimli ol

401. İRFANA KAVUŞ

Cehalet elinden kurtar kendini
Oku öğren ilim irfana kavuş
Bir nehir misali vur yık bendini
Geçip havzalardan ummana kavuş

Ummanın dibinden git al gevheri
Bilmeyen yüzeyde arar ekseri
İnsan yaratanın müthiş eseri
Kâşif ol keşfe çık insana kavuş

İnsana kavuşmak olmaz bir anda
Yanaş bir ocağa kayna kazanda
Kelamdaki mana ile bezende
Hatiplik babında lisana kavuş

Lisan-ı hal ile söz incisin saç
Sevgi ile gönül kilidini aç
Dostluğa önem ver adavetten kaç
Seven bir can ile canana kavuş

Canan ile bir ol iri diri ol
Yetmiş üç milletin sadık yarı ol
Muhabbet balını yapan arı ol
Devşirip çiçeği kovana kavuş

Kovanda nizam var şeksiz şüphesiz
Yabanilik edip girme sebepsiz
Takın terbiyeni olma edepsiz
Kusursuz saygıyla divana kavuş

Divanda ahvalın arz et kâmile
Kamillerin uğraşısı ham ile
Benimse birliği cem ol cem ile
Eşe dosta yara yarana kavuş

Yarana kavuşan görmez dar günü

Sabr u sebat eden bulur var günü
Bilmediğin öğren artır görgünü
Adaba edebe erkâna kavuş

Erkâna kavuşan ulu sayılır
Bilginin yolağı yolu sayılır
Güzellik fikrinin gülü sayılır
Aşk bülbülü olup gülşana kavuş

Gülşanın gülleri açar dem be dem
Her gül kokusunu saçar dem be dem
Kimi konar kimi göçer dem be dem
Girip bir katara kervana kavuş

Kervan aşar gider dağlar başından
Seyyah sürur bulur temaşasından
Yiyen gıda alır dostluk aşından
Han içre hancı ol mihmana kavuş

Mihman misafirdir artırır rızık
Çorak gönüllere muhabbet azık
Yalancı dünyaya kim çakmış kazık
Ye yedir ikrama ihsana kavuş

İhsan sahipleri mert oğlu merttir
Gönlü merhametli eli cömerttir
Cimrinin pamuğu taştan da serttir
Vazgeç cimrilikten vicdana kavuş

Vicdan sahibi ol fakiri gözet
Kalbini iyilik fikriyle bezet

Kuyuya düşene elini uzat
Yokla insanlığın mizana kavuş

Mizanda tartıver bir yol varlığın
Çilesini çeken bilir darlığın
Üstesinden gelir insan zorluğun
Yeter ki idrak et izana kavuş

İzanla itibar büyük sermaye
SADIK MİSKİNÎ'ye en yüksek paye
Fenalık yapmaktan gel eyle hayâ
İnsanlık yolunda imana kavuş

402. MAĞRUR İNSANA NASİHAT

Sana nasihatim ey mağrur insan
Gel kendini görme dev aynasında
Toprağa gark oldu sultan Süleyman
Bil kendini görme dev aynasında

Durma diz katarı benlik dağın aş
Savaşırsan eğer nefsinle savaş
Pamuktan yumuşak koyundan yavaş
Ol kendini görme dev aynasında

Hoş görü babında bir demi ara
Ezelden ahire her demi ara
Kamillik yolunda erdemi ara
Bul kendini görme dev aynasında

Bir güneş değilsin bir mah değilsin
Bir padişah değil bir şah değilsin
SADIK MİSKİNÎ der ilah değilsin
Kul kendini görme dev aynasında

403. DEDİM GEL EY DİLBER

Dedim gel ey dilber olma bivefa
Dedi ki güzelde çok olur cefa
Dedim gel bilece sürelim sefa
Dedi sefa sürmek ağız kârıdır

Dedim ben gönülden sevmişim seni
Dedi hiç görmedim candan seveni
Dedim ateşlere yandırma beni
Dedi seni yakan aşkın narıdır

Dedim MİSKİNÎ'yim acep nidelim
Dedi ölene dek kin mi güdelim
Dedim barışalım ülfet edelim
Dedi ülfet etmek ömür varıdır

404. SÜRME NE

Sürmesi kudretten çekilmiş zaten
Ahu gözlüm gözünde ki sürme-ne
Yüz dönmen gurbettir bana hassaten
Ne lüzum var diyar diyar sürmene

Garibe yurt değil yabancı eller

Sılay-ı rahime duacı eller
Hoşnut olup rıza göstermez eller
Kanayan yarama merhem sürmene

Akar gözyaşlarım sele karışır
Güneş vurur dağ başında kar ışıır
Dert etme sevdiğim el ne karışır
Benim ile zevki sefa sürmene

SADIK MİSKİNÎ der at oku yayla
Avcı ol av için dağları yayla
Sen bir kaz çobanı bense bir yayla
Çevir kazın sürüsünü sür-mene

405. ALDIM SATAMAM

Girdim bir pazara müşteri oldum
Derdi gamı satın aldım satamam
Elemle yoğruldu kederle doldum
Bir uykumu bine böldüm yatamam

Güftekârdım söz halısın dokurdum
Bestekârdım aşk namesin okurdum
Bülbül idim gülistanda şakırdım
Dikenler içinde kaldım ötemem

Der MİSKİNÎ sararıp da solmanın
Sevdaymış sebebi dertli olmanın
Gönül dilberiyle murat almanın
Aşk rahında izin buldum yetemem

406. SEN VARSIN YÂRİM

Varlığın öyle bir sarmış ki beni
Dilimde sözümde sen varsın yârim
Vazgeçmek unutmak mümkün mü seni
Yolumda izimde sen varsın yârim

Gönül sarayında mülkümdesin sen
Fikrimde zikrimde ülkümdesin sen
Nağmemde şarkımda türkümdesin sen
Telimde sazımda sen varsın yârim

Her an her saniye yâdımda ismin
Hayalin benimle yoksa da cismin
Avuntum tesellim bir yırtık resmin
Elimde gözümde sen varsın yârim

Sakın MİSKİNİ'yi sanma tasalı
Mutluyum aşkına kadem basalı
Tutuşmuş yanarım Kerem misali
Külümde közümde sen varsın yârim

407. GÖZLERİNDEN

Gönül sarayında saki bildiğim
Doldur aşk şarabın ver gözlerinden
Her bir cefasına razı olduğum
Mest-i bi-riyâyım sır gözlerinden

Bedenim sevdanın narına düştü
Dilim gülistanın zarına düştü
Azdı yaralarım derine düştü
Yarama merhemi sür gözlerinden

Ben bir mey-perestim sen bir sakiye
Karardı gül benzim döndü hakiye
Elimi açarak geldim sekiye
N'olur bir ışık saç nur gözlerinden

Arifler kıymetli sözün aşığı
Kemalat sahibi özün aşığı
MİSKİNİ' de gülen gözün aşığı
Mahrum etme beni yar gözlerinden

408. BİR YANIM

Sağ değilim ben bu aşka düşeli
Oda yandım ciğerleri biryanım
Sultanımdan ayrı düştüm düşeli
El ayak çözüldü tutmaz bir yanım

Yar saldı bu odu baştan ayağa
İliğe damara kemiğe yağa
Ne rüzgârlar dura ne yağmur yağa
Hiç sönmeden köze dönüm bir yanım

Yanmayan pişer mi yanan bir oda
Gönlüm yara bir saraydır bir oda
Der MİSKİNİ geliversin bir o da

Bir yanım ağlarken gülsün bir yanım

409. SALINIP KARŞIMA GEL

Salınıp karşıma gel güzel seni
Methedeyim dehanınan dilinen
Hüsn-ü rızan ile seversen beni
Göçüreyim elatınan elinen

Seni yar bilmişim sende bilirsen
Selam verip selamımı alırsan
Anama atama gelin olursan
Bezetaryim yeşilinen alınan

Bile ikrar kılıp bile göçelim
Yeşil yaylalara çadır açalım
Kon otur soframa yiyip içelim
Besleyeyim kaymağınan balınan

Âşık MİSKİNÎ'yim aşığım sana
Sen de âşık mısın n'olur de bana
Yârim deyi duyurayım cihana
Mızrabınan perdeyinen telinen

410. ATANA SAYGI DUY

Sağlığında kıymetini bilip de
Baş tacı etmeli er atasını
Çünkü ata fındık fıstık alıp da
Çerez ile besler keratasını

Yolcu taşır ecel denen bu tren
Yapar kabristanda acı bir fren
Ah vah eder atasını yitiren
Ne yazık bulamaz beratasını

MİSKİNÎ atana sen dile sıhhat
Saygı duy hürmet et eldeyken fırsat
Çok ister büyüğün kaybeden evlat
Duyamaz sesini horatasını

411. ALLAH ETMESİN

Cimri şadırvana maşrapa almış
Bir hayra batacak Allah etmesin
Eylık yapmak için hayale dalmış
Sevaba yetecek Allah etmesin

Bağbancıya yoldaş olmuş bağ için
Yaylacıya kardaş olmuş dağ için
Zavotcuya kirve olmuş yağ için
Bala yağ katacak Allah etmesin

Yememiş içmemiş yığmış servetin
Vergisini ödememiş devletin
Bir ufacık hayır ile cennetin
Üstüne yatacak Allah etmesin

Cimri bir lokmacık bahşetmez aca
Kuş kondurmaz becerdiği ağaca

Temennim varmasın vardı mı haca
Çalımlar satacak Allah etmesin

Ne olur cimriler malına kıysa
Yarisını hayır yoluna koysa
MİSKİNİ'nin ele aldığı duysa
Yakasın tutacak Allah etmesin

412. KANA BATMAZ MI

Yar karşımda salınarak gezersin
Gezer gezer kara bağrım ezersin
Sevdiğim katlime ferman yazarsın
O pamuk parmaklar kana batmaz mı

Sevdaya saldın da aklım kaldırdın
Yüreğimi kederinen doldurdun
Beni ağlattın da eli güldürdün
Dilber benim ahım seni tutmaz mı

MİSKİNİ'yim derdim bine ulaşık
Ayrılık elinden fikrim dolaşık
Beddua eylese mazlum bir âşık
Zalimin yurdunda baykuş ötmez mi

413. BAL SAYESİNDE

Ey insan sayeye minnetin olsun
Kervan dağdan aşar yol sayesinde
Koy arı çiçekten nektarın alsın

Beden şifa bulur bal sayesinde

Her can minnet duymalıdır dünyaya

Bağbancı bahçeye nara ayvaya

Burç çiçeğe durur çiçek meyveye

Yapraklar yeşerir dal sayesinde

MİSKİNÎ ariftir bu sözden kanar

Minnet duyduğunu yâd edip anar

Bülbüller gül için pervane döner

Dikenler gönenir gül sayesinde

414. TANRI UYUZ VERE TIRNAK VERMEYE

Yetime mazluma zulüm edene

Tanrı uyuz vere tırnak vermeye

Hak bilmeyip haksızlığa gidene

Tanrı uyuz vere tırnak vermeye

Dosta kuyu kazan kendisi düşe

Koç boynuzun vurup karnını deşe

Sahtekâra düzenbaza kalleşe

Tanrı uyuz vere tırnak vermeye

Mayası hileli mal satan kimse

Pişmiş sıcak aşı su katan kimse

Namuslu insana şer atan kimse

Tanrı uyuz vere tırnak vermeye

MİSKİNÎ yalanı dizicilere

Gücü yettiğini ezicilere
Halkın huzurunu bozuculara
Tanrı uyuz vere tırnak vermeye

415. CAN ELE GEÇMEZ

Sağ canın kadrini iyi bil dostum
Gün gelir sıhhatli can ele geçmez
İyilik içindir öğütte kastım
Her uzvunu koru ten ele geçmez

Âşık sözü mücevherdir alana
Doğruya rağbet et uyma yalana
Ömür sermayesin verme talana
Boşa harcadığın gün ele geçmez

MİSKİNÎ toprakta arar kısmetin
Değeri ziyade her bir nimetin
Şükürle bil suyun nanın kıymetin
Bilmezsen su kurur nan ele geçmez

416. ŞADILIK EYLE

Yahşi yârim yaldır yaldır yaldırır
Yaldırır da aklım baştan kaldırır
Alnındaki pürçek beni öldürür
Yom ver hanum yom ver şadılık eyle

Gel olma göğsüme dağları uran
Billahi kurbandır uğruna bu can

Yumuş oğlanına kıyar mı sultan
Yom ver hanum yom ver şadılık eyle

Kıratımın ayakçığı külüktür
Çapkun yetsem gerek sevdam uluktur
Şadılık eylemek bir ululuktur
Yom ver hanum yom ver şadılık eyle

Gökçek yârim çargab çuha giyesi
Ozan dilim boyun görüp öyesi
Başım tacı dertli gönlüm eyesi
Yom ver hanum yom ver şadılık eyle

Gül aşkından bülbüldeki şakıma
Bir düğmek at yürekte ki çâkıma
Mürüvvet kıl MİSKİNÎ'yi kakıma
Yom ver hanum yom ver şadılık eyle

417. GÜN DEĞENDE DAĞLARA

Sabah olup gün değeinde dağlara
Gökte kuşlar süzüm süzüm süzülür
Kervan katarlanır yola düzülür
Hasret düşer sayrulara sağlara

Salkım salkım tan yelleri esende
Kuşatır çar yanı çiçek kokusu
Can diriltir tabiatın dokusu
Ecel tutar arzdan ayak kesende

Göksü güzel kaba dağlar sıralı
İn yolları aşar gider belinden
MİSKİNİ kan ağlar firkat elinden
Gözü yaşlı yürekçiyi yaralı

418. TAVŞAN SIRTINDA

Fukaranın rızkı tavşan sırtında
Tavşan kaçır o el atıp tutamaz
Hep yek vardır hayatının zarında
Düzenbaza ütülür de ütemez

Fakire içirir felek zehrini
Gözyaşları geçer Aras Nehri'ni
Ömür boyu çeker dünya kahrını
Bir gün mesut olup keyif çatamaz

MİSKİNİ'nin gönlü kederle dolar
Kem talih saçını başını yolar
Güle bülbül olsa gül açmaz solar
Fakir dili şakıyamaz ötemez

419. YELTEME

Ey felek sen bizi kalleş belleme
Bizim her işimiz erkekçesine
Hamle kılmak için fırsat kollama
Veririz başımız erkekçesine

Biz yiğidiz biz de kalleşlik olmaz
Hak hukuk bilene bir zeval gelmez
Bizim ambarımız haramla dolmaz
Alışverişimiz erkekçesine

Hissimiz kabarmaz nefretten yana
Gönlümüz daima sohbetten yana
Velâkin şereften iffetten yana
Kırılır dişimiz erkekçesine

Soyumuz boyumuz evlad-ı insan
Mecliste kâmiliz meydanda merdan
Cılasun yaşarız pir-i nevcivan
Kurumuz yaşımız erkekçesine

Kolca kopuz MİSKİNÎ'nin elinde
Çalar söyler görklü kelam dilinde
Kurbanlık koçlarınız vatan yolunda
Birimiz beşimiz erkekçesine

420. GEZER

Ney-i bezm-i gamla herc ü merc olan
Çâk eyler sinesin sadpare gezer
Gönlünü reh-i aşk dervişi kılan
Sızlar leyl ü nehar biçare gezer

Kurtulmaz düşenler girdab-ı aşka
Ne mümkün ulaşmak sefaya meşke
Har değil goncanın meftunu başka

Dili hezar olur glzare gezer

Bahtsızlığın urbasını giyerek
Felek sillesini her dem yiyerek
Dşte hakikatte yar yar diyerek
MİSKİNİ nicedir avare gezer

421. ŞİMDİ

-Üstad Fuzuli'ye ithaf olunur-

Ey dilber aşkınla dağlı değilken
Harab-i nerkis-i fettanım Şimdi
Eli kolu böyle bağlı değilken
Kapında bende-i fermanım Şimdi

Korkmazdım cilveden nazdan işveden
Kara bağrım büryan oldu pişmeden
Aram açık eğlenceden neşveden
Şad olmam külbe-i ahzanım Şimdi

AŞkın MİSKİNİ'ye gr bak nidptr
Aklımı başından alıp gidptr
Kıya bakışların kanlar edptr
Şehid-i hançer-i mjganım Şimdi

422. KÜPE EYLE BU SÖZÜ

Tak kulağa küpe eyle bu sözü
Mal doyurmaz toprak doyurur gözü

Manada makbuldür her sözün özü
Uzun lafi tabi eyle dümleğe

Hakka hayırlısın zikretmek gerek
Sabırla oturup şükretmek gerek
Başa geleceği fikretmek gerek
Etten evvel düşmeyesin çömleğe

MİSKİNİ bir civan cana kast etmiş
Kendini köprüden aşağı atmış
Yaratan yaşamak için yaratmış
Yaşamadan girmeyesin gömleğe

423. BAY U GEDA

Bay u geda hiç bir olmaz dünyada
Zengin insan altın lira bastıklı
Et yahnisin ancak görür rüyada
Fakir insan yarım kerpiç yastıklı

Nere varsa kusur olmaz hürmette
Zengin insan söz sahibi devlette
Kelam etse susturulur sohbette
Fakir insan ağzı dili kestikli

MİSKİNİ eyledi geşt-ü güzârı
Hoyratlar elinde gördü gülzârı
Zengin insan alır kuzey rüzgârı
Fakir insan sam yelleri estikli

424. ATA ANA TERK OLMAZ

Çıkma evlat ata ana sözünden
Bir demeyle ata ana terk olmaz
Bağlı kal ayrılma sakın özünden
Kökünden ayrılan dalda erk olmaz

Evlat atasına hürmetli olur
Anın duasıyla kısmetli olur
Ocak tütüren alp kudretli olur
Verme sırtın yavşan dibi berk olmaz

Der MİSKİNİ burnun dikme havaya
İyi düşün taşın tez kalkma haya
İnat edip çıkma taşa kayaya
Katu taştan tarla olmaz herk olmaz

425. YÜRÜ BRE DÜNYA

Yürü bre dünya sana gelenler
Yaylağını yayıp yayıp gittiler
Servete devlete nail olanlar
Mal varlığın sayıp sayıp gittiler

Çalışanlar usanmadı güçlükten
Libas giyindiler yensiz içlikten
Cimrinin nefesi koktu açlıktan
Mert olanlar doyup doyup gittiler

Kimi çörelendi bendin başına

Kimi razı geldi yavan aşına
Kimileri düştü bir yar peşine
Dağı taşı oyup oyup gittiler

Hani ya atalar analar hani
Bunda baki kalan sanidir sani
Kana susayanlar oldular cani
Nice cana kıyıp kıyıp gittiler

İnsan olan insan iyilik eyler
İyilik eyleyen kemliği neyler
Hizmetkâr sahibi ağalar beyler
Yıldız gibi kayıp kayıp gittiler

Aklı basmayanlar bulsun danışman
Dost tutsun kendine tutmasın düşman
Evvel eden ahir oldu bin pişman
Ettiğinden cayıp cayıp gittiler

Gidenin her biri bir yana döndü
Tutuştu yürekler büryana döndü
Kutnu kumaşlılar üryana döndü
Üzerlerin soyup soyup gittiler

MİSKİNÎ aşk ile bezenmeyenler
İyilik yapmaya özenmeyenler
Mal kazanıp gönül kazanmayanlar
Soykaların koyup koyup gittiler

426. VURAN YAR DELEN YAR YARALAYAN YAR

Aşkın mızrağını sinem üstüne
Vuran yar delen yar yaralayan yar
Azrail misali canın kastına
Giren yar alan yar aralayan yar

Her âşık çeker mi yârin nazını
Naz ikiye katlar kalp emrazını
Ben vuslat dilerken hicran sazını
Deren yar çalan yar sıralayan yar

SADIK MİSKİNÎ'yim kesilmez ağrım
Derdim lokmanına ulaşmaz çağrım
Hasret ateşiyle hun oldu bağrım
Gören yar bilen yar paralayan yar

427. BENDEN DEMESİ

Mecliste söz gümüş sükût altındır
Tutarsın tutmazsın benden demesi
Yolculukta menzil yürük zatındır
Yetersin yetmezsin benden demesi

Has kumaşsa bir tacirin bohçası
Eksik olmaz kesesinden ahçesi
Bülbüle münasip gülşen bahçesi
Ötersin ötmezsin benden demesi

Yıllar kovar haftaları ayları
Ecel okun takıp gerer yayları

Ruh u bedeninden kötü huyları
Atarsın atmazsın benden demesi

Ölçülü davranan sahip dirliğe
Kargaşa yaşamaz uyan birliğe
Tüten baca nişanedir varlığa
Tüttersin tütmezsın benden demesi

MİSKİNÎ gel olma haddini aşan
Başını yitirir ayağı şaşan
Göğerrir tohumca toprağa düşen
Bitersin bitmezsın benden demesi

428. NERDE O YOĞURDUN BOLLUĞU KARDAŞ

Çalışmadan yiyecekmiş hazırıcı
Nerde o yoğurdun bolluğu kardaş
Çiğnemededen yutacakmış lokmayı
Nerde o yoğurdun bolluğu kardaş

Evvela bir işe baş koymak gerek
Yeşil yaylalara mal yaymak gerek
Yoğurt yapmak için süt kaymak gerek
Nerde o yoğurdun bolluğu kardaş

Köprüyü minnetsiz geçirim demiş
Suları zahmetsiz içerim demiş
Ekmediğim yerden biçirim demiş
Nerde o yoğurdun bolluğu kardaş

Tepeye eremez yamaç çıkmayan
Gülü koklayamaz bağa bakmayan
Kazan kaynatamaz ocak yakmayan
Nerde o yoğurdun bolluğu kardaş

Pişirmeyen yumurtayı soyamaz
Hak söze MİSKİNÎ bir şey diyemez
Çalışanın malın yatan yiyemez
Nerde o yoğurdun bolluğu kardaş

429. DİLE SULTANIM

Aşkımı dökeyim dile sultanım
Benden ne dilersen dile sultanım
Bülbülüm sen teki güle sultanım
Sen güldür ki yüzüm güle sultanım

Bilirim her aşkın azabı vardır
Her işin kanunu kitabı vardır
Zulmün de bir haddi hesabı vardır
İnsaf et yola gel yola sultanım

Abat olmaz ahlar alan dünyada
Bak hiç var mı baki kalan dünyada
SADIK MİSKİNÎ'yi yalan dünyada
Gel satma paraya pula sultanım

430. SÜREK

Yükün koyma teraziye nevcivan

Rıza kıl bilece bir devran sürek
Evvel tıfil idi yaşlandı civan
Böyle gelmiş böyle gider bu sürek

Dünyadan zevk alır gönül eyleyen
Zevk almaz varlığın yığıp eyleyen
Başarır bir işte çok ceht eyleyen
Mutlak muradına erişir sürek

Konuşmak vergili ağızdan dilden
Sohbet eyledikçe bal damlar dilden
Aşk eksik değilse derun-u dilden
Sefa çiçeğiyle taçlanır sürek

Adın gâhî nazan gâhî de eda
Cilvekâr edemez visali eda
Yıldırır aşığı çok naz u eda
Ara yerde karaçalıdır sürek

Aşk beni savurur o yan bu yana
Yine de bu gönlüm sevmekten yana
Diler ki bedenim iyice yana
Nar topları atar üstüme sürek

Ben bilirim aşk-ı sevda kor-kut-dur
Sen o kadar beni böyle korkut-dur
Benim el aldığım Dede Korkut'dur
Ben ona torunum o bana sürek

Sitemli bakışla bağrım belleme
Gücüm kesip iflahımı belleme

Kalbimdeki hissi nefret belleme
Sevgi dünyasıdır bende ki sürekle

Süreğim var sanma senden geçerim
Sözüm sözdür kuşkun varsa geç-erim
Bahçan çeperinden atlar geçerim
İster iki olsun kapında sürekle

Ko yalvaram beni benimse diye
Ağzın açıla da dilin he diye
Anana atana verem hediye
Koyundan keçiden toşundan sürekle

Der MİSKİNÎ kadan belan alayım
Sana kurban taburlarım alayım
Güzel ver muradım murat alayım
Nazik bedenimi sarmadan sürekle

431. AĞLAMA DÜŞTÜ

Yar seni seveli derun-u dilden
Bağrıma sönmeyen bir ataş düştü
Ahım eksilmedi ruz i şeb dilden
Yerden çıktı arşı alaya düştü

Bir mey kandım yok lezzeti ser abda
Dalgıçlayım yüzer durur ser abda
Sanman beyanetim habda serabda
Hakikattir bu ne hayal ne düştü

SADIK MİSKİNÎ der üstüme gülme

Felek âşıklara demiş ki gülme
Yârin hissesine sevinme gülme
Benim de payıma ağlama düştü

432. KAÇIN HA KAÇIN

Yumurtanın içi zeytinin dışı
Benimdir diyenden kaçın ha kaçın
Haram mayalıysa kadı'nın aşısı
Haz ile yiyenden kaçın ha kaçın

Kadı aç gözlüyse alır rüşveti
Çıkar için çığner hak adaleti
Kalkan êdip kendisine salâtı
Şeytana uyandan kaçın ha kaçın

MİSKİNÎ susmasın haklının dili
Omuzdan kırılısın eğrinin kolu
Bizim girdiğimiz doğruluk yolu
İkrârdan cayandan kaçın ha kaçın

433. NE DESEM YAKIŞIR

Huri mi Peri mi Melek mi desem
Ne desem yakışır ay güzel sana
Ayşe mi Fatma mı Dilek mi desem
Ne desem yakışır ay güzel sana

Binnaz mı Binnur mu Bingül mü desem
Canan mı Candan mı Cangül mü desem

Hande mi Handan mı Hangül mü desem

Ne desem yakışır ay güzel sana

Suna mı Suzan mı Sultan mı desem

Sevda mı Seher mi Seyran mı desem

Sevil mi Seval mi Seylan mı desem

Ne desem yakışır ay güzel sana

Gülşen mi Gülben mi Gülfem mi desem

Hüsün mü Hüma mı Hürrem mi desem

MİSKİNÎ Merve mi Meryem mi desem

Ne desem yakışır ay güzel sana

434. MÜSAİT MİSİN

Gül yüzlü cananım ziyaretine

Varmak istiyorum müsait misin

Bir dem mazhar olup muhabbetine

Ermek istiyorum müsait misin

Müsait değilsen kapını çalmam

Yüzsüzlüğe verip mihmanın olmam

Sen gel demeyince ben çıkıp gelmem

Sormak istiyorum müsait misin

MİSKİNÎ'yim diyem sevda halların

Çok özledim baldan tatlı dillerin

Bahçende açılmış gonca güllerin

Dernek istiyorum müsait misin

435. YA ÜÇLE YA BOŞLA

Sakın bir canınla işe koyulma
Ya üçle ya boşla rahat edersin
Duyduğunu üç kez tekrardan yılma
Ya üçle ya boşla rahat edersin

Bir elin nesi var ikinin sesi
Birleşince artar gönül hevesi
Cem ol bir araya üç et nefesi
Ya üçle ya boşla rahat edersin

Üç cevaba karşı üç kere sormak
Yanılmayı önler üç kere görmek
Bol verir nadası üç kere sürmek
Ya üçle ya boşla rahat edersin

Bir sürenin bakır ikinin gümüş
Üç sürenin altın yemişi yemiş
Bunu ben demedim atalar demiş
Ya üçle ya boşla rahat edersin

Birincide olunmazsa muvaffak
İkinci kez denenmesi elbet hak
Üçte dilek kabul görür muhakkak
Ya üçle ya boşla rahat edersin

Şaman'da bedeninin üç ruhlu hali
Üçler iki imam bir kutup veli
Bektaşî'de Allah Muhammed Ali
Ya üçle ya boşla rahat edersin

Üçtür Recep Şaban Ramazan ayı
Abdeste üç defa yıka azayı
İslam inancında üç kutsal sayı
Ya üçle ya boşla rahat edersin

MİSKİNÎ bir elhem üç kulhuvallah
Derler ki korkuyu def eder vallah
Üç tövbe edeni affeder Allah
Ya üçle ya boşla rahat edersin

436. MAHİR EL LÜZUM

Bazı eser neden işe yaramaz
Ruh olmasa beden işe yaramaz
İşlenmese maden işe yaramaz
Maden işlemeye mahir el lüzum

Meyve lezzetlidir bağ ağacında
Dalı gür gövdesi sağ ağacında
Has meyve bulunmaz dağ ağacında
Fidan aşlamaya mahir el lüzum

MİSKİNÎ bir işe aşk ile varan
Akıtır pınarı dağları yaran
Yazın yeşil yayla kış için aran
Varıp kışlamaya mahir el lüzum

437. DÜR SEVGİLİ

Sen benim sevdiğim sadefin dürü
Sen bir dür-i galtân dür-i dânesin
Canımın cananı gönlümün varı
Sen bir dür-i şehvâr bir yek-dânesin

Sadef ki kendini sahile atar
Nisan yağmurunun damlasın yutar
Bir sıvı salgılar dür maya tutar
Sen bir dür-i yetim bir yegânesin

SADIK MİSKİNÎ'yi âşık eden sen
Lü'lü-i lâlâ sen dür-i aden sen
Dür-i âbdâr sensin dür-i maden sen
Sen bir dür-i dehan dür-dendânesin

438. HERCAİ GÜZEL ELİNDEN

Gönül bir hercai güzel elinden
Gâhî ağlamalı gâhî gülmeli
Desmallar çürüdü gözüm selinden
Gâhî çağlamalı gâhî silmeli

Seyreyle seherde şeyda bülbülü
Açsın diye bekler bahçede gülü
Dur durak bilmeyen deli gönülü
Gâhî bağlamalı gâhî salmalı

MİSKİNÎ dönerim fir kapısında
Güzelin güzellik var kapısında
Hizmet etmek için yar kapısında

Gâhî sağlamalı gâhî ölmeli

439. BAŞTAN

Bir işte muvaffak olmak istersen
Dene olmadı mı başla en baştan
İster bir başkası olsun ister-sen
Varıp akıl alın bir kâmil baştan

İkiye ulaşır kat eden biri
Suyu bulandırır cahilin biri
El çekme birlikten terk etme biri
Ayırmak ölümdür bedeni baştan

MİSKİNÎ cehdeden ilme yetişir
Ol bahçede güzel meyve yetişir
Tedbir alınmasa hemen yetişir
Kuyruğa balığın kokusu baştan

440. AÇMADI

Deryüzeger olup kapısın çaldım
Pencereden yüzüm gördü açmadı
Beyitler söyledim defimi çaldım
Goncanın açması durdu açmadı

Nasibime nar-ı hasret kesildi
Umudum gâh arttı gâhî kesildi
Sevdiceğim bir harami kesildi
Yoluma tuzaklar kurdu açmadı

MİSKİNÎ yedi kez haddeden geçti
Değdi sevda oku sinemden geçti
Ömr su gibi aktı yel gibi geçti
Baht kilidi miftah kırdı açmadı

441. GÖZ

Gözün cinasını yaza duralım
Göz var kahverengi göz var kara göz
Baharı yaşayıp yaza duralım
Yapraktır filizdir fidandaki göz

Gün görmeyen ay misali tutuldum
Elde tütya gözde hediye tutuldum
Suyu şirin bir güzele tutuldum
Yaktı yüreğimi sevda denen göz

Ömür dedikleri tadımlık sindir
Yaşa da hayatı içine sindir
Birisi aşıyan birisi sindir
Dünyada insanın evi iki göz

Şirin ise huyun şirindir suyun
İnsan bedenini temizler su-yun
Her daim çıktığı yer duru suyun
Bir girdap bir kaynak bir göze bir göz

Şifadır cahilin derdine öğüt
Meclisi irfanda kâmindir öğüt

Var bir değirmende tahılın öğüt
Kırıp da buğdayı un eder bir göz

İflah etmez sevenleri aşk koru
Yeşildir bağ u dağ yeşildir koru
Uzak dur kendini nazardan koru
Bir insanın yuvasını yıkan göz

El kalkınca bağrın açmış gün aha
Dünkü gibi doğup batır gün aha
Harami olup da batır günaha
Eşitçe tartmalı mizandaki göz

Bidayetten insandaki doku nur
Rüzgâr ona zarafetle dokunur
Tezgâhlarda keçe kilim dokunur
Döşemeye elvan elvan konar göz

Cem olup muhabbet şerbetin için
N'olur dışın gibi hoş olsun için
Karanlığa karşı aydınlık için
Gerek her odaya bir kapı bir göz

Duam genç yaşında görme sin diye
El ayaktan düşkün görme sin diye
Kılı dahi zarar görmesin diye
MİSKİNÎ yârine bir kulak bir göz

442. ZAHİT SAZIMIZI TAHTA BELLEME

Zahit sazımızı tahta belleme
Saz nameler okur teli çekince
Bir avuç kül atıp gözü külleme
Kül savrulup gider yeli çekince

Şeytan işi deme sen bu divana
Divan ıssı malik sağlam imana
Dağılır bülbüller döner virana
Bahçıvan bahçadan gülü çekince

Ham değil MİSKİNÎ bir ehli dildir
Senin gibilere öğüdü boldur
Haramın başı dağ altı bir kıldır
Devrilip yıkılır kılı çekince

443. YAR YAR DİYEREK

Ayrılık derdine düşen âşıklar
Bağrı hasret ile pişen âşıklar
Ah çekiben ağlar yar yar diyerek

Âşık bir bülbüldür maşuk ise gül
Sevdiği güzeli bulunca gönül
Coş ediben çağlar yar yar diyerek

Nicedir MİSKİNÎ düşkün hallerde
Issız sahralarda gurbet ellerde
Yürekçiğin dağlar yar yar diyerek

444. HER ZAMAN SEL GELİP KÜTÜK GETİRMEZ

Her zaman sel gelip kütük getirmez
Değerlendir ele geçen fırsatı
Yontulmasa taş yerine oturmaz
Gir usta eline kavra sanatı

Sanatı kavrayan kârını görür
Hallolur işleri yolunda yürür
Sulanmayan ağaç meyve mi verir
Emek harcamayan bulmaz manatı

Manat her kilide olur anahtar
Kapılar açılır artar kışb ü kâr
Suhuletin evvel bir zorluğu var
Eziyet çekmeyen görmez rahatı

Rahata erince gel mağrurlanma
Her şeyi ezerim geçerim sanma
Cilveli dünyaya asla aldanma
Niceler terk etti bu saltanatı

Saltanat dediğin gönüllerdedir
İyilik cömertte erlik erdedir
Muhabbet birlikte dirlik birdedir
Silip at kalbinden kov adavatı

Adavat kimseye sağlamaz barış
Daim kötülükle sen eyle yarış
İnsanlığa çıkan bir yola eriş
Kulak ardı etme bu nasihatı

Nasihatı dinle ehl-i irfandan
Başa bela gelir cahil insandan
Dili küfürbazdan eli yamandan
Arkadaş eyleme böyle bir zatı

Böyle bir zat seni yardan uçurur
Atar ateş çemberinden geçirir
Belaya gark eyler il il göçürür
Zehir eyler tatlı olan hayatı

Hayatı hakiki dost ile paylaş
Bülbül ol bahçede gül ile oynaş
Sevgiyle haşrolup aşk ile kaynaş
Halim ol âleme verme zayatı

Zayat veren zayat bulur bilesin
Ağlayan gözleri güldür gülesin
Der MİSKİNÎ et ki insan olasın
Edesin kemlikten sen feragatı

445. ŞİTANAME

Bir şitanamem var guş verin dostlar
Yaza yaz demişler kışa kış elbet
Darbimesel yerin örtüsüdür kar
Eriyip aktıkça arz içer şerbet

Şerbeti içtikçe toprak kabarır
Bozluktan yürüyüp yeşile varır
Ağaç çiçek açar meyvesin verir

Gayret göster geçer eline kismet

Kısmetsiz bir mevsim değildir şita
Kar da bir kismettir bak taksimata
Yaratan yön vermiş bu tabiata
Vardır her noktada bin türlü hikmet

Hikmet kar-ı şita yağar yağdıkça
Beyaz bulutları saĝar saĝdıkça
Parlar yıldızlayın güneş doğdukça
Sanırsın tabiat boynunda ziynet

Ziynet kışın karı ol su buharı
Kanatları beyaz gök billurları
Evvel mesken tutar daĝı kırları
Sonra baĝ bahçeye iner bereket

Bereket kristal altı köşeli
Yapıları farklı farklı dōşeli
Yaĝış olup lapa lapa düşeli
Kar yer için beyaz altın ganimet

Ganimet bulutlar gezerler tok tok
Gökten yere yağın kar tanesi çok
Birbirine benzer iki tane yok
Deĝişir sıcaktan nemden imaret

İmaret ki karın şekli yapısı
Arz için açıktır göĝün kapısı
Şita süsü karı buzu tipisi
Sabret yazı bekle etme şikâyet

Şikâyeti bırak düşün toprağı
Kar nem ile suyun ana kaynağı
Besleyip büyütür dalı yaprağı
Yaşatır canlıya sevinç saadet

Saadet zi-kıymet geçse destine
Düşme sakın kışın karın kistine
Hava tabakası örter üstüne
Dondurmaz bitkiyi korur nihayet

Nihayet bulup kış belirir ahir
Baharla erir kar coş eder nehir
Yazın toprak için kuraklık kahir
Kuraklığa karşı kardır himayet

Himayet eyleyen dağların karı
Kardaki amonyak azot esrarı
Kardelen bahara eyler işmarı
Mahlûk uyanmaya bulur icazet

İcazet olunca bahar yaşanır
Katarlı kervanlar yola döşenir
Yağmur dolu bulut yağar boşanır
Kara toprak için başlar ziyafet

Ziyafet şitadan bahara yaza
Mahsul olgunlaşıp toplanır güze
MİSKİNÎ noktayı koyuver söze
Bu name burada bulsun kifayet

446. NE SANIR

Eli yağmurcuğa yetmeye görsün
Dere de kendini bir ırmak sanır
Ucu davulcuğa çatmaya görsün
Çırpı da kendini bir tokmak sanır

Mazluma gösterir zorba pazısın
Hak yiyiben kanlandırır azısın
Son deminde hacca yapar gezisin
Kara da kendini aktan ak sanır

SADIK MİSKİNÎ der ziyankâr sıçan
Çuvalın dibini kemirip biçen
Benlik kanadıyla havada uçan
Hünerliyi görmez kendin bok sanır

447. NE OLUR

Tut ki karanlığa ben bir çerağım
Yanmasam ne olur yansam ne olur
Tut ki aşk şarabı dolu çanağım
Kanmasam ne olur kansam ne olur

Tut ki çığ dağımı kayan bir belim
Tut ki kasırgayım esen bir yelim
Tut ki taşkın nehir coşkun bir selim
Dinmesem ne olur dinsem ne olur

Tut ki MİSKİNÎ'yim vurdum sazıma

Tut ki mana derceyledim sözüme
Tut ki ahir dönmekteyim özüme
Dönmesem ne olur dönsem ne olur

448. BİR NASİHAT EDEYİM

Eğlen bir nasihat edeyim yine
Aklın idrak etsin kulağın duysun
İyi elbiseni giy üzerine
Seni gören gözler bilsin ki baysın

İnsanlık yolunda doğarsa fırsat
Fırsatı kaçıрма yapmaya can at
Yemekler hazırla sofralar donat
Konuğu ağırla ününü yaysın

Yiyip yedirene mert oğlu derler
Varıp her mecliste methin ederler
SADIK MİSKİNİ'yi dinleyen erler
İşbu pendi kısa gün kârı saysın

449. ÖZ

Her gün yücelerden engine doğru
İki dağın arasından akar öz
Eğri olma her cihette ol doğru
Dar gününde sana arka çıkar öz

Kulak ardı etme sözümü oku
Kapıdan bacadan irak tut ok'u

Sakın ayrı koma yay ile ok'u
Ülfet sevindirir firkat yakar öz

MİSKİNÎ kökünden biten ot imiş
Ayrılık derdine vuslat ot imiş
Yardan yurttan ayak ırmak ot imiş
Hasretlik derdinden sınar çöker öz

450. OGUR

Divanü Lûgat-it Türk'ten öğrendim
Ogur beş manadır zamandır ogur
Kâşgarlı'yı okudukça gönendim
Kutlu devlet ulu mekândır ogur

Yürü yolu yürü yol ogur bolsun
Ne muradın varsa yerini bulsun
Ogurun manasın bilmeyen bilsin
Bir işte fırsattır imkândır ogur

Pendi dinleyerek söz kandın ise
Ögeyle hayata abandın ise
Gençlikte işleyip yıprandın ise
İhtiyar çağında devrandır ogur

MİSKİNÎ handır bu gidip gelinir
Burada üç beş gün konuk kalınır
Oğuzca'da bu söz böyle bilinir
Hayır berekettir gümandır ogur

451. KARA

Ben diyeyim kalem sende yazadur
Küçük değil gönlümdeki aşk kara
Geçiver şitadan varıp yaza dur
Yaz da ot göğerir yeşerir kara

Bakmazlar ocakta kuruya yaşa
Yaşın dayanınca sevecek yaşa
Sevilerek yaşa severek yaşa
Bir güzeli sevmek değildir kara

Kürüyüp hasreti bir yol yolak aç
Aşka ermeyenin ruhu kalır aç
Aşka er saadet kapısını aç
Firkat kilidine ülfettir kara

Ko varsın teşneler aşk denen bende
Gönül sultanına olmuşum bende
Arama zerrece kusur yok bende
Alnı ak olanda bulunmaz kara

Bağban ol da emek eyle bir güle
Gül açıla bir sevine bir güle
Bülbülü komaz ki kavuşa güle
Her daim arada dikendir kara

Lezzet için bahçeli ol bağlı ol
Hizmet için ağzı dili bağlı ol
Sadakat et cananına bağlı ol
Birbirine bağlı denizle kara

Kendin bilen adın yâda düşürdü
Kendin bilmez ayarını düşürdü
Güzeli sevdi de gönül düşürdü
MİSKİNÎ'ye kimse çalamaz kara

452. SÖYLEME

Yerin kulağı var demiş atalar
Gizli tut kimseye sıрын söyleme
Kişi kendi ayağını baltalar
Hırlıya hırsıza varın söyleme

Körelirse değirmenlik taşların
Un öğütmez sarpa sarar işlerin
Hünerli de olsa evde işler'in
Methodip âleme yârin söyleme

Kâmilisen cahile kendin tay etme
Ele geçen bir metahı zay etme
Dost başına gelen işi şay etme
Ört bas et yigidin kirin söyleme

Hayâ perdesini çekiver üzen
Er sayılmaz elin namustan üzen
Çerçöptür söylenip yüzeyde üzen
Deme MİSKİNÎ'ye derin söyleme

453. GÜL-İ RUHSARINA HEZAR OLMAYAN

Gül-i ruhsarına hezar olmayan
Ötmeye yetemez dili lal kalır
Aşk rahında sabrı hezar olmayan
Menzile çatamaz bi-mecal kalır

Bi-mecal bir âşık dayana bilmez
Kalkarak gafletten uyana bilmez
Vuslatın rengine boyana bilmez
Hakikatten uzak bir hayal kalır

Bakin SADIK MİSKİNÎ'nin zatına
Kurulmuş bahtsızlık saltanatına
Süvari olmayan murat atına
Geşt-i güzâr olsa bir rical kalır

454. KEM VURUR

Dişi battığını acımaz felek
Tekmesini sillesini kem vurur
Bir mazlum yalvarıp dilese dilek
Fırsat vermez gam üstüne gam vurur

Saflar uyanığa binek dünyada
Aslan pençesinde sinek dünyada
Fırıldak kurumlu döneğ dünyada
Sahtekârlar dürüstlükten dem vurur

Haydutlar yol tutup alır haracı
Yemeye yeltensek bal çalar acı
Bir türlü göğörmeyiz umut ağacı

MİSKİNİ'yi dolu döğer sam vurur

455. AĞRI DAĞI

Yükseklerden nazlı nazlı bakarsın
Dağlar sultanısın sen Ağrı Dağı
Âşıkları sevdan ile yakarsın
Dertler dermanısın sen Ağrı Dağı

Bu yerlerde yoktur senden yücesi
Doruğuna çıkmak ister nicesi
Özlemine çeker genci kocası
Canlar cananınsın sen Ağrı Dağı

Peygamber Dağı'sın ispatı Tevrat
Adına denilmiş Hari Ararat
Her türlü canlıya germişsin kanat
Keremler kânısın sen Ağrı Dağı

Nuh'un Gemisi'nden izler var sende
Gönüller var sende gözler var sende
Burnu hırızmalı kızlar var sende
Aşkın fermanınsın sen Ağrı Dağı

Adaklar adanan Tanrılı Dağ'sın
Medeniyet ekseninde bir bağınsın
Nice kavimlere yeşil yaylağınsın
Mertlik harmanınsın sen Ağrı Dağı

Gözlerin şahittir Nuh Tufanı'na

Pek yakışmış Küçük Ağrı yanına
Hiçbir dağ yetemez senin ününe
Tarih destanısın sen Ağrı Dağı

Birçok uygarlığa beşik olmuşsun
Huri, Urartu'yu yola salmışsın
Selçuklu'dan Ağr adını almışsın
Hanlar nişanısın sen Ağrı Dağı

Bir süslü gelinsin telli duvaklı
Buluttan perçemli kardan yanaklı
Kutsallığın vardır kurban sunaklı
Tanrı ihsanısın sen Ağrı Dağı

Nasip olsa çıkıp gelsem ben sana
İçsem sularından hep kana kana
İki bacı yatarsınız yan yana
Kardeş mekânısın sen Ağrı Dağı

MİSKİNÎ aşkınla coşar söyleşir
Nimetinden her bir canlı paylaşır
Etrafında koç yiğitler eyleşir
Yiğit meydanısın sen Ağrı Dağı

456. KARS YEMEK DESTANI

Bir destanım vardır Kars yemeğine
Saymakla tükenmez nimeti Kars'ın
Çobanına ağasına beğine
Bulunur ikrâmı izzeti Kars'ın

Aşure'dir Nuh nebi'den kalma aş
Ne ki aş var cümlesine odur baş
Pinavunda un var tekne de lavaş
Olmaz hiç feleğe minneti Kars'ın

Odunlar kalanıp ateş yanınca
Kaz çubukta tandırlara inince
Evde Aşhane'de yemek denince
Bil ki başı çeker kaz eti Kars'ın

Tiritli Kaz, Kaz Çekmesi kaz ile
Buğulama pişirilir köz ile
Patatesli Yahni yenir haz ile
Vardır misafire daveti Kars'ın

Bu yerde Bozbaş'a Piti de derler
Küçük güveçlerde ikrâm ederler
Ekmek üzerine dökerek yerler
Eksilmez ağızdan lezzeti Kars'ın

Yağ'ı Bal'ı Gravyer'i Kaşar'ı
Bunların dünyada yoktur ayarı
Lor, Çeçil, Telpeynir sofranın varı
Sunulmuş doğadan kısmeti Kars'ın

Un Çorbası, Süt Hörresi, Kelecoş
Perzana'sı, Ayran Aşı, ne de hoş
Sabahtan Paça'ya, İşkembe'ye koş
Bolcadır herkese himmeti Kars'ın

Bizim yaylamızda etin hası var
Kızartma, Kavurma, Taş Köftesi var
Şiş'i, Helise'si, demen nesi var
Her yerden ziyade mürveti Kars'ın

Üzümlü Pilav'ı, Sütü Pilav'ı
Kuzu etli, Keklik Etli Pilav'ı
Avcılar gâh be gâh avlarlar avı
Doyar av etine küfleti Kars'ın

Komposto'su Kayısı'yla Elma'dan
Yiyen bir daha yer geri kalmadan
Lahana Sarma'dan, Soğan Dolma'dan
Üç öğün cömertlik hasleti Kars'ın

Kapama, Erişte, Hasuda, Kuymak
Hıngel'e, Cılbır'a hiç olmaz doymak
Ne güzel sütleri yayıkta yaymak
Yürür ahaliye hizmeti Kars'ın

Tarhın'la, Kişniş'le hoş Salata'sı
Pağaç'ta Erinmiş Yağ'ın Torta'sı
Koyun Yoğurdu'yla Köy Yumurtası
Uzadır ömürde mühleti Kars'ın

Balasına miras koymuş atası
Saymak ile gelmez bunun ötesi
Katmer'i, Lokma'sı, İçli Kete'si
Biçilmez pahadır kıymeti Kars'ın

Düğürçük Haşılı, Kaygana, Pişi

Pestil Kavurması Kağızman işi
Mafiş, Nezik, Maçlı Helva, Sütlaş'ı
Artar hiç eksilmez devleti Kars'ın

Feselli'si, Gagala'sı, Çöreğ'i
Kaygana'sı, Kaysefe'si, Böreğ'i
Kepçe tutan veran evin direği
Hanım hanımcıktır iffeti Kars'ın

Tohum eker tarla biçer tığ eyler
Fidan diker bahçe eyler bağ eyler
Çalışır çabalar yüzün ağ eyler
Bulunmaz alında töhmeti Kars'ın

Dereleri şanlı Alabalık'ta
Aziz suyu soğuk akar olukta
Eski reşberlikte tarımcılıkta
Çift ile Kotan'dı aleti Kars'ın

Kars kadim şehirdir hoş bir mekândır
Mis kokusu her bir derde dermandır
Yemişi bitkisi elvan elvandır
Yoktur hiç tamahı hasreti Kars'ın

Bu sözde ne hilaf ne de isnat var
Şehr-i Kars'ta türlü türlü nebat var
Her ne yersen onda başka bir tat var
Kudretten sunulmuş şerbeti Kars'ın

Anamız babamız böyle buyurdu
Dediler düşmana vermen bu yurdu

Kolcu olduğunu yazdı duyurdu
SADIK MİSKİNÎ’de nöbeti Kars’ın

457. OZANLIK YOLUNDA ÜÇ PİRİM VARDIR

Ozanlık yolunda üç pirim vardır
Dede Korkut Yunus Emre Pir Sultan
Ettikleri sözden çok kârım vardır
Dede Korkut Yunus Emre Pir Sultan

Bunların her biri ulu bir âşık
Beni aydınlatan kararmaz ışık
Her üçü de ustalığa yaraşık
Dede Korkut Yunus Emre Pir Sultan

Bana irfan kapısını açanlar
Dimağıma söz rahmeti saçanlar
Dirlik için birlik yolun seçenler
Dede Korkut Yunus Emre Pir Sultan

Erenlerin bahçesinden gül aldım
Arı gibi her çiçekten bal aldım
Ozanlıkta üç ustadan el aldım
Dede Korkut Yunus Emre Pir Sultan

Benden nice evvel edip kelâmı
Kelâm yolu ile salıp selamı
Sev diye soylamış cümle âlemi
Dede Korkut Yunus Emre Pir Sultan

Şol MİSKİNİ üç ustanın çırağı
Yolumun rehberi gönül durağı
Karanlık dünyama yakan çerağı
Dede Korkut Yunus Emre Pir Sultan

458. DAĞLAR OY DAĞLAR

Diledim ki nazlı yara gideyim
Her yandan çevirdi yolumu dağlar
Gurbet elde garip kaldım nideyim
Kırdı kanadımı kolumu dağlar

Dağlar oy dağlar

İçim kan ağlar

Yârin hasreti

Bağrımı dağlar

Ayrılan güler mi nazlı yarından

Küle döndüm hasretinden narından

Kurtulmadım tipisinden karından

Perişan eyledi halimi dağlar

Dağlar oy dağlar

İçim kan ağlar

Yârin hasreti

Bağrımı dağlar

Şimdi sevdiğimin gözü yollarda

Kalıp eğlenemem ıssız bellerde

SADIK MİSKİNİ'ye yaban ellerde

Reva mı gördünüz ölümü dağlar

Dağlar oy dağlar

İçim kan ağlar

Yârin hasreti

Bağrımı dağlar

459. SEHERDE HOYRATLAR GÜLŞENE GİRSE

Lebdeğmez Cıgalı Tecnis

Seherde hoyratlar gülşene girse

Çiçeği nergisi gülü incitir

Hoyrat gülü incitir

Şirin dili incitir

Yıkar köşkün sarayın

Her gönülü incitir

Kanlı elleriyle goncayı derse

Açtığı ağacı dalı incitir

Ten içinde şirin can ağlatan yar

Hancı ağlatan yar han ağlatan yar

Hicran oku atan yar

Derdi derde katan yar

Konan göçtü dünyadan

Hani anan atan yar

Hasretlik çektiren kan ağlatan yar

Aşğın gözünde seli incitir

Doktor gerek sara derin yarayı

Ziyasıyla aydınlattı yar ayı

Yar güneşi yar ayı

Ayda aldı yarayı

Tezden dön dedi gönül

Vakit verdi yar ayı

Âşık Sait giyinirse karayı

Sarıyı yeşili alı incitir

460. GEL MERHAMET EYLE

Gel merhamet eyle ey vefasız yar

Dağ oldu bu sinem yara götürmez

Tenim yâre götürmez

Kıl bir çare götürmez

Güzeller sevdiğini

Asla dara götürmez

Aşkın pazarında eyledim zarar

Daha bu aşk beni kâra götürmez

Güzel olan nam kazanır ad eyler

Zulmeylemez sevdiğini şad eyler

Güldürürde şad eyler

Canı dilden yâd eyler

Vefasız gül elinden

Bülbüller feryad eyler

İhsanda bulunur hem imdad eyler

Âşık maşukunu nara götürmez

SADIK MİSKİN kıymet verir dostuna

Dostluk şerbetini alır destine

Koyar dostun destine

Demeyin ki kastı ne

Ŗu ölümlü dünyada
Mal yığan mal üstüne
Üç beş arşın bez giyinir üstüne
Servetini bir mezara götürmez

461. BİR YAR ELİNDEN

Serim sevdalandı bağrım tutuştu
Aklım ziyan oldu bir yar elinden
Güzel bir yar elinden
Ağlarım zar elinden
Gölüne kavuşamaz
Bülbüller har elinden
Gönlüm feryat etti gözlerim coştı
Yaşım umman oldu bir yar elinden

Bir zaman dolaştım sahrayı dağı
Arttı eksilmedi sinemin dağı
Âşık gezer bu dağı
Bu sahrayı bu dağı
Kör eyledi gözümü
Battı sevda budağı
Çürüttü kemiği eritti yağı

Ömrüm talan oldu bir yar elinden

Dilim intizarda didem kan ağlar

Evim barkım viran odam kan ağlar

Her bir azam kan ağlar

Ağlarken tam kan ağlar

Saki sunar doluyu

Dudakta cam kan ağlar

Yâri zalim olan adam kan ağlar

İşim figan oldu bir yar elinden

MİSKİNÎ adımız kerem bilindi

Şay oldu derdimiz verem bilindi

Dem kötü dem bilindi

Bahtımız kem bilindi

Yol aldı kervanımız

Yükümüz gam bilindi

Zevk ile yaşamak haram bilindi

Ecel ferman oldu bir yar elinden

462. DAĞ ÜSTÜNDEYİM

Var git turnam var git akşam olmadan

Haber ver sunama dağ üstüneyim

Turnam dağ üstüneyim

Yüce dağ üstüneyim

Korlandım köze döndüm

Yanardağ üstüneyim

Sevda nedir hasret nedir bilmeden

Gel beni kınama dağ üstüneyim

Ekinim dövmeye harmanım mı var

Sevdiğim almaya fermanım mı var

Turnam fermanım mı var

Yürür kervanım mı var

Talihimi yenmeye

Elde kirmanım mı var

Bin derde karşılık dermanım mı var

Ok değdi sineme dağ üstüneyim

MİSKİNİ'yim nemli didem şad olmaz

Hasretlik var iken adam şad olmaz

Turnam adam şad olmaz

Haraba dam şad olmaz

Derde batıp bu gönül

Çektikçe gam şad olmaz
Yardan ayrıralı odam şad olmaz
Od düştü haneme dağ üstüneyim

463. BAĞI GÜZELDEN

Seher vakti bülbül oldum bir güle
Devşirmek istedim bağı güzelden
Nidem bağı güzelden
Bahar çağı güzelden
Aşk şerbetin gözledim
Geldi ağı güzelden

Hoyratlar koymadı yüzüm bir güle
Ayrıldım zülfünün bağı güzelden

Evlerinin önü yeşil bir alan
Var mıdır güzelden muradın alan
Nidem muradın alan
Lezzetin tadın alan
Ölene dek unutmaz
Dile yar adın alan
Elini uzatıp şeftali alan
Vazgeçmez göğsünün bağı güzelden

MİSKİNİ"yi yar kendine bağlasa

Düşürüp mateme kara bağlasa

Nidem kara bağlasa

İşim zara bağlasa

Aşkın cehenneminde

Tenim nara bağlasa

Kement atıp kollarımı bağlasa

Yine de incinmem bağı güzelden

465. DERT KÜME KÜME

Aşkla yanan derunumda dert küme küme

Gideyim kime

Hicran oku hezar yara açtı sineme

Muhtacım eme

Sevdaya duçar olanlar nasihat almaz

Teselli olmaz

Mecnunum çölde gezerim varmam haneme

Beni kınama

Cümle âlem güler oynar ben kan ağlarım

Kara bağlarım

Kapandı kaşım kabağım oldum bir âmâ

Daldım pek gama

Maşukamı aramakla geçti çağlarım

Soldu bağlarım

Allah bilir bu dünyada ermem sunama

Bu bir sınama

Ben bir SADIK MİSKİNÎ'yim olmuşum üryan

Vücudum büryan

Kaderime razı gelip döndüm bir râma

Böyle nâ-kâma

İsmim anılır dillerde evlad-ı hicrân

Yaşarım bi-can

Neşve hiç uğramaz oldu gönül binama

Gel de bunama

466. BİR DARA

Toprağın altında sensiz neyleyim

A sevdiğim salma beni bir dara

Ezzem beni bir dara

Bir çarmıha bir dara

Nicedir yüzüm gülmez

Ağ değil bahtım kara
Dile bu canımı kurban eyleyim
Geniş günüm gel düşürme bir dara

Sinemi yandıran derttir firaktır
Kan damardan canan candan ıraktır
Ezzem candan ıraktır
Ecel bana duraktır
Yağmaz vuslat yağmuru
Ovam dağım kuraktır
mrm ayna yılım diş diş taraktır
Bakıp bakıp saçlarını bir dara

MİSKİNİ'm dünyaya gelişim birdir
Gönlümü sevdaya salışım birdir
Ezzem salışım birdir
Âşık oluşum birdir
Bu dehre kadem basıp
Konuk kalışım birdir
Doğup byyşm lşm birdir
İki de arama beni bird'ara

467. EVİN YIKILSIN FELEK

Karaçalı gibi girdin araya

Hep ağlattın güldürmedin sen felek

Eyüp gibi saldın azgın yaraya

Derde derman buldurmadın sen felek

Evin yıkılsın felek

Belin bükülsün felek

Ömrümü zay eyledin

Ömrün sökülsün felek

Sardın ayağıma çözülmöz bağı

Yakın menzil oldu bana kafdağı

Yarım kaldı muradımın bardağı

Doldur dedim doldurmadın sen felek

Evin yıkılsın felek

Belin bükülsün felek

Ömrümü zay eyledin

Ömrün sökülsün felek

Ne uğubet varsa başıma geldi

Ayrılık acısı bağrımı deldi
SADIK MİSKİNÎ'nin günahı neydi
Yere vurdun kaldırmadın sen felek

Evin yıkılsın felek
Belin bükülsün felek
Ömrümü zay eyledin
Ömrün sökülsün felek

468. YARIN ALTINA

Kıymetsizim diye gam yeme gönül
Bugün bakır olan yarın altına
Ezzem yarın altına
Düşme zarın altına
Bülbüller gülü gözler
Girmiş harın altına
Felek kahpe zaman kem deme gönül
Üste gezen düşer yarın altına

Gel didişme yareninen êlinen
Saygınlığın yere saçma elinen
Ezzem saçma elinen

Zehir içme êlinen
Kül misali savurur
Eller seni yelinen
Çok rakipler fitneyinen felinen
Ayartarak girer yarın altına

Der MİSKİNÎ can canana vurulur
Zurnalar çalınır davul vurulur
Ezzem davul vurulur
Düğün dernek kurulur
Bir yatak bir yastıkta
Demi devran sürülür
Mezarın açılıp lehdin vurulur
O zaman girersin yarın altına

469. MİSKİNİCE

Ela gözlü bir güzelin elinden
Badeler kandım
Tutuşup yandım
Mecnuna döndüm
Çöllere gezerim
Nehirler çağladı gözüm selinden

Köpürdüm taşım

Bendimi aşım

Gurbete düştüm

Eller gezerim

Kast eyler canıma ol kaşı cellât

Okur fermanım

Yoktur dermanım

Yürür kervanım

Yollar gezerim

Çektiğim ahlara hiç olmaz imdat

Gücüm daralır

Gönlüm gam alır

Yoldaşım olur

Yeller gezerim

SADIK MİSKİNÎ'ym sevda şehrinde

Dert midir azık

Ah bana yazık

Düzelmez bozuk

Hallar gezerim

Bir varım bir yoğum masal dehrinde

Kaydeder kalem

Söylenir kelâm

Okunur salâm

Sallar gezerim

470. GÖNLÜMDE AŞK ELDE KIRIK SAZIM VAR

İtiraf edeyim incinme güzel

Vallah senin gözlerinde gözüm var

Men ezizem gözüm var

Sana bir çift sözüm var

Aşkınla tutuşmuşum

Ocağım yok közüm var

Gönlümce sevdiğim sen oldun ezel

Bak nicedir seni seven özüm var

Âşık oldum âlem beni kınadı

Yaralarım kabuk attı kanadı

Men ezizem kanadı

Kırık kuşun kanadı

Gözün kestirdi felek

Gücün bende sınıadı

Gam u hicran yüreğimde tünedi

Dertli başım bir gülmedik yüzüm var

Bakmaz mısın MİSKİNİ'nin halına

Yığıp da tapmamış dünya malına

Men ezizem malına

Yeşiline alına

Mala değer verenler

Binmiş ecel salına

Düşmedim servetin kalmakalına

Gönlümde aşk elde kırık sazım var

471. SAÇLARIMA DÜŞEN AĞLAR

Saçlarıma düşen ağlar

Siz beni koca mı sandınız yoksa

Hey yıldızlar doğan aylar

Gündüzüm gece mi sandınız yoksa

Aşığın âşık canında

Muhabbet vardır kanında

Yar seven gönlüm yanında

Dağları yüce mi sandınız yoksa

Hasret bağrım ezer gider
Yaralarım azar gider
Aşk kelmesi uzar gider
Üç harf bir hece mi sandınız yoksa

Deli divanedir deyi
Güldünüz iyiden iyi
Siz ağlağan MİSKİNİ'yi
Nasrettin Hoca mı sandınız yoksa

472. DADA

Öyle alıştım ki zehrine aşkın
Yedim varamadım balda ki dada
Yar elinden derdim yüz bini aşkın
Beni kınayanlar bu derdi dada
Kala feryada

Nazenim giyinir moru alı şık
Zıندان da bendeyim demez al ışık
Aşğını ağlatmaya alışık
Zulümden vazgeçip yanaşmaz dada
Her işi kada

Ey koşa gözlerim durman eşk saçın

Hamuru ben oldum hasretlik saçın

Başından topuğa uzanan saçın

Diledim vermedi tek telin dada

Erem murada

Yar hazar dururken eyledi sefer

Usandı can u ten kılmaktan sefer

Ağu sundu kan kusturdu her sefer

Bir sefer çalmanı ağzıma dada

Fêl var mayada

Âşık olmuş gönül sevdiğin umar

Murattır aşığın derdine umar

Yar benim fikrimi etti tarumar

Uçurdu aklımı döndüm bir dada

Halim ortada

Dad olunca âlem sandı beni saf

Çiçek saymaz yar yüzünde beni saf

Tuttum küçelerde sebilerle saf

Sevda yekeliğim çevirdi dada

Oldum bir gada

Geçti günüm rüzgarvarı suvarı

Zi kıymettir susamışa su varı

Binip aşk atına oldum suvarı

Döküldü dilimden dahdıdı dada

Ulaştım bada

Aşk kuruttu ağız içre dilimi

Dilimlenip oldum sevda dilimi

Beyana kalkınca kesti dilimi

Dil dibegi iken dönderdi dada

Sustum dünyada

Gam bahrinde bencileyin kim yüzer

Gamım eksiltemez bölüşse yüz er

Beni tan edenler derimi yüzer

Bu babda bir olmuş êllerle dada

Doymaz isnada

Dedim MİSKİNİ'yi ancak yar anlar

Anlamamış gördü bağrım yaranlar

Teselli etmeye dostlar yaranlar

Duyup havarımı gelmezler dada

Bana imdada

Dada: Lezzet, Düşmek, İyilik, Hediye, Yiyecek, Sersem, Çocuk, Dehleme, Dil-siz, Akriba, Yardım.

473. EY ÇİÇEĞİM GÜLÜM

(Musammat Ayaklı Koşma)

Ey çiçeğim gülüm süsen sümbülüm

Ben sana bülbülüm ağlatma beni

Sevmişim seni

Reyhanım fülfulüm kapında kulum

Gel eyleme zulüm gönlüm sultanı

Akıtma kanı

Gel olma bi vefa eyleme cefa

Ömrümüz bir defa sürelim sefa

Derdim kaftan kafa eyle bir şifa

Biraz gel insafa incitme canı

Kesme dermanı

MİSKİNİ bir âşık yüreği yanık

Aşk aşına anık gamdan usanık

Êl değil utanık gel ol uyanık

Olma söze kanık duyma bühtanı

Kılma fermanı

474. YANDIRMA NARA

(Musammat Ayaklı Koşma)

Sana müptelayım başa belayım

Rakipten elayım ey kaşı kara

Yandırma nara

Yanında kalayım kadan alayım

Kurbanın olayım ey şuh dilara

Atma kenara

Seni yar bilmişim anca bulmuşum

Bahrine dalmışım gamın almışım

Aşkınla dolmuşum figan kılmışım

Bülbülün olmuşum kondurma hara

Düşürme zara

Yaylağ yaylağ iken dağ o dağ iken

Otağ otağ iken bağ o bağ iken

Seven yüz ağ iken tut konağ iken

MİSKİNİ sağ iken gömme mezara

Yem etme mara

475. ANİ MESNEVİSİ

Ben diyeyim sen yazıver ey kalem

Mesnevi'nin dibâcesi ön-kelâm

Celbedince tarih-sanat Ani'de

Görmek aşkı seyyah kıldı beni de

Dilde tevhid: Yaratan'ın birliği

Daim olsun Kars-Ani'nin dirliği

Doğunun Ozanı bir garip zatım

Ani'ye erişmek münacaatım

Fırsat ihsan kılan Hazreti Allah

Hem Eren-Evliya hem Nebiyullah

Ani'yi feth eden Türk'ün evladı

Selçuklu Sultanı Alp Arslan adı

Sebeb-i telifim Ani-Türkistan

Bu şehir üzredir âgâz-ı dâstân

Şehr-i Kağızman'dan başladı hicret

Evlad ü ıyaldan üç beş gün müddet

Şafak söker sökmez koyuldum yola

Varıp verdim Taht Düzü'nde bir mola

Heybemin gözüne koyup bir yolluk

Hoş sohbet hancıdan aldım helallik

Ani'yi görmeye eyledim sefer

Sanki Alp Arslan'la kazandım zafer

Gözüme göründü heybetli suru

Göğsümü kabarttı görmek onuru

Tarihi bir şehri yakından görmek

Ne güzel duygudur vuslata ermek

Ocaklı köyünde dikilip durdum

Pınarın başına çöktüm, oturdum

Güneyden batıya bakındım şöyle

Bu şehir ne ulu şehirmiş böyle

Arkasında Ağrı Dağı boyluca

Gelinliği beyaz, kendi soyluca

Hissi heyecanı sükûtle aştım

Yürüyerek surlarına ulaştım

Dedim gezip dolaşayım fikr ile

Bin bir dua ile bin bir şükr ile

Hemen başucumda kuleler, burçlar

Siyah, sarımtırak taşlı duvarlar

Duvarlar dağ gibi yüce mi yüce

Sabr u tahammülüm bitti iyice

Aslanlı kapıdan girdim içeri

Şaşkın gözle seyre daldım bu yeri

Bu yer antik şehir, ören yer: Ani

Arpaçay kanyonu her iki yanı

Bu yerin tarihi beş bini aşkın

Görenler hayrette gezenler şaşkın

Bu yer toprak kenti değil, taş kenti

Hanedanlık, hükümdarlık başkenti

Sorunca söyledi şol Ağrı Dağı

Geç kalkolitikmiş yerleşim çağı

Bostanlar Deresi Mağar'Evleri

İnsanların kadim yerleşkeleri

Taş oyulup içi oda kılınmış

Kazılarda ne eserler bulunmuş

Taşlardan yapılmış sandık mezarlar
Ölü Armağanı nice eşyalar

Mezar sahibine ait silahlar
Bronz süslemeler, demir takılar

Mığmığ Deresi'nde çanak, ömler
Nice kap kacaklar nice senekler

Adım adım tarih kokuyor her yan
Bu şehirde kimler sürmemiş devran

Devranı sürenler önceden meğer
Hurriyle, Urartu, Saka'yla Kimmer

Hurri deyip geçme bir devlet bunlar
Kültür Birliği'ni sağlamış onlar

Yuvarlak planlı ev inşa etmiş
Daldan gelen Urartu'ya devretmiş

Van merkezli bu Urartu Devleti
Doğu'nun görkemli medeniyeti

Urartular İç Kale'ye şan vermiş
İşbu şehri şenlendirip can vermiş

Ani'de onlarla hayat bulmuş bak
Tek renkli kırmızı astarlı anak

İskit, Urartu'ya yaşatmış hüznü
Kafkasya'dan geliş dönüşü hazin

Kısa süreli de olsa Ani'de
Kalmış Kimmer'i de, Med'i, Pers'i de

Akınlarla Ani bağı odlanmış
Darius'la Armenia adlanmış

Darius'u yenivermiş İskender
Makedonya'ya da açılmış bu der

Bir dem Artaksias Hanedanlığı
Bir dem Sasinel hükümlanlığı

Hüküm sürdürürken bunda Sasani
Yâd eder olmuşlar Nuşirevan'ı

Atalar kıssayla kılmış hikayet
O günden bu güne gelmiş rivayet

Bizans Sasani'yle savaş ederken
Arap akınları başlamış derken

Bir dem kalmış Emeviler elinde
Bir dem Abbasiler Emirliği'nde

Bir dem Eski Oğuz Boyları'yla şen
Horasan'dan kalkıp Ani'ye gelen

Dede Korkut, Bayındır Han, Kazan Han

Evvel tutmuş Kars'ı, Ani'yi vatan

Taife-i Oğuzhan'a barınağ
Ağcakale "yaylağ", Surmari "kışlağ"

Bir dem Kamsarakan, Bağrationî
Yurt tutmuş, yerleşmiş, şen etmiş oni

Bagrationi'den kalmasın bu ad
İhtimal, bu adla eylenmesin yâd

Bir dem şahansah-ı Armen hükümünde
Aşot, oğullarla Ani mülkünde

Bir dem iki prens Bagarat, Simbat
Kars ve çevresinde almışlar murat

Bir dem Kral Abas ile ünlenmiş
Ermeni krallık olup şenlenmiş

İnşaya başlamış nice mimarlar
Hayat bulmuş imaretler imarlar

Rum rahipler kurmuş manastır, mabed
Din bilimi dersin vermiş Vartabed

Kars u Ani medeniyet çerağı
Ticaret yolunun elit durağı

Güvenlik vadeden bu hudut şehri
Bir gevher, bir inci, bir yakut şehri

Abas oğlu Aşot giyinmiş tacın
Karmış Ani'de ki surların harcın

Kardeşi Muşeğ' e mülk olmuş Vanand
Bagratlılar Beyliği' ne içmiş and

Vasporakan Krallığı gâh be gâh
Bölünse de sürmüş barış ve refah

Ani şehri inşa ile bezenmiş
Kilise yapımı önem kazanmiş

Kim Üçüncü Aşot eylemiş vefat
Kral olmuş oğlu İkinci Sımbat

Ani Sımbat, Gagik eline girmiş
Ol dem kent en parlak devrini görmüş

Atılıben Katedral'in temeli
Gerçekleşmiş Bagratlı'nın emeli

Gagik genişletmiş imar ağını
Yaşatmış Ani'ye altın çağını

Bin bir kiliseli şehirdir Ani
Taş işçiliğinde mahirdir Ani

Bizans Basileos etmiş sözünü
Kars ile Ani'ye dikmiş gözünü

Saray ve mülk sunmuş Gagik oğluna
Son vermiş Bagratlı Krallığı'na

Ani Bagratlı'dan geçmiş Bizans'a
İran'dan bir akın başlamış Kars'a

Akını eyleyen devlet Selçuklu
Bileği bükülmez kuvvet Selçuklu

Yürümüş Alp Arslan Melikşah ile
Kalpte iman dilde bismillah ile

Bizans generaller Krikor, Bagrat
Oturmakta iken rahat be rahat

Demişler ki Ani zapt edilemez
Yarıp surlarını kimse alamaz

Selçuklu ordusu şahlanmış güne
Kurmuş çadırını Yavşan Düzü'ne

Ordu Ani önlerinde kışlamış
Bir şiddetli kuşatmadır başlamış

İşbu kuşatmaya tarihler tanık
Rumlar oluvermiş darmadağınık

Vuku bulmuş tefrikayla haykırış
Surlardaki kulelere sığınış

Hemen kapatılmış fikri gayeyle

Sarp yollar siyabü'l ma'muriyyeyle

Sultanın emriyle yanmış odunlar

Kabul edivermiş cizyeyi Rumlar

Pişmanlık olunca harp devam etmiş

Tepe yapın deyu sultan emretmiş

Saman, toprak doldurulmuş çuvallar

Tamamlanmış üst-üstüne yığmalar

Okçu, sapan-atan, neftçi eliyle

Yangın çıkarılmış hücumlarıyla

Hücum emrin vermiş sultan, durmadan

Ordusuna istirahat vermeden

Muharebe sürüvermiş hız ile

Zafer kestirilmiş şahin göz ile

Ortakapı önlerinde bir mahşer

Şehitliği göze almış her asker

Alp Arslan bir köşk yaptırmış tahtadan

Ordusunu kumand'etmiş sahadan

Kale muhafızın vurup oklarla

Dövmüşler burçları mancınıklarla

Surlar yıkılınca açılmış afak

Selçuklu ordusu olmuş muvaffak

Rumlar çekilerek etmiş kaç ha kaç
Katedral'den indirilmiş gümüş haç

Katedral'in adı olmuş Fethiye
Çevriliben kiliseden camiye

Minber, mihrap için sarf olmuş gayret
İlk Cuma kılınp okunmuş ayet

Cumayı kılanlar gazileriyle
Alp Arslan, Melikşah serdar seriyle

Ömer'in Kudüs'ü fethine emsal
Alp Arslan'ın Ani fethidir herhal

Aşılmayan çifte surlar aşılmış
Nice yazmalara tarih düşülmüş

On altı Ağustos bin altmış dörtte
Ani toprakları Selçuklu Türk'te

Bu fetih zor fetih sanma ki asan
Zoru kim başarmış: Sultan Alp Arslan

Müslüman Türk küffar Rumları yenmiş
Ani şehri Selçukluyla şenlenmiş

Alp, başka fetihler düşerken yine
Karındaşı varmış Rey üzerine

Karaarslan Kavurd göz dikmiş Rey'e
Sultan karar kılmış geri dönmeye

Dönmeden, elçiyle bir Fetihname
Göndererek demiş ver Halife'me

Halife gönderip elçiyle menşûr
Ebû'l-Feth namıyla yaşatmış gurur

İlk batı seferin bitiren Sultan
İslam Emirleri'n dercetmiş heman

Yardımdan ol Melikşah halafê
Vermiş Surmari'yi Ebû-Dulef'e

Buyuruben Manûçahr'a emirlik
Şırak'la Ani'yi eylemiş temlik

Ani'yi fetihle Selçuklu Türk'ü
Yapmış kapı şehrin Müslüman mülkü

Şeddadlı Emiri Manûçahr ile
Bir cami yükselmiş adıyla bile

Saray, suyolları, kervansarayı
Hayata geçirmiş nice inşayı

Anadolu'daki ilk büyük hamam
Selçuklu çağında yapılmış tamam

Haç biçimli, dört eyvanlı, halvetli

Bil ki yapan eller pek maharetli

Onartuben hasar görmüş surların
Kitabeyle taçlandırmış burçların

Yazup “Bismillâhirrahmânirrahim
Şucâ Manûçahr bin Şâvûr”u hâkim

İlk Ani sikkesi burda basılmış
Melikşah-Manûçahr ismi yazılmış

İşbu kentte halklar dostluk kuruban
Barış içre yaşamışlar ol zaman

Elli dört yıl hüküm sürmüş Manûçahr
Ani’ye çok emek vermiş Manûçahr

Eserleri bitmez saydıkça daha
Türk biçimi çifte evren-ejderha

Ortakapı kabartması dişi şir
Türk’ün kuvvetine büyük timsaldir

Satrançlı Kapı’nın kabartmaları
Sağ Tılsımı Bimarhane-Burçları

Kurmuş tababetin ilk tesisini
Selçuklu çağı Tıp Medresesi’ni

Gömme, renkli taşlı sultan sarayı
Sultânu’l Mu’azzam Melikşâh pâ-y-ı

Kervansarayı'nın hoş mimarisi
Mukarnas kubbeli taş mimarisi

İşbu taç kapılı Selçuklu varı
Konuk etmiş nice bezirgânları

Alp Arslan'dan sonra Sultânü'l Âdil
Genişletmiş yurdun, methin yapmış dil

İdarede kılmış adlini meri
Bir gözetmiş Müslim, Gayr'müslimleri

Krallar Kralı Melikşâh hân'e
Geçmiş hakimâne, sulhverâne

Ani'de Alp Arslan, Melikşâh izi
Selçuklunun parıldayan ak yüzü

Melikşâh soy sürüp gönenmiş nerle
Sürdürmüş tahtını şehzadelerle

Şehzadeler girmiş taht kavgasına
Ani düşmüş Gürcü istilasına

İstilayla hâk-i Ani olmuş hun
Yetişip kurtarmış Şeddadlı Fadlûn

Tarihten bizlere bu ki işaret
Ani bu devirler çekmiş sefalet

Dem dem sürmüş Abhaz-Gürcü işgali
Yürekler dağlamış Ani'nin hali

Hezimetli olmuş ikinci düşüş
İki yeter, yaşanmasın diye üş

Hay etmiş komşu Türk Emirlikleri
Karun, Arzan, Akhlat, Kars vü Surmari

Asker toparlayıp düşmüşler yola
Dilemişler meğer Ani kurtula

Çalışmışlar Ani Şehri'n almaya
Gaye o ki Abhazlara kalmaya

Abhaz Meliki'yle çerisi gelip
Savaş meydanında olmuşlar galip

Erzurum Emiri Saltuk savuşmuş
Kalan Müslim Ani için dövüşmüş

Yiğitçe dövüşüp ölmüş kimisi
Çaresizce esir olmuş kimisi

Esir olanların çoğu Sokmanlı
Vatan için gayret gösteren şanlı

Şol Kral Georgi, Abhaz Meliği
Artırmış bölgede egemenliği

Bin yüz altmış bir'le iki pek hazin

Yerle bir edilmiş Ani'yle Divin

Ani Şehri yağmalanmış yakılmış
Divin'de camiler bir bir yıkılmış

Hilaller sökülmiş minarelerden
Mümin neler çekmiş keferelerden

Ahaliyi kılıç ile kırarak
Çoluk çocuk kadın alınmış tutsak

Sultan Arslanşah'la düşüp telaşa
Atabek Eldengiz girmiş savaşa

Gürcistan üstüne varmış ordular
Georg'un askeri olmuş tarumar

Gürcü üzerine bozgun salmışlar
Georg'dan Ani'yi geri almışlar

Ani'de imarla iyi olmuş hal
Emir Şâhanşâh'a etmiş intikal

Son Ani Şeddadlı Emir Şâhanşâh
Yaptırmış Ani'de bir ibadetgâh

Bu caminin adı Ebûl Ma'merân
"İmârcı-Atası" verilmiş unvan

Şâhanşâh üstüne varıp Gürcüler
Ani'yi almışlar üçüncü sefer

Bunu gören Türk ordular birleşmiş
Ani'yi alarak tekrar yerleşmiş

Lakin Kıpçakların gücü ağında
Şeddâdlı son bulmuş Tamar çağında

Gürcü Melikesi etmiş seferi
Kolay almış Aran Memleketleri

Tamar verip Atabek'lik unvanı
Zakare'yi yapmış Başkumandan'ı

Sargis oğlu İvane'yle Zakare
Kars'ı Ahıska'yı kılmış yekpare

Loru'yu, Şırak'ı, Anpert'i almış
Ani'yi, Divin'i, Kars'ı mülk kılmış

Zapt eyleyip Ketabak'ı, Çarek'i
Her civarda artırmışlar şöhreti

Bu devirde Hıristiyan eserler
Boy göstermiş hükmetmiş Atabey'ler

Bir devir Ani'yi Harzemşah almış
Bir devir Moğollar istila salmış

Ol dem de geçince Timur eline
Aksak, acımamış gökçek haline

Eyalet merkezi olmakla canlı
Bir dem egemenlik kurmuş İlhanlı

Karakoyunlular, Akkoyunlular
Hükmetmiş bunlardan sonra Avşarlar

Avşarlar'dan sonra gelmiş Osmanlı
Kars-Ani'yi şâd'mân kılmış Osmanlı

Kanuni'yle perçinlenmiş temeli
Uzun zaman değmez olmuş yâd eli

Bin altı yüz beşte sarsmış bir deprem
Viran olmuş Ani olmamış hürrem

Yanmış kara bağı nara dönüşmüş
Tamam terk edilmiş şâra dönüşmüş

Doksan Üç Harbi'nde Rus istilasını
Çektirmiş Ani'ye çileyi, yasını

Kararınca Kars'ta, Ani'de ikbal
Dercetmiş düşmandan Harb-i İstiklal

Antlaşmayla varmış zafer coşuna
Kars toprağı en son kurtuluşuna

Mümkün mü Ani'yi eylemek tarif
Cahil bilmez, bilir kıymetin arif

Ani'ye "Bir dünya" demiş atagil

“Amma bütün dünya bir Ani degil”

Ani'nin aşk, sevgi var künyesinde
Türlü ulus, türlü din bünyesinde

Türk, Gürcü, Ermeni yaşamış birlik
Kimse taslamamış bir tekebbürlük

Zerdüş, Hıristiyan, Mümin-Müslüman
İnanç dostluğuyla sürmüşler devran

Ani kardeşliğin abidesidir
Ani çok kültürün ortak sesidir

Ani nedir diye soran olursa
Şöyledir bu sual izah bulursa

Ani ilk kapısı Anadolu'nun
İçlere uzanan İpek Yolu'nun

Kervanların konaklama merkezi
Mihman etmiş konup göçen herkesi

Bu kent yedi giriş kapılı bir kent
Fethini eyleyen askerler levent

Kapıları Divin, Kars, Beysekisi
Acemağılı'yla, Mığmığ Deresi

Hıdrellez'in diğer adı Satrançlı
En ünlü kapısın dersen; Aslanlı

Yer altı şehri var bu şehrin bir de
Halkın korunağı birçok devirde

Bu görkemli şehre ne desin diller
Yapmış imarını hünerli eller

Sen konuşma şair, taşlar konuşsun
Desenler, motifler burda buluşsun

Şair dedim anda geldi dilime
Kucak açmış bu kent irfan, ilime

Ani yetiştirmiş şair, bilgin'i
İlk Türk Tarihçisi Burhaneddin'i

Burhaneddin yazmış eserini hub
Şehnâme'ye karşı Enisü'l Kulûb

Yazıp tamam etmiş kırk altı yılda
Yedi ciltlik manzum eser nazırda

Enbiye vü Halifeler tarihi
Adıyla yaşatmış işbu maliki

Bu kentte her yapı sanatkârane
İşlemeler, süslemeler şahane

Ani'de muhteşem surlar, kaleler
Surlarla iç içe, boy boy kuleler

Dünyaca ünlüdür Büyük Katedral
İnan ki menentsiz gez, gör, bir haz al

Sımbat zamanında Mimar Tridat
Katedral yapmaya bulmuş bir fırsat

Tamamın getirmiş işbu devirde
Kraliçe Katramide bin bir de

Merkezi kilise olan bu bina
Piskopos'a mekân altmış üç sene

Altmış dörtte Müslüman'a devrolmuş
Kiliseden hem camiye çevrilmiş

Vücut bulmuş Alp Arslan'ın meramı
Katedral'ı yapmış Fethiye Cami

Resimli Kilise renk vermiş taşa
Tüccar Tigran Honents ettirmiş inşa

Aziz Prkich, Polatoğlu, Genç Kızlar
Gagik, Ateşgede veş tapınaklar

Kilise, Manastır, Cami yan yana
İbadetgâh olmuş onca insana

Saray, hamam, ipek yolu köprüsü
Gâhî ahşap gâhî taştan örgüsü

Selçuklu Sarayı yedi isimli

Bodrum, zemin, üst kat, eyvan kısmılı

Diğer isimlerin sayayım bir bir
Pahlavuni, Baron, Aşağı Şehir

Ebu'l Muammeran, Tacirin, Sultan
Bu adlarla anılmıştır bu mekân

Bakireler Manastırı, İç Kale
Yapıları mahal vermez emsale

Her bir taşı nakış nakış işlenmiş
Taş değil bu yerde ruh nakışlanmış

Ani yapmış kültür Rönesans'ını
Andırmış Venedik Avrupası'nı

Ani'deyken ekonomi yolları
Yaşanmış sanatın altın yılları

Aslanlı Kapı'ya uzanan yolda
Dükkânlar sıralı her iki kolda

Ani Çarşısı'nda ticari hayat
Gelememiş günümüze berhayat

Görkemli Konut'lar şimdi virane
Virane hakkında var üç efsane

Biri Şenlenen'dir biri Yıkılan
Biri Efsane-i Bozok-Şahmaran

Ani evvelinde şanlı, görkemli
Ahirinde viran, gözleri nemli

Ani şimdi mahzun, harabe şehir
Sor söyler, yanından akan şol nehir

Bu nehir ki Arpaçayı Nehri'dir
Selama durduğu Ani Şehri'dir

Türk vü Ermenistan sınır boyunca
Çağıldar Aras'la bile olunca

Nehir aydur: -bir ah çekip içerden-
“Kimler konup göçmedi ki bu yerden”

Göçen atam anam, ben ise konan
Dilerim yeniden şenlensin binan

Bu yurt ata yurdu, bu yurt bir ocak
Ani açıverdi bana da kucak

Bana da nasipmiş bu yeri görmek
Aslanlı Kapı'dan içeri girmek

Minneğim diyeyim, biliniz kime
Minneğim Muhammed ol Ebu'l-Feth'e

Geliverdim mesnevimde hatime
Bilgilensin ulaşırsa her kime

Her kim okur ise dilesin rahmet
Bu şehri kuranlar bulsunlar cennet

Der MİSKİNÎ duam: Ani olsun şad
Olmasın naverdgâh olmasın naşad

475. EĞRİ TASNİF OLSA DOĞRU BULUNMAZ

Herkes doğruyum der eğri bulunmaz
Eğri tasnif olsa doğru bulunmaz

Haddi hesabı yok nahak insanın
Mum yakıp arasan uğru bulunmaz

Ört bas eder yanaşmalar bay suçun
Bi günah geda da sağrı bulunmaz

Adil mi var adaletsiz düzende
Hak bilmez de hakka çağrı bulunmaz

Nasrettin halinden MİSKİNÎ anlar
Damdan düşmeyende ağrı bulunmaz

476. AŞKA GİRİFT OLDUM

Aşka girift oldum aşktan dönmezem
Ateşte yanmazam suda sönmezem

Ömr zevkin nuş edip leb-i lalinden
Bin içtim iki bin içsem kanmazam

Har-hezar bahsinde olduğu kimin
İrakipler rahat verir sanmazam

Sevda diyarının kalmakalından
Yar usanır belki ben usanmazam

MİSKİNİ'm aç ölsem gönül lokmasın
Ab-ı aşktan gayrısına banmazam

477. NE ŞUYUM NE BUYUM

Ne şuyum ne buyum ben bir insanım
İrk renk dil din mezhep bağlamaz beni
Barış türküleri söyler lisanım
Sevgi ile kucaklarım evreni

478. MENFAAT DÜNYASI

Bu dünya menfaat dünyası derler
Âmin deyin dostlar âmin ki âmin
Cennet olmasaydı işin içinde
Namaz kılmaz oruç tutmazdı mümin

479. İKİ KAPILI DÜNYA

Dünya bir han iki kapısı vardır
Bugün açan yarın kapatacaktır
Dayalı dōşeli geniş odalar

Gâhî dolup gâhî boşanacaktır

480. YURT

Doğdum yeryüzünde bir hayat kurdum
Acılı sevinçli bir ömür sürdüm
Kabristanda yatmak gam değil bana
Toprağın üstüde altıda yurdum

481. KEFENİN CEBİ YOK

Kefenin cebi yok ey cimri adam
İyi insan ol da gel olma cüdam
Çıplak geldi çıplak gitti bak âdem
Cömertlik yap kabre basmadan kadem

482. VAR MI

Âlemde zenginim diye buyurdun
Mertlik meydanında hasibin var mı
Akşam sofrasında karnın doyurdun
Sabah sofrasında nasibin var mı

483. ÇOK DİNLE AZ KONUŞ

İki kulak bir dil vermiş yaratan
Çok dinle az konuş sözü taşıрма
Oturup kalktıkça ölçülü davran
Nas içinde değerini düşürme

484. ÖZGÜR OL

Bütün korkuların defterini dür
Kurtul tutsaklıktan özgür ol özgür
Hayat sürmek için yaratıldın sen
Yaşa bu dünyanın sefasını sür

485. TORPİL

Ben doğruyum diye düşme yalana
Hırsız derler kul hakkını çalana
Falanın ekmeğın filana verdin
Cennet yüzü haram torpil olana

486. ÜRYAN

Yığdın yığıştırdın koydun da gittin
Bir dilim ekmekle doydun da gittin
Tapuların varislere intikal
Üç metre kefeni giydin de gittin

487. DÜZ BE DÜZ SÖYLE

Sözü ahlak süzgecinden süz söyle
Az söyle öz söyle düz be düz söyle
Kusurunu söylediğın kişının
Ardından söyleme yüz be yüz söyle

488. SEV

Şöyle böyle deme her insanı sev
Sağlam sakat sağır kör insanı sev
Dini dili ırkı ne olur olsun
İnsanlığa gönül ver insanı sev

489. KAPI AĞZINDA

Devletten millete olsa bir davet
Zengin başköşede yerini alır
Fakir olan kapı ağzında kalır
Tokun midesine iner ziyafet

490. DÜRÜST OL

Nefret ile değil sevgi ile dol
Yaparsan insanlık herkes için bol
Dürüstlük dediğin bir erdemli yol
Hacı olma hoca olma dürüst ol

491. SANAT

Abâ-i ulviye etmiş nasihat
Tutan sağ tutmayan hasta dolaşır
Altın bileziktir demişler sanat
Yeten bay yetmeyen geda dolaşır

492. CANAN GİTTİ CANDA GİTTİ

Canan gitti canda gitti beraber
Damar gitti kanda gitti beraber
Eşim dostum beni sordu günlerce
Tenden koptu bende gitti beraber

493. BEVLEDENLERE

Lanetli Bevvâl-i çeh-i zemzemdir
Bevledenler muhabbetin içine
Sözü kesip tekme vurmak elzemdir
Bir iki kez böylesinin kıçına

494. YATAK YERİN KABRİSTANDIR

Gönüllerin yeşermesi aşk ile
Cahillerin yetişmesi meşk ile
Böbürlenme saray ile köşk ile
Yatak yerin kabristandır be gafil,

495. ÖLÜRSÜN?

Güzel seni candan sevdim bilirsin?
Kölen olsam sen sultanım olursun?
Yoluna koyduğum canın yerine
Bir öpümlük yanak versen ölürsün?

496. AZUK

Bir kişi olursa hayatta azuk
Değer ana salahana bir azuk
Yan gelip yatanın geçmez eline
Geçer çalışanın eline azuk

497. KULA KUL OLMA

Sömürgenin tezgâhında mal olma
Serilip de ayağına ul olma
Ömür boyu dik dur onurlu yaşa
Açlıktan ölsen de kula kul olma

498. KÖRLÜK YAŐATMA

Para mı kazandın zorluk yaşatma
Çoluk çocuğuna darlık yaşatma
Rahat geçim için çalışmadın mı
O vakt boğazına körlük yaşatma

499. ADALETSİZLİK

Nimet dünyasında var nice nimet
Yoksula doyunca ulaşmaz himmet
Parası olmayan düşer ayağa
Parası olanlar kazanır kıymet

500. KORKMA

Şu firfirik dünya bak nasıl döner
Bir ateş tutuşur bir ateş söner
Ölüp de mezara girmekten korkma
Aslı toprak olan aslına döner

501. ALTININ GÜMÜŞÜN BEKÇİSİ OLMA

Bir öğüt vereyim kusura kalma
Mal mülk yığmak için fazla yorulma
Kefen tedarik et ye iç gül eğlen
Altının gümüşün bekçisi olma

502. RIZK

Başa gelmeyince bilinmez imiş
Evvel ağlanmazsa gülünmez imiş
MİSKİNİ gayreti elden bırakma
Rızk aranmayınca bulunmaz imiş

503. KISMETLİ KISMETSİZ

Çalışan insanın dudağı yağlı
Eringen insanın kısmeti bağlı
Su içmeyen şecer ocak odunu
Su içen meyveli yeşil yaprağı

504. YÜREĞİM

Ey sevgili aşk elinden nicedir
Sağ mıdır sayru mu bir bak yüreğim
Tığ-ı firkat ile çâk çâk yüreğim
Tabibin devası bir gülmedir

505. TOPLUM ADAMI

Toplum adamı ol toplum adamı
Çünkü adam eder toplum adamı

506. TAÇ

Edepten taç giyen padişah olur
Her daim ikbali şems-i mah olur

507. İNATKÂR

Bazı insan vardır damarı kalın
Yırtılsa ayağı giyinmez nalın

508. AÇGÖZLÜ DOYMAZ

Fakire sam eser zengine poyraz
Açgözlüye dehri yedirsen doymaz

509. Zİ KIYMET

Bu âlemde cahil zi kıymet değil
Kamil zi kıymettir bi kıymet değil

510. ENGİNLİK

Yüksekten çıkan su akar engine
Mağrur olmamaktır düşen zengine

511. İNSAN ONURU

En yüce değerdir insan onuru
Kirletip karartma sakın o nuru

512. SAĞLIK

Can senin canındır ateşe atma
Sağlını sakın paraya satma

513. KIRMA

Tekme vurulmuşu bir de sen vurma
Yapmadığın kalbi incitip kırma

514. BİR SÖZ

Eti ne budu ne deme bir sözün

Bir söz ile kıymet kazanır özün

515. EŞİT

Her müşteri pazarımda eşittir
Zengin yoksul nazarımda eşittir

516. CÂBULKÂ

Bin kapılı câbulkâya kim girer
İyi varken zannetmeyin kem girer

517. HÂK İLE YEKSAN

Came-i fenâya bürünen insan
Olur kabristanda hâk ile yeksan

518. HİLAL BEYTİ

Gönlüm âşık oldu ismi Hilal'e
Aşk elinden kaddim döndü hilale

519. KÂMİLİN ETEĞİNİ ÖP

Uzatsa da öpme elin cahilin
Öpeceksen öp eteğin kâmilin

520. RENCİDE EYLEYEN

Rencide eyleyen rencide olur
Yaşlısı da olur genci de olur

521. HER GÜN AH

Bir değildir her kabahat her günah
Yârinden ayrılan çeker her gün ah

522. KEM BİR SÖZ SÖYLEME

Ey dil hoş söz söyle âlemi sarsın
Kem sözü söyleme aynın duyarsın

523. SÖZÜN MANASI

Sözün ki evini evceri yoktur
Dinlenecek hiçbir değeri yoktur

524. SEVMEK

Sen nasıl sevmezsün seni seveni
Ben nasıl sevmezem beni seveni

525. RIZASIZ LOKMA

Rızasız lokmadan han-ı yağmadan

Akşam yiyen kusar güneş doğmadan

526. GÖNÜL FETHİ

Önemlidir tacir için iktisâb
Oysa gönül fethi en güzel hesap

527. GENC

Viran gence malik diyen haklıdır
Defineler viranede saklıdır

528. ERSEN

Kendi ayıbını yüze vur ersen
Elin ayıbını büze dur ersen

529. İMRENME

İmrenme varlığı seksen olana
Bakıver hâk ile yeksan olana

530. İBRİK GİBİ OL

Çeşme-i şeffaflık gözesinden dol
Leğen gibi olma ibrik gibi ol

531. KENDİ GAYRETİN

Êlden bir nebzedir belki kısmetin
Sana asıl fayda kendi gayretin

532. ANCA SEÇER

Düşürenler meydanlara postunu
Anca seçer düşmanını dostunu

533. SEVİ

Deme şefkat nedir deme sevi ne
Seviyle yaklaş ki çocuk sevine

534.

Bu yazı
Tadamadım bu baharı bu yazı
Gönül gamdan çıkıp şad olmak ister
Şad eylemez anlımdaki bu yazı

535.

Yar ala beni
Doğrult tüfeğini yarala beni
Ölür yine yad ellere yar olmam

Ya toprak ya da ki yar ala beni

536.

Yılana

Sürünmede eş ben oldum yılana

Bunca yıldır yar derdine katlandım

Hayıf olsun bundan sonra yılana

537.

Ok kılıç kalkan

Yiğidin elinde ok kılıç kalkan

Altın olsa bile ayardan düşer

Kendini bilmezle oturup kalkan

538.

Gönül dağları

Derd-i aşk elinden gönül dağları

Haçan sevdiğimden azar işitse

Varır mesken tutar gönül dağları

539.

Aras'ın suyu

Susayan dağlarda arasın suyu
Nakışlı mendilim saldım Aras'a
Yârime götürsün Aras'ın suyu

540.

Cevizi çırptım da gagal eyledim
Bacaya serdim de magal eyledim
Komşumun kızına gönül vereli
Ar ile namusu paymal eyledim

541.

Gülün dalına
Şeyda bülbül kondu gülün dalına
Yar gül koklamaya girdi bahçeye
Göze görünmeden düştüm dalına

542.

Yâre sineden
Eşsiz bir köşk yaptım yâre sineden
Lakin yârda ahde vefa görmedim
Bu yüzden eksilmez yâre sineden

543.

Uyan yar

Sabah oldu başın kaldır uyan yar

Senden başkasını sevmedi gönlüm

Kıyma bana el sözüne uyan yar

544.

Kars'a giderim

Kağızman'dan çıktım Kars'a giderim

Kars'ta ahu gözlüm yolumu gözler

Tipiyse boransa karsa giderim

545.

İğde kokusunu yayar yayılır

Koklayanlar kokusuna bayılır

Sevip kokladığım bir yârim olsun

Elin güzeli de yar mi sayılır

546.

Avcıyım yaya

Avcıyım oka ben avcıyım yaya

Cemre düşüp ezel bahar gelince

Tabiat Şitadan ulaŐa yaya
Yeşil yaylalarda yuce dağlarda
Avgâhıma avlarını bir yaya

547.

Miskini'yim o dağlar
Hayalimde o yaylalar o dağlar
Yanaram vatandan ayrı dűŐeli
Yüreğimde alev ağlar od ağlar
Cehennem narına dűŐsem dađlanmam
Hasretim var ancak beni o dağlar

On İki Heceli Şiirler

548. CANAN BANA YETER

AŞk ile sevdiğim canan bana yeter
Saray elin olsun viran bana yeter
İstemem dűnyanın malını műlkünü
Kazandığım ilim irfan bana yeter

İrfanı olmayan cehalet erbabı
Kemalet bulmayan açamaz bir babı
Muhabbet bezminde eylerim hitabı
Halim arz etmeye lisan bana yeter

Lisan MİSKİNİ'ye bir yüce payedir
İfade deminde aşığa sayedir
Zenginlik dediğin ahlaktır hayâdır
Edeple sürdürdüm erkân bana yeter

549. DAD EYLE

Kısa Satranç

Nazlı yar işim zar bağırim yar yaram sar
İşim zar bağırim yar yaram sar can bizar
Bağırim yar yaram sar can bizar kıl nazar
Yaram sar can bizar kıl nazar dad eyle

Ey canan dertli can etme kan kıl derman
Dertli can etme kan kıl derman sen güman
Etme kan kıl derman sen güman hal yaman
Kıl derman sen güman hal yaman şad eyle

MİSKİN kul çare bul yârin bil yaşın sil
Çare bul yârin bil yaşın sil olma el
Yârin bil yaşın sil olma el sev sevil
Yaşın sil olma el sev sevil ad eyle

550. BÜLBÜL GÜL ELİNDEN NAR-I AŞKA DÜŞMÜŞ

Bülbül gül elinden nar-ı aşka düşmüş
Dili feryad eder ah u zara düşmüş
Gül koklayım derken göğsü hara düşmüş

El katıp yarasın bir saran bulunmaz

Sen ey âşık sakın yaman güne düşme
Vuslat günü varken hicran güne düşme
Daim temkinli ol duman güne düşme
Zira zor günlerde yar yaran bulunmaz

Bir yol kulak kabart MİSKİNÎ ozana
Yön ver hayatına çek kendin mizana
Fasl-ı bahar geçer bağ uğrar hazana
Gül solup dökülür hezârân bulunmaz

551. CEZBE

Tenhada cemalini göstereli hub
Kapılıp cezbesine olmuşam meczûb

552. GÖNÜLDEŞLİK

Gönüldeşlik yaraşır gönül erine
Yar yârini sever koklar gül yerine

553. YÜZÜNÜ YERE SÜR

Baş koyuben yüzünü yere sür heyhat
Yere düşmeyen nebat bulamaz hayat

On Üç Heceli Şiirler

554. SENSİZ BAHARI NEYLERİM YAZI NEYLERİM

Müjdeledi öten bülbül fasl-ı baharı
Sensiz baharı neyerim yazı neyerim
Hicran ile ağlar gönlüm hep zarı zarı
Sensiz baharı neyerim yazı neyerim

Sen ki yoksun bahar da yok şevk ü neşe yok
Aşkın ile avareyim iş yok peşe yok
Her yer simsiyah gözümde bir temaşa yok
Sensiz baharı neyerim yazı neyerim

MİSKİNÎ'yim sağalmayan yara var bende
Sevdan olmuş kor misali yanar bu tende
Koparıp da koklayamam güller bitende
Sensiz baharı neyerim yazı neyerim

555. MEYDAN GEREKİR

Müstezat

Âşıklara sohbet için meydan gerekir

Divan gerekir

Edep ehl-i erkân ehl-i insan gerekir

İrfan gerekir

Aklı noksan olan kişi sözden anlamaz

Davul zurna az

Sözden hisse kapmak için izan gerekir

Lisan gerekir

Aşkların sermayesi aşktan ibaret

Gönül imar et

Ölesiye seven cana canan gerekir

Civan gerekir

İncitme sakın dostunu düşmanı yar et

Küsmeyi ar et

Dünya har yuvası değil gülşan gerekir

Seyran gerekir

Gerçek âşık baldan yağdan yükünü tutar

Âleme satar

Çünkü derdi olanlara derman gerekir

Lokman gerekir

Güzel seven sevdiğine can kurban eyler

Varlığı neyler

MİSKİNÎ aşk meydanında merdan gerekir

Her an gerekir

556. DEVRAN YİNE AYNI DEVRAN

Devran yine aynı devran dost yok yaren yok

Bir menfaat gözetmeden selam veren yok

Saplanır zulmün hançeri mazlum sineye

Yara yine eski yara merhem süren yok

Sargı saran yok

Riyakâra zeval olmaz doğru ezilir

Hak diyenin künyesine ölüm yazılır

Pir Sultan Abdal asılır Nesim'üzülür

Hileyle dönen dolabı bakıp gören yok

Hesap soran yok

Büyük insan küçüğü yer balık misali

Zenginler neşe içinde fakir tasalı

SADIK MİSKİNÎ dünyaya kadem basalı

Görür hile çeker çile arka duran yok

Bir güldüren yok

557. GELEN GİTTİ

Gelen gitti şu dünyada görmedim kalan

Bu dünya yalan
Acep var mı yar sevip de muradın alan
Başa dek gülen
Bu mülk bir kervansaraydır bizler konuğuz
Bağrı yanığız
Kem talih zalim felektir hazanlar salan
Bağ oldu talan
Talana uğramış bağda açılmaz güller
Ötmez bülbüller
Şeydadır gül sevdasından çün eşka gelen
Figanlar kılan
Nadanlara eş olur mu hiç ehli diller
Ehli kâmiller
Kadem basar hâk incitmez seven sevilen
Çok kıymet bilen
Her kim varıp yol bilenden nasihat alır
Selamet bulur
Dara düşmez bir rehberin kapısın çalan
Bilgiyle dolan
Kalsa bu çarkı devranda bir eser kalır

Can u ten ölür

Dünyadan göç eylese de değildir ölen

MİSKİNİ olan

558. DERT KÜME KÜME

Aşkla yanan derunumda dert küme küme

Gideyim kime

Hicran oku hezar yara açtı sineme

Muhtacım eme

Sevdaya duçar olanlar nasihat almaz

Teselli olmaz

Mecnunum çölde gezerim varmam haneme

Beni kınama

Cümle âlem güler oynar ben kan ağlarım

Kara bağlarım

Kapandı kaşım kabağım oldum bir âmâ

Daldım pek gama

Maşukamı aramakla geçti çağlarım

Soldu bağlarım

Allah bilir bu dünyada ermem sunama

Bu bir sınama

Ben bir SADIK MİSKİNÎ'yim olmuşum üryan

Vücudum büryan

Kaderime razı gelip döndüm bir râma

Böyle nâ-kâma

İsmim anılır dillerde evlad-ı hicrân

Yaşarım bi-can

Neşve hiç uğramaz oldu gönül binama

Gel de bunama

559. AŞK ŞEHİDİ OLMADIKÇA GEÇMEM CANANDAN

Aşk şehidi olmadıkça geçmem canandan

Tövbe canın esirgemez bu kul sultandan

Çekmem yüz bin cefa kılsa yardım elimi

Nasıl yüz çevirir gece mah-i tâbândan

Vurup kanın akıtsa hâr ah etse hezar

Kesmez vuslat umudunu bağ-ı gülşandan

Aşk yolunda can canan' çün kurban değil mi

Mansur olan korkar mı hiç dar-ı meydandan

Sözüm o ki sevdiğini sevmekten dönmez

Ferman çıksa MİSKİNÎ'ye ulu divandan

560. AZA KANAAT ETMEYEN ÇOĞU BULAMAZ

Deveyi yardan uçuran bir tutam otdur
Hâkim ol kötü nefesine boğazın tut dur
Sefalete göğüs gerip ocağın tüdür
Aza kanaat etmeyen çoğu bulamaz

Akıl ile harekât et olsun yüzün ağ
Sağlam düşün sağlam işle olsun işin sağ
Kimisi dağı bağ yapar kimi bağı dağ
Bağa bahçıvan olmayan bağı bulamaz

Der MİSKİNÎ eğit kendin olma yabancı
Ucu körse azdırırsın deşme ıbanı
Hayvanatı doyurmalı malın obanı
Sütü yayıkta yaymayan yağı bulamaz

On Dört Heceli Şiirler

561. KORKUM YOK

Geldim ark-ı fenaya sürmedim yahşı devran
Sabrettim sabır oldum bi-sabırdan korkum yok
Can u teni firkata saldı bir kaşı keman
Burada yandım nara şol kabirden korkum yok

Karalara büründüm yasta yeşilim alım
Ne pazarım şen şimdi ne tezgâhım ne malım
Ne cevherim var elde ne yakutum ne lalım
Ben ki bir kise-budum kise-burdan korkum yok

Müpteladır MİSKİNÎ güzellerin hasına
Vazgeçmez değen damak aşkın dolu tasına
Ecel gelirse gelsin korkunun faydası ne
Ne kâbus ne rüyadan ne tabirden korkum yok

562. HÂŞELİLLAH

Ziyankârın sülbünden zinhar evlat düşmeye
Düşerse de gebersin kalmasın hâşelillah
Eşek boynuz dilemiş öküz karnın deşmeye
Allah'tan ki olmamış olmasın hâşelillah

Melunluktur melunun zikri fikri izanı
Var gibi gösterse de yoktur dini imanı
Yaratan bed gönüllü art niyetli insanı
Maksadında muzaffer kılmasın hâşelillah

Dua değil beddua etti MİSKİNÎ ozan
Yerin dibine batsın uslu olmayıp azan
Fitne fesat salıben halkın dirliğin bozan
İki cihanda hayat bulmasın hâşelillah

563. BU NE GÜZEL İSTANBUL

-Yahya Kemal Beyatlı'ya ithafen-

Bu ne güzel İstanbul! Şehirlerin sultânı,
Güzellik âbidesi, medeniyet harmânı...
Yok, bu şehrin dünyada, yok ikinci bir eşi!

Onda doğup parıldar, saadetin güneşi.
Bu güneş, ışığını yayar cümle cihâna.
Yarımburgaz Lygos'tan Khalkedon'dan bu yana,
Yedi tepe üstünde yükselir imâreti.
Bu, Tanrının bir lütfu, bir cennet ziyafeti...
Kimler oturmamış ki bu nadide sofrada?
Nicesi yemiş içmiş yaşamış bir arada.
Seyyah ol da seyreyle denizde ve karada,
İstanbul boğazıyla taçlanmış Marmara'da.
İki deniz suyunun buluştuğu vadi bu!
Burada gelin güvey, yeşil koru, mavi su...
Üzerinde salınır selvi boylu köprüsü,
Köprü değil sanki bir elmas, gerdanlık süsü.
Süsleri rengârenktir, kuşamları rengârenk...
Neyini ele alsan başka tad, başka âhenk!
İstanbul; tarih, kültür, uygarlıklar beşiği,
Ticaretin, turizmin, sanayinin eşiği...
Türkiye'nin kalbinin attığı bu aziz yer,
Sayısız şühedânın yattığı bu aziz yer,
Yâkutların yâkutu, incilerin incisi...
Göz kamaştırır bu kent, şehirler birincisi!
Değil mi asırlarca milletler dayanağı?
Şairin, sanatkârın bitmez ilham kaynağı...
Kilisesi, camisi, türbesi, kuleleri,
Sarayı, bedenleri, hisarı, kaleleri...
Bu, öyle bir şehir ki ismi takdire şâyân,
Yirmi bin metre kadar surları var uzayan.
İki ömür seyretsen yine de doyum olmaz,
O tomurcuk bir güldür açar, dört mevsim solmaz.
Bu bir kent değil, elbet tarihte benliği var,
Bin beş yüz elli dokuz yıllık başkentliği var!

Roma'nın Osmanlı'nın yaşar ayak izleri,
Üzerine çevirmiş bu yer bütün gözleri.
Muhammed müjdelemiş fethedilecek diye,
Bu müjde gerçekleşmiş Fatih'in fethi ile!
İş bu kentin uğruna dökülmüş nice kanlar,
Şehitlik şerbetini zevk ile içmiş canlar.
Bizans olmuş İslambol, padişahların tahtı;
Bir hilâfet merkezi, Müslüman pâyitahtı!
Şehr-i Konstantiniyye toprağına giren Türk,
Çağ kapatmış, çağ açmış onu Türkleştiren Türk!
Savaşlarda harabe olmuş batının ruhu,
İşlenmiş Türk dilinin Türk sanatının ruhu!
İki sahil boyunca âli mimârisini,
İzle içine sindir yalı mimârisini.
Pek muhteşem mabetler inşa eylemiş Sinan,
Tâ göklere ulaşmış okudukça her ezan.
Ezanlar ki mü'minin ruhunu şâd eyler şâd!
Hangi ruh bu şehirden almak istemez murad?
İmaretler, tekkeler, mektepler, medreseler,
Yapılmış dönem dönem yetişmiş talebeler...
Nice kasr u konaklar, nice kütüphaneler,
Nice hânlar, hamâmlar, mezârlıklar, müzeler...
Her semti baştanbaşa bir tarih hazinesi!
Kavuşmuş bulutlara minaresi, kubbesi.
Mehtaplı gecelerde bir başkadır İstanbul,
Ey nâ-murâd olan kul! Var bu kentte murad bul
Bura, iki kıt'anın kucaklaştığı bir kent,
Her milletten insanın dolup taşıdığı bir kent...
Güzeldir yaşam kadar ölüm Eyüp Sultan'da,
Hayranlık uyandırır gezip gören insanda.
Teneffüs edildikçe onda ruhâni hava,

Yetişir yaraya em, çaresiz derde devâ.
Bir başka huzur bulur ziyaret eden herkes.
Bu topraklar mübarek, bu topraklar mukaddes!
Mukaddeslik bu yerin en bariz özelliği,
Cennet-üd-dünyâdır, bu lâ-nazîr güzelliği
Üsküdar'dan Eyüp'e konakla, kapı kapı...
Görkemli surlarıyla ayaktadır Topkapı!
Topkapı Sarayı'nda yazlık ve kışlık köşkler,
İçinde sergilenir en güzide eserler.
Olmaz başka şehirde, ne bu şöhret ne bu şan,
Ne bunca eşme, sebil, fiskiyeli şadırvan...
İki bin kadar camii, mescit var her yerinde,
Âlimi, ulemâsı medfûn türbelerinde.
Eyyüb Ensari, Akbıyık Sultan, Akşemseddin,
Atın sürmüş surlara haykırarak şemseddin!
Dikmiş yüce sancağı burçlara Ulubatlı
Yanında adı mechûl otuz kartal kanatlı
şan vermiş bu beldeye daha nice ulu zât,
Onlar ile kudrete erişmiş ma'neviyyât
Arkadaş, görmediysen gez gör dünya gözüyle!
Bu şehir göze, gönle hitap eder özüyle.
Sularında gemiler, sahilinde yalılar...
Söyle Allah aşkına, bu güzellik nerde var?
Gök mavi, deniz mavi, martular beyaz uçar,
Bu kent yaşlı ruhlara zevk saçar, neş'e saçar...
Bir Kız Kulesi var ki gelinlik giymiş sanki
Dudağın ısırırın gördüğünde inan ki...
Hele Ayasofya'sı dünyalar harikası,
Güzellik diyarının ezeli şâhikası!
Harikası saymakla bitecek gibi değil,
Paris, Londra diyorlar asla rakibi değil!

Bir Haliç var burada “iç liman” ihtişamı
Biz Haliç deriz; lâkin “Altın Boynuz”dur nâmı
Başlar Sarayburnu’ndan uzar Kâğıthane’ye,
Sâdâbâd’ı bir devir ün salmış cihâneye.
Boy ölçüşen olursa bil ki ikiye katlar,
Sularında kayıklar, vapurlar, feribotlar...
Yük taşır, insan taşır, durmak dinlenmek bilmez.
Kaynar karınca misli, artar her gün, eksilmez.
Samatya, Garipkuyu, Fikir, Dumanlıtepe,
Yedi tepe değil bu, belki de yetmiş tepel!
Bir âlemdir Alemdağ, Aydos ve Kayış Dağı,
Kandilli, İstavroz’un enfestir bahçe, bağı...
Başka bir lezzet vardır baharında yazında,
Palamut, kılıç, lüfer avlanır Boğaz’ında.
Yetişir elma, armut, şeftali, incir, narı
Ah lâle bahçeleri ah gül ü gülizârı
Bu eşsiz güzelliğin bütün dünya farkında,
Elvan elvan çiçekler açar Yıldız Parkı’nda.
Silivri, Selimpaşa, Kumburgaz kıyıları;
Büyük, Kınalı, Burgaz, Heybeli adaları...
Çilingöz, Elmasburnu, Dilburnu, Odayeri,
Taşdelen, Sazakçeşme, Çamlıca Tepeleri...
İmrahor, Marmaracık, Küçükkoru, Emirgân,
Bu yerler neşve yeri, ne hüznün var ne efgân.
Ormanında makiler, kayın, kızılçamları,
Uzanıver, keyif çat, ilkbahar akşamları.
Yükselir buram buram nefes kesen kokular,
İner ciğerlerine bâdla esen kokular.
Çekmece, Terkos Gölü kuşlara cennet mekân,
Konaklar bozdalağan, kepçel, kartal, balaban.
Karadeniz, Akdeniz iklimli yöreleri,

Akışır Nakkaş, Göksu, Eskice dereleri.
Anadolu Hisarı, Rumeli karşısında,
On sekiz kapı açık Kapalı Çarşı'sında.
Galata, Eminönü, Sirkeci, Mahmut Paşa...
Beyazıt Kulesi'ne çık, şehri kıl temâşâ.
Göz at Sultan Ahmed'e, Şehzade Cami'sine;
Süleymaniye'den geç Fatih Külliyesine.
Zaman ki zî-kıymettir boşuna etme isrâf,
Gez Mihrimah Sultan'ı, Selim Han'ı kıl tavâf.
Ölmeden bu yerleri arşınla, adım adım,
Kâsedan mutluluğu içiver yudum yudum...
Yürü Unkapanı'ndan Tahtakale'yi tanı,
Galata üzerinde suya daldır oltanı.
İniver Karaköy'e, çıkıver Beyoğlu'na.
Gezip yorulsan bile değer yorulduğuna,
İstiklâl caddesinde dalma kedere, gama.
Kadem bas sinemanın merkezi Yeşilçam'a,
Şişli, Mecidiyeköy, Beşiktaş koyma, dolaş;
Boğaz'dan Kadıköy'e, Kartal, Pendik'e ulaş.
Kâşif ol, güzeli keşfetmek için bir ağ ör,
Kendi kulağınla duy, kendi gözlerinle gör.
Hayalî anlatımı, sâhi olmaz bu şehrin,
Vücudun çarpan kalbi, gözbebeğidir dehrin...
Tarihte muhakkaktır âbidelik kanıtı,
Çatalca'nın çınarı bir tabiat anıtı.
Ne anıtlar yükselmiş işlenerek taşbetaş,
Baksana gökyüzüne, set çekmiş Dikilitaş.
Bu şehir kazanılmış, vazgeçilmez payımız,
Gündüzde güneşimiz, leyl içinde ayımız...
Gece zifre mahal yok, râhımız serv-i simin,
Türk'ün yurdudur derim, derlerse bu yer kimin.

Bu yer ki yeryüzünde yalnız kendine benzer,
Bu şehir bir mânendi olmayan tek şâheser!
Şehir mi dedim, hâşâ şehir değil, bir ülke!
Ülke demek daha bir yakışıyor bu mülke.
Mülk-i Osmaniye'den miras bu toprakları,
Canımız sağ oldukça görmez yâd ayakları!
Bayrağı al İstanbul, aşkı kutsal İstanbul,
Zevâl yok helâline, ebedî kal İstanbul!

564. BİNGÖL'DEN HAZAR'A UZANAN NEHİR

Bu nehir Aras Nehri; doğar Bingöl Dağı'ndan
Sefere çıkmak için ayrılır yatağından.
Bütün vadi boyunca dinlenmeden yol alır,
Nice coşkun çaylardan, derelerden kol alır.
Taşlı, dar boğazlarda kıvrılır yılan gibi.
Kelâm etmeye kalksan konuşur insan gibi.
Bir kara sevda ile çağlayıp akar bu su,
Maşukası Hazar'a kavuşmaktır arzusu.
Benim gönlüm sırma saç, buğday benize âşık,
Aras Nehri'ni dersen o da denize âşık.
Bu nehir acep benim içimde ki nehir mi?
Döktüceğim kanlı yaş, çekticeğim kahr mı?
Vuslat ehli ne bilir hasretlik sancısını!
Ölümden ağır derler ayrılık acısını.
Aras Hazar'dan ayrı, ben ise sevdiğimden,
Çözülmemiz mümkün mü sevda denen düğümden?
Dileğimiz murattır benim de Aras'ında,
Koşarız yaşam ile ölümün arasında.
Olmuşuz bir damla su ve bir er pıhtısından,

Aydınlanır ömrümüz aşkın pırıltısından.
Zifir-i karanlıklar nur, geceler bize gündüz,
Önümüzde engel yok, dağlar tepeler dümdüz.
Bu nehir beni görür, ben bu nehri baktıkça,
Genişler yatağımız dalga dalga aktıkça.
Akan biz miyiz yoksa zaman mıdır hayat mı?
Yaşama tutunmamız yok oluşa inat mı?
Yaşamı gören varlık ölümü de görecek.
Toprak olan bir beden ot olup göğerecek.
Var elbet başlayışın bir bitişi var elbet,
Durmaz bu rüzgâr eser, bu sular akar elbet.
Biri gider diğeri onun peşinden gelir,
Muhabbetler sevgiden, kavgalar kinden gelir.
Ben sevmişim yârimi, Aras ise Hazar'ı,
Geçmeyiz sevdamızdan, işitsek bin azarı.
Azarlanacak olan göz değil, gönül değil,
Bülbülü yaralayan bir dikendir, gül değil.
Acep kırıp atmaz mı diken bahtın eli?
Esi hayra batmaz mı aşığa murat yeli?
Aras'ta ben de memnun değiliz ayrılıktan
Gönüllerimiz yorgun, uzayan yolculuktan.
Ne durursun ey talih gülsene yüzümüze!
Mutluluk yorganını örtse üstümüze!
Bilir yaşayan herkes dünya üç günlük dünya,
Evvelki gün gelenler çekip gittiler dün ya.
N'olur kurutma felek su ile duygumuzu,
Pembe rüyalar dayken gel bölme uykumuzu.
El suyuyla çok aktın bir de bizim suyla ak,
Yakamızı hoyratça tutmayı bir yol bırak.
Bırak; biz de gidelim günü sarkma yarına
Ben yâre kavuşayım Aras'ta Hazar'ına.

565. ÇARK-I DEVRAN

Neyleyeyim dünyayı iyileri tan eyler
Taç giydirir kötüyü sarayda sultan eyler

Kükreyen aslanları boğdurur çakallara
Zevalsiz karıncayı zehirli yılan eyler

Gözü dönmüş kurtları sokar kuzu postuna
Yaydığımız sürüyü dağıtır talan eyler

Hakkı çiğner zulümün bayrağını yüceltir
Yol verir düzenbaza gerçeği yalan eyler

Tekmeler karnı açtık koltuk çıkar zengine
Sahipsiz yetimlerin evini viran eyler

Dürüstün namuslunun yapışır yakasına
Pezevengi hırsızın büyük kahraman eyler

Bu nasıl adaletli bu nasıl adil dünya
Mazlumu yerden yere vurur perişan eyler

Sanma korkar MİSKİNİ çark-ı devran elinden
başını hak için bin kere kurban eyler

566. NAKŞEYLEDİM

Ey yar senin sevdanı canıma nakşeyledim

Aşkla yazdım adımı kanıma nakşeyledim

Gerçi nakkaş değildim seni sevmeden önce

Aldım güzelliğini tenime nakşeyledim

Pek öğrendim sayende bu aşkın desenini

Her gün içtiğim suya nanıma nakşeyledim

Devr-i âlem içinde kıblegâhım sen oldun

Kutsadım varlığını dinime nakşeyledim

MİSKİNÎ'ye can veren bu sevda tohumunu

Ektim mezar taşıma sinime nakşeyledim

567. NEŞVE VAR GİT YOLUNA

Neşve var git yoluna hicranımız var bizim

Sine üzre saplanmış peykânımız var bizim

Ah! Girip kanımıza kast eder canımıza

Güya ki bu âlemde cananımız var bizim

Biz o saç-ı leylanın menendsiz mecnunuyuz

Çölden ıslahhanemiz meskânımız var bizim

Mecnunuz dedik lakin aklımız başımızda

Aşk kitabın yazacak irfanımız var bizim

MİSKİNÎ aşkta zengin vuslatta fukarayız

El zanneder demimiz devranımız var bizim

568. NE DERLERSE DESİNLER

Cahille yok merhabam ehille demim vardır
Âşıkânın içinde az çok kıdemim vardır

Bilgi okyanusunda belki de bir damlayım
İrfan mucitleriyle muhabbet cemim vardır

Şairlik sanatıma gölge düşün istemem
Marifet sergileyen kendi kalemim vardır

Densiz cehaletinden bana küfür yağdırır
Benim hoş koku saçan bir gonce femim vardır

Âlemin istikbali hayat bulur fikrimde
Zifri ziya eyleyen kudretli şemim vardır

Şeme ben pervaneyim meydanda merdaneyim
Namertler zannetmesin kimseden remim vardır

SADIK MİSKİNÎ için ne derlerse desinler
Benim laf-ı güzafa tıklı semim vardır

569. GELMEDİN

Gelirim dedin gittin ey bivefa gelmedin
Kâfirler dine geldi sen insafa gelmedin

Hasretle yana yana yanardağlara döndüm

Bana cefa çektirip srdn safa gelmedin

Ben senin bimarındım sen de benim lokmanım
Olup yarama merhem derde Şifa gelmedin

MİSKİNİ Ferhat gibi deldim dağları deldim
Sen gittikçe ben geldim sen bir defa gelmedin

570. GÜZELE

Güzelin güzelliği çektirir hu güzele
Pek hasettir çirkinler olur adu güzele

Gönlümdeki güzelin eşi yok menendi yok
Bendesiyim anın ben deđiŐmem d güzele

Ol salınıp gezerken bağ-ı gülşen içinde
Hayran kalır ssenler sümbüller bu güzele

Kalem kaş kara kirpik gonca yanak lal-u leb
BađŐeylemiŐ yaradan her bir ss güzele

Zülf saarken leyl vakti iŐıđın koyusunu
Gizleyip zarar verir baŐörtüsü güzele

Gzeldeki eda naz lütuftan ziyadedir
Bin kez kırsa gönlümüz olmaz ks güzele

EŞe dosta yarene MİSKİNİ'den vasiyet
Ölünce mezarımı kazın Gksgzel'e

571. DAMARDA KAN MI KODUN

Ey zalim yar dökmekten damarda kan mı kodun
Bir günde bin kez aldın kurbanlık can mı kodun

Şol bayındır gönlümü döndürdün viraneye
Sevi gülleri açan bir gülistan mı kodun

Ezip geçtin bedenim ayakçığın altında
Ben âşıқта bir paye acep bir san mı kodun

Dert vere vere beni dert kümbeti eyledin
Amansız bir bimarım ben de derman mı kodun

Hayattan kabristana göçün çekti MİSKİNİ
Sürgün ettin hancıyı bir mamur han mı kodun

572. BAĞIM VİRANA DÖNMÜŞ

Gülüm gülzardan gitmiş bağım virana dönmüş
Yavru beni terk etmiş dilim figana dönmüş

Hakkımızda ne duymuş yönün o yana dönmüş
Sitem hançerin urmuş sinem al kana dönmüş

Hasreti reva görmüş lütf-u hicrana dönmüş
Gönlüm efkâra salmış durum hüsrana dönmüş

Yaram azdikça azmış kör bir çibana dönmüş
Dil lokmanım sarmamış tam bir yabana dönmüş

MİSKİNÎ vakit dolmuş ahir zamana dönmüş
Yârsiz can mevta olmuş yol kabristana dönmüş

573. GÖNLÜM YÂRİNİ ÖZLER

Gönlüm yârini özler özler yârini gönlüm
Ömrüm hasretle geçer geçer hasretle ömrüm

Ağyar araya düşer düşer araya ağyar
Yönüm çevrilmez yara yara çevrilmez yönüm

Bitmez efkârım gamım gamım efkârım bitmez
Özüm ateşe yanar yanar ateşe özüm

Firkat ağlatır beni beni ağlatır firkat
Gözüm pınarca çağlar çağlar pınarca gözüm

Gelmez MİSKİNÎ gider gider MİSKİNÎ gelmez
Sözüm feleğe budur budur feleğe sözüm

574. İKİYÜZLÜLÜK

Adaletsiz bir işte çıkar yolu görünse
Ak olanı karalar karayı da aklarız
Dayı deriz eşeğe suyu geçene kadar
Biz ne ikiyüzlüler biz ne dalkavuklarımız

575. RÜŞVET VÜ KARAR-I BERAT

Baktın ki işlemiyor yasalar senden yana
Rüşvet indir cebine mahkeme eşrafının
Diğer yanda mazlumun defteri dürülürken
İmzalarlar altını karar-ı beratının

576. YALAN AYNASI

Yalanın aynasında gerçeği görmeyenler
Evliyadan sanırlar şeytan-ı lâinleri
Hainlik damgasını yerken vatanperverler
Şehit ilan edilir memleket hainleri

577. ŞANS

Şanstır insanlar için yeryüzü ziyafeti
Nefsine zulüm edip tepme hiçbir nimeti
Sağlığın yerindeyken ye iç gez toz gül eğlen
Ömrün sona erdi mi kopmuş bil kıyameti

578. RÛY-İ AŞİRÂN

Söyle ey şah-ı huban can mısın canan mısın
Od'un var dumanın yok bağrımda yanan mısın
Hayalin gözlerimde lakin cismin ararım
Düşmezsin kulağıma rûy-i aşirân mısın

579. LAF ÜRETEN ZAT

Ağız laf üreten zat kelâma talip çıksa
Tutsa işin ucundan bana bir rakip çıksa
Dedesinin adıyla övünmekten ziyade
Varıp bir taş dikse de kabrine sahip çıksa

580. ADAMLAR ADAM İLE

Gamdarlar gam hanede gamı tartar gam ile
Namdarlar dem sürdükçe namı artar nam ile
Her kuş henkifi ile uçar konar oturur
Adamlar adam ile cüdamlar cüdam ile

581. SAADET

İnsanın yüzündeki ağılıktadır saadet
Sevgi açan gönülde bağılıktadır saadet
Servette zenginlikte aramasın hiç kimse
Ne maldadır ne mülkte sağlıktadır saadet

582. DOSTLUK

Dost dostun eğerlenmiş atıdır der atalar
Dostunu incitip de sakın yapma hatalar
Gül olmak varken niye diken olup hatalar
Dostluğu pekiştirip balı yağa katalar

583. ÇALIŞAN ÇALIŞMAYAN

Kafası çalışmayan düşer anka peşine
Kafası çalışansa geçer işin başına
Bahtını baht tahtını taht eyleyip oturur
Bandırır ekmeğini sıcak tatlı aşına

584. KURTARIRSIN PAÇAYI

Kilimciden kilim çal keçeciden keçeyi
Fırıncıdan ekmeği paçacıdan paçayı
Sakal bırak hacca git dön kabeyi tavaf et
Gir camiye namaz kıl kurtarırısın paçayı

585. ZALİME DAİR

Sanmayın ki dünyada zalimler abad olur
Zulm ile abad olan gün gelir berbad olur

586. OLMAZ

Elinde varlık olmaz kârı kâr olmayanın
Evinde dirlik olmaz yarı yar olmayanın

587. BALDIR MUHABBET

Edebilirsen gel et ehl-i dil ile ülfet
Bal arama sofrada zaten baldır muhabbet

588. KIYMET

Halka kıymet verene halkta verir kıymeti
Görür vardığı yerde saygı sevgi hürmeti

589. MAHRUMİYET

Cehaleti kamçılar manadan mahrumiyet
Okur idrak edemez manayı umumiyet

590. FECAAT

Kadın için kapanmak fecaattir fecaat
Ey kadın nefes için çarşafını çıkar at

591. AŞK İPİNDE CANBAZAM

Yar yolunda kurbanam aşk ipinde canbazam
Gelecek tehlikeden korkmazam kaçınmazam

592. HAKİKİ ŞAİR

Duygusunu kâğıda her döken şair yazar
Hakiki bir şiiri hakiki şair yazar

593. YAŞLININ TECRÜBESİ

Yaşlının tecrübesi meccanedir ey civan
Alanlar kâra geçer almayan eder ziyan

594. CANAN ELİNDE SAKLI

Âşık değilse lokman bilmeye basmaz akli
Aşk derdinin dermanı canan elinde saklı

595. UZAK DUR ALEMETE

Ateşperestte olsan uzak dur alemete
Alemet hasret koyar başını selamete

596. İYİLİK İYESİ

Başın göğe ersede sen türabın oğlusun
İyilik iyen seni mağrurluktan korusun

597. MAL MÜLK İÇİN

Mal mülk yığma aşkıyla fazla yorma zatını
Hırpalayıp vücudun bozarsın sıhhatını

On Beş Heceli Şiirler

598. YALAN OLUR

Divan

Gel güvenme bu dünyaya ahiri yalan olur
Sultan olsan sarayların yıkılır viran olur
Vakit dolar ömür biter ecel çalar kapını
Yağmalanır malın mülkün varlığın talan olur

Helal çalış haram katma ekmeğine aşına
Sofra donat ikram eyle dostuna yoldaşına
Bilmez misin ölüm vardır gelir bir gün başına
Sesler seni kara toprak evin kabristan olur

MİSKİN sende herkes gibi göçersin bu haneden
Bir yol tutar kervanını sürersin viraneden
Gir arifler meclisine hisse al irfaneden
Çünkü öğüt almayanın her işi noksan olur

599. ADALETTEN ESER YOK

Divan

Bozuldu devr-i zamane adaletten eser yok
Mazlum olan kan ağlıyor merhametten eser yok
Şimdi herkes birbirinin kuyusunu kazıyor
Doğruluktan hoşgörüden nezaketten eser yok

Kim ariften öğüt alır irfaneyi kim dinler
Yalan olur doğru diye içtiğimiz yeminler
Zikrediyor camilerde göstermelik müminler

Kılınmıyor aşk namazı ibadetten eser yok

Der MİSKİNÎ layığıyla yapan yoktur bir işi
Kin ve nefret ezdi geçti sevgi ile barışı
Yer eyledi zihinlerde köşe dönme yarışı
Hüner oldu çalıp çırpma maharetten eser yok

600. ŞAHANE GÖZLER

Sevdiğimin gül yüzünde güler şahane gözler
Bir canım var kurban olsun diler daha ne gözler
Onu öyle beni böyle yaratmıştır yaratan
Bakıp hüsnü cemalime kılar bahane gözler

Bir zerrecik ulaştırsa rüzgâr yar nefesinden
Mest eyler mecnun gönlümü uçurur kafesinden
Ahlar artırır eksiltmez âşıkların sesinden
Sebep olur bir vaveyla salar cihane gözler

O gözler ki MİSKİNÎ'yi yandırır hicran ile
Civan ömrüm telef olur feryad-ı figan ile
Diz çökerek yalvarırım önünde lisan ile
Çeker sitem kılıcını çalar dihaneye gözler

601. GÜLÜN MÜPTELÂSIYIM

Bülbülüm gülşan içinde gülün müptelâsıyım
Arıyım kovan içinde balın müptelâsıyım
Dede Korkut çırağıyım çaldığım kopuz benim
Aşığım meydan içinde telin müptelâsıyım

Ay' ne-i devran içinde ak eylerim yüzümü
Savrulur harman içinde pak eylerim özümü
Bulunur irfân içinde çak eylerim sözümü
Dûr saçan dehân içinde dilin müptelâsıyım

MİSKİNÎ cihan içinde ne şah kaldı ne sultan
Devroldu mekân içinde ne pîr kaldı ne civan
Yatar kabristân içinde nice beden nice can
Yolcuyum zaman içinde yolun müptelâsıyım

602. GİDER

Çark-ı feleğin elinde ömrüm sökölür gider
Gülmek bilmez gözlerimden kan yaş dökölür gider
Çok isterim ele geçmez yarinen ülfet çağı
Düşmüşüm gama hicrana boynum bükölür gider

Bazı insan kendisini dev aynasında görür
Göklerinen uğraşanlar yerin altında çürür
Boran olur rüzgâr eser kaya kopar taş erir
Göçme vakti yaklaşınca kervan çekilir gider

Söze kulak vermeyenler söylenenden ne anlar
Kök çürüyüp gövde düşer mevt' olur diri canlar
Dem içre toprak aşınır kaybolur kabristanlar
MİSKİNÎ'nin üzerine tohum ekilir gider

603. HER YERDE ŞİRİN KONUŞ

Ağzım senden dileğim var her yerde şirin konuş
Özenerek seç sözünü uslu ol narin konuş
İki ölçüp bir kere biç sarfettiğin kelâmı
Kaba saba laf eyleme manayı derin konuş

Pazar kurma aklı zail fikri boş insan ile
Neticeye eremezsin bağı taş insan ile
Çözüm için yola koyul salim baş insan ile
Arifle artır sohbeti cahille serin konuş

Gevezeysen her mecliste çeken olmaz nazını
Eğri büğrü söyler isen sıkırlar boğazını
Söz sırası gelmeyince açma sakın ağzını
Der MİSKİNÎ halk içinde ara bul yerin konuş

604. SOYLAMA

Gönüle ilham düşmese dil dehan diye bilmez
Âmâ görmez lal konuşmaz kulaksız duya bilmez
Cimri akçasına kıyıp eylik eyleye bilmez
Hiçbir kimse nasibinden artığın yiye bilmez

Bilip bilme gereğini okuyup yazan bilir
Kervan dizip diyar diyar dolaşan gezen bilir
Kolca kopuz ele alıp söyleyen ozan bilir
Dünyanın evvel ahirin kestirip sezen bilir

Kin değil aşk ateşiyle tutuşan sine görklü
Helal devletle çatılıp kurulmuş bina görklü
Ağ sütünü ağ evlada emziren ana görklü

Söz kelama ulaşınca sözdeki mana görklü

Yalan sözü söyleyenin şirin dili lal olur
Doğru sözü söyleyenin acı zehri bal olur
Ata adın ananlara miras mal helal olur
Ata adın anmazların yükü hep vebal olur

Soylama Dede Korkut'tan MİSKİNÎ'ye mirastır
Kâmilin ettiği kelâm inci yakut elmastır
Cahil insan bayağıdır erdemli insan hastır
Bil ki gönül aynasında aşk parıltı kin pastır

605. YANMAYAN ÂŞIK DEĞİL

Dedim dilber aşkın beni ataşlara yandırdı
Dedi âşık aşk oduna yanmayan âşık değil
Dedim dilber aşkın bana hasret zehrin kandırdı
Dedi âşık aşk meyini kanmayan âşık değil

Dedim dilber aşk rahında bu can kurban canane
Dedi âşık canan için can vermezden bana ne
Dedim dilber aşk şemine ben olmuşum pervane
Dedi âşık şem-muhitte dönmeyen âşık değil

Dedim dilber MİSKİNÎ'ye çok kılma cevr-i cefa
Dedi âşık dert çekmeyen süremez zevk-i sefa
Dedim dilber kerem eyle ben kuluna bir defa
Dedi âşık visal için sınımayan âşık değil

606. CANDAN GEÇER SENDEN GEÇMEM

Âşık olduğum dilber candan geçer senden geçmem
Adın dilimde ezber candan geçer senden geçmem
Ey hub ey melek peyker candan geçer senden geçmem
Yoluna kurban bu ser candan geçer senden geçmem

Lokman yar değil midir derd-i sevda sayrusuna
Ermek kâr değil midir dil-âşufte hayrisine
Bakmak ar değil midir gözüm bakmaz gayrisine
Kalbim hep seni sever candan geçer senden geçmem

MİSKİNİ neşve buldu bağ-ı muhabbet gülünde
Kokladı sarhoş oldu gülab şişesi elinde
Hayli mesafe aldı aşk yolunda-meşk yolunda
Sensin bana tek rehber candan geçer senden geçmem

607. YAZIK DEĞİL Mİ

Gel ey dilber zulüm etme bana yazık değil mi
Güzel adın zalim etme sana yazık değil mi

Salıp sitem oklarını saplama sinem üzre
Akıtma damar-ı aşktan kana yazık değil mi

Ben hancıyım gönlüm bir han etmişim seni mihman
Yıkıp da eyleme viran hana yazık değil mi

Gül için hara katlanıp göğsün pareler bülbül
Neden gül neşve bağşetmez ana yazık değil mi

Yetmez m'ola Miskinî'ye bunca kastın garazın
Leyla'sına Mecnun olan cana yazık değil mi

608. DEM OLUR

Aşk-ı sevda olur ise dem güzel bir dem olur
Aşk-ı sevda olmaz ise cennet cehennem olur

Bir aşğın yarasını bin lokman sağaldamaz
Bir güzelin muhabbeti yaraya merhem olur

Ateş-i aşk kazanında kaynayıp pişmek gerek
Pişmeyen beden içinde gönül dahi ham olur

Sevdadan gayrı ne ola âşıklar sermayesi
Nasip almak isteyene izzet-i ikrâm olur

Ne durursun ey MİSKİNÎ güzel gözle güzel sev
Güzelliğin güzelliği şaire ilham olur

609. SÖZE AYRILIK DÜŞTÜ

Ah çekiben ağla ey dil söze ayrılık düştü
Rakiplere hoş muhabbet bize ayrılık düştü

Bugün hicran limanından demir aldı gemimiz
Damla damla hasret döken göze ayrılık düştü

Oturur sohbet kılardık ahu gözlü yârinen
Üzöldü beden bedenden dize ayrılık düştü

MİSKİNÎ mızrap vurdukça kan ağlar vuslat teli
Düzene girmez perdeler saza ayrılık düştü

610. SERİM SARHOŞ KESİLİR

Sevdiğim senin sevdandan serim sarhoş kesilir
Yüreğim aşkının alevinden ateş kesilir

Şafak söker tan ağarır yüzünün ışığında
Işır zifri karanlıklar gecem güneş kesilir

Olmaz cihânda menendi sen gibi dilârânın
Görüp methin eylemeyen her dil kalles kesilir

Ne keremler böyle yangın ne mecnunlar divane
Yâr yolunda hangi âşık bana bir eş kesilir

Ne yazık ki şöhretsizdir MİSKİNÎ mânsûrlayın
Ten çekilir aşk dârına can cefâkeş kesilir

611. YARA KALSIN

Ey tabip kes çareyi sinemde bu yara kalsın
Ricam senden el çek benden gümanım yâra kalsın

Rûy-ı goncaya meftunum bağ-ı gülşen içinde
Ko ulaşsın ana ünüm tek dilim zara kalsın

Bedeldir dü cihana yâr kâkülünün her teli

Versin bütün ziynetini gönlüm fukara kalsın

Aşk şehidi olmak bir kâr nitekim yâr yolunda
Feda olsun bin nesimi bin mansur dâra kalsın

Der MİSKİNÎ alamazsam sultanımdan bir murâd
Nurlanmasın istikbalim bu bahtım kara kalsın

612. MEST OLMUŞUM

Güzelim hey elinden mey içiben mest olmuşum
Yok nicedir ayık günüm ömrü sermest olmuşum

Çevrilidir hırbâ gibi daima yönüm sana
Cemalin seyreylemekten af-tâp-perest olmuşum

Sunsalar asla devşirmem bağ-ı cennetten yek gül
Ruhsârından al goncayı dilenen dest olmuşum

Pervaneler ayn-i cem de döner çerağ aşkına
Ben senin'çün ser-semâzen ser-kemberbest olmuşum

Gönül şeref-i aşkınla ululandı gün be gün
Tepe denmez MİSKİNÎ'ye ta everest olmuşum

613. BAĞRIMI YAR OKLADI

Ey dil atıp müjganını bağrımı yar okladı
Bencileyin hayranını bir cefakâr okladı

Nazendem dermanı kesti gamı derdi çokladı
Merdanesin reddeyleyip ol namerdi çokladı

Sebata var mı gücümüz herhal bizi yokladı
Zulmette terk-i aşk mıyız sevimizi yokladı

Ehl-i aşk demen bülbüle o bir tek gül kokladı
MİSKİNÎ menevşe tütüye süsen sümbül kokladı

614. VAZGEÇMEZEM

Gel canımdan çok sevdiğim ver bir söz geçme benden
Öldürseler vazgeçmezem sende vazgeçme benden

Kadem bas ey kaşı keman hâkî türaptır yüzüm
Yolun yolağın olayım çok geç az geçme benden

Günüm sensin ömrüm sensin gamım sensin derdim sen
Bu derdi ben senden aldım derman yaz geçme benden

Derler bir hubun hubluğu naz u edasındadır
Ben çekerem sen yeter ki eyle naz geçme benden

Der MİSKİNÎ vadem yetip senden evvel ölürsem
Ellerinle kefenim biç mezar kaz geçme benden

615. TUHAF

Haktan hayırlısını ister yakarış tutarız

İyi der başkan seçeriz sonra kargış tutarız
Ak olan kim, kara kimdir eğri doğru demeden
Hangi aday çıkıp gelse ona alkış tutarız

616. RAĞBET-İ HELAL Mİ VAR

Tekmil zayıfın boynunda güçlüye vebal mi var
Yetimi döv mazlumu ez zalime zeval mi var
Haramzade olmak için yarışırken insanlar
Helalden bahseder hoca rağbet-i helal mi var

617. NAH GİDERSİN CENNETE

Yıllar boyu çaldın çırptın el çekmedin haramdan
Yemediğin halt kalmadı bulaştın her illete
Yaş elliye dayanınca camiyi mesken tuttun
Cehennemdir hakkın senin nah gidersin cennete

618. EBEDİ MEKÂN

Bir gün bir gemi yanaşır hayatın limanına
Çeker hançerini kaptan saplar nazik canına
Seni de alır götürür diğerlerinin yanına
Kara toprak hoş geldin der ebedi mekânına

619. GÖNÜL YAP

Ey Mümin Kâbe'yi ziyaret etmek mi istersin
Varıp bir gönül yap gönül Kâbe ziyaretidir

Cehennemden kaçıp cennete gitmek mi istersin

Hayır, hasenat yap bunlar cennet nişanesidir

620. AD

Dünya tacirler tezgâhı dünya dü pazar yeri

Pazar bulur bayın malı sanatkârın hüneri

Sim u zer alıp satanın ismi kalırken geri

Hüner sahibinin adı yaşar gider ileri

621. AÇ ÖL BAŞI DİK ÖL

Avcı kurmuş tuzağını hayırseverdir deme

Maksadı seni avlamak kanıp atılma yeme

Menfaate satılıp da şerefin lekeleme

Aç öl başı dik öl zinhar haram bir lokma yeme

622. BU DEVİRDE

Söz var bakır söz var gümüş söz var zerdir demezler

Bu devirde iyi sözü duyup benimsemezler

Ataların söylediği mesel boşuna değil

Eşekler bilmediği bir otu asla yemezler

623. BİR ARADA

Çok kültürlü toplum olup bir arada yaşamak

Kahramanlık dediğin şey işte bunu başarmak

624. CEM VÜ ŞARAP

Cem şarabı icat etti MİSKİNÎ için deyu
Yar elinden olup sarhoş kendinden geçsin deyu

625. ACABA

Zamanede şeytanların haddi gelmez hesaba
Dehr içinde melekler mi şeytanlaştı acaba

On Altı Heceli Şiirler

626. GELİR ECEL DİL-YÂREMĐEN

Ne zaman ki ayrı düştüm gül-izar-ı gonce-femden
Bil o zaman ayrı düştü sinemde ki yâre emden
Kavuşamam han aslı'ma ne farkım var ki kerem'den
Her gün kanlı yaş akıtır dü çeşmim derd-i veremden
Derman yolunu gözlerim haber yok ciger-pâremden
Kılıçla doğransam gelmez gelir ecel dil-yâremden

Bu can aşk cevri çok çekti bu günler lûtfuna muhtaç
Olmadı zerre isyanım kanâatten örtündüm taç
Geçip gitti civan çağım dane dane ağardı saç
Aşiyân-ı harabemde bimârbaşıyım bi ilaç
Derman yolunu gözlerim haber yok ciger-pâremden
Kılıçla doğransam gelmez gelir ecel dil-yâremden

Şükranîyet borcum sana ey vefalı dost ey sabâ

Kapım çalıp dedin her gün selam-ün kavlen merhâba
Bir kez daha hatırımı hoş etmek'çün sarf et çaba
Varıp ulaştır tez-elden arzuhalim ol âf-tâb'a
Derman yolunu gözlerim haber yok ciger-pâremden
Kılıçla doğransam gelmez gelir ecel dil-yâremden

Ben gönlümün sultanına olmuşum bende-i kem-ter
Lakin hüsn-i nazarından ömr içre görmedim eser
Ne katlime kılar ferman ne de ki ağrımı keser
Bi-tâb düşmüş bir aşığım eyleyemem rahi sefer
Derman yolunu gözlerim haber yok ciger-pâremden
Kılıçla doğransam gelmez gelir ecel dil-yâremden

Bi-hesâb derd var cismimde başı çeken derd-i firâk
Aşikânı ayırmakta maksûduna erdi firâk
Her eyyam kolum bağladı kanadımı kırdı firâk
Bin ah çekip derûnumdan yaşın yaşın ağlayarak
Derman yolunu gözlerim haber yok ciger-pâremden
Kılıçla doğransam gelmez gelir ecel dil-yâremden

Hasretzâde MİSKİNÎ' yim vuslat için akar yaşım
Söner nice yanardağlar sönmez bağrım da ataşım
Yârdan irak bugün yarın musallâya konar nâşım
Gelse mezâr-ı zârıma şadlık bulur güler taşım
Derman yolunu gözlerim haber yok ciger-pâremden
Kılıçla doğransam gelmez gelir ecel dil-yâremden

627. BİR BAK HELE

Aç gözünü behey gafil şu cihana bir bak hele

Asırlardır konup göçen bu kervana bir bak hele
Durmaz dünya üzerinde ekmeği suyu tükenen
Kaftan kafa hükmeyleyen Süleyman'a bir bak hele

Bu düzen böyle kurulmuş gelen mutlaka gidecek
Kesilen süre dolunca ruh bedeni terk edecek
Şüphesiz her canlı varlık bir gün ölümü tadacak
Bahar açıp güzün solan gülistana bir bak hele

MİSKİNİ'yim bu yollarda kervanımız katar katar
İnsan bir güneş misali sabah doğar akşam batar
Sebi sübyan genç ihtiyar dizilmiş yan yana yatar
Göz dolandır ibret için kabristana bir bak hele

628. HOŞ BİR ZAMAN OLSA N'OLUR

Satranç

Canan için canın veren kurban olan aşığım ben
Canın veren kurban olan aşığım ben hasret çeken
Kurban olan aşığım ben hasret çeken kan yaş döken
Aşığım ben hasret çeken kan yaş döken gülse n'olur

Yar Şirin'dir ben bir Ferhat vuslat için doğsa fırsat
Ben bir Ferhat vuslat için doğsa fırsat sürse hayat
Vuslat için doğsa fırsat sürse hayat güzel murat
Doğsa fırsat sürse hayat güzel murat alsa n'olur

Su ver bağman açsın gülşan bak MİSKİNİ kılar figan
Açsın gülşan bak Miskini kılar figan kesmez güman

Bak Miskinî kılar figan kesmez güman hoş bir zaman
Kılar figan kesmez güman hoş bir zaman olsa n' olur

629. CAHİL

İlimsiz irfansız insan vahşi bir hayvan gibidir
Sakin ha sataşma ona yırtıcı sırtlan gibidir
Kalbinde merhamet olmaz el ayağı kan gibidir
Fırsat bulsa hemen sokar zehirli yılan gibidir
Kabalığı göz önünde ayan be ayan gibidir
Dostluk arkadaşlık bilmez kin kusan düşman gibidir
Âleme vesvese salar lanetli şeytan gibidir
Dilinden dökülen her söz kuyruklu yalan gibidir
Kanat çırpır vız vız eder balsız bir kovan gibidir
Bilgisi yok görgüsü yok mekânı yaban gibidir
İsmi Araçada cahil Farsçada nadan gibidir
Böylesinde saygı sevgi hoşgörü noksan gibidir

Konuşsa cehalet saçar meclisinde olan kaçır
Hemen kanar hurafeye kanatlanıp gökte uçar
Yola düşse rehberlikte kendi gibisini seçer
Kamillerle dostluk kurmaz layığıyla konup göçer
Halk cem olsa yerin bilmez varıp en üst başa geçer
Bu nankör yemek yediği ol kabın içine sıçar
Âleme yetecek suyun bendin tutar kendi içer
Hakarete zengin amma fazilet babında naçar
Kusur üzre kusur işler gönüllerde yara açar
Her kim teline dokunsa hemen kefenini biçer
Tavuğuna kışe dense lav fişkırır alev saçır
Gökten yağan yerden çıkan boğucu tufan gibidir

Cahil taşlar MİSKİNÎ'yi kırar durur kafasını
Tekebbürlük kazanından doldurur fitne tasını
Dünya kadar cürüm işler kabul etmez hatasını
Üstüne varsan indirir baltasını yabasını
Nasihat kılsa dinlemez anasını atasını
Zinhar leke yok der bende aktan sayar karasını
Adalete değil amma zulme harcar çabasını
Nas içinde göremezsin anın gibi kabasını
Kalleşliğe eder meyil giyer namert libasını
Sevmediği insan için durmaz yayar igvâsını
Kin kumar hasmına karşı sürdürür kan davasını
Hoş niyet bulunmaz anda daim sû-i zan gibidir

630. ŞİKÂYET EYLEME

(Muhammes)

Gül hatrına katlan hara hardan şikâyet eyleme
Figan bülbüle mahsustur zardan şikâyet eyleme
Dil ocağın tutuşturur nardan şikâyet eyleme
Her seven Mansur olamaz dardan şikâyet eyleme
Şayet sevdiğine yarsan yardan şikâyet eyleme

Aşk ile deli olunca bildiğinden şaşar âşık
Yeller gibi durmaz eser seller gibi coşar âşık
Mahmuzlayıp gönül atın visal için koşar âşık
Dolaşır çölü sahrayı dağ başını aşar âşık
Her cefaya göğsünü ger zordan şikâyet eyleme

Acı çek tecrübe kazan böyleleri usta olur

Kara dikenler içinden derilen gül deste olur
Aşk âşıkta olur ancak sanma ki herkeste olur
Ey MİSKİNÎ aşk yoluna sağ girenler hasta olur
Sevda sere emraz verir serden şikâyet eyleme

631. TAHMİS-İ GAZEL-İ FUZÛLÎ

Men boyandım kan-ı aşka yar da kana boyanmaz mı
İki seven bir visal'çün yüz bin derde dayanmaz mı
Araya ayrılık düşse aşık maşukun anmaz mı
Meni candan usandırdı cefadan yar usanmaz mı
Felekler yandı ahımdan muradum şem'i yanmaz mı

Yüzün görüp kaldım hayran yoluna can ettim kurban
Kurbanın beğenmez huban andan gönül yaram çıban
Yar deyip ah çektim her an canım çıktı oldum bican
Kam u bimarına canan deva-yı derd ider ihsan
Niçün kılmaz mana derman meni bimar sanmaz mı

Derd-i aşktır bağrım ezen takatsizdir bu can-u ten
Olduğumda terk-i mesken hortlak mısın didi gören
Bilmez mi bu sırra eren erir çöpe döner seven
Gamum pinhan tuttum men didiler yara kıl ruşen
Disem ol bi-vefa bilmen inanur mı inanmaz mı

Harabım hali yamanım tükenmez ahım amanım
Tutuşmuş destim demanım rahmetmez kaşı kemanım
Aldır dirim ey cananım dönüp aldırılmaz sultanım
Şeb-i hicran yanar canım töker kan çeşm-i giryanım
Uyadur halkı efganım kara bahtum uyanmaz mı

Sevdim seveli ol hubu yar yar diye çekerim hu
Olurum kölesi kulu dercetmez gözleri ahu
Ağ gonce kırmızı saru dolar taşar pazar çarşu
Gül-i ruhsarına karşı gözümde kanlu ahar su
Habibim fasl-ı güldür bu ahar sular bulanmaz mı

Göz görünce sevdi gönül dile geldi söyledi dil
Budur işin doğrusu bil sende günah mende değil
Aşk çeken olur sersefil yar kapusun çalan sail
Degüldüm men sana ma'il sen ittün aklımı za'il
Mana ta'n eyleyen gafil seni görgeç utanmaz mı

Hangi dilber bi-vefadır dilberlikten bî-nevadır
Gönülünki bir hevadır boş bir heva ne devadır
MİSKİNÎ dir aşk beladır cana canana cezadır
FUZÛLÎ rind-i şeydadır hemişe halka rüsvadır
Sorun kim bu ne sevdadır bu sevdadan usanmaz mı

632. GECELER

Gündüz Kafdağı ardında pek yakın canan geceler
Rüyalarda anı bana hep eyler ihsan geceler

Geceler ki fırsat-ı dem yârim ile vuslat-ı dem
Hal böyleyken nasıl derem gam ile hicran geceler

Gün açılır perde perde yârim göremem bir yerde
Halvetgâhım gecelerde kutlu bir mekân geceler

Efil efil eser saba hinzanda başlarım hâba
Kavuşurum ol mâh-tâba sanki aşkistan geceler

Ben bir kays'ım yar bir leyli bağlamışım ana meyli
Yıldızlar oynar bir hayli ne hoş bir harman geceler

Öter ishak şakır şeb-hân usul usul ağarır tan
Zevkten uyanır aşikân ıdır mihribân geceler

Bilirim nehar kıymetin leyl ocağıdır ülfetin
Yapmaz mı MİSKİNÎ methin takdire şayan geceler

633. BİR CANIN SÖZÜ MÜ OLUR

Can dilemiş canan bizden bir canın sözü mü olur
Ay yüzlü güzel aşkına kurbanın sözü mü olur

Gülüşünde güller açar nefesinden miskler saçar
Âşıklar dininden geçer imanın sözü mü olur

Ol bizim cananımızdır gönülde sultanımızdır
Nazarımızda başkaca sultanının sözü mü olur

Topuğu döven zülfünün teline ne verilmez ki
Cevahirden imaretli dükkânın sözü mü olur

MİSKİNÎ'nin hanesine yâr kadem basacak olsa
Ayakçığın bus ederim dâmânın sözü mü olur

634. HÜR OLA GÖR

İnsan onurunu koru ölene dek er ola gör
Endek döndek olma sakın özü sözü bir ola gör
Esirin evi zindandır yüzü şems-i kamer görmez
Ucunda ölüm olsa da esir olma hür ola gör

635. AYDINLIKTAN TAVİZ VERME

Hakkaniyet sahibi ol asla haktan taviz verme
Kara karartır insanı aktan paktan taviz verme
Geçmişin geçmişte kaldı geleceğe doğru yürü
Karanlığa gömülse de aydınlıktan taviz verme

636. DİNİ İSTİSMAR

At sahibi yat sahibi dört tane avrat sahibi
Dini istismar edenler taht u saltanat sahibi

637. NASİP AYAĞINA GELMEZ

Becermese bahçıvan gül alıcı bağına gelmez
Sen adım atmasan gafil nasip ayağına gelmez

On Yedi Heceli Şiirler

638. BİR GÜZELLİK EYLE

Hasretin çektiğim canım efendim bir güzellik eyle
Ateş-i aşkıdan halim nice dir sor güzellik eyle
Seven sevdiğine zulüm eylemez kötü söz söylemez
Güzellik güzelin tabiatıdır var güzellik eyle

Bu dünyada murat almak istedim murat alamadım
Gönlümce sevinip gülmek istedim bir gün gülemedim
Ayrılık derdiyle derdimend oldum derman bulamadım
Yaralı gönlümün tabibi sensin sar güzellik eyle

Aşkın şerbetini içtim elinden mestaneyim işte
Ferhatlar Keremler Mecnunlar gibi efsaneyim işte
Şemin çevresinde döner dururum pervaneyim işte
Bana bir bergüzar zülfün telinden ver güzellik eyle

On Sekiz Heceli Şiirler

639. SÖYLE BANA

Ey tabip ayrılık derdine çare var mıdır söyle bana
Aşk narı yanında acep cehennem nar mıdır söyle bana
Ne zaman bir güzel sevmeye kalksak âlem bizi tan eyler
Hulusi gönülden sevmek sevilme ar mıdır söyle bana

Her kim ki sevene olursa engel zanlar içinde kalır
Her kim ki sevmese itikadımca kinler içinde kalır
Ne vakit goncaya dokunsa bülbül kanlar içinde kalır
Dünya âşıklara gülşen mi yoksa har mıdır söyle bana

Sevdikçe aşk derdi boylanıp büyür içimde ur misali
Gönül kalesinde hakikat budur yıkılmaz sur misali
Fikrinde zikrinde enelhak diyen Hallaç Mansur misali
SADIK MİSKİNÎ'ye reva görülen dar mıdır söyle bana

640. ŞAİRE ŞİİRE DAİR

Şiir mevzuunda çok kitap gördüm içinde şairi yok
Ben şairim diye geçinenlerin bir tane şiiri yok
Küreğin sapını yapıp ortaya getirmek icap eder
Mısra dizip laf üreten çok amma velâkin mahiri yok

On Dokuz Heceli Şiirler

641. GERİ GELMEZ

Asırlardır yüce dağlar başından aşan kervan geri gelmez
Çocuklar gençleşir gençler kocalır geçen zaman geri gelmez
Dünyanın düzeni böyle kurulmuş çarkı devran böyle yürür
Oduklar ocakta yanar kül olur tüten duman geri gelmez

Dereler sel ile çağlayıp coşar coştukça bendinden taşar
Baharı yaşayan güzüne koşar yapraklar dalından düşer
Mezarcı mevt için mezarlar eşer toprağa verilir beşer
Her insan dünyada bir ömür yaşar göçen insan geri gelmez

Gitti ey MİSKİNÎ ananla atan deden geriye gelmedi
Gelmek için İsa göğe çekildi neden geriye gelmedi
Gelen yolcu olup yola koyuldu giden geriye gelmedi

Dede Korkut gibi Pir Sultan gibi ulu ozan geri gelmez

642. GORUNAMI GÖTÜRECEKSİN

Her gün para pul peşinde kısacık ömrünü bitireceksin
Pastadan pay gelmeyince delirip aklını yitireceksin
Kanaat içinde yaşa elinde olanla yetinmeyi bil
Malın mülkün fazlasını sanki görünamı götüreceksin

Yirmi Heceli Şiirler

643. YAR CEMALİNE ÂŞIK OLALI

Yar cemaline âşık olalı deliden beter divaneyim ben
Dur durak bilmez felekler gibi döner dururum pervaneyim ben
Sevdiğim ahu güzeller şahı düş değil sahi sunar kadehi
Serim sarhoştur gönlüm pek hoştur kandığım meyden mestaneyim ben

Ateş-i aşk ki yaktı sinemi nar ile ördüm vücut binamı
Aştan bağşetti ab u danemi şaduman kıldı o yar hanemi
Ömrün sefası vuslat dönemi yoktur gözümde dehrin önemi
Kin kavga gütmem kemliğe gitmem rintliktir rütbem rindaneyim ben

MİSKİNİ söyler divan içinde sükûtun korur irfan içinde
Yolcular vardır bu han içinde konup göçerler kervan içinde
Seyyahlar gezer seyran içinde sürerler demi devran içinde
Âlemle dostum serili postum meydan içinde merdaneyim ben

644. BAYRAM GÜNÜNDE

Vezn-i Âher

Ey gül-i rana aşığım sana susama kana gel kıyma cana
Aşığım sana susama kana gel kıyma cana salma hicrana
Susama kana gel kıyma cana salma hicrana zulmetme bana
Gel kıyma cana salma hicrana zulmetme bana bayram gününde

Doğan gün ıştır kervan yarışır hasret erişir canlar görüşür
Kervan yarışır hasret erişir canlar görüşür kollar sarışır
Hasret erişir canlar görüşür kollar sarışır küsen barışır
Canlar görüşür kollar sarışır küsen barışır bayram gününde

MİSKİN n' olalım aşkla dolalım birlik olalım dirlik bulalım
Aşkla dolalım birlik olalım dirlik bulalım murat alalım
Birlik olalım dirlik bulalım murat alalım bile gülelim
Dirlik bulalım murat alalım bile gülelim bayram gününde

645. AŞKIN NARINA DÜŞEN AH ÇEKER

Vezn-i Âher

Aşkın harına aşkın zarına aşkın narına düşen ah çeker
Aşkın zarına aşkın narına düşen ah çeker kanlı yaş döker
Aşkın narına düşen ah çeker kanlı yaş döker boynunu büker
Düşen ah çeker kanlı yaş döker boynunu büker hicran elinden

Aşğın derdi ağlatır merdi gurbettir yurdu içinde kurdu
Ağlatır merdi gurbettir yurdu içinde kurdu kalbinde virdi

Gurbettir yurdu içinde kurdu kalbinde viridi izaha durdu
İçinde kurdu kalbinde viridi izaha durdu gönül dilinden

MİSKİNİ n'olsam yârimi bulsam sevinsem gülsem bahtiyar olsam
Yârimi bulsam sevinsem gülsem bahtiyar olsam muhabbet kılsam
Sevinsem gülsem bahtiyar olsam muhabbet kılsam bergüzar alsam
Bahtiyar olsam muhabbet kılsam bergüzar alsam zülfün telinden

Yirmi Bir Heceli Şiirler

646. BU DÜNYADA

Bırak bencilliği ey insanoğlu zira bencillik ar bu dünyada
Barış yap dostluk kur düşmanın ile dostça yaşamak kâr bu dünyada
Bir kısa zamandır ömür dediğin gel onu geçir huzur içinde
Gönül hoşluğuyla dertsiz kedersiz mutlu yaşamak var bu dünyada

Sakın hiddetlenip şiddet eyleme koyundan daha yavaş ol yavaş
Kavgalar çıkarma mal mülk uğruna konu komşuya gel açma savaş
İyilik güzellik ereğin olsun insanlık ile dolup dolup taş
Gönül teknesinde aşk hamrun yoğur sevgi harcını kar bu dünyada

Sevilmek yolunda sevmek yolunda Aslıhan için MİSKİNİ Kerem
Ayrılık derdine kavuşmak derman gülen bir çehre yaraya merhem
Şayet bir kâmilden sual eyleyip nerede dersen cennet cehennem
Âlemle barışık yaşamak cennet kargaşa ateş nar bu dünyada

Yirmi İki Heceli Şiirler

647. MEFTUNUM

Aşk ile bendesi olduğum yârin cemalinin güllerine meftunum
Açıldıkça domur domur kızaran yanağının allarına meftunum
Melek soylu servi boylu ay yüzlü edalı cilveli sevdiğim ile
Diz dize oturup sohbet ederken baldan tatlı dillerine meftunum

Yârimin salınıp gezmesi bir hoş ahu gözlerini süzmesi bir hoş
Rakip avcılarını sezmesi bir hoş kaçıp daldalara tezmesi bir hoş
Başında nakışlı yazması bir hoş burnunun üstünde hızması bir hoş
Örükler bağlayıp dizmesi bir hoş yar zülfünün tellerine meftunum

Der MİSKİNİ yar nikabın takınır kendini nazardan êlden sakınır
Kapısından geçer iken bakınır bana aşkı gözlerinden okunur
Ak sineye kızıl güller sokunur kokusu yel ile gelir dokunur
Bayramda seyranda toyda yakınır mor kınalı ellerine meftunum

648. İNSAN OLARAK

Anam babam bana vesile oldu doğup kadem bastım dünya yüzüne
Çocuk civan derken ihtiyar oldum hayli ömür sürdüm insan olarak
Edebi erkânı öğrenmek için kulak astım ataların sözüne
Bulundum muhabbet meclislerinde söz söyledim ehli irfan olarak

Bak neler yaşadım ömrüm içinde iğne deliğinden ip olup geçtim
Konuk oldum sofrasına feleğin bazı şerbet bazı ağılar içtim
Meyil ettim insanlığa sevgiye nefretten kavgadan uzağa kaçtım
Azmirah eyledim birlik yolunda yürüdüm katarlı kervan olarak

Der MİSKİNİ hayatıma yön verdim türlü uğraş ile maslahat ile

Yediğimden içtiğimden tat aldım bin bir şükür ile kanaat ile
Ömrüm hitam buldu salam okundu vardım son durağa cansız at ile
Yatan mevtalara merhaba dedim devroldum hâk ile yeksan olarak

649. BENDEN

Hani ben bir insanım ya dünyada hırlı da bendendir hırsız da benden
Benden çıktı orospusu kavatı arlı da bendendir arsız da benden
Benden inanani inanmayı putperesti müslümanı gâvuru
Eğrisi büğrüsü düzü doğrusu nurlu da bendendir nursuz da benden

Farklı Şekiller

Âzâdeler

- Hastalığa yenik düşmez sağlığın kıymetin bilen
- Hekime dermana vardım derdi olduğun söyledi
- Dostumdan yediğim kazık ders almam için bir rızık
- Bir söz öğrenmiş dana kendini sanar dâna
- İlim dilin bilmeyen eşek eşek konuşur
- Hedef olan aşk okuna karışır akli bokuna
- Pek nihızdır malyemez koyun yemez mal yemez
- Yediği cimriye leştir bal yese zehirlenir
- Tedbirli olmayanın vızık dolar götüne
- Şeytanın şillosunu kesen yok billosunu
- Gün geldi mi Azrail mına koyar adamın
- Cimrilik êt yeme-sen yiyen olur yemesen
- Dönen çarh bir gün muhtaç eder miri miskine

- Hoş tut dil denen yapıyı kapatma açık kapıyı
- Derdi firak olanın dermanı vuslat imiş
- Her kim ebrû-ferâh hep yaşar ferah
- Olma ehl-i tekebbür eylemezler tenezzül
- Hançer-i aşktır benim bağrım yara eyleyen
- Kim ise müstakim o desin pakim
- Çek aşk illetini gör zilletini
- Âli baht olmayan ağlar gülemez
- Geçerim bu candan geçmem canandan
- Gurbetten muzdarip olandır garip
- Canan kıymetin can bilir
- Yar benim derunumdadır arzda semada aramam
- Şerefe erişir güzel söz diyen
- İnsanın halinden anlayan insan
- Bahçıvan bakmasa bağ bağ olur mu
- Maksudun gül ise hardan çekinme
- Katre olan bir gün ummanı görür
- Âlemi doğru bil kendini eğri
- Yârsiz viranedir Beytü'l Miskinî

Özdeyişler

- Adam yerine konulmak mı istiyorsun ya büyük makam ya da büyük para sahibi olmaya bak derler. Ben de diyorum ki adam yerine konulacak adam onuruyla yaşayan adamdır.
- Aydınları susturanlar, ışıkları karartanlar işledikleri cürümden utanmalıdır.
- Alçakgönüllülük yüksek itibar kazandırır.
- Adaleti adil insanların gönlünde ara.

- Aklına gem vurma.
- Âlimin sevdiği ilim, zalimin sevdiği zulümdür.
- Adaletin yanında ol, zulme diren.
- Akıl gözü kör olanlar âmâdır.
- Aklını çalıştır, bilgini artır.
- Aydınlık adına, karanlıklarla savaşın.
- Akıllı düşman, akılsız dosttan daha iyidir.
- Akıllı insanların zenginliği akıldır.
- Adaletin olmadığı yerde zulüm hükmeder.
- Akıllı ve bilimi rehber edininiz.
- Akı karalamak için şahitlik yapanların kıçı açıkta kalır.
- Alçakgönüllülük kadar yüce bir makam yoktur.
- Aşk yaşamaktır.
- Asıl kahramanlık insanlığa yapılan hizmetle ölçülmelidir.
- Akıllı bir varlık olan insanların akılsızca savaşarak birbirlerini öldürmeleri akıl kârı değil.
- Ben sevginin, barışın, birleşmenin, iyiliğin ve adaletin yanında; nefretin, savaşın, bölünmenin, kötülüğün ve zulmün karşısındayım.
- Başkasının sahtekârlığı beni ilgilendirmez, kendim dürüst müyüm değil miyim ona bakarım.
- Bir iyinin eline bin kötü su dökemez.
- Bir insanın küçük sahtekârlığı varsa büyük sahtekârlıkları da peşinden gelir.
- Başarı hayatı güzelleştirir.
- Büyük mevkilerde bulunmak marifet değildir, büyük mevkilerde bulunup büyük işler yapmak marifettir.
- Beni yapacağım insanlıktan alıkoyan yoksulluğum olmuştur.
- Bilginin güneşi batmaz.
- Bilginin girdiği yer aydınlanır.
- Bilginin anahtarı bütün kilitleri açar.

- Bilgi öğrenmeyle elde edilir.
- Bir fidan dik, bir ağaç yetiştir, bir meyve üret.
- Bildiğini öğret, bilmediğini öğren.
- Bilim karanlıkları aydınlatmak için saçar ışıklarını.
- Bir insanın onuru, itibarlı ve namuslu yaşamaktır.
- Bilim, yanlışlarla dolu bir yolda doğrulara ulaşmak için yapılan bir yürüyüştür.
- Cahil insanların başında taç olmaksızın, arif insanların ayağı altında toprak olmayı yeğlerim.
- Cehalet en büyük uçurumdur.
- Cehaletin yolu ne kadar karanlıksa, bilimin yolu iki o kadar aydınlıktır.
- Cahiller savaşın, ehiller barışın destekçisidir.
- Cesaretli insanlar girişken, girişken insanlar da başarılı olur.
- Canlıyı yaratan mutlaka vardır.
- Cahil eşektir, eşeklikte direnen eşek oğlu eşektir.
- Can sağ olmayınca ağız tadı olmaz.
- Cimri insanı sevmezler.
- Cahilin sermayesi zulm-i cehalet, âlimin sermayesi ilm-i marifet.
- Cebimizdeki paranın yıpranıp yitmemesine nasıl özen gösteriyorsak kitaplarımıza da öyle özen göstermeliyiz.
- Cimri insanlarda ağalık olmaz.
- Cehalet alçaltır, bilgi yükseltir.
- Cehaletten kurtuluş ancak eğitimle olur.
- Cahil insanla tartışma.
- Cehalete karşı kazanılan zafer soylu zaferdir.
- Cimriden fakiri yoktur.
- Çocukluk, gençlik, yaşlılık; Üç ayrı evre, üç ayrı tat. Ömrün bu üç evresini yaşamak, her insana nasip olsun isterim.
- Çoğu siyasetçinin adam kayırma işinde kazandığı günah dağları tartar.
- Çevreyi koruyan kendini korur.

- Çalışkan insanlar takdir kazanır.
- Çok yemin çok yalan demektir.
- Çalışkan üretir tembel tüketir.
- Çalışanın rızkı artar.
- Çocuk ne görürse onu öğrenir.
- Çağdaş yaşamı çağdaş düşünceli insanlar yaratır.
- Çaresiz kalınca sevgiye tutun, sevgi seni yaşatacaktır.
- Çark-ı feleğin işi alçakları yüceltmek, yüceleri alçaltmaktır.
- Çocuklar ilkbaharda açan çiçekler gibidir. Onları sevmeli, koklamalı, yaşatmalıyız.
- Çalışan insanlar mutsuz, seven insanlar umutsuz değildir.
- Çocukların eğitimi geçmişe değil geleceğe yönelik yapılmalıdır. Böyle olursa ancak insanlığın istikbali garanti altına alınmış olur.
- Çöpün çingirdaması da bir melodidir.
- Çark-ı devran içinde kanun adamları ve kanunlar ölür, ama türkü adamları ve türküler yaşar.
- Çok hızlı akıp geçen bir günü bir değil bin gün gibi harcamalıyız.
- Çalışması, dinlenmesi, yemesi ve uyuması düzenli insanların ömürleri uzun olur.
- Çok insan tanıdım hayvan ondan yeğ.
- Çalışmak vücudu zinde tutar.
- Dikenlerin üzerinde yürüyen bir gün mutlaka çiçeklere ulaşır.
- Dinler peygamberleri, sanat eserleri, sanatçıları ölümsüzleştirmiştir.
- Doğayı koruyan kendini korur.
- Dost dostu kazık atarsa düşman ne atar.
- Dostun söylediği her acı sözün çok sayıda tatlı meyvesi olur.
- Doğru bilgilerin ışığında aydınlanınız ki yarınlarınız karanlık olmasın.
- Doğru söyleyenin yüzü kızarmaz.
- Düşünen insanların düşmanları düşünmeyen insanlardır.
- Dürüstlük hazinedir.

- Dost ol, düşman olma.
- Düşünen beyinler suçlansa bile asla zincirlenemez, kafese sokulamaz.
- Doğruluk itibar kazandırır.
- Dünyanın idaresi evrensel görüşlü sanatçıların eline geçse, yeryüzünde adaletin, barışın, dostluğun solmayın gülleri açar.
- Dünyanın her hangi bir yerinde bir mazlum ağlıyorsa, sevinmek ve gülmek haramdır bize.
- Dünya sevgiyle güzelleşir.
- Dünya barışına katkı sağlamak her insan için bir vazifedir.
- Dürüst insan itibarlı insandır.
- Dostunun nasıl bir dost olduğunu öğrenmek istiyorsan bir kez menfaatine dokun.
- Dünya barışı için canımı veririm.
- Duygular gönülden, şiirler yaşamın içinden doğar.
- Doğarken beşiğe ölürken tabuta muhtaç olan her insan ağacı sevmeli, ormanı korumalıdır.
- Doğa bizim hayat bulduğumuz yerdir, hayat bulduğumuz yeri korumalıyız.
- Derelerin nehirleri, nehirlerin denizleri besleyip büyüttüğü gibi küçük kazançlarda büyük kazançları besleyip büyütür.
- Etkili konuşabilmek, etkileyici gücü olan sözcüklerle yapılır ancak.
- En iyi adamın kötü bir yanı olduğu gibi en kötü adamında iyi bir yanı vardır.
- Erken ölümlerin çoğu çaresizlikten değil parasızlıktan kaynaklanmıştır.
- Eser bırakmadan göçüp gidenlerin adları hemen unutulur, fakat eser bırakanlar sonsuza kadar yaşarlar.
- En sınırsız özgürlük, düşünen insanların özgürlüğüdür.
- En doğru inanç bilime olan inançtır.
- Eser bırakan insanlar ölse de yaşar, oysa eser bırakmayanlar yaşarken de ölüdür.

- Eserler, sahiplerinin isimlerini yaşatır.
- En büyük zenginlik tevazu zenginliğidir.
- Evrende somut olarak bir başka yaşam alanı yoksa dünya cennetin ta kendisidir.
- En büyük servet sağlıktır.
- Eğriye doğru, doğruya eğri denmez.
- Evlat babayı bilmez ama baba evladı bilir.
- Ehl-i adalet ol zulüm eyleme.
- Ekmeği paylaşın, açlık yüzünden insanlar ölmesin.
- Ey İnsan, köhne kuralların tutsaklığından kurtulup özgür insan ol.
- Eşeğin peşinden gidenler eşek osuruğu koklar.
- En soylu sanat şiirdir.
- Ey ayakkabım yok diyen, ayağı olmayana bak da şükreyle.
- Eğitim dayakla değil sevgi ve bilgiyle yapılmalıdır.
- En evrensel düşünce insanlara karşı duyulan saygı ve sevgidir.
- Eğitim insanlaştırır.
- Erozyonu önlemek için fidan bulamıyorsan toprağa bir çubuk sok.
- Eser sanatkârın anıtıdır.
- Eseri olanlar tarihte iz bırakır, eseri olmayanlar ise yeryüzünden silinip gider.
- Eğrilere doğru deme sen de eğri olursun.
- Erkeğin yüzünü ağartan işbaz kadındır.
- Ehillerle kaybetmeyi cahillerle kazanmaktan daha üstün sayarım.
- Evladına karşı babanın babalık, ananın da analık görevi vardır.
- Evlilikler anlayış içinde yürütülürse yuvalar dağılmaz.
- Fakirin halinden zengin ne anlar.
- Faydalı insanların kıymeti yaşarken pek bilinmez. Bilinse de öldükten sonra bilinir.
- Fiziki güzelliği olup da manevi güzelliği olmayan insan tam manasıyla güzel sayılmaz.

- Fikri ciddi olanın işi de ciddi olur.
- Fikir eylem ile hayata geçer.
- Fukara olup onuruyla yaşamak bir utanç değildir. Haram ile zengin olmak, hayat sürmek utançtır.
- Fikrin zikrin bir olsun.
- Fazilet sahibi ol, toplumda yerin olsun.
- Fakirlik olanak sağlamaz.
- Fikirler insana yön tayin eder, doğru yöne gitmek için doğru fikri seçmek lazım.
- Fikirde ciddiyetlik olursa, harekât ciddiyetle devam eder. Bu sayede hedefe ulaşmak kaçınılmaz olur.
- Fikir kişiliği ortaya koyar.
- Fakir gününü gün eder, zengin yarına tasayla çıkar.
- Faydalıyla faydasız, çürük ile sağlamı seçemeyen cahildir.
- Faziletli insanın yeri baş üstündedir.
- Gece, karanlıkta olsa aydınlatan bir ışık mutlaka bulunur.
- Gönül sevginin kâbesidir.
- Güzel huylu çirkin yüzlü insanlar, çirkin huylu güzel yüzlü insanlardan daha güzeldir.
- Gerçeği öv, yalanı yer.
- Gerçeğin rengi birdir.
- Geleceği görenler düşünen insanlardır.
- Gönül kapısını cimriler kapatır, cömertler açar.
- Gerçeğin ışığı sönmez.
- Gerçekler dilaltındadır.
- Güzel söz cennet bağışlar.
- Gönülleri incitmekten sakının.
- Gerçeklerin yılmaz savunucu olmaktan çekinme.
- Güzel ahlak sahibi olan insan her gittiği yerde itibar görür.
- Gecenin karanlığı, cehaletin karanlığı yanında aydınlık gibidir.

- Gül ağacını yetiştirme işine el atan pek bulunmaz, ama goncayı dalından deren çok olur.
- Gereksiz yere konuşmak gevezeliktir.
- Güneş dünyanın, kadın ise evin ışığıdır.
- Gerçekleri gören göz kör değildir.
- Gerçeğin yüzü ışıldar, yalanın ki kararır.
- Güzeli düşünen insan güzel insandır.
- Gerçekleri göremeyen insanın beyin hücreleri kördür.
- Güzeli düşünen kurbağayı, akrebi, hatta yılanı bile güzel görür, güzel düşünmeyenler güzeli bile çirkin görür.
- Gelecek kuşaklara aktarılmayan bir kültür yaşatılamaz.
- Güler yüzlü insan sevilir her yerde olsa övülür.
- Ğayrullahla hayrullahın arasındaki fark birinin hayırsız birinin hayırlı olmasıdır.
- Herkes kendi soyuyla ve kendi milletiyle gurur duyduğunu söylüyor. Bense insani yanımla gurur duyuyorum.
- Her damarda ayrı bir kan, her kanda ayrı bir güç, ayrı bir beceri vardır.
- Her insan kendi eğrisini düzeltmedikçe yaşadığı toplum düzelme sağlayamaz.
- Her sanatçıda ölçülü olarak bir beğenmezlik düşüncesi olmalı.
- Hastane personeli hastalarına nazik ve saygılı davranmalıdır. Çünkü müşterisi esnafın ne kadar velinimetiyse hastada hastane personelinin o kadar velinimetidir.
- Hayal gücü zenginliği olmayan bir insan dâhilik yolunda ilerleyemez.
- Helal kazanç, el emeği, alın teri, göz nuruyla kazanılmış olandır. Haram ise bu üç şeyin içinde bulunmadığı kazançtır.
- Hilelerin kaynağı hilekâr insanlardır.
- Her yazar, yaşadığı çağın yaşanan kültüründen izler taşır.
- Her çaresizliğin sonunda bir umut ışığı mutlaka vardır.
- Hayrı çağır şeri kov.

- Haramzade boğazdan helal lokma geçmez.
- Her yeni zaman içinde değişim gereklidir.
- Hakikati sevmeyen yalandan arınamaz, yalancı hakikatin yanında barınmaz.
- Her kitap bir dünyadır.
- Hırsızlığa göz yumanda en az hırsız kadar hırsızdır.
- Hayatta her şey yaşanarak öğrenilir.
- Hükümetlerin halkın hizmetinde olmadığı ülkelerde demokrasi var sayılmaz.
- Haksız bir insanın kendini kurtarmak için yaptığı savunma adalete karşı yapılmış olan en büyük saygısızlıktır.
- Haklının başı dik haksızın ki eğiktir.
- Işık karanlığın önünde gider.
- Israrlı ol kazanırsın.
- Irkçılık, insanlık geleceğini tehdit eden en büyük düşmandır.
- Işığı seçen karanlık yaşamaz.
- Irmak dere suyu ile beslenir.
- İşlerin rast gitmesi kalp temizliğine ve dürüstlüğe bağlıdır.
- İyiliğe talip, kötülüğe rakip ol.
- İnsanlığın kılavuzu gerçektir.
- İnsanlar düşündükçe bilim ilerler.
- İyiyi, güzeli, doğruyu seç.
- İnsanlık ilmini bilmeyen âdem, sayılmaz adam.
- İnsanların iyisi evliyalardır, onlarında sermayesi yokluktur.
- İkiyüzlü insanlar bazı zaman kendilerini bile tanıyamazlar.
- İlk önce kendinin tenkitçisi ol, sonra başkalarının.
- İtibarımı kaybetmektense sermayemi kaybetmeyi yeğlerim.
- İki dost vardır, bunların birisi var gün dostudur. Varlığını kaybeden, varlığıyla birlikte bu dostu da kaybeder. Diğer dost dar gün dostudur. Bu dostun iyi gündeki dostluğu kötü günde de devam eder.

- İnsanlar ancak toprak altında eşit olurlar.
- İçerden sillelenen dışarıdan kurşunlanır.
- İş dilediğin şekilde yürümüyorsa, sana boş vermek, üzölmek değil, takip etmek ve yönlendirmeye çalışmak düşer.
- İz bırakmış olan insanlar her zaman anılır.
- İnsanlar arasında tam manasıyla paylaşım gerçekleşmiş olsaydı yeryüzünde aç ve fakir kalmazdı.
- İnsan kanı akıtanlar, döktükleri gözyaşları ve yaktıkları yüreklerin vebalı altında olduklarının farkında mıdır?
- İnsan kaderini biraz da kendisi yazar.
- İyi bir kitap okuyucuyu celp eder. Kötü bir kitap ise okuyucuyu kitap okumaktan uzaklaştırır.
- İkiyüzlü insanlarla dost olma.
- İntikamın kıvılcımı büyük alevler yaratır, yaktığı ilk insan da intikamcının kendisi olur.
- İnanç geleceğe yönelik olmalıdır.
- İşbirliği güçlendikçe mağduriyet azalır.
- Jajhayı dinleyenin kafası şişer.
- Janjan insan felek gibi her bir işi kelek gibi.
- Jurnalci de erdem olmaz.
- Kadın elinin olmadığı hiçbir iş yoktur ki başarıyla sonuçlanmamış olsun.
- Kuru ekmeğim, sağ canım olsun.
- Kolay olanı zorlaştırmak korkaklıktır, yüreksizliktir.
- Kitaplar, istediğim hiçbir şeyi esirgemeyen en cömert dostlarımdır benim.
- Kültür benim kimliğimdir.
- Kişinin yaptığı hatayı kabul etmesi de bir dürüstlüktür.
- Kendinin kulu, kendinin sultanı ol.
- Kararmayan bir yıldız ol.

- Kadınlarını döven, küçümseyen, onlara ikinci sınıf insan muamelesi yapan bir toplumun kültür düzeyi; kadınlarını seven, önemseyen, onlara eşit haklar tanıyan toplumların çok çok gerisindedir.
- Kötü insan olma, iyi insan ol.
- Kalpleri sevgi güzelleştirir.
- Kuyumcunun zenginliği altınları benim zenginliğim ise kitaplarımdır.
- Kötülüğe karşı iyilik yapmak erdem sahibi insanlara özgü bir davranıştır.
- Kendin ol.
- Kirli işleri kirli vicdanlar kaldırır.
- Kendisini kurtarma becerisi olmayan insan, başkalarını kurtaramaz.
- Kararlı insanların başarısı mutlaktır.
- Kötülerin ölmesiyle iyiler çoğalmaz, ama kötüler iyi olursa iyilerin sayısı artar.
- Komşu komşunun iyi gününde kötü gününde yardımcıdır.
- Kardeş yetişmeden komşu yetişir.
- Kış olmasa yazın kadri bilinmez.
- Kadınına aşağılayan bir toplumun medeni olduğu düşünülemez.
- Kendine istemediğini başkasına da isteme.
- Kötüler mutlaka cezasını bulur.
- Kötülükleri gördüğün kadar iyilikleri de görmeye çalış.
- Kısa ömürlü insan bırakacağı eserle uzun bir ömür yaşayabilir.
- Kuvvetli olanlar değil akıllı olanlar kazanır.
- Kandırılmak istemiyorsan doğru ve dürüst insanlarla çalış.
- Kül olmak için yanma aydınlatmak için yan.
- Kıymet bilmeyenin kıymeti bilinmez.
- Kendine faydası olmayanın âleme faydası hiç olmaz.
- Kılıç kınında durmasa yaralar açar.
- Kını olanın dini olmaz.
- Kınama kınanırsın.
- Kışın kar yağmayınca yazın bereket olmaz.

- Kar toprağın ve bitkinin koruyucusudur.
- Kötüler mutluluk yaşayamazlar.

Atışmalar

Sadık Miskinî ile Mennanî'nin Atışması

Sadık Miskinî ile İzmir'de ikamet eden Kağızmanlı Halk Şairi Mennanî'nin (1925-2005) bu atışması Mayıs 1996 yılında birbirlerine yazdıkları name ile gerçekleşmiştir.

Mennanî:

Cevap ver sözüme Âşık Miskinî

Bu aşkın eseri nerden ulaştı

Görünüşte eyce yıpratmış seni

Acep hangi zulümkârdan ulaştı

Sadık Miskinî:

Dinle beyanımı üstat Mennanî

Aşkımın eseri yardan ulaştı

Hasretlik narına yandırdı beni

Bu dert bana cefakârdan ulaştı

Mennanî:

Daim kaygılıymış aşğın seri
Gönül özlemidir hayalde yâri
Ne millettir nerde yurdu diyarı
Hangi ilden ne diyardan ulaştı

Sadık Miskinî:

On üçünde sevdalandı serimiz
Kul da olduk yüz vermedi yârimiz
Şehr-i Kağızman'dır aşk diyarımız
Kars'a bağlı bu diyardan ulaştı

Mennani:

MENNANİ burada kısa kes sözü
Çetine salıp da üzmesin sizi
Aşkın hakiki mi yoksa mecazi
Beyan eyle hangi türden ulaştı

Sadık Miskinî:

Ben gül oldum o da bana har gibi
Kabul edip bilmedi ki yar gibi
Sevmiştim Leyla'mı Mecnunlar gibi
Bu aşk MİSKİNİ'ye sırdan ulaştı

Sadık Miskinî ile Rindanî'nin Atışması

Sadık Miskinî ile Kağızmanlı Halk Şairi Rindanî'nin Ekim 2005 tarihinde Kağızman'da irticalen yaptıkları bir atışmadır.

Sadık Miskinî:

Biz mey ehli âşıklarız

Ömrü sermest sayılırız

Doğruluğa sadık yarız

Pek emin dest sayılırız

Rindani:

Pirlere yoldaş oluruz

İlme perest sayılırız

Hak yolunda kuş oluruz

Ahmed'e best sayılırız

Sadık Miskinî:

Dilek bizim meram bizim

Güzel bizim harem bizim

Bir adımız Kerem bizim

Aşk ile mest sayılırız

Rindani:

Sarf ettik zer eyledik kâr

Kaybımız yok risktir yarar

İrfanımız ilmimiz var

Biz Everest sayılırız

Sadık Miskinî:

MİSKİNİ'm geçtim yolaktan

Elendim türlü elekten

Murat almadım felekten

Gönlü şikest sayılırız

Rindani:

RİNDAN' ağaç dünya orman

Yüksek dağda vardır duman

Gafil kendin sayar yaman

Onlardan üst sayılırız

Sadık Miskinî ile Ezgili Kevser'in Atışması

Sadık Miskinî ile Çorum doğumlu Ezgili Kevser'in İnternet üzerinden irticalen yapmış oldukları bu atışma Mart 2006 tarihinde gerçekleşmiştir.

Sadık Miskinî:

Âşıklar divanı ulu bir divan

Varalım efendim muhabbet ile

O yerde bulunur ilimle irfan

Görelim efendim muhabbet ile

Ezgili Kevser:

Âşıkların yolu kıldan da ince

Söyler sözün daim yerli yerince

Sevgi hoşgörüyü öğüt verince

Derelim efendim muhabbet ile

Sadık Miskinî:

Okuyalım âşıklığın dercini

Gözetelim kalesini burcunu

Gönüllerde insanlığın harcını

Karalım efendim muhabbet ile

Ezgili Kevser:

Âşıklar yolunu ilimle çizer

Bir derviş misali dünyayı gezer

Olmaz isek Lokman yaralar azar

Saralım efendim muhabbet ile

Sadık Miskinî:

Sarılmayan yara düşer derine

Varmak gerek tabiplerin pirine

Bir kapı açılır gönül şarına

Girelim efendim muhabbet ile

Ezgili Kevser:

İnsan sevgisidir en yüce duygu

Ondandır insana yapılır saygı

Şayet gönüllere düşerse kaygı

Yerelim efendim muhabbet ile

Sadık Miskinî:

Kaygıya gerek yok hal güzel haldır

Sevgi pınarından testini doldur

Erenlerin yolu erdemli yoldur

Erelim efendim muhabbet ile

Ezgili Kevser:

Erdemli yollar hep dikenli olur
Menzile varmaksa bir ömür alır
Can cana muhabbet tek miras kalır
Verelim efendim muhabbet ile

Sadık Miskinî:

MİSKİNÎ sevmese olmaz gülşinas
Gülünden ayrılan bülbül çeker yas
Muhabbet yolağı cümle yoldan has
Sürelim efendim muhabbet ile

Ezgili Kevser:

EZGİLÎ daima halka âşıktır
İlimle gitmeyen kör bir ışıktır
Cahilin mecliste sözü düşüktür
Soralım efendim muhabbet ile

SONUÇ

Âşıklık geleneğinin canlı olduğu bölgelerden biri olan Doğu Anadolu Bölgesinde birçok usta âşık yetişmiştir. Erzurum, Kars ve Ardahan illerinde geleneği icra eden usta âşıklar, yörede geleneğin devam etmesi açısından, toplumun gözü kulağı olmuşlardır. Toplumun sözcüsü konumunda olan âşıklar yörede eserleriyle topluma yön vermişlerdir. Âşıklık geleneği, yörenin iklim koşulları da göz önünde bulundurulursa uzun kış gecelerinde insanlar için eğlenme ve hoşça vakit geçirme faaliyeti olarak görülmüştür. Bunun yanı sıra günümüzde teknolojik unsurların sosyo-kültürel durumu etkilemesinden dolayı yörede insanlar geçmişe göre geleneğe daha az ilgi göstermektedirler.

Âşık Sadık Miskinî'nin hayatı sanatı ve eserlerini incelemede ilk olarak yörenin âşıklık geleneğindeki rolünü göstermek amaçlanmıştır. Öyle ki yörede birçok âşığın yetişmesi ve geleneği sürdürmesi kültürel olarak sevindirici bir durumdur. Sadık Miskinî'nin, yaşadığı Kağızman ilçesinde hem gazetecilik hem âşıklık mesleği ile uğraşması onu toplumun sözcüsü konumuna getirmiştir. O, tabiat ve insanı bütünleştirecek birçok eser vermiş ve eserleriyle insanları bir arada tutmaya gayret göstermiştir.

Türk şiir sanatı içinde birçok farklı tür ve şekilde eser vererek, eserlerinin insanların yoluna ışık tutmasını amaçlamıştır. Bu şiarla yola çıkarak yaşadığı toplumda her ne varsa göze çarpan iyiden ya da kötünden yana ne varsa tümünü şiirlerine yansıtmıştır. Çocukluğundan bu yana bölgenin âşıklık geleneği olan Kuzeydoğu âşıklık geleneği içerisinde yetişmiş ve bu bilinçle şiirlerini oluşturmuştur.

Âşıklık geleneğini yörede en canlı şekilde yaşatan Sadık Miskinî üzerine yaptığımız çalışmada, gerek geleneğin gerek yörenin tanıtımına katkı sağlamak amaçlanmıştır. Çalışmada ilk olarak hayatından bilgiler alınarak, geleneği öğrenme ve sürdürmedeki amacı anlaşılmasına çalışılmıştır. Âşıklık geleneğine dair hemen her şeyi kendi yeteneğiyle meydana getiren şairimiz okur-yazar âşıkların içerisinde yer almaktadır. Hatta yükseköğrenimi sürdüren bir halk şairimizdir. O, ortaokul yıllarından başlayarak yöredeki tüm âşıkların hayatını ve eserlerini okumuştur. Halk edebiyatı alanında çok çeşitli şairlerden faydalanmıştır. Eserleri konu çeşitliliği bakımından zengin ve çalışmamızda da görüleceği üzere içerik bakımından da zengindir.

Sadık Miskinî, şiirlerini genel olarak aşk, tabiat ve insan üçgeninde oluşturmuştur. Aşk özelinde sevgi, hasret ve özlem temlerini şiirlerinde büyük bir özveriyle işlemiştir. Şair, insan unsurunu şiirlerinde genel olarak hoşgörülü bir yaklaşımla işlemesine rağmen eleştirmekten hiçbir zaman kaçınmamıştır. Tabiat ise âşığın şiirlerinin büyük bir kısmını oluşturmaktadır. Öyle ki tabiatta bulunan canlı cansız tüm varlıkların, şiirlerine konu olması bu tezi kanıtlar niteliktedir.

Âşık Sadık Miskinî, şiirlerini genelde arı duru ve akıcı bir dil ile yazmıştır. Eserlerinde Arapça ve Farsça kelimeler de mevcuttur. Ancak bu kelimelerin çoğu Türkçeleşmiş, anlaşılır kelimelerdir. O bir halk ozanı olarak Tekke, Divan ve Halk edebiyatı terimlerini ve kelimelerini kaynaştırmıştır. Önceden bilinip unutulmuşu gelecek kuşaklara aktarmayı ve yaşatmayı hedeflemiştir.

Mevcut şiir kalıplarının dışında kalıplar geliştirmiş ve örnekler vermiştir. Kafiye kaygısı yüksek derecededir. O uyağa, redife itina gösteren bir âşıktır. Şöyle ki yüz kıta olarak kaleme aldığı Kağızman Yemek Destanı'nda kafiyenin tükenmesi sonucu yazacağı dörtlüğe geçmeden bu geçişi bir dörtlükle izah ederek kafiye değiştirmiştir.

Çoğu halk şairinde bulunmayan az heceli ve çok heceli şiir örnekleri mevcuttur. Tek mısralık şiir olarak bilinen Azade örnekleri vermiştir. Üç mısralı şiirler kaleme almıştır. Dümısra dediği tek beyitlik şiirleri ziyadedir. Yine halk şairlerinde hiç bulunmayan bir tür olan özdeyişler söylemiştir. Bunların yanında mani ustasıdır. İç kafiyeli ve çok kafiyeli şiirleri vardır. Cinasta mahirdir. Başarılı atışmalar gerçekleştirmiştir.

Şiirlerini 1, 1+1, 2+1, 2+2, 3+2, 3+3, 4+3, 4+4, 4+5, 5+5, 6+5, 6+6, 8+5, 7+7, 8+7, 8+8, 11+6, 11+7, 11+8, 10+10, 11+10, 11+11 duraklı olarak 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22 heceli olarak üretmiştir. Şiir kıtalarındaki mısra sayısı 1 ile 12 arası değişmektedir. Koşma, Semai, Güzelleme, Taşlama, Destan, Lebdeğmez, Tecnis, Divani, Atışma, Müstezat, Gazel, Kalendarı, Şeki Sicilleme, Muhammes, Murabba, Tahmis, Vezn-i Aher gibi şiir türlerinde örnekler vermiştir.

Kuzeydoğu âşıklık geleneği özelinde Kars ve Kağızman, onun eserlerinin ana konusunu oluşturmaktadır. Yörenin coğrafyasından yemeğine kadar hemen her şeyi

eserlerine yansıtmiştir. Yörenin tanıtılmasında âşığın gayreti takdire şayandır. Aynı şekilde âşıklık geleneğinin, daha iyi bir konuma ulaşması için çeşitli akademik çalışmalarda yer almaktan da kaçınmamıştır.

Çalışmada âşıklık geleneği içerisinde Âşık Sadık Miskinî'yi konu etmenin haklı gururu yanında, onun yörede âşıklar arasında neredeyse en büyük gayreti göstermesi de bizim için ayrı bir gurur kaynağı olmuştur. Ayrıca onun gazeteci araştırmacı kimliğinin de etkisiyle yöreyi çok iyi gözlemlemesi çalışmaya katkı sağlamıştır. Bu çalışma, kültür mirasımızın taşıyıcısı konumunda bulunan Âşık Sadık Miskinî'nin tanıtılmasına ve yöremizin bu kültüre olan ilgisinin halâ canlı kalmasına katkı sağlayacağını temenni ediyoruz.

SÖZLÜK

A

Abat	: bayındır, şen
Ab-ı aşk	: aşk şerbeti, aşk suyu
Adavet	: düşmanlık
Adavet	: düşmanlık, kavga, dövüş
Adişah	: değersiz, kötü hükümdar
Adlım	: meşhur, ünlü
Adu	: düşman, hasım
Afet	: aşığın aklını alan kadın, bela
af-tâp-perest	: güneşe tapıcı
Âgâh	: bilgili, haberli
Ağ	: ak
Ağ	: tor, tuzak
Ahenk	: uyum
Ahir	: son
Ahühüftade	: lale ismi
Akar	; dere, nehir, sel suyu
Alemet	: yüksek alevli ateş
Alıncak	: alana kadar
Âli	: yüce
Altın	: alt, alçak derecede
Andır	: sahipsiz kalan eşya, soyka
Anık	: çorbaya katılan bitki
Anık	: yemeklere katılan kokulu bitki karışımı
Arık	: arı duru
Arık	: ark, su arkı, su kanalı
Arıstağ	: tavan, yüksek yer

Arıstak	: tavan
Arifan	: anlayışlı, bilgili, sezgili
Arz	: yer, toprak
Arz	: yer, yeryüzü
Asan	: kolay, kulak vermek
Aşıkân	: âşıklar
Aşıyan	: ev
Aşk-ı dil	: gönül aşkı
Aşkistan	: aşk yurdu
Ayan	: açık
Aydur	: der, der ki, söyler
Ayn-i cem	: toplantı, yapılan dini etkinlik
Ayn-üs-Sevr	: boğa burcunun parlak yıldızı
Azı	: öğütücü diş
Aziz	: sevgide üstün tutulan
Azm-i rah	: menzil-i maksuda yürümek, yol sürmek
Azuk	: yoldan çıkıp azan, ok, azık

B

Bab	: kapı
Baba tapmak	: kurtuluş yolu bulmak, kapı açmak
Bad-ı saba	: sabah rüzgârı
Bağrı büryan	: sinesi yanmış
Bahir	: deniz
Balaca	: küçücük
Banmak	: batırmak
Bar	: meyve
Bârân	: yağmur
Bariz	: açık, göze çarpan
Basir	: görüp anlayan

Bastıklı	: basan, çıkararı, kazanan
Başı çatmak	: başa ulaşmak, dileğe ulaşmak, murada ermek
Başan	: başına
Batık	: batmış
Batın	: gizli
Batman	: batman gelmek, ağır gelmek, ağırbaşlı olmak
Batman	: ölçü birimi, atasözünde ağırbaşlılık
Bay	: zengin
Bayak	: şimdi, az önce, demin
Bayıcı	: kandırıcı
Bayındır	: bakımlı, mamur yer
Bayındır	: mamur, yapılı, gamir-harabe karşıtı
Bayındır yolu	: ulaşılması güç makam
Baymak	: kandırmak
Bed	: kötü
Bêd	: kötü, tuhaf
Bedasıl	: kötü asıllı, aslı bozuk
Bêd-söz	: kötü söz
Befa	: vefa, dostluk bağı
Beh	: önceden verilen kıymet, miktar
Behbup	: behbup kuşu, ishak kuşunun kardeşi
Beka	: kalıcılık, ölmezlik
Belâen hasenâ	: iyi, güzel, hoş bela
Belagat	: iyi konuşma, söz sanatı
Belagat	: iyi konuşma, sözle inandırma yeteneği
Belal	: ıslak, ıslaklık
Belemek	: sallayıp yatırmak
Beliğ	: belagati olan, anlaşılır
Belik	: saç örgüsü
Ben	: koyu renkli leke
Bende	: köle

Bende-i	: bende-i kem-ter, aciz köle
Bendei ferman	: ferman kölesi, emir kulu
Bengi	: sonsuz sürece kalacak olan, ölümsüz
Berata	: barata, kalıntı
Berata	: iz, nişan
Berdar	: darağacına asılmak, asılmış
Bergüzar	: armağan
Berhane	: kalan, öteberi
Berk	: sağlam
Berk	: sert, katı
Bermurad	: arzusuna kavuşan, dileğine eren
Bes	: bahis, bes tutmak
Bes	: yeter
Besilek	: besili, etli canlı
Beş beş olmak	: çok neşeli olmak, neşelenmek
Bevletmek	: işemek
Bevvâl	: zenzem kuyusun aişeyen
Beyan	: bildirme
Beyanet	: bildirme, açıklama
Beyaz don	: kefen, beyaz giysi
Beydur	: büyü, yekel, bey ol, büyük adam ol
Beytü'l	: ev, konak, yuva
Bezir	: acı
Bezm	: dost toplantısı
Bıkın	: sırt, bel, böğür
Bî deva	: dermansız
Bi hesab	: hesapsız
Bi iştah	: iştahsız
Bî kıymet	: kıymetsiz
Bî neva	: nasipsiz
Bi sabır	: sabırsız, sabırsızlık

Bi-aşıyan	: yuvasız
Biat	: bağlılık
Bican	: cansız
Bi-can	: cansız
Biçek	: biçilecek bitki
Bidayet	: başlangıç
Bi-em	: dermansızlık
Bilik	: bilgili
Bilin	: bilirsin
Bimarbaşı	: hastaların başı
Bi-mecal	: kuvvetsiz, dermansız
Bî-neva	: zavallı, nasipsiz, muhtaç
Birazım	: biraz
Birce	: bir
Birem birem	: birer birer
Biryan	: kebab
Bi-salâvat	: salâvatsız
Bitap	: bitkin, yorgun
Bitek	: biten yer, çıkış yeri
Bizar	: bezmiş, usanmış
Boğuz	: boğaz
Boyak	: boyadan boyaya, halden hale girmek
Boyun bağı	: atkı
Boyun eti	: boyun eti olmak, yük olmak
Böbürlenme	: üstünlük taslama, kurulma
Bölenmek	: boyanmak
Böllem	: bölerim
Bön	: saf, ahmak
Buğzetmek	: nefret etmek
Buhak	: gerdan
Buluk	: buluş, buluş, ahıl, görmüş geçirmiş, akla ermiş

Bulun	: bulursun
Burmak	: bükme, eğme
Bus	: öpme
Bühtan	: kara çalma, iftira
Bünya	: bünye
Büzme	: dedikodu yapılmasına engel olmak, burmak

C

Câbulka	: bin kapısı olan efsanevi kent
Câh	: makam, itibar
Cail	: yapan, bir şey veren, can veren
Caiz	: sakınca bulunmayan
Cam	: içki
Came-i fenâ	: kefen
Camihurşit	: lale ismi
Cânâ	: canan
Canane	: canan, sevgili
Car	: zar, tehlike durumu
Cavramak	: uğraşmak, çabalamak
Cazibe	: çekicilik, alımlı
Cehl	: cahillik
Ceht	: çaba
Cehup	: güney
Celal	: büyüklük, ululuk, değer
Celallenme	: öfkelenme
Cem	: toplanma, bir araya gelmek
Cem etme	: toplama
Cem vü şarap	: cem ile şarap, şarabın mucidi cem
Cemalullah	: Allah'ın verdiği güzellik
Cengâver	: savaşta kahramanlık gösteren

Cennet-üd	: cennet-üd dünyâ: yeryüzü cenneti
Cerahat	: irin, yara
Cıdırımcırmak	: yırtık pırtık, parça parça
Cılasun	: kahraman, gürbüz
Cıppızlanmak	: cıpcıbil kalmak, soyulmak, ütölmek
Cırnak	: tavuğun lades kemiği, çatal kemik
Cida	: kargı, mızrak
Ciğerpare	: çok sevilen kimse
Cihad-ı asgar	: küçük savaş
Cihad-ı ekber	: büyük savaş
Cihet	: yan, taraf
Civar	: yöre, çevre
Ciyak	: ince ve yüksek ses
Cüdam	: adam olmayan, görgüsüz
Cühela	: bilgisizler, cahiller
Cüve	: ele avuca girmeyen, ufak tefek

Ç

Çağnam	: çağıl çağıl
Çâk	: yırtık
Çak-ı giribân	: yaka yırtma
Çakır	: rakı
Çalkara	: ağ kara, iki renkli
Çapar	: postacı, ulak
Çapkun	: çapkun yetmek, akın etmek, ılgar gelmek
Çar	: dört
Çara	: çare
Çargap çuha	: altın işlemeli elbise
Çark-ı fena	: fani dünya
Çatak	: çatılan, kurulan yer

Çatak	: direk
Çec	: balı süzölmüş mum, dalak halinde balsız mum
Çedik	: terlik, papuç
Çelme	: ayak takıp yere düşürme işi
Çemiş	: keçi yavrusu, kuru üzüm, kavun, ballanmış armut
Çerağ	: kandil
Çerh-i gerdun	: dönen dünya, çark-1 felek
Çeşm-i giryan	: ağlamaklı, yaş döken göz
Çeşte	: uzun saplı büyük tekneli bir müzik aleti, saz
Çevük	: çevik, canlı, atik, cevval, hareketli
Çığirtma	: çağirtma
Çıkın	: bohça
Çırağ	: çırak, çerağ, mum
Çiğ	: pişmemişlik
Çiğrimek	: korkmak, uzaklaşmak, usanmak
Çim	: bitki, yeşilliği bol olan yer
Çirkef	: bulaşkan
Çiy	: küçük su damlaları, şebnem
Çor	: hastalık dilemek
Çömlek	: tencere
Çöven	: helvacı kökü, bitki, çemeni

D

Dâd	: ihsan, ömür
Dad	: lezzet
Dadak	: yemek
Dadanmış	: istekli, alışmış
Dâm	: tuzak, ağ, tutukevi
Daman	: etek

Damar-ı aşk	: aşk damarı
Dâmen	: etek
Dânâ	: bilen, bilgili, zeki kimse
Dânâ	: bilen, bilgili, zeki kimse
Dânâyî	: bilen, bilgili, zeki kimse
Dangıl dungul	: davranışları ve konuşması kaba
Dar	: yurt, dünya
Darb-ı mesel	: atasözü
Dar-ı hasret	: hasret yurdu, hasret mekânı
Darîhma	: darlanma, sıkılma
Darlık	: fakirlik
Darü's-şifa	: merhem, derman, çare ocağı, sağlık yurdu
Day durmak	: düşmeden durmak, ayakta durmak
Defter-i divan	: şiirlerin yazıldığı defter, divan
Dehr	: dünya
Dek dubara	: hile, numara, oyun
Dellâl	: ilan ve davet edip müşteri çeken
Dem	: zaman
Deman	: daman, etek
Demirlemek	: bir yerde durmak
Den vurmak	: bahsetmek, söz etmek, söz açmak
Dercetmek	: almak
Derd-i firak	: ayrılık derdi
Derd-i verem	: verem derdi
Derdimend	: tasalı, kaygılı, dertli
Derd-nak	: dertli, kederli, tasalı
Dert bahri	: dert denizi
Derun	: iç, içeri, gönül, yürek
Derun-u dil	: iç, içeri, gönül
Deryüzeger	: dilenci
Desmal	: mendil

Dest	: el
Deste	: tutamak, tutunacak yer, demet
Desti geçmek	: nazı geçmek, sözünü dinletmek
Destur	: izin, müsaade
Devşirmek	: toplamak, almak
Deyim	: diyim, diyeyim, söyleyim
Deyyâr	: bir kimse
Dımız	: pekmez, dut pekmezi
Didişme	: el veya sözle hırpalama
Dihan	: dehan, ağız
Dil	: gönül
Dil penahı	: gönül sığınağı
Dilara	: gönül alan
Dil-aşufte	: perişan olmuş gönül
Dilazar	: hatır kıran, gönül inciten, kaba davranan
Dilbera	: ey dilber
Dilber-i afet	: akli baştan alan güzel
Dilge	: güzel konuşan, hoşsohbet kimse
Dil-i andelip	: gönül bülbülü
Dil-i mecruh	: yaralı gönül
Dil-i pür-ateş	: ateşli gönül, çok ateşli gönül
Dilrüba	: gönül kapan
Dilşikâr	: gönül avlayan
Dil-yâresi	: gönül yâresi
Dinkör	: din bilmez, hak tanımaz
Dirayet	: kavrayış, çaba göstermek, bilgi
Dirim kanı	: yaşam sürenin kanı
Divan ıssı	: divan sahibi, saz sahibi
Diyer	: der
Dolunay	: ayın dolgun, parlak görüldüğü evre.
Don odunu	: soğuk, sevimsiz

Dölek	: çocuk doğuran
Döş	: göğüs, bağır
Döyünmek	: dövünmek
Drefşig	: drefşigaveyani, İran tarih ve edebiyatında açılan bayrak
Dubara	: hile, düzen
Duhan	: duman, tütün
Dummak	: suya dalmak
Dûrbâş	: koruyucu, tehlike uzaklaştırıcı
Duvaz	: yakarış şiiri, türküsü
Duygubaz	: duygularını yazan, duygularını söyleyen
Dü	: iki
Düçar	: uğramış, yakalanmış, tutulmuş
Dümbelek	: darbukaya benzer bir çeşit çalgı, tef
Dümlek	: düğüm
Dünye	: dünya
Dü-per	: iki kanat
Dür	: inci tanesi
Dür-dendân	: inci diş
Dür-i âbdâr	: kaliteli, parlak incisi
Dür-i aden	: aden incisi, aden körfezinin incisi
Dür-i dehan	: ağız incisi
Dür-i galtân	: yuvarlanan inci
Dür-i şehvâr	: iyi ve iri inci
Dür-i yetim	: benzeri olmayan tek inci
Dürr-i lisan	: inci saçan dil
Dürr-i suhan	: inci gibi söz, söz incisi
Düvel	: devletler, kıtlalar, bölgeler
Düzenek	: takım, öge, araç, mekanizma

E

Ebr-i nîsân	: nisan bulutu, nisan yağmuru
Ebru	: kaş
Ebrû-ferâh	: güler yüzlü
Ecik	: yağmurdan ıslanmış olmak
Eda	: verme, ödeme, davranış, tavır
Edel bedel	: karşılığını aramak, incelemek
Edna	: düşük
Efdal	: en iyi, üstün, tercih edilen
Efil efil	: dalgalanarak
Efsun	: büyü
Eğe	: eye, bileğici, keskinleten alet
Ehemmiyet	: önem
Ehil	: erbap, sahip
Ehl-i dil	: gönül ehli, olgun, yetkin, basireti fazla olan
Ehl-i idrâk	: akıl erdiren yetkin kişi
Ela	: âlâ, pekiyi
Êlat	: kışın köyde yazın yaylada yaşayan halk
Elfaz	: sözler
Eli uz	: eli hünerli
Ellik	: halk, topluluk
Elvan	: renkler, çeşitler
Elzem	: çok gerekli, vazgeçilmez
Em	: merhem
Enaniyet	: bencillik
Encam	: son
Endaze	: ölçü
Engûr	: üzüm
Envai	: türler, çeşitler
Erek	: amaç, gaye
Erk	: yük, güç, kudret

Erkân	: yol
Erzane	: ucuza
Esrar	: gizler, sırlar
Estikli	: esici, esen
Êşk	: gözyaşı
Êşkin	: keyifli, hızlı yürüyüş
Êşkini	: hızlı yürüyüş
Eşref	: çok şerefli
Evcer	: mana
Evc-i cemal	: yüz güzelliğinin üstü, en yüksek tabakası
Evin	: bir şeyin içindeki öz
Evlad-ı hicran	: ayrılık, üzüntü evladı
Eydur	: derki
Eye	: malik, sahip
Eyvane	: ayvan, teras, hayat, düzlük تنها yer
Eyyam	: zaman
Ezzem	: azizim

F

Fağfur	: kâse, tabak, porselen eşya
Fahir	: şanlı, onurlu
Fahri	: gönüllü
Fak	: tuzak
Fanti	: oyun kağıdı
Fariğ	: farık, farımak, vazgeçmek
Farımak	: vazgeçmek
Farıtmak	: vazgeçirmek
Farş	: dile düşme, rüsva olma
Fasık	: kötülük eden, fesatçı
Fasih	: açık ve düzgün anlatış

Fasl-ı gül	: gül mevsimi, ilkbahar
Fazlı	: erdemli
Fecaat	: çok acıklı, yürekler acısı durum
Fel	: hile
Felâh	: kurtuluş, selamet
Fem	: ağız
Fer	: güç, kuvvet
Feragat	: el çekme, vazgeçme
Ferağ	: bir işten vazgeçme, el çekme, terk etme
Ferah	: tasasız
Feraset	: anlayış, sezîş
Ferzane	: bilge, filizof
Fesahat	: anlatılışta düzgünlük, amaca uygunluk
Fettan	: fitneli, karıştırıcı
Fevk	: üst, yukarı
Feza	: gök
Fıkırdat	: kaynat
Fır	: fırıl fırıl dönmek, ekseninde dönmek
Fır fırlıdak	: ha bire dönen, dolap, düzen, hile
Fırfırık	: topaç
Fıtrat	: yaratılış, yaratılıştan gelen
Firkat	: ayrılık
Fitne	: arabozucu
Fulya	: bir nergis türü, sarı renkli çiçek
Fülfül	: filfil, biber
Fünun	: fenler, ilimler

G

Gadâ	: dert
Gafil	: gözü bağlı, olup bitenden habersiz

Gafil	: sezmeyen, gözü bağlı
Gamir	: harabe
Gamm-ı firkat	: ayrılık derdi
Garaz	: kin, hedef, maksat
Garp	: batı, günindi
Gayda	: ezgi, makam
Gayda	: gayde, makam, müzik makamı
Gedayan	: fakir, kimsesiz
Gên	: geniş
Genc	: hazine, define
Genc-i revân	: yürüyen akan hazine
Gencibadaver	: ele geçmiş hazine
Geşt-i güzar	: geçip dolaşma
Geze	: gezinti yeri
Gına	: zenginlik, kına, el boyama tozu
Girami	: aziz, muhterem, saygın, ulu
Girdab-ı aşk	: aşk girdabı, aşk burgacı, çevrinti, tandır
Girdap	: dönerek çukurlaşan çevrinti, tandır
Girift	: iç içe geçmiş, kaynaşmış
Giryan	: ağlayan
Gocunmak	: alınmak
Gonce dehan	: gonca ağızlı, gonca gibi küçük ağızlı
Gonce-fem	: gonca ağızlı
Goppuzlamak	: yumruklamak, yumruklanmak
Gor	: mezar
Göksügüzel	: bir mezarlık ismi
Gömlek	: ağaç çiçeğini kaplayan doku
Gömlek	: giysi, kefen
Gönenme	: sevinç duyma, mutlu olma
Gönüldeş	: ahbap, yakın dost
Göresiye	: görende

Görklü	: hüsündar, güzel, sevimli
Göynüm	: gönlüm
Göynümek	: dertlenmek, üzölmek, içlenmek
Göynümek	: yanmak
Göz karalık	: istememek
Göz karalık	: istemezlik, çekememezlik
Gözlenek	: gözlenen, dikilen yer
Gubar	: toz
Guggurik	: kış
Gulam	: köle, köleler
Gurre-i kamer	: parlak ay
Gurre-i mâh	: parlayan ay, parlak ay
Gurub	: küme, grup
Gurur	: övünme, övünç
Gussa	: üzüntü
Gûş	: kulak
Gücük	: şubat ayı
Güfte-i Nehar	: gündüz yazılan şiir
Güher	: cevher
Gülab	: gülsuyu
Gülab	: gülsuyu
Gülabdan	: gülsuyu kabı
Gülefsan	: gül saçan
Gül-feşan	: gül saçan
Gül-i gül-zâr	: gül bahçesinin gülü
Gül-i ruhsar	: gül yanaklı
Gül-izar	: gül yanaklı
Güllem	: gülerim
Gülru	: gül yüzlü
Güzer	: büyük delikli kalbur
Güzer	: geçiş, yol boğazı

Güzergâh : yol boyu

H

Hab : uyku, rüya

Hacet : lüzum

Haçan : ne vakit

Hadde : madenleri tel durumuna getiren araç

Haddizatında : aslında

Hâk : hâk ile yeksan olmak: toprak ile bir olmak

Hâk : toprak

Haki : yeşile çalan toprak rengi

Hak-i turap : toprak gibi, toprağa dair

Hakir : değersiz

Hâl : ben, benek

Halas : kurtuluş

Halef : ardından gelip yerine geçen kimse

Halet : durum, hal, vaziyet

Hallah : şaşkınlık ifadesi

Halvet : ıssız yerde yalnız kalma

Halvetgâh : tek başına vakit geçirilen yer

Hamame : hamamından

Hami : koruyucu

Hamid : övülmeye değer

Hamiyet : yurdunu, ulusunu ve ailesini koruma çabası

Handân : gülen, sevinçli, sevinmiş

Handan : şen, neşeli, güler yüzlü

Hanedar : misafirperver

Han-ı yağma : yağma sofrası

Hânkâh : büyük han, büyük tekke

Hanuman : ev, bark, aile ocağı

Harabat	: harebe, virane
Harâbât	: yıkıntılar, harabeler, viraneler
Harab-ı nergis	: harab-ı nerkis-i fettan: fitne çıkarıcı gözün harabıyım
Haraza	: kavga, gürültü
Harlamak	: ateş için kuvvetlenmek, harlı biçimde yanmak
Haros	: sürülmemiş tarla
Has	: iyi, en iyi, en güzel
Hasat	: ürün kaldırma
Hasenat	: yararlı, güzel iş
Hâsıl	: becerikli, yetkin, çalışkan
Hâsıl	: ortaya çıkan, görünen
Hasip	: saygınlık
Hasiplik	: saygınlık
Hasiyet	: özgünlük, özellik
Hasretzede	: hasret-zede-gân, hasrete düşmüş olanlar
Hassa	: has olan
Hasut	: kıskanç, görgüsüz
Hâşâdan	: bildiği halde bilmemezlik yapmak
Hâşelillah	: Allah göstermesin, hiçbir vakit
Hatem	: hatem, cömert
Hatır-şümâr	: hatır sayan
Hatim	: tamamını okuma, bitirme, sona erdirme
Havak	: hangi vakit
Hayâ	: ahlak
Hayal-ı hab	: hayal ile rüya
Hayâtül	: hayat, hayatta ki
Haydur	: davran, cavra, kıpırda, kalk
Haylamak	: atı sürmek için seslenmek
Hayri	: uğurlu ve kutlu
Hazan	: sonbahar

Hecr	: ayrılık, firak
Heder	: ziyan olma
Hedik	: bir yemek türü
Heft	: yedi
Helak	: ölme, öldürme, yok etme
Helim	: olgun, yumuşak huylu, halim
Hemdem	: birlikte yaşayan, arkadaş
Hemhâl	: aynı durumda olan, kaynaşan
Hemişe	: her zaman
Henk	: oyun
Henkif	: eş
Henkif	: henküf, denk
Herc ü merc	: darmadağınık
Hercai	: kararsız, sebatsız
Herk	: nadasa bırakılan tarla
Heyamola	: haydi, ha gayret
Hezar	: bülbül, bin
Hezârân	: bülbüller
Hıbar	: küçük, küçücük, küçük taşlar
Hıddem	: ayar, seviye, tav
Hır	: kavga, kavgacı, dalaş, iyilik, insanlık
Hırbâ	: yüzü güneşe çevrili keler cinsi
Hırbo	: kaba saba
Hırlı	: doğru, uslu, iyi, yaramaz, şımarık, kötü
Hışım	: kızgın ateş
Hıyanet	: kötülük etme
Hızan	: vurguncu, talancı, haramzade
Hicran	: ayrılık, üzüntü, keder
Hijyenik	: sağlıklı, temiz
Hikâyet	: hikâyeler
Hikmet-i b.	: hikmet-i bedayi: güzel sanat, estetik

Hilkıyet	: yaratılış
Himmet	: yardım, iyileştirme
Hin	: kurnaz
Hinzan	: damlar üzerine yapılan üç duvarlı kapısız oda
Hisab	: hesap, aritmetik
Hisabi	: hesap ehli, hesap bilen
Hisanet	: güzeller
Hisar	: yüksek duvarlı kule
Hisse	: pay, ders
Hitam	: son
Horata	: söz, konuşma
Hoşâ	: hoş
Hoşt	: ürkütme sesi
Hoyrat	: kaba, kırıcı
Hozan	: dinlenmeye bırakılmış tarla
Hozani	: hozan tilkisi, laf yetiştiren, geveze insan
Hub	: güzel
Hububat	: tahıl
Hulasa	: özet
Humar	: sersem
Hurafe	: dine sonradan girmiş yanlış inanç
Hurd	: kırılmış
Hurrem	: sevinçli, hali hoş
Hurşid	: güneş
Hurşid-süvâr	: hurşid-süvârân: sabahları erken kalkanlar
Hurûs-beçe	: piliç
Hurûs-i arş	: sabah ötüp başka horozları da öttüren horoz
Huylamak	: ayıplamak
Hüküm	: yargı, değer, benzer nitelik
Hülagü Han	: zalimliği ile ünlü Moğol Hükümdarı
Hülya	: tatlı düş, hayal

Hüsn ü mah	: yüzü ay kadar güzel
Hüsn-ü rıza	: razı olma, hoş karşılama

I

Ilgamak	: koşmak, sürek sürmek, saldırmak
Inramak	: gizlice ağlamak, inlemek
Irgalanmak	: sallanmak
Irmak	: ırımak, ayırmak
Iyal	: hanım, çocuklar

İ

İbarece	: sosyete dili, kentli dili
İcabet	: katılmak, teşrif etmek
İçek	: içilecek su
İçit	: içilen su, su kaynağı, su içilen yer
İdrak	: anlama yeteneği, anlayış
İffet	: namus
İflah	: kurtulma, iyi bir duruma gelme
İflah	: kuvvet, kudret
İgvâ	: azdırmak, baştan çıkarmak
İğra	: kışkırtma, azdırma
İhvan	: yakın dostlar
İkbal	: baht açıklığı, yüksek makam
İktisâb	: kazanma
İlallah	: usanç
İlam	: bildirme, anlatma
İlek	: zayıf, cansız
İlle	: mutlaka
İllet	: hastalık, dert

İlm'el-yakin	: kesinleşmiş, doğru bilgi
İlmek	: düğüm
İmame	: tespihlerin başı
İmare	: imar, imaret, bayındır olma durumu
İmla biliğ	: yazım bilen, yazabilen
İmrenmek	: gıpta etmek, istemek
İmtina	: kaçınma, sakınma, geri durma
İnayet	: iyilik, ihsan
İnayet	: yardım
İns	: insan
İnsiyatif	: insiyatif, öncelik
İnşa	: yapı kurma, yapı yapma
İntihab	: seçim, seçim hakkı
İntiha-pezir	: sona eren, nihayet bulan
İntikal	: geçiş
İntisab	: bağlanma, kapılanma
İpotek	: tapu siciline işlenen kayıt
İptida	: başlangıç
İras	: rast, tesadüf
İrfane	: kültürlü insan meclisi
İsnat	: yükleme, atfetme, iftira
İstiğna	: doygunluk, gönül tokluğu
İstikbal	: gelecek
İstikrar	: kararlılık
İstismar	: sömürü, kötüye kullanma
İşler	: kadın, evi çeviren hatun
İşmar	: işaret
İşvekâr	: işveli, nazlı
İtikat	: inanç
İvlemek	: iz etmek, iz açıp sürmek
İye	: koruyan, sahip

İzzet : ululuk

K

Kaba zahit	: hoşgörüsü olmayan cahil sofu
Kabar	: kabarmış yara, kabarcık
Kadak	: ilinti, sıkıntı, kaygı, çıkıntı
Kadamak	: bağlamak
Kadan alım	: derdini alayım
Kadem	: ayak
Kadim	: eski
Kadir	: erkli, kuvvetli, kudretli
Kâhin	: bilinmeyeni bilme iddiasında bulunan
Kahir	: kahredici, ezen, ezici
Kakımak	: paylamak, azarlamak
Kakmak	: itmek, vurmak
Kâkül	: alna sarkıtılan saç
Kal	: yetişmemiş, ham
Kalamak	: yapmak, bezemek, ulaştırmak, taçlandırmak
Kalandırmak	: yığmak, yükseltmek, çoğaltmak
Kalb-i tabip	: gönül hekimi, sevgili
Kalınacak	: kalınacak yer
Kalmakal	: gürültü, kavga dövüş
Kaltaban	; namussuz, yalancı
Kâm	: zevk, tat
Kamçı	: yürütmek, sürmek için kullanılan bir alet
Kamçılamak	: etkinliğini artırmak, hızlandırmak
Kamed	: boy
Kâmil	: yetkin, olgun insan
Kâmkâr	: zevkli, sefalı
Kamu	: bütün

Kân	: ocak, yurt, kaynak, bir şeyin menbaı
Kan-ı aşk	: aşk kanı
Kanık	: kanı, kanaatkâr
Kar	: karıştır
Karakter	: ayırt edici nitelik, öz yapı, davranış biçimi
Karanlık	: kapalı
Karar-ı berat	: berat kararı
Karataş	: ilçe güneyinde büyük kayalık
Karavul	: nöbetçi, bekçi
Kardeşkanı	: bir çiçek türü
Kasavet	: üzüntü
Kasılmak	: gerilmek
Kâşif	: keşfeden, bulucu
Kaşmer	: güldürücü, şakacı
Kat	: makam, yer, alt, kalınacak mesken
Katmak	: kat kat
Katran	: kara renkli yapışkan
Kav	: yılan gömleği
Kaypak	: dönek
Kays	: mecnun'un asıl adı
Kehlan	: küheylan, soylu at
Kelâm	: söz, söyleme
Kelamullah	: Allah'ın verdiği lisan-ı dil
Kelek	: düzen, hile
Kelep	: büyük iplik çilesi
Kelimetü'l	: Kelimetü'l küfr. Küfürlü sözler, küfürler
Kelli	: sonra
Kelp	: sevimsiz, kötü
Kem	: kötü
Kemah	: giysi
Kemal	: yetkinlik, olgunluk

Kemre	: gübre
Kên	: kin
Keran	: ev örtmesi, kalın ağaç
Kerata	: küçüklere sevgi ile söylenen söz
Keriz	: kolay kandırılabilen kimse, aptal
Kert	: yükselti, yükseltme, varlık yığma
Kes	: kimse
Kestikli	: kesik, lal, konuşamaz
Kestirmeden	: kısa yoldan, bitirmeden, kesip atmadan
Kestirmek	: tahmin etmek, akıl yolu ile yargıya varmak
Keşf-i raz	: gizliyi açığa çıkarmak, açıklamak
Keşf-üz-	: keşf-üz –zunûn, şüpheli şeylerin keşfi, kâşifliği
Kêvan	: becerikli, usta, mahir
Kêvan	: yapan, usta, evi yöneten kadın
Kevnü mekân	: kâinat, âlem, dünya
Kımış	: sevimli, sevilen, hoş giden
Kın	: kılıç, bıçak kabı, kılıf
Kıran	: çoluk çocuk
Kırav	: kırağı, su buğusundan oluşan buz kırıkları
Kısılmak	: kapanmak
Kıssa	: kısa hikâye
Kıyak	: emeksiz elde edilen kazanç
Kıyas	: karşılaştırma
Kızıl	: altın, sarı altın, kırmızı
Kifayet	: yeterli miktarda olma, kâfi gelme
Kimi	: gibi
Kimya	: üstün nitelik taşıyan, değerli
Kisb ü kâr	: kazanç
Kise-bud	: çok yoksul
Kise-bur	: yankesici
Kocuşmak	: kucaklaşmak

Kodes	: tutukevi
Kolca kopuz	: kol uzunluğunda saz
Kolcu	: muhafız
Kolçak	: kolluk
Kopuz	: bir saz türü, çalgı aleti
Kor-kut	: kutlu ateş
Koru	: bakımlı küçük orman, meşelik
Koruğ	: koruyan, korunmuş
Koşa	: iki
Koşuk	: koşma, şiir türü
Kovuk	: çürük, oyulmuş, oyuk, boş
Koz	: ceviz
Koz	: kuzu barınağı
Koz	: saldırı
Koz	: savunma fırsatı
Köçek	: kadın kılığında dans eden oğlan
Köhne	: eskiyip yıpranmış
Kökelmek	: tavlansmak
Kömek	: yardım
Körkütük	: kendini bilmeyecek kadar sarhoş, veya âşık
Köstek	: engel
Kum elemek	: fikir beyan etmek, bela dilemek
Kumak	: delik
Kunt	: kalın, dayanıklı, sağlam
Kunt bilek	: güçlü, kalın, kuvvetli bilek
Kur	: ilgi göstererek hoşla gitme
Kurbet	: yakınlık
Kursak	: akıl, bellek
Kurumsak	: onursuz, arsız
Kuş kuşlamak	: avcı kuşla kuş avlamak
Kuşe-i uzlet	: تنها ve ıssız köşe

Kuş-u ishak	: ishak kuşu
Kut	: bereket, rahmet, güç
Kutsama	: kutsal sayma
Kuzgun	: bir kuş türü
Küçe	: sokak
Külek	: tahta kova
Külü kaldır	: Külü kaldır ocaktan: güzel, sağlam yerden almak
Külük	: adlı, sanlı, namdar, ünlü
Külük	: çabuk
Kümbet	: kubbe, tepecik, yığın
Kün	: bekletilip yanmış, kül gibi olmuş hayvan gübresi
Künliyen	: gübreleyen
Künya	: künye
Kürlenmek	: kürekle atılmak
Küvlemek	: haykırmak, bağırarak

L

Laçın	: bir cins şahin
Laf-ı güzaf	: boş lakırdı
Lal-ü leb	: kırmızı dudak
Lâ-nazîr	: eşsiz, benzersiz
Layla	: ninni
Leb	: dudak
Leb-i lal	: kırmızı dudak
Leh	: bir şeyden veya bir kimseden yana olma
Leht	: mezar içinde açılan bölüm, ölü yeri
Lem-yezel	: baki, kalıcı
Letafet	: güzellik, hoşluk

Leyâl	: geceler
Leyl	: gece
Leyli	: Leyla
Libas	: giysi
Loppuğ	: lokma
Loppuzlamak	: loppuk, lokma, lokma etmek
Lotu	: boşboğaz, çok konuşan
Lü'lü-i lââ	: parlak inci
Lütfullah	: Allah'ın lütfü
Lütufkâr	: yardımsever, iyiliksever

M

Mabal	: vebal
Mağ	: iki kêran arası merteklik bölüm
Mağrur	: kibirli
Maharet	: beceri
Mahbube	: sevilen, sevgili
Maheret	: beceri, ustalık
Mah-i tâbân	: parlayan ay, parlak ay
Mahir	: uzman, işini iyi bilen
Mahitap	: mehtap, ay ışığı, dolunay
Mahiyet	: nitelik, içyüz
Mahlûk	: yaratılmış
Mahmuz	: atı hızlandırmaya yarayan çelik parça
Mahpare	: mehpare, ay parçası
Mahtab	: mehtab
Makul	: akla uygun, akıllıca
Malıncak	: malı kadar
Malik	: sahip, iye
Malul	: eşya, yiyecek

Mamur	: bayındır, abat
Mana	: bana
Manat	: para birimi
Mar	: yılan
Maraba	: hizmetçi
Maraz	: bela, hastalık, dert
Mariz	: hastalıklı, hasta olan
Maslahat	: düşünce, iş, mesele
Maşuk	: sevgili
Maşuka	: sevgili
Mavlamak	: miyavlamak
Maya	: sermaye, kendine ait miktar
Mazarrat	: zararlı, zarar veren, engel
Mazhar	: erişen
Meccane	: parasız, bedava
Mecruh	: yaralı, yaralanmış olan
Medet	: yardım
Medfun	: defnedilmiş, gömülmüş, ölü
Mefharet	: övünme, iftihar etme
Meftun	: tutkun
Mehin	: hor, hakir, zayıf
Mekik	: mekik dokumak, iki yer arasında gidip gelmek
Melahat	: yüz güzelliği
Melal	: usanç, usanmak
Melez	: karışık
Melun	: lanetli, şeytan
Memba	: kaynak
Men	: ben
Men	: yasaklama
Menent	: benzer
Mestane	: sarhoş olup kendinden geçmiş kimse

Mest-i bi-riyâ	: gerçekten sarhoş
Mest-i humar	: sarhoş, sersem
Meşe	: ağaçlık, orman, orman ağacı
Meşk	: eğlence, ders
Meşrep	: yaratılış, huy, karakter, mizaç
Metah	: kıymetli bilgi, değerli eşya
Metel	: metal, şaşkın
Mevta	: ölü
Meymenet	: kötü, çirkin suratlı
Mezar-ı zar	: ağlayan mezar
Meziyet	: nitelik
Mıcımak	: bozulmak
Mıtrıp	: cimri
Miftah	: anahtar
Mihnet	: gönül borcu, sıkıntı
Mihri	: güneş, güneşle alakalı
Mihriban	: şefkatli, güler yüzlü
Mihrimah	: güneş ile ay
Minnet	: gönül borcu
Mir	: bey
Mirac	: merdiven, istenilen, ulaşılan
Mirat	: ayna
Miskin	: yoksul, zavallı, suskun, mis koklayan, aciz
Mizaç	: huy, yaratılış
Mizan	: terazî
Mubar	: yeni, turfanda
Mudara	: beceriksiz
Muhallef	: bir ölünün bıraktığı mal
Muhasara	: kuşatma, çevirme
Muhip	: seven, sevgi besleyen, dost
Muhterem	: saygıdeğer

Mukaddes	: kutsal
Mukus	: sümük
Murabba	: dört şeyden oluşan, dörtlü
Murdar	: kirli, pis
Muruz	: surat, yüz
Musallat	: başa bela, birinin üzerine düşen
Mustani	: yetiştiren
Muteber	: saygın
Muvaffak	: başarmış, başarılı
Muzdarip	: ızdırap ve acı çeken
Mübarek	: kutlu
Müdam	: daim olan
Müessir	: dokunaklı, etkili
Müftehir	: övünen, iftihar eden
Müjgân	: kirpik
Münzür	: zarar veren, korku salan
Müptelâ	: düşkün, meraklı
Mürebbi	: eğitici
Mürg	: kuş
Mürg-i bi-per	: kanatsız kuş
Mürg-i dil	: gönül kuşu
Mürşid	: doğru yol gösteren
Mürşit	: doğru yol gösteren
Mürüvvet	: cömertlik, iyilikseverlik, mutluluk
Mürüvvet	: mürüvvetmend, cömert, iyiliksever
Müsait	: uygun, elverişli
Müsamaha	: hoşgörü
Müstakim	: doğru, düz
Müstesna	: benzerinden üstün olan, benzeri az bulunan
Müştak	: özleyen, iştiyaklı

N

Nadan	: bilgisiz, cahil
Nadas	: tarlayı sürerek dinlenmeye bırakma
Nadim	: pişmanlık duyan, inat eden
Naehil	: ehil olmayan
Naevcil	: evcil olmayan
Nâgâh	: ansızın
Nahak	: haksız
Nâhâk	: haksız
Nail	: erişmiş, ulaşmış
Nâ-kâm	: muratsız
Nakkaş-ı ezel	: ezelin nakkaşı, Allah
Nale	: inleme
Namdar	: namlı, ünlü
Namurat	: muratsız
Nan	: ekmek
Nan-ı aziz	: kıymetli ekmek
Nankör	: ekmek bilmez, iyilikbilmez
Nar	: cehennem
Nar-ı aşk	: aşk narı
Nar-ı beyza	: akkor, beyaz ateş
Nar-ı firkat	: ayrılık ateşi
Nas	: halk
Naşad	: sevinçli olmayan, mahzun, üzüntülü
Naşı	: bir işin yabancı, yâd, hoyrat, kırıcı insan
Naşi	: yad, yabancı, hoyrat
Natık-ı hal	: hal söyleyen, bildiren
Nazır	: bakan, gözeten, nazar eden, nezaret eden
Ne menem	: ne çeşit, ne türlü
Nebat	: bitki

Necabet	: temiz bir soydan gelme, soyluluk
Necis	: pis, kirli
Nedim	: sohbet arkadaşı, dost
Nehar	: gündüz
Nektar	: meyvenin özü, bal özü, şire
Nemri	: ölmeyen
Nenden	: neyinden
Ner	: erkek, er
Neşretmek	: yaymak
Neşve	: neşe
Neşvekâr	: sevinç, neşe veren
Nevreste	: yeni yetişmiş, genç, taze
Ney-i bezm	: ney-i bezm-i gam: gam meclisinin neyi
Neynim	: neyleyim
Nezaket	: incelik, naziklik, kibarlık
Nihız bay	: cimri zengin
Nida	: seslenme, bağırma
Nikap	: yüz örtüsü, peçe
Niran	: ateş
Nispet	: inat için yapılan iş
Nişan	: işaret, iz, belirti
Niyaz	: dilek, yakarma
Nizam	: düzen
Nutuk	: söz, konuşma
Nübüvvet	: peygamberlik
Nüsübet	: kötü

O

Obur	: çok yemek yiyen, doymak bilmeyen
Odak	: önemli yer, merkez

Ogur	: uğur
Ogur bolsun	: uğurlu olsun, uğur olsun
Oğlak	: keçi yavrusu
Olun	: olursun
Olun	: olursun, “yar olun mu olman mı” deyiminden
Onmak	: iyi duruma girmek, salah bulmak, iyileşmek
Oyar	: oymak işini yapan

Ö

Öge	: çok akıllı, akıl, bir ulusun ileri geleni
Öldükde	: ölünce, öldükten sonra
Öllem	: ölürüm
Övünç	: övünülecek şey, kıvanç
Özlüğ aş	: yağlı yemek

P

Pac	: haraç
Pahl	: bencil, kıskanç, cimri
Pak	: temiz
Pangonot	: lira
Panzehir	: zehrin etkisini kaldıran madde
Pare pare	: parça parça
Pâyân	: son, sınır
Paye	: derece
Payende	: duran, sürekli, daimi, destek, dayanak
Paygâh	: derece, mertebe
Payız	: sonbalar, güz
Payidar	: kalıcı

Pâyitahtı	: başkent
Pâyâmâl	: çığnenmiş, ayakaltına kalmış
Pend-i lisan	: nasihat veren dil
Pêr	: kanat
Perli gürz	: çivili topuz
Perva	: korku
Pervaz etmek	: kanat çırpıp uçmak
Perverde	: beslenmiş
Pestenkerani	: değersiz, önemsiz, saçma
Peşlemek	: takip etmek
Peyda	: meydana, açıkta
Peykân	: okun ucundaki sivri demir
Peyker	: yüz çehre, surat
Peylemek	: temin etmek, sağlamak
Peymane	: içki kadehi
Pezir	: kabul eden,
Pırtı	: giysilik kumaş
Pinhan	: gizli
Pir-dil	: olgun, ihtiyar gönül
Pire-zen	: koca-karı
Poyraz	: kuzeydoğudan esen serin rüzgâr
Poyraz yeli	: kuzeydoğu'dan esen soğuk rüzgâr
Pusar	: siner
Puş	: sövgü sözü, kalleş
Pür	: dolu, çok

R

Rağbet-i helal	: helale ilgi
Rah	: yol
Rahi sefer	: yola çıkma

Ram	: boyun eğen, rıza gösteren
Râna	: güzel
Rasih	: divan edebiyatı şairi
Rastık	: kaş ve saç boyamak için kullanılan siyah boya
Rem	: ürkme, korkma
Rencide	: incinmiş, kalbi kırılmış
Rical	: yayan
Rical-i devlet	: devletin ileri gelenleri
Rifat	: yücelik, büyüklük
Rind-i Şeyda	: aşktan çılgına dönmüş aşık
Rint	: gönül eri, sarhoş
Riya	: ikiyüzlülük
Ruhsar	: yanak, yüz, çehre
Ruşen	: aydın, parlak
Rûy-i aşirân	: unutulmuş, numunesi bulunmayan bir makam
Ruy-i gonca	: gonca yüzlü
Rûz-i firâk	: ayrılık günü
Rüsva	: ayıplanacak durumda olan, rezil
Rüzgarvarı	: rüzgâr gibi

S

Saba	: sabah yeli, rüzgâr
Sabrı sebat	: sabır ile kararda kalma
Sâdâbâd	: bir yapı, bir bölge adı
Sadaret	: başvezirlik, sadrazamlık, başbakanlık
sad-hezâr	: yüz bin
Sâdir	: söylemiş, ortaya çıkan
Sadpare	: yüz pare, yüz parça, bölük pörçük
Sağlamak	: sağaltmak, iyileştirmek
Sağlamalı	: sağ kalmalı, sağ durmalı

Sağrı	: sırt
Sağrı	: suçluluk, suç yığımı
Sail	: dilenci
Sair	: başka
Sak	: uyanık, gözü açık
Sak rakip	: uyanık rakip
Sakın	: koru, tembih
Sâkiye	: içki sunan kadın
Salâ	: haber vermek için okunur
Salâh	: düzelme, iyileşme
Saldaş	: yassı, düz taş
Salık	: tavsiye
Salim	: sağlam
Salt	: mutlak, kesinlikle
Salya	: ağızdan sızan tükürük
Sam	: güneyden esen yakıcı rüzgâr
Sam	: sam yeli
Sani	: yapan eyleyen, yaradan
Sarraı	: kuyumcu
Satı	: satılık mal
Savak	: suyun döndürölüp çevrildiği düzenek
Savuk	: soğuk
Saye	: gölge, koruma
Sayru	: hasta
Saz	: iyi, neşeli, çalgı, bağlama, karnı
Sazende	: sazıcı, saz çalan
Sazuta	: saz ile tar arası saz, yapımcısı Salih Şahin
Sebi	: çocuk
Sebil	: hayır için su dağıtılan yer, taş yapı
Secere	: şecere, soy ağacı
Segirdişli	: hücum eden, saldıran

Seki	: ev önünde oturmak için yapılan set
Selamet	: esen olma durumu, esenlik, sağlık, sağlıklı
Selam-ün	: selam-ün kavlen, üstüne sağlık
Sem	: kulak
Semere	: istenilen, beklenen sonuç, verim
Semirmek	: besili, şişman duruma gelmek
Serap	: çölde görülen ışık yanılsaması, ılgın, hayal
Ser-kemberbest	: baş kemerbest, baş bağlanan
Sermest	: başı hoş, sarhoş
Ser-semâzen	: sema yapan baş derviş
Serv-i simin	: denize yansıyan ay ışığı
Servinaz	: uzun boylu sevgili
Serzeniş	: yakınma
Sevi	: sevgi
Sevük	: sevgili, seven
Seyfi	: kılıç
Seyip	: başıboş, sahipsiz
Seze	: sezen, hisseden
Sığ	: derinliği az, dibi yüzeyine yakın olan
Sımk	: kırık, çıkık
Sınmak	: kırılmak, bozulmak
Sırr-ı Hüdayi	: Hüdanın sırrı
Sıvazlamak	: okşamak, sevmek
Siftah	: ilk alışveriş
Sile	: dolu
Silsile	: birbirine bağlı
Sim	: gümüş
Sim u zer	: altın ve gümüş gibi parlak olan
Sin	: mezar
Sine	: göğüs, meme, gönül, yürek
Sirayet	: hastalık, bulaşma

Sittir	: defet, hadi len
Siyanet	: koruma
Siye	: sana
Solun	: solarsın
Som	: içi dolu olan ve dışı kaplama olmayan
Sorağ	: haber, mektup
Sorgil	: sor
Sovuk	: soğuk
Soylama	: makamsız türkü, bir tarz şiir
Soylamak	: aslını aramak, tahkik etmek, ululamak
Sökün etmek	: birbiri ardından harekete geçmek
Söyenmek	: soğumak, sönmek
Sözlenek	: sözün membaı
Suhan	: söz
Suhulet	: kolaylık
Sû-i zan	: kötü san, kuşku, kötü nitelik
Sulh	: barış
Sulp	: döl
Sunuhüda	: lale ismi
Suph	: sabah
Suret	: güzel görünüşlü sevgili
Suvarı	: su gibi
Suvari	: suvarı, atlı asker
Sürek	: süren, devam eden yol
Sürek	: süren, devam eden zaman
Sürur	: mutluluk
Süt bulak	: sine, meme
Sütün	: sütun, bölüm
Süvari	: atlı, atlı asker

Ş

Şad	: neşeli
Şadılık	: eğlence, eğlence nameleri, şenlik eylemek
Şahbaz	: çevik ve becerikli
Şah-ı huban	: güzeller şahı
Şâhika	: doruk, zirve
Şakirt	: çırak
Şamar	: tokat
Şandan	: handan u şandan: sevinçli, neşeli, keyifli, şanlı
Şane	: parlak damlalar
Şâne	: tarak
Şar	: kent, şehir
Şark	: doğu
Şavk	: ışık, ışıltı
Şayan	: uygun, yaraşır
Şeb-han	: gece öten bülbül
Şebhizân	: gece uyanıp kalkan ve şiir yazan, söyleyen şair
Şeb-i hicran	: ayrılıkla geçirilen gece
Şecer	: ağaç
Şeffaf	: açık, seçik, belirgin
Şefk	: heves
Şehid-i hançer	: şehid-i hançer-i müjgan: hançere benzer kirpik şehidi
Şemame	: şememeye benzeyen göğsünden
Şems-i kamer	: güneş ile ay
Şerafet	: şerefli olma,
Şeyda	: çılgın
Şeytan-ı lâin	: kovulmuş, lanetlenmiş şeytan
Şillo	: çok konuşan, geveze
Şırtık	: yüzsüz, utanmaz
Şid	: nur, ziya, aydınlık

Şiirbaz	: şiirci, şiir yazan
Şikâr	: av
Şikeste	: kırılmış, kırık
Şimal	: kuzey
Şir	: aslan
Şişek	: kuzulama dönemine girmiş koyun
Şita	: kış
Şitaname	: kış mektubu, kış şiiri
Şuh	: neşeli, işveli kadın
Şûh-i güzeste	: neşeli, edalı kadın
Şule	: alev, yalım
Şundanberü	: o zamandan bu yana
Şuursuz	: bilinçsiz

T

Taat	: buyruğu yerine getirme
Tacir	: ticaretle uğraşan kimse, tüccar
Tağ	: bitkilerin gövde ve dalları, ürün yığını
Tahsis	: bire yere veya bir kimseye ayırma
Talbinmak	: telaşlanmak, çalışmak
Talim	: öğretim, alıştırma
Tamah	: istek
Tamahkâr	: açgözlü
Tamame	: tamamından
Tamarzı	: tamahı çeken, yoksun
Tapma	: bulma
Tasdik	: doğrulama, onay
Tasma	: bağlamaya yarayan bağ
Tasnif	: bölümleme
Tasvip	: uygun bulma

Taş kertik	: kertilmiş taş, gedikli taş
Tavaf	: ziyaret
Tavassut	: aracılık, ara bulma, aracılık etme
Taviz	: ödün, haktan karşı taraf yararına vazgeçme
Tay	: denk, ayar
Tebiyet	: tabiat, doğal özellik
Tecelli	: görünme, belirme
Tefviz	: bırakma, havale etme
Tekebbür	: kibirlenme, büyüklenme
Tekebbürlük	: büyüklenme, kibirlenme
Telaş	: acelecilik, kaygı, tasa
Telemsek	: acele etmek
Telkin	: bir duyguyu, düşünceyi aşılama
Telli kuran	: saz
Temaşa	: bakma, seyretme
Tembih	: söyleme, uyarı
Tenezzül	: kabul
Tenkrihan	: mitolojik ağaç adı
Tenzil	: ucuz, değeri az
Terahhum	: merhamet etme, acıma
Terk-i salât	: salâtsız
Teşi	: yün eğiren tahta araç
Teşik	: obur, karnı doyduğu halde gözü doymayan kimse
Teşne	: susuz, susamış
Teşviş	: karıştırma, bulandırma
Tevazu	: alçak gönüllülük
Tıfıl	: küçük, büyümemiş
Tığ	: yığın
Tığ-ı adavet	: düşmanlık kılıcı
Tığ-ı firkat	: firkat kılıcı

Tıĝ-ı müjĝân	: kılıç kirpikler
Tımar	: bakım
Tınmak	: önemsemek, önem vermek
Tıyrıdat	: oynat, hareket et, ses çıkar
Tik	: dik, tepe
Tike	: küçük bir parça
Tir-i kaza	: kaza oku, beklenmeyen hal veya sonuç
Tiyniyet	: yaratılış, maya
Toĝramak	: parça parça eylemek
Topak	: yuvarlak, yusuvarlak
Toppuzlamak	: topuz ile vurmak
Topu topu	: olup olacağı
Tor	: çiĝ
Torta	: eritilen yağda dibe çöken pıhtımsı madde
Tur	: dolaşma, sonuca ulaşılan iş
Tura	: tuĝra, metal paranın resimli yüzü
Tuş	: güreşte yenilgi
Türap	: toprak
Tütüya	: tutya, sarı renkli kır çiçeĝi

U

Uçmak	: cennet
Uĝru	: hırsız
Uĝubet	: ukubet, çirkin, kötü iş
Ukubet	: ceza
Uluĝ	: büyük, yaşlı, ulu
Uluk	: ulu, büyük
Uma	: misafir, konuk
Umar	: diler, çare
Umay	: talih kuşu, hüma kuşu

Ur	: yumru
Uran	: vuran
Us	: akıl
Usul	: yavaş bir biçimde, alçak sesle
Usül	: yöntem
Uzlet	: tek başına yaşama
Uzv	: uzuv, organ

Ü

Ügitçi	: öğütücü, değirmenci
Ülfet	: görüşme
Ülkerlik	: yıldızlık, parlaklık
Ülüzgar	: rüzgâr
Ün	: ses
Ürüşan	: aydınlık, parlak
Üryan	: çıplak
Üst	: elbise
Üstâd-ı a'zam	: en büyük üstad
Üstün	: üst, yüksek derecede
Üstüvar	: sağlam, muhkem, kuvvetli
Üşmek	: üşüşmek, toplanmak, gelmek
Ütölmek	: yuduzmak, yutulmak, kaybetmek
Üz	: yüz, çehre, cemal
Üzani	: kulakları büyük olan
Üzen	: üzüne, yüzüne, çeken, yüzen, yüzme işi

V

Vafir	: çok, bol
Vahdet	: bir olma

Varak	: yaprak
Varığ	: varan, varmış
Vasıl	: erişen, ulaşan, kavuşan
Vaveyla	: çığlık
Vece geçmek	: iyiliğe geçip geçmemek
Velayet	: veli, yetke
Vesselam	: işte o kadar, son söz
Vezn-i Âher	: halk şiiri nazım şekli
Vızzik	: sivrisinek, korku
Vird	: ağızda dolaşan söz
Vird	: her vakit ağızda dolaşan söz, zikir
Vû	: ile

Y

Yaba	: tahtadan tarım aracı, kürek
Yaban	: dışarı, uzak yer, gurbet
Yâd	: yabancı
Yağı	: düşman
Yağır	: yara, yaralamak, bezdirmek, usandırmak
Yağız	: esmer
Yahşı	: güzel, iyi
Yaldırmak	: parıldamak
Yalınca	: yalın, çıplak
Yanağ	: yanan ateş
Yanaşma	: uşak, hizmetçi
Yancak	: yan, yanıma
Yar u yaran	: yar ile yaren
Yarımundan	: ortasından
Yaşmak	: ince yüz örtüsü
Yatık	: yatkın

Yavuklu	: sözlü, sevgili
Yay	: yaz
Yazı	: düz yer, ova, kır
Yedmek	: çekerek peşinden götürmek
Yegâne	: lale ismi
Yegânesin	: tek, biricik
Yek	: bir
Yek	: tek
Yekelmek	: büyümek
Yeksan	: düz, aynı düzeyde, eşit
Yelteme	: yiğitleme, coşturucu şiir türkü söyleme
Yem	: kuş ve balık avlamak için verilen yiyecek
Yen	: elbise kolunun el üstüne gelen kısmı
Yenilede	: yeni, şimdi
Yensiz içlik	: kolsuz iç gömleği
Yesir	: esir
Yetik	: bilgi sahibi, yetişmiş, erişmiş
Yıldız yeli	: kuzeyden esen soğuk yel
Yılığ	: ılık, sıcak
Yom vermek	: uğur vermek, mutluluk, saadet
Yoz	: adi, bayağı, yoz adam
Yöm	: yom, uğur
Yumru	: yuvarlak
Yumru koz	: yuvarlak ceviz
Yumru yumru	: eğri büğrü
Yumuş oğlanı	: hizmetçi
Yürük	: çalışkan, eline ayağına çabuk
Yüz yerde	: yüz bölgede
Yüz yerde	: yüz toprakta, soy toprakta

Z

Zağ	: kara karga
Zahir	: açık, belli
Zahir	: yardım eden, destekleyen
Zahit	: sofu
Zahm-i aşk	: aşk yarası
Zail	: yok olan, ortadan kalkan
Zakir	: zikreden, anan
Zalt	: her zaman
Zan	: sanı, suçlu sanılmak
Zâr	: inilti, ağlamak, ağlayış
Zat-ı ehadiye	: her bir varlıkta birliği tecelli eden zat
Zavotçu	: hayvan yetiştiren, peynir yağ yapan
Zebun	: güçsüz, zayıf
Zeher	: zehir
Zer	: altın
Zerafet	: incelik, zariflik
Zerdane	: altın tanesi
Zerger-i kâmil	: altın işlemede yetkin, kuyumcu
Zerulluk	: yoksulluk
Zeze	: bir çiçek türü
Zıbar	: öl, geber
Zıpır zıpır	: zıpır zıpır zıpırdat, hareketli davranış
Zırcahil	: çok cahil
Zıttirik	: zararlı, huysuz, geçimsiz
Zi kıymet	: çok kıymetli, çok değerli
Ziba	: güzel
Zillet	: aşağılanma
Zinhar	: asla
Ziya	: ışık
Zuhur	: ortaya çıkma

KAYNAKÇA

AÇA, Mehmet; *Başlangıçtan Günümüze Türk Edebiyatında Tür ve Şekil Bilgisi*, Aça vd. , Kriter, İstanbul 2009.

ALBAYRAK, Nurettin; *Ansiklopedik Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*, L-M Yayıncılık, İstanbul 2004.

ALTINTAŞ, Hayrani; *Tasavvuf Tarihi*, Akçağ, Ankara

ARTUN, Erman; *Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı: Edebiyat Tarihi/Metinler*, Karahan Kitabevi, Adana 2015.

ARTUN, Erman; *Âşık Edebiyatı Araştırmaları*, Kitabevi, İstanbul 2008.

ARTUN, Erman; *Ansiklopedik Halkbilimi/Halk Edebiyatı Sözlüğü: Terimler-Motifler-Kavramlar*, Karahan Kitabevi, Adana 2014.

ARTUN, Erman; *Dini-Tasavvufi Halk Edebiyatı*, Kitabevi, İstanbul 2010.

ARTUN, Erman; *Türk Halk Edebiyatına Giriş: Edebiyat Tarihi/Metinler*, Karahan Kitabevi, Adana 2014.

ASLAN, Ensar; *Türk Halk Edebiyatı*, Maya Akademi, Ankara 2008.

ASLAN, Ensar; *Çıldırılı Âşık Şenlik: Hayatı-Şiirleri-Karşılaşmaları-Hikâyeleri*, Maya Akademi, Ankara 2007.

ASİL, Şeref Yasin; *Dini Terimler Sözlüğü*, Alter, Ankara 2011.

BAKIRCIOĞLU, N. Ziya; *Halk Şiirimiz*, Ötüken, İstanbul 2007.

BALKAYA, Adem; *Âşık Tarzı Şiir Geleneğinde Divanî Türü*, Gece Kitaplığı, Ankara 2014.

BALKAYA, Adem; *Âşık Bahattin Yıldızoğlu ve Şiir Dünyası: Hayatı ve Eserleri Üzerine İnceleme*, Fenomen, Kayseri 2017.

BALTACI, Cahid; *Tasavvuf Lügati*, Gelenek, İstanbul 2011.

BANARLI, Nihad Sami; *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi 1*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1987.

BANARLI, Nihad Sami; *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi 2*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1987.

BORATAV, Pertev Naili; *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*, Bilgesu, Ankara 2014.

CANİKOĞLU, Gökhan Tarıman; *Türk Halkbilimi Araştırmaları*, Kömen Yayınları, Konya 2013.

ÇETİŞLİ, İsmail; *Türk Şiirinde Hz. Peygamber*, Akçağ, Ankara 2012.

ÇIBLAK, Nilgün; *Âşık Şiirinde Taşlamalar*, Ürün Yayınları, Ankara 2008.

ÇOBANOĞLU, Özkul; *Âşık Tarzı Kültür Geleneği ve Destan Türü*, Akçağ, Ankara 2000.

ÇOBANOĞLU, Özkul; *Âşık Tarzı Edebiyat Geleneği ve İstanbul*, 3F Yayınları, İstanbul 2007.

DİLÇİN, Cem; *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2016.

DİZDAROĞLU, Hikmet; *Halk Şiirinde Türler*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1969.

DURBİLMEZ, Bayram; *Âşık Edebiyatı ve Taşpınarlı Halk Şairleri*, Akçağ, Ankara 2016.

EL CERRAHİ, Safer El-Muhibbi; *Tasavvuf Terimleri*, Kırk Kandil, İstanbul 2013.

ELÇİN, Şükrü; *Halk Edebiyatı Araştırmaları 1*, Akçağ, Ankara 1997.

ERCİLASUN, Bican Ahmet-AKKOYUNLU, Ziyat; *Kâşgarlı Mahmud Dîvânı Lugâti't-Türk: Giriş-Metin-Çeviri-Notlar-Dizin*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2015.

GÖKALP, Haluk; *Başlangıçtan Günümüze Türk Edebiyatında Tür ve Şekil Bilgisi*, Gökalp vd. , Kriter, İstanbul 2009

- GÖLPINARLI, Abdülbaki; *Pir Sultan Abdal*, Varlık Yayınları, İstanbul 1995.
- GÖZAYDIN, Nevzat; ‘‘Halk Şiri’’, *Türk Dili Dergisi*, Türk Şiri zel Sayısı, 3 sayı 445-450, S.3 Ocak-Haziran 1989. s. 3.
- GÜLTEKİN DALKILIÇ, Emine; *Āşık Edebiyatında Peygamber Kıssaları*, Fakülte Kitabevi, Isparta 2010.
- GÜNAY, Umay; *Türkiye’de Āşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi*, Akçağ, Ankara 2015.
- GÜNEY, Eflatun Cem; *Folklor ve Halk Edebiyatı*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1971.
- GÜZEL, Abdurrahman; *Dinî-Tasavvufi Türk Edebiyatı El Kitabı*, Akçağ, Ankara 2014.
- GÜZEL, Abdurrahman- TORUN, Ali; *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*, Akçağ, Ankara 2013.
- İPEKTEN, Haluk; *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*, Dergâh, İstanbul 2013.
- İPEKTEN, Halûk; *Fuzli: Hayatı Sanatı Eserleri*, Akçağ, Ankara 2010.
- İPEKTEN, Halûk; *Nili: Hayatı Sanatı Eserleri*, Akçağ, Ankara 2011.
- KABAKLI, Ahmet; *Divan Edebiyatı*, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul 2011.
- KABAKLI, Ahmet; *Āşık Edebiyatı*, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul 2006.
- KAPLAN, Mehmet; *Türk Edebiyatı Araştırmaları 1*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2009.
- KARABEY, Turgut; *Ahmet Paşa: Hayatı Sanatı Eserleri*, Akçağ, Ankara 1999.
- KARAİSMAİLOğLU, Adnan; *Mesnevi*, Akçağ, Ankara 2015.
- KAYA, Doğan; *Āşık Edebiyatı Araştırmaları*, Kitabevi, İstanbul 2000.
- KAYA, Doğan; *Türk Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*, Akçağ, Ankara 2007.

KAYA, Doğan; ‘‘Divan Şiiri ve 19. Yüzyıl Halk Şiirinde Güzel Tasviri’’, *Ářık Edebiyatı Araştırmaları*, Yıl 2000.

KÖPRÜLÜ, M. Fuad; *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*, Akçağ, Ankara 2012.

KÖPRÜLÜ, M. Fuad; *Edebiyat Araştırmaları 1*, Akçağ, Ankara 2004.

KURNAZ, Cemal- ÇELTİK, Halil; *Divan Şiiri Şekil Bilgisi*, H Yayınları, İstanbul 2011.

MAKAS, Zeynelâbidîn; *Çağdaş Azerbaycan Ářık Şiiri Biçimleri*, Kitabevi, İstanbul 2000.

OCAK, Ahmet Yaşar; *İslam İnançlarında Hz. Ali*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2014.

ODACI, Serdar; *Edebiyat Bilgi ve Kuramları*, Odacı vd. , İldem Yayınları, Ankara 2013.

OĞUZ, M. Öcal (edt); *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*, Grafiker Yayınları, Ankara 2013.

ONAY, Ahmet Talat; *Türk Halk Şiirinde Şekil ve Türler*, Kurgan Edebiyat, Ankara 2012.

ONAY, Ahmet Talat; *Açıklamalı Divan Şiiri Sözlüğü*, Birleşik, Ankara 2007.

ÖZDEMİR, Cafer; *Ářık Tarzı Türk Şiirinde Osmanlı Toplum Hayatı*, Kitabevi, İstanbul 2011.

ÖZKAN, Ömer; *Edebiyat Bilgi ve Kuramları*, Özkan vd. , İldem Yayınları, Ankara 2013.

ÖZSOY, Sami Bekir; *Başlangıcından Günümüze Örnekleriyle Türk Şiiri*, Akçağ, Ankara 2005.

PALA, İskender; *Akademik Divan Şiiri Araştırmaları*, Kapı Yayınları, İstanbul 2012.

PALA, İskender; *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Kapı Yayınları, İstanbul 2010.

PARMAKSIZ, Mehmet Nuri; *Türk Edebiyatında Ağıt Yakma Geleneği ve Ağıt-Des-tanlar*, Akçağ, Ankara 2010.

SAKAOĞLU Saim; *Âşık Edebiyatı Araştırmaları*, Kömen, Konya 2014.

SEYİDOĞLU, Bilge; *Mitoloji Üzerine Araştırmalar, Metinler ve Tahliller*, Dergâh, İstanbul 2014.

ŞAHİN, Kürşat Şamil; “Sevgilinin Güzellik Unsurlarından Saç ve Saçın Âşık Üze-rindeki Etkisi”, *Turkish Studies*, Vol. 6/3, Summer 2011.

TEKİN, Arslan; *Edebiyat Terimleri*, Elips Kitap, Ankara 2006.

ULUDAĞ, Süleyman; *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, Kabalcı, İstanbul 2012.

VURAL, Hanifi; *Dede Korkut Hikâyeleri*, Kesit Yayınları, Ankara 2011.

YILAR, Ömer; *Halk Hikâyesi olarak Ferhad ile Şirin*, Pegem Akademi, Ankara 2014.

EKLER

EK-1

EK-2

EK-3

EK-4

